JOHN LE CARRÉ

SPIONUL CARE A IEȘIT DIN JOC

Câștigător al Premiului CWA Dagger of Daggers
pentru cel mai bun thriller din ultimii 50 de ani

JOHN LE CARRÉ

SPIONUL CARE A IEŞIT DIN JOC

Titlul original: *The Spy Who Came in from the Cold,* 1963
Traducere din limba engleză CRISTINA MICHAELA TACHE

Introducere

Spionul care a ieşit din joc, cea de-a treia carte a mea, mi-a schimbat viaţa şi mi-a pus la încercare aptitudinile. Până la publicarea ei scrisesem literalmente în secret, din interiorul zidurilor lumii secrete, sub un alt nume şi în lipsa unei atenţii serioase din partea criticilor. După ce această carte a ajuns în librării, s-au sfârşit definitiv zilele mele de linişte şi de evoluţie armonioasă, oricât de mult m-aş fi străduit să le recreez, făcând, de exemplu, o escapadă pe o insulă grecească împreună cu familia. De aceea, *Spionul care a ieşit din joc* este ultima carte din perioada inocenţei mele, şi, după ea, orice s-ar fi întâmplat, experimentele mele aveau cu siguranţă să se desfăşoare în public. Ani la rând nu avea să mai existe pentru industria de profil nimic de genul unei cărţi „mici” de le Carré – o titulatură în acelaşi timp râvnită şi detestată de către orice autor care se respectă.

Am scris cartea în mare grabă, într-un interval de vreo cinci săptămâni. Am scris-o la primele ore ale dimineţii, în locuinţa mea din Königswinter, închiriată de Ambasada Britanică, în timpul meu liber la biroul de la ambasadă şi chiar şi la volanul maşinii mele în timp ce traversam Rinul cu feribotul sau când parcam uneori lângă uriaşul Mercedes blindat (sau era BMW?) al cancelarului Adenauer, în drumul său falnic spre serviciu. Produceam emoţie la Cancelarie când le povesteam ce ziar citea, iar secţia de presă a ambasadei se grăbea întotdeauna să deducă numele scriitorilor importanţi care ar fi putut influenţa gândirea marelui om, deşi eu am bănuială că nu era vorba despre niciunul: trecuse de mult vremea când acesta ar fi putut fi influenţat. Uneori îi surprindeam privirea şi, din când în când, mi se părea chiar că-mi zâmbeşte, aşa cum stăteam în micuţa mea maşină Hillman Huskie, cu număr de înmatriculare diplomatic. Însă începuse deja să semene cu un bătrân

şef de trib al pieilor roşii, iar expresiile chipului său nu aveau nimic în comun cu cele ale muritorilor obişnuiţi.

Bineînţeles, ceea ce mă pusese în mişcare era Zidul Berlinului: zburasem cu avionul de la Bonn ca să arunc o privire de îndată ce începuse ridicarea lui. M-am dus împreună cu un coleg de la ambasadă, şi, în timp ce ne holbam la feţele ca de nevăstuică ale micilor escroci cu creierele spălate care păzeau cel mai recent bastion al Kremlinului, mi-a spus să-mi şterg rânjetul de pe faţă. Nu-mi dădusem seama că rânjesc, aşa că trebuie să fi fost o grimasă din aceea languroasă care mă apucă în momente îngrozitor de serioase. Nu era cu siguranţă nimic de râs în ceea ce vedeam, iar în sinea mea nu simţeam decât dezgust şi groază, şi exact asta trebuia să simt: Zidul nu era altceva decât faţadă, precum şi simbolul perfect al monstruozităţii unei ideologii care o luase razna.

Uităm teroarea prea uşor. Acasă la mine, în Königswinter, muncitorii zugrăveau pereţii sufrageriei când am auzit veştile despre primele baricade. Ca nişte buni germani, şi-au spălat bidinelele fără o vorbă şi, ca nişte buni familişti, s-au dus acasă. Într-un conclav secret, la ambasadă s-au discutat planuri de evacuare. Dar unde pleci când lumea e pe cale să se sfârşească? La punctul de control Charlie, cum a ajuns foarte repede să fie cunoscut punctul de trecere Friedrichstrasse, tancuri americane şi din blocul sovietic stăteau faţă-n faţă de-a lungul unei fâşii de drum de vreo câteva zeci de metri, cu tunurile îndreptate unele către celelalte. Din când în când, îşi turau motoarele, care duduiau puternic, chipurile să le menţină calde şi pregătite să înainteze, dar, în realitate, era un joc psihologic, cum fac boxerii înainte de lupta cea mare. Undeva, dincolo de Zid, reţele întregi de agenţi secreţi britanici, americani şi francezi fuseseră surprinşi în afara jocului, moţăind. După ştiinţa mea, niciunul nu prevăzuse evenimentul, şi acum aveau fie nevoiţi să-şi accepte eşecul. Oricum, probabil că mulţi

dintre ei erau devotați altcuiva. Alții aveau să devină ceea ce se cheamă agenți rămaşi în spatele liniilor inamice, care, din acel moment, urmau să comunice prin intermediul stațiilor ascunse şi al altor metode convenite, cum ar fi mesajele scrise secrete, puse la punct doar pentru această eventualitate. Odată cu ridicarea Zidului, industria spionajului intra mai mult în clandestinitate, devenea mai plină de primejdii, mai problematică şi, cu siguranță, mai supraaglomerată decât fusese vreodată. Nu pot decât să-mi închipui ce gândeau agenții sovietici, aceia blocați în Germania de Vest. Desigur însă că nu erau de fapt blocați, ci pur şi simplu condamnați la o serie de inconveniente mai mari în administrarea vieților lor secrete.

Iar Zidul rămânea în picioare. Era consolidat şi din ce în ce mai înalt. Era apărat de zone minate, iar pământul din jur era atât de minuțios curățat, încât ai fi putut descoperi urmele unui iepure. Din când în când, cineva escalada Zidul, forța trecerea prin el sau săpa pe sub el, ori îşi făcea un planor şi zbura peste el. Există o întreagă şi lungă istorie cu poveşti despre acte de îndrăzneală nebună, şi toți bărbații şi toate femeile acelea care reuşeau să evadeze reprezentau nişte eroi, poate pentru că erau aşa de puțini, dar în mod sigur pentru că erau atât de curajoşi. Citind ştirile de azi din Germania de Est, cei care îşi amintesc Zidul pot face o legătură directă între eroismul celor puțini şi apropiata eliberare a celor mulți. Din acest punct de vedere, propaganda noastră occidentală era întru totul adevărată: regimul est-german era într-adevăr detestat de cei pe care îi conducea. Fugarii au fost avangarda a ceea ce este acum o măreață armată populară, şi aproape toate acuzațiile îndreptate împotriva baronilor corupți din conducerea est-germană se dovedesc a fi fost justificate. Ceea ce face, probabil, ca romanul meu să fie cu atât mai înfricoşător.

Ce m-a determinat să-l scriu? De unde a apărut ideea? Ei bine, la o atât de mare depărtare în timp, aproape orice

răspuns ar fi, pesemne, tendențios. Ştiu că, în viața profesională, eram profund nefericit şi că sufeream, trăind stări extreme de singurătate şi de confuzie în ceea ce privea viața mea personală. E posibil ca o parte din acea singurătate şi acea amărăciune să-şi fi găsit loc în personajul Alec Leamas. Ştiu că voiam să fiu îndrăgostit şi că propriu-mi trecut şi caracterul meu introvertit făceau acest lucru imposibil. Aşa că, poate sârma ghimpată şi maşinațiunile complotului au compensat alte obstacole care stăteau între mine şi libertate. Fusesem sărac prea multă vreme, beam mult, începusem să mă îndoiesc cât se poate de profund că luasem o hotărâre înțeleaptă în ceea ce priveşte alegerea profesiunii. Procesul firesc al integrării într-o instituție, apoi lupta în tentativa de a scăpa de ea, toate acestea îmi dominau relația maritală şi pe cea cu munca mea. A te holba la Zid era ca şi când te-ai fi holbat la frustrarea însăşi, şi asta îmi provoca o mânie care se regăseşte în carte. În interviurile din vremea aceea, sunt sigur că nu am amintit nimic din toate astea. Poate că eram încă spion într-o prea mare măsură sau poate nu mă cunoşteam suficient de bine pentru a înțelege că, spunând o poveste ingenioasă, făceam un soi de ordine amară în propriul meu haos.

Cu siguranță, n-am mai scris din nou aşa niciodată, şi, un timp, singurul lucru inteligent pe care-l puteai spune despre mine era că sunt genul de scriitor cu o singură carte, că *Spionul care a ieşit din joc* era o baftă grozavă, iar toate celelalte erau nimicuri. Cartea care i-a urmat – *The Looking Glass War* – mult mai aproape de realitatea şi de durerea pe care le trăisem, a fost respinsă de criticii britanici ca fiind plictisitoare şi nerealistă. Şi poate că aşa şi era, căci nu-mi amintesc nici măcar un singur glas amabil printre britanici.

Dar aplauzele pentru *Spionul…* fuseseră atât de puternice, încât oricât mă puteam ascunde în spatele lor, şi ştiam asta. Căsnicia mea s-a destrămat, am trecut prin

majoritatea simptomelor asemănătoare sevrajului, pe care faima le inoculează în mintea scriitorilor, chiar dacă ei pretind că nu e aşa. Mi-am găsit o nouă soție înțeleaptă şi m-am adunat. La urma urmelor, supraviețuisem. Nu mai aveam scuze ca să nu scriu cât puteam de bine, să nu-mi exploatez talentul până la limită, şi să văd ce se află sau ce nu se află dincolo de el.

Dar bineînțeles că n-o să uit niciodată vremea când un gest dezgustător al istoriei a coincis cu un mecanism disperat dinlăuntrul meu, dând la iveală, în şase săptămâni, cartea care mi-a schimbat viața.

JOHN LE CARRÉ

1. Punctul de control

Americanul îi întinse încă o ceaşcă de cafea lui Leamas şi spuse:

— De ce nu vă duceți înapoi să vă culcați? Vă dăm noi un telefon dacă apare.

Leamas nu răspunse nimic, ci doar scruta strada pustie pe fereastra punctului de control.

— Nu puteți să aşteptați la nesfârşit, domnule. Poate o să vină altă dată. Putem cere ca poliția germană să ia legătura cu Agenția: puteți să vă întoarceți aici în douăzeci de minute.

— Nu, replică Leamas, e aproape întuneric.

— Dar nu puteți să aşteptați la nesfârşit; a întârziat nouă ore față de momentul stabilit.

— Dacă vrei să pleci, pleacă! Ai fost foarte bun, adăugă Leamas. O să-i spun lui Kramer că ai fost al naibii de bun.

— Dar cât o să mai aşteptați?

— Până vine.

Leamas se îndreptă spre fereastra de observație şi rămase în picioare între cei doi polițişti nemişcați. Binoclurile lor erau ațintite asupra punctului de control din partea estică.

— Aşteaptă să se facă întuneric, murmură Leamas, ştiu sigur.

— Dimineață ați spus că o să vină cu muncitorii.

Leamas se întoarse spre el.

— Agenții nu sunt avioane. Nu au orare. E deconspirat, e fugar, e înspăimântat. Acum, în momentul ăsta, Mundt e pe urmele lui. Nu are decât o singură şansă. Să-l lăsăm să-şi aleagă singur momentul.

Bărbatul mai tânăr ezită, voia să plece şi nu găsea prilejul.

Sună o sonerie în interiorul gheretei. Aşteptară, brusc în alertă. Un polițist spuse în germană:

— Opel Rekord negru, cu numere de înregistrare din vest.

— Nu vede aşa departe în lumina amurgului, face doar presupuneri, şopti americanul, adăugând: Cum de-a ştiut Mundt?

— Taci, îi porunci Leamas de la fereastră.

Unul dintre poliţişti ieşi din gheretă şi se duse spre amplasamentul din saci cu nisip, la doar câţiva paşi de linia albă de demarcaţie care tăia strada precum linia de fund a unui teren de tenis. Celălalt aşteptă până când tovarăşul lui se ghemui în spatele telescopului din amplasament, apoi lăsă binoclul, luă cascheta neagră din cuierul de lângă uşă şi şi-o aşeză cu grijă pe cap. Undeva, la înălţime, deasupra punctului de control, lumina reflectoarelor se trezi la viaţă, proiectând fascicule de lumină ca la teatru pe drumul care se întindea în faţa lor.

Poliţistul îşi începu comentariul. Leamas îl ştia pe dinafară.

— Maşina opreşte la primul control. Doar un singur ocupant, femeie. Escortată la ghereta Poliţiei pentru controlul documentelor.

Aşteptară în tăcere.

— Ce spune? întrebă americanul.

Leamas nu răspunse. Luă un binoclu şi scrută punctul de control est-german.

— Controlul documentelor încheiat. Urmează al doilea control.

— Domnule Leamas, ăsta e omul dumneavoastră? insistă americanul. Ar trebui să sun la Agenţie.

— Aşteaptă!

— Unde-i maşina acum? Ce face?

— Controlul valutar, vama, răspunse scurt şi tăios Leamas.

Leamas studie maşina. Lângă portiera şoferului erau doi *Vopo*{1}, unul vorbea, celălalt stătea deoparte, aşteptând. Un al treilea se tot învârtea fără grabă în jurul maşinii. Se opri lângă portbagaj, apoi se întoarse la şofer.

Voia cheia. Deschise portbagajul, se uită înăuntru, îl închise, dădu cheia înapoi şi făcu vreo treizeci de metri pe drumul pe care, la jumătatea distanţei dintre cele două puncte de control inamice, stătea drepţi o santinelă est-germană singuratică, o siluetă bondoacă în cizme şi cu pantaloni largi, ca nişte burlane. Cei doi stăteau unul lângă altul, vorbind stânjeniţi în lumina reflectoarelor.

Cu un gest grăbit şi neglijent, făcură semn că maşina poate pleca. Aceasta ajunse lângă cele două santinele aflate la mijlocul drumului şi se opri din nou. Santinelele se învârtiră în jurul maşinii, se îndepărtară, vorbiră iar între ele; în cele din urmă, aproape împotriva voinţei lor, o lăsară să-şi continue drumul spre sectorul vestic, peste linia de demarcaţie.

— Aşteptaţi un bărbat, domnule Leamas? întrebă americanul.

— Da, un bărbat.

Ridicându-şi gulerul hainei scurte, Leamas ieşi în vântul îngheţat de octombrie. Îi reveni în minte mulţimea de afară. Acolo, în interiorul gheretei, uitai de figurile acelea nedumerite. Oamenii se schimbă, dar expresiile lor rămân aceleaşi. Era asemenea mulţimii neajutorate care se strânge la un accident de maşină, când nimeni nu ştie cum s-a întâmplat sau dacă trebuie cumva să mişte victima. În lumina reflectoarelor se vedea ridicându-se fum sau praf, un văl mişcător, dar constant, între marginile luminii.

Leamas se îndreptă spre maşină şi i se adresă femeii:

— Unde este?

— Au venit după el şi a fugit. A luat bicicleta. De mine nu puteau şti.

— Unde s-a dus?

— Aveam o cameră lângă Brandenburg, deasupra unei cârciumi. Acolo ţinea câte ceva, bani, acte. Bănuiesc că s-o fi dus acolo. O să vină pe urmă.

— În seara asta?

— A zis că vine în seara asta. Toţi ceilalţi au fost prinşi

– Paul, Viereck, Ländser, Salomon. Nu are mult timp.

În tăcere, Leamas o țintui cu privirea preț de o clipă.

— Şi Ländser?

— Aseară.

Lângă Leamas stătea un polițist.

— Trebuie să plecați de aici, le porunci acesta. E interzis să blocați punctul de trecere.

Leamas se întoarse pe jumătate.

— Du-te dracului, se răsti el.

Neamțul încremeni, dar femeia interveni:

— Urcă! O să ne ducem până la colț.

Leamas urcă în maşină alături de ea şi porniră încet spre o stradă laterală.

— Nu ştiam că ai maşină, observă el.

— E a soțului meu, răspunse ea cu indiferență. Karl nu ți-a pomenit niciodată despre faptul că sunt măritată, nu?

Leamas nu răspunse.

— Eu şi soțul meu lucrăm la o firmă de optică. Ne-au permis să facem afaceri. Karl nu ți-a spus decât numele meu de fată. Nu voia să am de-a face cu… tine.

Leamas scoase o cheie din buzunar.

— Probabil că o să vrei să stai undeva, spuse cu o voce care suna apatică. Pe Albrecht-Dürer-Strasse, lângă Muzeu, e un apartament. Numărul 28A. Găseşti acolo tot ce vrei. O să-ți telefonez când vine.

— Stau aici, cu tine.

— Nu rămân aici. Du-te la apartament! O să te sun. N-are niciun rost să aştepți acum.

— Dar vine aici, la punctul ăsta de trecere.

Leamas o privi surprins.

— Ți-a spus el asta?

— Da. Îl ştie pe unul dintre *Vopo,* fiul proprietarului apartamentului. Asta ar putea să-i fie de ajutor. De aceea a ales ruta asta.

— Şi ți-a spus *ție* lucrul ăsta?

— Are încredere în mine. Mi-a spus totul.

— Dumnezeule!

Îi dădu cheia şi se înapoie din frigul de afară în ghereta de la punctul de control. Polițiştii mormăiau între ei când intră; tipul mai masiv îi întoarse spatele ostentativ.

— Îmi pare rău, se scuză Leamas. Îmi pare rău că am țipat.

Deschise o servietă ponosită şi scotoci în ea până găsi ceea ce căuta; o sticlă de whisky plină pe jumătate. Tipul mai în vârstă o acceptă cu o mişcare din cap, turnă în fiecare cană până la jumătate şi apoi completă cu cafea neagră.

— Unde s-a dus americanul? întrebă Leamas.

— Cine?

— Băiatul de la CIA. Cel care era cu mine.

— Ora de culcare, replică cel mai vârstnic şi râseră toți.

Leamas lăsă cana jos şi zise:

— Care sunt regulile voastre ca să deschideți focul pentru a acoperi pe cineva care vine încoace? Un fugar.

— Nu putem să tragem pentru a acoperi pe cineva decât dacă *Vopo* trag spre sectorul nostru.

— Asta înseamnă că nu puteți trage până când individul nu trece de graniță?

Tipul mai în vârstă afirmă:

— Nu putem să deschidem foc de acoperire, domnule…

— Thomas, replică Leamas. Thomas.

Îşi strânseră mâinile, cei doi polițişti rostindu-şi şi ei numele.

— Nu putem să tragem pentru a acoperi pe cineva. Ăsta-i adevărul. Ni se spune că asta ar însemna război.

— Prostii, ripostă polițistul cel tânăr, căruia whisky-ul îi dădea curaj. Dacă n-ar fi fost aliații aici, Zidul ar fi dispărut până acum.

— Şi Berlinul la fel, mormăi tipul mai în vârstă.

— Un om al meu vine în seara asta, rosti Leamas brusc.

— Aici? La punctul ăsta de control?

— Merită din plin să-l scoatem de acolo. Oamenii lui

Mundt sunt pe urmele lui.

— Mai sunt locuri pe unde se poate escalada Zidul, observă polițistul mai tânăr.

— Nu e genul ăla. O să încerce să meargă la noroc; are acte, dacă actele mai sunt încă valabile. Are bicicletă.

În ghereta de la punctul de control nu era decât o singură lumină, o veioză cu abajur verde, dar strălucirea reflectoarelor umplea încăperea, ca o lună artificială. Se lăsase întunericul şi, odată cu el, liniştea. Vorbeau ca şi când le-ar fi fost teamă să nu fie auziți. Leamas se duse la fereastră, aşteptând; în fața lui, drumul, iar de-o parte şi de alta, Zidul, o privelişte murdară şi urâtă de structuri masive din beton şi de linii de sârmă ghimpată, scăldat într-o lumină galbenă chioară, semănând cu decorul de fundal al unui lagăr de concentrare. La est şi la vest de Zid se întindea partea nerefăcută a Berlinului, o lume pe jumătate în ruină, creionată bidimensional, rămăşiță a războiului.

„Lua-o-ar naiba pe femeia aia, îşi spuse Leamas, şi pe prostul de Karl care a mințit în legătură cu ea.” Mințise prin omisiune, aşa cum fac toți agenții din lume. Îi înveți să înşele, să-şi acopere urmele, iar ei te înşală şi pe tine. O adusese doar o dată, după cina aia din Schürzstrasse, anul trecut. Karl tocmai dăduse marea lovitură şi Control voise să-l întâlnească. Control apărea mereu când era vorba de succese. Cinaseră împreună – Leamas, Control şi Karl. Lui Karl îi plăcea la nebunie genul ăsta de lucruri. Apăruse cu un aer de puşti da la şcoala de duminică, scrobit şi strălucitor, scoțându-şi pălăria plin de respect. Control îi strânsese mâna timp de cinci minute şi-i spusese:

— Vreau sa ştii cât suntem de mulțumiți, Karl, al naibii de mulțumiți!

Leamas urmărise scena şi reflectase în sinea lui: „Asta o să ne coste încă vreo două sute pe an”. După ce terminaseră de mâncat, Control le strânsese din nou mâinile cu putere, dăduse din cap cu înțeles şi, lăsându-i

să creadă că trebuie să plece şi să-şi rişte viața altundeva, se întorsese la maşina sa cu şofer. Pe urmă Karl râsese, şi râsese şi Leamas cu el, apoi terminaseră şampania şi încă mai râdeau de Control. După aceea se duseseră la Alter Fass, Karl insistase să meargă, şi acolo îi aştepta Elvira, o blondă de patruzeci de ani, dură ca stânca.

— Ăsta e secretul meu cel mai bine păstrat, Alec, îi mărturisise Karl, iar Leamas se înfuriase. După asta se certaseră.

— Cât ştie? Cine e? Cum ai cunoscut-o?

Karl se îmbufnase şi refuzase să răspundă. Pe urmă, situația se înrăutățise. Leamas încercase să schimbe rutina, locurile de întâlnire şi parolele, dar lui Karl nu îi plăcuse. Ştia ce se ascunde în spatele acestui lucru şi nu-i plăcea.

— Dacă n-ai încredere în ea, oricum e prea târziu, replicase el, iar Leamas a înregistrat ideea şi şi-a ținut gura.

Dar pe urmă acționase cu prudență, îi spusese lui Karl mult mai puțin, se folosise de mai multe trucuri din tehnica spionajului. Şi acum ea era aici, afară, în maşină, ştiind totul, cunoscând întreaga rețea, casa conspirativă, totul; iar Leamas se jură, nu pentru prima oară, să nu se mai încreadă niciodată într-un agent.

Se îndreptă spre telefon şi formă numărul lui de acasă. Frau Martha răspunse.

— O să avem musafiri în Dürer-Strasse, o anunță el, un bărbat şi o femeie.

— Căsătoriți? întrebă Martha.

— Oarecum, replică Leamas, iar ea izbucni în râsul acela înfricoşător.

În timp ce punea receptorul în furcă, unul dintre polițişti se întoarse spre el.

— *Herr* Thomas! Repede!

Leamas se îndreptă spre fereastra de observație.

— Un bărbat, *Herr* Thomas, şopti polițistul mai tânăr,

pe bicicletă.

Leamas luă binoclul.

Era Karl, silueta era inconfundabilă chiar şi de la distanţa aceea, înfofolit într-un impermeabil militar vechi, împingând bicicleta. „A reuşit, îşi zise Leamas, trebuie să fi reuşit, a trecut de controlul documentelor, mai are de trecut doar prin controlul valutar şi prin vamă.” Leamas îl urmări pe Karl cum îşi sprijină bicicleta de balustradă, apoi cum se îndreaptă calm spre ghereta vămii. „Nu exagera”, spuse el în gând. În cele din urmă, Karl ieşi, îi făcu vesel cu mâna tipului de la barieră, şi stâlpul alb cu roşu ţâşni, ridicându-se încet. Terminase, venea spre ei, reuşise. Doar cei doi *Vopo* din mijlocul drumului, linia de demarcaţie şi apoi, gata, era în zona de siguranţă.

În acel moment, Karl păru să audă un zgomot, să simtă pericolul, se uită peste umăr, începu să pedaleze cu înverşunare, aplecându-se mult peste ghidon. Mai era santinela singuratică de pe pod, care se întorsese şi-l urmărea cu privirea pe Karl. Apoi, complet pe neaşteptate, reflectoarele se aprinseră, albe şi strălucitoare, prinzându-l pe Karl în lumina lor şi ţintuindu-l ca pe un iepure în lumina farurilor. Se auzi sunetul tânguitor, ca de fierăstrău, al unei sirene şi apoi ordine strigate cu mânie. În faţa lui Leamas, cei doi poliţişti se lăsară în genunchi, scrutând împrejurimile printre sacii cu nisip care-i protejau; cu gesturi scurte şi îndemânatice, îşi puseră rapid încărcătoarele în armele automate.

Santinela est-germană trase, cu mare grijă, departe de ei, în propriul sector. Primul glonţ păru să-l arunce pe Karl înainte, al doilea să-l tragă înapoi. Într-un fel sau altul încă se mai mişca, era încă pe bicicletă, şi trecu pe lângă santinelă, care continua să tragă în el. Apoi se prăbuşi, rostogolindu-se la pământ, şi auziră foarte limpede zgomotul bicicletei care cădea. Leamas spera din tot sufletul ca murise.

2. Cambridge Circus[2]

Urmări cu privirea cum pista de la Tempelhof se scufundă sub el, rămânând undeva, în urmă. Leamas nu era genul care să se piardă în reflecții, şi nici unul înclinat spre filosofie. Ştia că e terminat – era un fapt cu care de-acum înainte era nevoit să trăiască, aşa cum trebuie să trăieşti cu ideea că ai cancer sau că eşti la închisoare. Ştia că nu există niciun fel de pregătire care să fi putut acoperi prăpastia dintre atunci şi acum. Privea eşecul aşa cum, într-o bună zi, avea să privească moartea, cu resentimentul cinic şi curajul singuraticului. Rezistase mai mult decât majoritatea; şi acum era înfrânt. Se spune că un câine trăieşte atât timp cât are dinți; metaforic vorbind, dinții lui Leamas fuseseră scoşi, şi Mundt fusese cel care îi scosese.

Cu zece ani în urmă, ar fi putut alege cealaltă cale – existau slujbe de funcționar în clădirea aceea guvernamentală anonimă din Cambridge Circus, iar Leamas ar fi putut să accepte una dintre ele şi să o păstreze până la Dumnezeu ştie ce vârstă; dar Leamas nu era croit aşa. Să te aştepți ca Leamas să părăsească activitatea operativă pentru chestiile alea teoretice tendențioase, care țineau de interesele ascunse şi pur egoiste din Whitehall[3], era ca şi cum ai fi cerut unui jocheu să devină contabil. Rămăsese la Berlin, conştient că Serviciul Cadre hotărâse ca dosarul lui să fie revizuit la sfârşitul fiecărui an – îndărătnic, refractar, disprețuind instrucțiunile, spunându-şi că o să apară ceva. Munca de agent secret are o lege morală – este justificată de rezultate. Chiar şi sofistica din Whitehall cocheta cu această lege, iar Leamas obținuse rezultate. Până la venirea lui Mundt.

Era ciudat cât de iute înțelesese Leamas că Mundt era piaza rea.

Hans-Dieter Mundt, născut cu patruzeci şi doi de ani

în urmă la Leipzig. Leamas îi cunoştea dosarul, îi era familiară fotografia din interiorul coperților; chipul dur, inexpresiv de sub părul blond; ştia pe dinafară povestea accederii lui la putere ca numărul doi în Abteilung[4], şi ca şef eficient al Departamentului operațional. Mundt era detestat chiar în cadrul propriului departament. Leamas ştia acest lucru, dovedit de altfel de cei care dezertau, şi de către Riemeck, care, în calitate de membru al Comitetului Executiv al SED[5], lua parte la şedințele Comitetului de Securitate împreună cu Mundt, şi îi era groază de el. Întocmai după cum se dovedise ulterior, pentru că Mundt îl ucisese.

Până în 1959, Mundt fusese un mărunt funcționar în Abteilung, şi opera la Londra, sub acoperirea Misiunii Est-Germane a Oțelului. S-a întors în grabă în Germania, după ce şi-a omorât doi dintre propriii agenți numai ca să-şi salveze pielea, şi nu s-a mai auzit nimic de el mai bine de un an. Cu totul pe neaşteptate, a reapărut la Centrul Abteilung din Leipzig ca şef al Departamentului de logistică, sarcina sa fiind să aloce bani, echipament şi personal pentru misiuni speciale. La sfârşitul acelui an a survenit lupta acerbă pentru putere în Abteilung. A fost redus drastic numărul ofițerilor sovietici de legătură, ca şi influența acestora, mulți din vechea gardă au fost concediați pe motive ideologice şi s-au ridicat trei oameni: Fiedler, ca şef al Contraspionajului, Jahn a preluat de la Mundt atribuțiile de şef al Departamentului de logistică, iar Mundt însuşi a luat cireaşa de pe tort – director adjunct la Departamentul operațional, la vârsta de patruzeci şi unu de ani. Atunci s-a schimbat stilul de lucru. Primul agent pe care l-a pierdut Leamas a fost o fată. Era doar o verigă nesemnificativă în rețea; era folosită pentru misiuni de curierat. Au împuşcat-o mortal în plină stradă, când ieşea de la cinema, în Berlinul de Vest. Poliția nu l-a găsit niciodată pe ucigaş, iar Leamas a fost înclinat la început să nu considere incidentul ca având legătură cu activitatea ei. O lună mai târziu, un

hamal din gara din Dresda, agent din rețeaua lui Peter Guillam la care se renunțase, a fost găsit mort şi mutilat lângă o şină de cale ferată. Leamas ştia că nu mai este o coincidență. Curând după aceea, doi membri ai unei alte rețele aflate sub controlul lui Leamas au fost arestați şi condamnați la moarte, după o judecată sumară. Şi a continuat tot aşa: implacabil şi fără remuşcări.

Iar acum îl aveau pe Karl, iar Leamas părăsea Berlinul aşa cum venise – fără să aibă nici măcar un agent de doi bani. Mundt câştigase.

Leamas era un tip scund, cu păr cenuşiu-închis tuns scurt, şi cu alura unui înotător. Era foarte puternic. Forța aceasta era vizibilă în muşchii spatelui şi-ai gâtului, în umerii vânjoşi, precum şi în forma butucănoasă a mâinilor şi a degetelor.

Era foarte practic în ce priveşte îmbrăcămintea, ca de altfel în ce priveşte majoritatea lucrurilor, chiar şi ochelarii pe care îi purta din când în când aveau rame de metal. Cele mai multe dintre costumele sale erau din fibre sintetice şi niciunul nu avea vestă. Prefera cămăşile în stil american, cu nasturi la capetele gulerului, şi pantofi de antilopă, cu tălpi de cauciuc.

Avea un chip plăcut, musculos, şi o gură încăpățânată, cu buze subțiri. Ochii erau căprui şi mici; irlandez, după unii. Era greu să-l plasezi într-o categorie pe Leamas. Dacă ar fi intrat într-un club londonez, portarul nu l-ar fi confundat în mod sigur cu un membru; într-un bar de noapte din Berlin îi dădeau de obicei masa cea mai bună. Părea un tip care poate provoca scandal, un tip care îşi drămuia cu grijă banii, un tip care nu era chiar un gentleman.

Stewardesa îl găsea interesant. Bănuia că e nordic, ceea ce ar fi putut fi, şi bogat, ceea ce nu era. Îi dădea cincizeci de ani, ceea ce era destul de aproape de adevăr. Bănuia că e neînsurat, ceea ce era pe jumătate adevărat. Cândva, cu mult timp în urmă, avusese loc un divorț; undeva erau şi nişte copii, acum adolescenți, care îşi

primeau pensiile alimentare de la o bancă privată destul de ciudată din City.

— Dacă mai doriți un whisky, ar fi bine să vă grăbiți. Aterizăm pe aeroportul din Londra în douăzeci de minute, îl anunță stewardesa.

— Nu mai vreau.

N-o privi; se uita pe geam la câmpurile verzi-cenuşii din Kent.

Fawley îl aştepta la aeroport şi îl duse cu maşina la Londra.

— Control e destul de supărat în legătură cu Karl, zise el, privindu-l pieziş pe Leamas.

Leamas încuviință din cap.

— Cum s-a întâmplat? întrebă Fawley.

— A fost împuşcat. Mundt i-a venit de hac.

— E mort?

— Aş zice că da, de-acum. Ar fi mai bine să fi murit. Aproape reuşise. N-ar fi trebuit să se grăbească, nu puteau fi siguri. Cei din Abteilung au ajuns la punctul de control imediat după ce fusese lăsat să treacă. Au dat drumul la sirenă, iar un *Vopo* l-a împuşcat cu câțiva metri înainte de a ajunge la linia de demarcație. S-a mai mişcat o clipă după ce a căzut, apoi nu s-a mai clintit.

— Bietul amărât!

— Chiar aşa, aprobă Leamas.

Lui Fawley nu-i plăcea Leamas, iar dacă Leamas ştia, nu-i păsa. Fawley era un obişnuit al cluburilor şi purta cravate tipice, perora despre talentele sale sportive şi îşi aroga o oarecare însemnătate în corespondența oficială. Îl considera suspect pe Leamas, iar Leamas îl considera un prost.

— La ce serviciu eşti? întreba Leamas.

— La Cadre.

— Îți place?

— E fascinant.

— Eu ce fac acum? Mă retrag?

— Mai bine să-ți spună Control, bătrâne.
— Tu ştii?
— Bineînțeles!
— Atunci de ce dracu' nu-mi spui?
— Regret, bătrâne, replică Fawley, iar Leamas fu deodată cât pe ce să-şi piardă cumpătul.
Apoi se gândi că probabil Fawley minte oricum.
— Bine, dar sper că n-ai nimic împotrivă să-mi spui un lucru. Trebuie să-mi caut un apartament în Londra?
— Nu, nu cred, bătrâne, răspunse Fawley, scărpinându-se după ureche.
— Nu? Slavă Domnului!
Parcară lângă Cambridge Circus, la un parcometru, şi intrară împreună în hol.
— N-ai legitimație de acces, nu? Ar fi bine să completezi hârtiuța asta, bătrâne.
— De când avem noi legitimații de acces? McCall mă cunoaşte, la fel de bine ca pe maică-sa.
— E doar o formalitate nouă. Centrul se măreşte, să ştii.
Leamas nu spuse nimic, făcu un semn din cap spre McCall, apoi intră în lift fără legitimație.

Control îi strânse mâna cu multă grijă, ca şi cum ar fi fost doctor şi i-ar fi pipăit oasele.
— Cred că eşti groaznic de obosit, rosti pe un ton de scuză. Te rog, ia loc. Aceeaşi voce monotonă, afectată, hârâită.
Leamas se aşeză pe un scaun, cu fața spre un şemineu electric, verde-oliv, pe care se găsea, în echilibru, un vas cu apă.
— Ți se pare că e frig? întrebă Control.
Era aplecat deasupra focului, frecându-şi mâinile. Pe sub sacoul negru purta un pulover, unul maro cam jerpelit. Leamas şi-o amintea pe soția lui Control, o femeie micuță, prostuță, pe care o chema Mandy, şi care părea să creadă că soțul ei face parte din Consiliul de

Conducere al Cărbunelui. Bănuia că ea tricotase puloverul.

— Problema e că aerul este atât de uscat, continuă Control. Învingi frigul şi atmosfera devine uscată. La fel de periculos. Se duse la birou şi apăsă pe un buton. O să încercăm să facem rost de nişte cafea, adăugă el. Ginnie lipseşte, asta-i problema. Mi-au trimis o fată nouă. Chiar e păcat.

Era mai scund decât şi-l amintea Leamas; altminteri, exact la fel. Aceeaşi detaşare afectată, aceeaşi îngâmfare plină de prețiozitate; aceeaşi groază de curent; curtenitor, după o formulă care nu se potrivea deloc cu experiența lui Leamas. Acelaşi zâmbet languros, aceeaşi sfială elaborată, acelaşi devotament conciliant față de un cod al bunelor maniere pe care pretindea că-l găseşte ridicol. Aceeaşi banalitate.

Aduse un pachet de țigări de pe birou şi-i întinse una lui Leamas.

— O să vezi că astea sunt mai scumpe, zise el, iar Leamas încuviință docil din cap.

Strecurând țigările în buzunar, Control se aşeză. O vreme se aşternu liniştea; în cele din urmă, Leamas spuse:

— Riemeck e mort.

— Da, aşa e, replică Control ca şi când Leamas ar fi făcut o remarcă inteligentă. Mare păcat. Mare... Presupun că fata – Elvira – a vorbit?

— Aşa bănuiesc.

Leamas nu intenționa să-l întrebe de unde ştia de Elvira.

— Şi Mundt a pus să fie împuşcat, adăugă Control.

— Da.

Control se ridică şi se învârti prin încăpere căutând o scrumieră. Găsi una şi o aşeză cu stângăcie pe podea, între cele două scaune.

— Cum te-ai simțit? Vreau să zic, când Riemeck a fost împuşcat? Ai văzut cum s-a întâmplat, nu?

Leamas ridică din umeri.

— M-am enervat al naibii de tare, răspunse el.

Control întoarse capul într-o parte şi închise ochii pe jumătate.

— Sunt sigur că a fost mai mult de-atât. Ai fost supărat, nu? Ar fi o chestie mai mult decât normală.

— Am fost supărat. Cine n-ar fi?

— Îţi plăcea Riemeck – ca om?

— Cred că da, mărturisi Leamas neputincios, apoi adăugă: Nu prea are rost să intrăm în amănunte.

— Cum ţi-ai petrecut noaptea, ce-a mai rămas din ea, după ce Riemeck a fost împuşcat?

— Ia ascultă, ce-i chestia asta? Unde baţi? întrebă Leamas înfuriat.

— Riemeck a fost ultimul, cugetă Control, ultimul dintr-o serie de morţi. Dacă nu mă înşală memoria, a început cu fata, cea împuşcată în faţa cinematografului, în Wedding. Pe urmă a fost tipul din Dresda şi arestările de la Jena. Ca în povestea cu cei zece negri mititei. Acum Paul, Viereck şi Ländser – toţi morţi. Şi, în final, Riemeck. Zâmbi dezaprobator. E o rată cam mare a pierderilor. Mă întrebam dacă nu ţi-a ajuns.

— Dacă nu mi-a ajuns? Ce vrei să spui?

— Mă întrebam dacă nu eşti obosit. Epuizat.

Urmă o tăcere lungă.

— Depinde de tine, răspunse Leamas în cele din urmă.

— Trebuie să trăim fără compasiune, nu? Desigur, asta e imposibil. Ne prefacem unii faţă de alţii, mă refer la duritatea asta a noastră, dar, în realitate, nu suntem aşa, adică… nu poţi fi în toiul acţiunii permanent, trebuie să te mai şi retragi… pricepi ce vreau să zic?

Leamas pricepea. Cu ochii minţii, vedea lungul drum din afara Rotterdamului, drumul acela lung şi drept pe lângă dune, şi valul de refugiaţi care îl străbăteau; vedea micul avion la kilometri întregi depărtare, vedea procesiunea aceea care se oprea şi-l privea; şi avionul venind spre ei, aproape atingând dunele; vedea haosul,

iadul acela fără sens, în timp ce bombele loveau drumul.

— Nu pot să vorbesc aşa, Control, zise el în cele din urmă. Ce vrei să fac?

— Vreau să mai rămâi activ o vreme.

Leamas nu răspunse, aşa încât Control continuă:

— Etica activităţii noastre, aşa cum văd eu lucrurile, se bazează pe o ipoteză simplă, şi anume, că nu suntem niciodată agresorii. Crezi că-i cinstit?

Leamas aprobă cu o mişcare a capului. Orice, numai să evite să vorbească.

— În felul ăsta facem lucruri dezagreabile, doar că suntem *în defensivă.* Chestia asta, cred, este corectă. Noi facem lucruri neplăcute pentru ca oamenii obişnuiţi de aici şi din alte părţi să poată dormi în siguranţă noaptea în paturile lor. E prea romantic? Sigur că, din când în când, ne ocupăm cu treburi foarte urâte. Zâmbi şmechereşte ca un şcolar. Şi atunci când cumpănim moralitatea, ne tentează mai degrabă comparaţiile necinstite; la urma urmelor, doar nu poţi compara idealurile uneia dintre părţi cu metodele celeilalte, nu?

Leamas nu mai înţelegea nimic. Auzise că tipul spunea o mulţime de aiureli înainte de a înfige cuţitul, dar nu-i mai fusese dat să audă aşa ceva niciodată.

— Trebuie să compari metodă cu metodă, şi ideal cu ideal. Aş zice că, de la război încoace, metodele noastre – ale noastre şi cele ale părţii adverse – au devenit foarte asemănătoare. Nu poţi fi mai puţin necruţător decât partea adversă pur şi simplu pentru că *politica* guvernului tău este generoasă, nu-i aşa? râse încetişor în barbă şi apoi preciză: Chestia asta nu se cuvine *absolut deloc.*

„Pentru numele lui Dumnezeu, reflectă Leamas, e ca şi cum ai lucra pentru un afurisit de cleric. Ce urmăreşte *de fapt?”*

— Din cauza asta, continuă Control, cred că ar trebui să încercăm să ne descotorosim de Mundt… Ei, fir-ar, făcu, întorcându-se enervat spre uşă. Unde este cafeaua aia nenorocită?

Traversă încăperea până la uşă, o deschise şi vorbi cu o fata nevăzută din cealaltă încăpere. Când reveni, adăugă:

— Cred cu toata sinceritatea ca *ar trebui* să scăpăm de el, dacă putem.

— De ce? Nu mai avem nimic în Germania de Est, absolut nimic. Chiar tu ai spus-o adineaori – Riemeck a fost ultimul. Nu mai avem ce apăra.

Control se aşeză şi-şi privi mâinile o vreme.

— Nu e întru totul adevărat, răspunse în cele din urmă. Dar nu cred că e cazul să te plictisesc cu amănunte.

Leamas ridică din umeri.

— Spune-mi, continuă Control, te-ai săturat de spionaj? Iartă-mă dacă repet întrebarea. Vreau să zic că, aici, înțelegem acest fenomen, îți dai seama. Întocmai ca la proiectanții de avioane… cred că termenul este uzură. Te rog să spui dacă e aşa.

Lui Leamas îi reveni în minte zborul spre casă din dimineața aceea şi se miră.

— Dacă ai fi obosit, adăugă Control, ar trebui să găsim altă cale de a avea grijă de Mundt. Ideea care-mi trece mie prin minte este puțin cam neobişnuită.

Fata aduse cafeaua. Puse tava pe birou şi turnă în două ceşti. Control aşteptă până ieşi din încăpere.

— Ce *netoată,* exclamă, parcă pentru sine. Mi se pare surprinzător că nu mai găseşti una bună. Tare aş fi vrut să nu plece Ginnie în concediu în astfel de momente. Un timp, amestecă în cafea cu deznădejde. E absolut necesar să-l discredităm pe Mundt, întări el. Ia zi, bei mult? Whisky şi chestii din astea?

Leamas crezuse că este obişnuit cu Control.

— Beau nițel. Mai mult decât majoritatea, presupun.

Control aprobă din cap cu înțelegere.

— Ce ştii despre Mundt?

— E un asasin. A fost aici cu vreun an sau doi în urmă, lucra la Misiunea Est-Germană a Oțelului. Pe

vremea aceea aveam acolo un consilier, Maston.

— Exact.

— Mundt avea un agent, soția unui diplomat. A ucis-o.

— A încercat să-l omoare pe George Smiley. Şi bineînțeles că l-a împuşcat pe soțul femeii. E un tip dezgustător. Fost membru în organizația hitleristă de tineret, chestii de genul ăsta. Nici pe departe tipul comunistului intelectual. Un adept al Războiului Rece.

— Ca şi noi, observă sec Leamas.

Control nu zâmbi.

— George Smiley cunoştea bine cazul. Nu mai lucrează pentru noi, dar cred că ar trebui să-l găseşti. Face nişte chestii legate de Germania secolului al şaptesprezecelea. Locuieşte în Chelsea, chiar dincolo de Sloane Square. Bywater Street, o ştii?

— Da.

— Şi Guillam s-a ocupat de caz. E în Satelittes Four, la etajul unu. Mă tem că toate s-au schimbat de pe vremea când le ştiai tu.

— Da.

— Stai o zi sau două cu ei. Ei ştiu ce am de gând. Apoi mă întrebam dacă nu ai chef să petreci sfârşitul de săptămână cu mine. Soția mea, adăugă el în grabă, are grijă de mama ei, din păcate. Nu vom fi decât noi doi.

— Mulțumesc! Mi-ar face plăcere.

— În felul ăsta putem vorbi despre toate în linişte. Ar fi foarte agreabil. Cred că ai putea să faci o mulțime de bani din asta. Tot ceea ce ai câştiga ar fi al tău.

— Mulțumesc.

— Asta, fără îndoială, dacă eşti *sigur* că vrei să… nu-i vorba de uzură sau de chestii din astea?

— Dacă se pune problema să-l omor pe Mundt, sunt gata!

— Sincer, chiar eşti? întrebă Control politicos. Apoi, după ce-l privi gânditor pe Leamas preț de-o clipă, zise: Da, cred că vorbeşti serios. Dar nu trebuie să ai impresia că *eşti obligat* să spui asta. Ce vreau să zic e că, în lumea

noastră, trecem atât de rapid de la ură la dragoste – ca anumite sunete pe care un câine nu le poate auzi. Tot ce rămâne la sfârşit este un fel de greaţă; nu mai vrei să produci suferinţă niciodată. Iartă-mă, dar nu asta ai simţit mai curând, atunci când Karl Riemeck a fost împuşcat? Nu ură faţă de Mundt, nu dragoste pentru Karl, ci o senzaţie dureroasă de lehamite, ca o lovitură asupra unui trup amorţit… Mi s-a spus că ai umblat toată noaptea – pur şi simplu ai mers pe străzile Berlinului. Aşa este?

— E adevărat că am fost să mă plimb.

— Toată noaptea?

— Da.

— Ce s-a întâmplat cu Elvira?

— Dumnezeu ştie… Mi-ar plăcea să i-o coc lui Mundt, mărturisi Leamas.

— Bine… bine. Apropo, în caz că te întâlneşti cu vreunul dintre vechii prieteni, nu cred că are rost să discuţi despre chestia asta. De fapt, adăugă Control după un timp, în locul tău, eu nu mi-aş petrece prea mult timp cu ei. Lasă-i să creadă că ne-am purtat urât cu tine. E preferabil să fim consecvenţi, nu-i aşa?

3. Declinul

Nimeni nu fu foarte surprins când Leamas fu trecut pe linie moartă. În esență, Berlinul reprezentase ani de zile un eşec, şi cineva trebuia să plătească oalele sparte. În plus, era bătrân pentru munca operativă, unde reflexele trebuie deseori să fie la fel de rapide ca acelea ale unui jucător de tenis profesionist. Leamas se descurcase bine în război, toată lumea ştia asta. În Norvegia şi în Olanda rămăsese cumva ostentativ în viață, iar la sfârşitul războiului îi dăduseră o medalie şi-l lăsaseră să plece. Ulterior, bineînțeles că-l făcuseră să se întoarcă. Era un ghinion în legătură cu pensia lui, hotărât ghinion. Serviciul de contabilitate scăpase informația, în persoana lui Elsie. Elsie spusese la cantină că bietul Alee Leamas va trebui să se descurce doar cu 400 de lire sterline pe an, pentru că nu avea vechime neîntreruptă. Elsie credea sincer că asta era o regulă care ar fi trebuit schimbată; la urma urmelor, domnul Leamas îşi *făcuse* datoria, nu? Dar, uite, erau cu controlul financiar pe cap, nici pe departe ca-n vremurile apuse, şi apoi, ce-ar fi putut face ei? Chiar şi în zilele alea proaste din timpul lui Maston reuşiseră să se descurce mai bine.

Leamas, li se spunea celor nou-veniți, reprezintă vechea şcoală; pasiune, curaj şi crichet, şi franceză învățată în şcoală. În cazul lui Leamas, aspectul ăsta s-a nimerit să nu fie corect, pentru că era bilingv în ce priveşte germana şi engleza, iar olandeza lui era admirabilă; şi nici nu-i plăcea crichetul. Dar e drept că nu absolvise o universitate.

Contractul lui mai era valabil câteva luni, aşa că îl trimiseră să-şi desfăşoare activitatea la Serviciul financiar. Serviciul financiar era diferit de cel de contabilitate; se ocupa de plățile peste hotare, de finanțarea agenților şi a operațiunilor. Majoritatea treburilor de la Financiar ar fi putut fi făcute de un

curier, dacă n-ar fi fost vorba de gradul mare de discreție pe care-l implicau, aşa că Serviciul financiar era una dintre multele secții considerate drept un cimitir al elefanților pentru ofițerii care aveau să fie îngropați curând.

Leamas deveni nepăsător față de sine însuşi.

Procesul acesta al nepăsării față de propria persoană este în general considerat unul care durează, dar în cazul lui Leamas nu era aşa. În ochii colegilor lui se transformase dintr-un om dat deoparte în mod onorabil într-o epavă plină de resentimente şi într-un bețiv – totul în doar câteva luni. Bețivii sunt caracterizați de un anume soi de stupiditate, mai ales când sunt treji, un soi de detaşare de realitate pe care cei lipsiți de spirit de observație o interpretează drept confuzie şi pe care Leamas o deprindea cu o viteză nefirească. Se deda la mici înşelăciuni, împrumuta sume nesemnificative de la secretare şi neglija să le înapoieze, sosea târziu sau pleca devreme sub vreun pretext mormăit printre dinți. La început, colegii îl tratară cu indulgență; poate că declinul lui îi speria la fel cum ne sperie ologii, cerşetorii şi invalizii, pentru că ne temem că şi noi am putea deveni ca ei; dar, în cele din urmă, neglijența şi răutatea brutală, irațională de care dădea dovadă îl izolară.

Oarecum spre surprinderea oamenilor, lui Leamas nu părea să-i pese că e trecut pe linie moartă. Aveai impresia că voința i se năruise brusc. Secretarele începătoare, care nu voiau să creadă că serviciile de spionaj sunt populate de muritori obişnuiți, se nelinişteau când constatară că Leamas decăzuse în mod evident şi definitiv. Avea mai puțina grijă de felul în care arăta şi îi păsa mai puțin de ce se petrecea în jurul lui, prânzea la cantina care era rezervată în mod normal personalului tânăr, şi se zvonea că bea. Deveni un singuratic, aparținând acelei triste categorii de oameni activi lipsiți prematur de activitate; înotători cărora le este interzis să intre în apă sau actori alungați de pe scenă.

Unii spuneau că făcuse o greşeală la Berlin şi că de aceea rețeaua lui fusese anihilată; nimeni nu ştia ce se întâmplase de fapt. Toți erau de acord că fusese tratat cu o asprime neobişnuită, chiar şi de către un departament de cadre care nu era faimos pentru filantropie. Îl arătau cu degetul pe ascuns când trecea, aşa cum bărbații arată spre un atlet din trecut, şi spuneau:

— Ăsta e Leamas. A făcut o gafă la Berlin. Jalnic felul în care a decăzut.

Apoi, într-o bună zi, dispăruse. Nu spusese nimănui la revedere, se pare că nici măcar lui Control. Lucrul ăsta nu era surprinzător în sine. Natura Serviciului excludea despărțirile elaborate şi dăruirea de ceasuri de aur, dar, chiar şi după aceste standarde, plecarea lui Leamas fusese foarte bruscă. Din câte-şi puteau da seama, plecarea lui se petrecuse înainte de expirarea legală a contractului. Elsie de la Contabilitate dăduse una sau două frânturi de informații: Leamas scosese toți banii din salariu pe care-i mai avea, ceea ce, dacă Elsie nu se înşela, însemna că tipul avea probleme cu banca. Prima urma să-i fie plătită la sfârşitul lunii, nu ştia cât, dar sigur nu era vorba de patru cifre, bietul băiat. Carnetul său de asigurări fusese trimis la vechea adresă. Cei de la Cadre aveau o adresă a lui, adăugase Elsie cu năduf, dar bineînțeles că nu o dezvăluiau, nu Serviciul cadre.

Pe urmă fusese povestea cu banii. Ajunsese la urechile oamenilor – ca de obicei, nimeni nu ştia de unde – vestea că plecarea precipitată a lui Leamas avea legătură cu nişte nereguli în conturile de la Serviciul financiar. Lipsea o sumă măricică (nu din trei cifre, ci din patru, potrivit unei doamne cu păr albastru care lucra la centrala telefonică), dar reuşiseră să o recupereze, aproape toată, şi îi puseseră poprire pe pensie. Alții se arătau sceptici – dacă Alec ar fi vrut să jefuiască o casă de bani, spuneau ei, ar fi folosit alte metode, mai potrivite, şi nu s-ar fi amestecat în conturile Instituției. Nu că n-ar fi fost în stare de asta – numai că ar fi făcut-o mai inteligent. Dar

cei mai puțin impresionați de potențialul infracțional al lui Leamas arătau cu degetul la consumul mare de alcool, la cheltuielile pentru altă casă, la discrepanța fatală între cât era plătit acasă şi sumele din străinătate, şi, mai presus de toate, arătau acuzator spre tentațiile puse în calea unui individ care mânuieşte sume mari de bani negri când ştie că zilele sale în Serviciu sunt numărate. Toți erau de acord că, dacă Alec îşi vârâse mâinile în butoiul cu miere, era terminat pentru totdeauna – cei de la Departamentul de reorientare nici nu l-ar băga în seamă, iar cei de la Cadre nu i-ar da recomandări – sau i-ar da unele aşa de glaciale, încât şi cel mai entuziast angajator s-ar cutremura la vederea lor. Delapidarea era singurul păcat pe care Cadrele nu te lăsa în veci să-l uiți – şi nici ei nu-l uitau vreodată. Dacă era adevărat că Alec furase Centrul din Cambridge Circus, atunci avea să ducă mânia celor de la Cadre cu el în groapă, iar Serviciul cadre nu avea să dea vreun ban nici măcar pentru linţoliu.

Vreo săptămână sau două după plecarea lui, câțiva se întrebaseră ce se alesese de el. Dar foştii săi prieteni învățaseră deja să se țină departe de el. Se transformase într-un pisălog plin de resentimente, care ataca sistematic Centrul şi conducerea lui, ceea ce el numea „băieții de la cavalerie”, care, după cum spunea, îi administrau treburile ca şi când ar fi fost un club al regimentului. Nu rata nicio ocazie să-i persifleze pe americani şi serviciile lor secrete. Părea să-i urască mai mult decât ura Abteilung, la care nu se referea aproape niciodată. Dădea de înțeles că ei i-ar fi compromis rețeaua; asta părea să fi devenit pentru el o obsesie, o slabă consolare care făcea din el o companie neplăcută, aşa încât cei care îl cunoscuseră şi, chiar dacă tacit, îl şi plăcuseră, se debarasară de el. Plecarea lui Leamas nu produsese niciun val, doar o unduire uşoară a apei; alte vânturi şi schimbarea anotimpurilor o făcuseră curând uitată.

Apartamentul lui era mic şi mizer, cu un tapet cafeniu cu poze din Clovelly. Dădea direct în spatele unor depozite cenuşii din piatră, ale căror ferestre fuseseră vopsite, din rațiuni estetice, cu creozot. Deasupra depozitului locuia o familie de italieni care se certau noaptea şi băteau covoare dimineața. Leamas avea prea puține obiecte cu care să-şi mai înfrumusețeze încăperile. Cumpărase câteva abajururi ca să mascheze becurile, şi două aşternuturi ca să înlocuiască bucățile de pânză de sac pe care i le dăduse proprietarul. Leamas tolera restul: perdelele cu modele florale, netivite, carpetele maro uzate şi mobilierul greoi din lemn închis la culoare, ceva în genul unei camere de cămin a unui marinar. Pentru un şiling, avea apă fierbinte de la un boiler, o vechitură de culoare galbenă.

Avea nevoie de un serviciu. Era lefter. Aşadar, poate că poveştile cu delapidarea erau adevărate. Leamas găsea că ofertele pe care i le făcuse Centrul de a-şi schimba domiciliul şi serviciul erau modeste şi absolut nepotrivite. Întâi încercase să obțină o slujbă în comerț. O firmă care producea adezivi industriali se arătase interesată de solicitarea lui pentru postul de director adjunct şi de funcționar la Personal. Fără să ia în seamă referințele nepotrivite pe care i le dăduse Centrul, firma nu cerea nicio calificare, şi îi oferise şase sute de lire sterline pe an. Stătuse o săptămână, la sfârşitul căreia duhoarea oribilă a uleiului de peşte râncezit îi pătrunsese în haine şi în păr, umplându-i nările precum miasma morții. Oricât s-ar fi spălat, mirosul nu se ducea, aşa că, în cele din urmă, Leamas se tunsese la piele şi aruncase două dintre cele mai bune costume ale sale. Mai petrecuse o altă săptămână încercând să vândă enciclopedii gospodinelor din suburbii, dar nu era genul de bărbat pe care să-l placă sau să-l înțeleagă gospodinele; nu aveau nevoie de Leamas, darămite de enciclopediile lui. Seară de seară se întorcea plictisit în apartamentul lui, cu mostra lui

stupidă sub braţ. La sfârşitul săptămânii de probă, telefonase la companie, spunându-le ca nu vânduse nimic. Fără să se arate surprinşi, îi reamintiseră de obligaţia de a restitui mostra dacă va înceta să mai lucreze pentru ei, şi închiseseră. Leamas ieşise furios din cabina telefonică, lăsând acolo exemplarul din enciclopedie, se dusese la o cârciumă şi se îmbătase criţă pentru 25 de şilingi, pe care nu şi-i putea permite. Îl aruncaseră în stradă pentru că strigase la o femeie care încerca să-l agaţe. Îi spuseseră să nu-l mai vadă pe acolo vreodată, dar o săptămână mai târziu uitaseră complet de asta. Leamas începuse să devină cunoscut în zonă.

Începuse să fie cunoscut şi în alte părţi, silueta cenuşie, care-şi târa picioarele, din *Mansions*{6}. Nu făcea risipă de cuvinte, nu avea niciun prieten, bărbat, femeie sau animal. Bănuiau că are necazuri, că fugise de nevastă. Nu ştia preţul la nimic, niciodată, nu şi-l amintea când i se spunea. Îşi pipăia toate buzunarele de câte ori căuta mărunţiş, uita mereu să aducă un coş, întotdeauna cumpăra pungi. Nu era simpatizat, dar oamenilor aproape că le părea rău de el. Gândeau şi că este murdar, fiindcă nu se bărbierea în weekend, iar cămăşile îi erau veşnic îngălate. O oarecare doamnă McCaird din Sudbury Avenue îi făcuse curat timp de o săptămână, dar, neprimind nici măcar o vorbă politicoasă de la el, îl lăsase baltă. Era o sursă de informaţii importantă pe stradă, unde negustorii îşi spuneau unul altuia că trebuie să ştie în caz că Leamas cere pe datorie. Sfatul doamnei McCaird fusese: fără credit. Leamas nu primea niciodată nicio scrisoare, spunea ea, iar ei se puseseră de acord că era o chestie gravă. Nu avea nicio poză, doar câteva cărţi; părerea ei era că una dintre cărţi era pornografică, dar nu putea fi sigură, pentru că era scrisă într-o limbă străină. Mai credea, de asemenea, că se descurca doar cu puţin, iar puţinul acela era pe sfârşite. Ştia că îşi încasează ajutorul social joia. Bayswater Street era avertizată şi nu avea nevoie de un al

doilea avertisment. Toți auziseră de la doamna McCaird că bea de stinge, lucru confirmat de cârciumar. Cârciumarii şi servitoarele nu sunt genul care să dea pe datorie clienților lor, dar informațiile lor sunt prețuite de cei care fac asta.

4. Liz

În cele din urmă, acceptă slujba de la bibliotecă. Oficiul de Plasare a Forței de Muncă îl trimitea acolo în fiecare joi dimineață, când își încasa ajutorul de șomaj, dar el refuzase întotdeauna.

— Nu e chiar ceea ce-ai visat, spuse domnul Pitt, dar plata e onorabilă, iar munca e ușoară pentru un om cu carte.

— Ce fel de bibliotecă? întrebă Leamas.

— E Biblioteca pentru Cercetări Psihologice Bayswater. Este o fundație. Au mii de volume, de toate felurile, și le-au fost lăsate moștenire numeroase altele. Au nevoie de un om.

Îi luă ajutorul de șomaj și bucățica de hârtie.

— Sunt o adunătură bizară, adăugă domnul Pitt, dar, la urma urmelor, nici tu nu ești un tip statornic, nu? Cred că e momentul să faci o încercare, ce zici?

Era ceva ciudat în legătură cu Pitt. Leamas era sigur că-l mai văzuse undeva. În Centrul din Cambridge Circus, în timpul războiului.

Biblioteca semăna cu interiorul unei biserici, și era foarte frig. Sobele negre cu petrol, aflate la fiecare capăt al încăperii, o făceau să miroasă a parafină. În mijlocul sălii era un ghișeu, semănând cu boxa martorilor, și înăuntru ședea domnișoara Crail, bibliotecara.

Lui Leamas nu-i trecuse niciodată prin cap că ar putea lucra pentru o femeie. Nimeni de la Oficiul de Plasare nu suflase o vorbă despre asta.

— Sunt noul ajutor, spuse. Numele meu este Leamas.

Domnișoara Crail ridică ochii din cartoteca ei și-i aruncă o privire aspră, ca și când ar fi auzit un cuvânt urât:

— Ajutor? Cum adică, ajutor?

— Asistent. De la Oficiul de Plasare a Forței de Muncă. Domnul Pitt.

Împinse peste tejghea un formular tras la xerox, cu datele lui personale completate cu un scris înclinat. Domnişoara Crail îl luă şi-l studie.

— Eşti domnul Leamas. Nu era o întrebare, ci doar prima fază a unei investigații laborioase, menite să descopere toate faptele. Şi eşti de la Oficiul de Plasare.

— Nu. Am fost trimis de Oficiul de Plasare. Mi-au spus că aveți nevoie de un asistent.

— Înțeleg. Un zâmbet înțepenit.

În momentul acela sună telefonul: femeia ridică receptorul şi începu să se certe cu cineva pe un ton violent. Leamas bănuia că se ceartă tot timpul; nu exista vreo introducere. Femeia ridică tonul şi începu să se certe în legătură cu nişte bilete la un concert. El ascultă un minut sau două, apoi se îndreptă spre rafturile cu cărți. Observă o fată într-una dintre nişe, cocoțată pe o scară şi aranjând nişte tomuri voluminoase.

— Sunt tipul cel nou, zise, şi numele meu e Leamas.

Ea coborî de pe scară şi-i strânse mâna, puțin cam formal.

— Eu sunt Liz Gold. Îmi pare bine! Ai cunoscut-o pe domnişoara Crail?

— Da, dar acum vorbeşte la telefon.

— Presupun că se ceartă cu mama ei. Ce-o să faci?

— Habar n-am! Treabă.

— Deocamdată înregistrăm; domnişoara Crail s-a apucat de un nou index.

Era înaltă, o fată neîndemânatică, lungă, cu talia înaltă şi cu picioare lungi. Purta pantofi cu talpă plată, în genul celor de balet, ca să mai reducă din înălțime. Chipul ei, aidoma trupului, era o combinație de elemente de dimensiuni mari, care păreau să ezite între urâțenie şi frumusețe. Leamas bănuia că are în jur de douăzeci şi doi sau douăzeci şi trei de ani, şi că este evreică.

— E o simplă chestiune de verificare a cărților, dacă sunt în raft. Fiecare carte are un număr de înregistrare. După ce ai verificat, treci în creion noua cotă şi o

marchezi în index.

— Şi pe urmă ce se întâmplă?

— Numai domnişoara Crail are voie să treacă noua cotă cu cerneală. Asta e regula.

— Regula cui?

— A domnişoarei Crail. De ce nu începi cu arheologia?

Leamas încuviinţă din cap, şi se îndreptară împreună spre următoarea firidă, unde, pe podea, se afla o cutie de pantofi plină de fişe.

— Ai mai făcut aşa ceva? îl întrebă fata.

— Nu. Leamas se opri, luă mai multe fişe în mână şi le răsfoi. M-a trimis domnul Pitt. De la Oficiul de Plasare a Forţei de Muncă. Puse fişele înapoi. Numai domnişoara Crail poate trece cu cerneală şi în fişe? se interesă el.

— Da!

Fata îl lăsă acolo şi, după o clipă de ezitare, el luă o carte şi se uită la prima pagină. Se numea *Descoperiri arheologice din Asia Minor,* volumul patru. Nu păreau sa aibă decât volumul patru.

Era ora unu şi lui Leamas îi era foame, aşa că se duse spre nişa unde Liz Gold sorta volumele şi întrebă:

— Ce se întâmplă la prânz?

— A, eu îmi aduc sendvişuri. Părea puţin încurcată. Dacă vrei, pot să-ţi dau câteva. Nu e nicio cafenea prin apropiere.

Leamas refuză printr-o mişcare a capului.

— Mulţumesc, o să ies. Am de făcut nişte cumpărături.

Fata îl urmări cum iese pe uşile batante.

Era două şi jumătate când se întoarse. Mirosea a whisky. Avea o sacoşă plină de legume şi o alta cu diverse produse de băcănie. Le puse jos, într-un colţ al nişei şi, plictisit, începu iar să se ocupe de cărţile de arheologie. Le ştampila de vreo zece minute când îşi dădu seama că domnişoara Crail îl urmăreşte.

— *Domnule* Leamas!

Era deja la jumătatea scării, aşa că se uită în jos peste

umăr şi spuse:

— Da?

— Ştiți cumva de unde au apărut sacoşele astea?

— Sunt ale mele.

— Aha. Sunt ale dumneavoastră.

Leamas aştepta.

— Regret, continuă ea în cele din urmă, dar nu permitem aducerea cumpărăturilor în bibliotecă.

— Unde aş putea să le pun în altă parte? Nu e niciun loc unde să le por pune.

— Nu în bibliotecă, replică ea.

Leamas o ignoră şi-şi îndreptă din nou atenția supra secției de arheologie.

— Dacă v-ați lua doar pauza obişnuită pentru prânz, continuă domnişoara Crail, nu ați avea timp să faceți cumpărături. Nimeni dintre *noi* nu are, nici domnişoara Gold, nici eu; *noi* nu avem timp de cumpărături.

— De ce nu vă luați o jumătate de oră în plus? întrebă Leamas. Atunci ați avea timp. Dacă sunteți presată, puteți lucra o jumătate de oră în plus seara. Asta, dacă sunteți constrânsă.

Domnişoara Crail mai rămase câteva clipe privindu-l şi evident gândindu-se la o replică. În cele din urmă anunță:

— O să discut chestia asta cu domnul Ironside. Şi plecă.

La cinci şi jumătate fix, domnişoara Crail îşi puse haina şi, cu un: „Noapte bună, domnişoară Gold”, spus pe un ton ascuțit, ieşi. Leamas bănuia că toată după-amiaza clocise în minte ce să spună sau ce să facă în legătură cu sacoşele de cumpărături. Se îndreptă spre nişa unde Liz Gold şedea pe treapta de jos a scării şi citea ceea ce părea o broşură. Când îl văzu pe Leamas, îi dădu drumul în poşetă, cu un sentiment de vinovăție, şi se ridică.

— Cine-i domnul Ironside? întrebă Leamas.

— Cred că nu există, răspunse ea. Este arma ei secretă când nu are replică. Odată am întrebat-o cine este. S-a

tot codit, a făcut pe misterioasa spunând: „N-are importanță”. Cred că nu există.

— Nici în privința domnişoarei Crail nu sunt prea sigur, zise Leamas, iar Liz Gold zâmbi.

La ora şase fata încuie şi dădu cheile custodelui, un bărbat foarte în vârstă, care suferise un şoc în Primul Război Mondial şi care, după cum susținea Liz, stătea treaz toată noaptea în caz că avea loc vreun contraatac al nemților. Afară era un frig muşcător.

— Ai mult de mers? întrebă Leamas.

— Douăzeci de minute pe jos. Întotdeauna merg pe jos. Dar tu?

— Aproape, replică Leamas. Noapte bună!

Fără grabă, se întoarse în apartamentul lui. Intră şi răsuci comutatorul de lumină. Nu se întâmplă nimic. Încercă lumina din minuscula bucătărie şi, în cele din urmă, radiatorul electric vârât în priză lângă pat. Pe pragul uşii era o scrisoare. O ridică şi se duse cu ea pe palierul cu lumină galbenă şi palidă. Era de la compania de electricitate, care anunța cu regret că nu are altă soluție decât să întrerupă curentul electric până când se va rezolva problema fabuloasei sume de nouă lire, patru şilingi şi opt penny.

Devenise duşmanul domnişoarei Crail, iar domnişoarei Crail tocmai duşmanii îi plăceau. Fie se uita încruntată la el, fie îl ignora, iar când se apropia, începea să tremure, privind în stânga şi-n dreapta, ori căutând ceva cu care să se apere, ori poate o cale de scăpare. Din când în când era grozav de ofensată, de exemplu atunci când el îşi agățase pelerina de ploaie în cuierul *ei,* iar ea stătuse tremurând în fața cuierului timp de cinci minute întregi, până când Liz observase şi îl strigase pe Leamas. Leamas se dusese la ea şi o întrebase:

— Ce vă supără, domnişoară Crail?

— Nimic, ripostase ea cu voce gâfâită şi parcă înghițindu-şi cuvintele. Absolut nimic.

— E ceva în neregulă cu haina mea?

— Absolut nimic.

— În regulă, replicase el şi se duse la nişa lui.

În ziua aceea, domnişoara Crail tremurase fără încetare, şi jumătate din dimineață purtase o conversație telefonică în şoaptă.

— Îi povesteşte mamei ei, îi explicase Liz. Întotdeauna îi spune mamei ei. Şi despre mine îi spune.

Domnişoara Crail ajunsese să-l urască atât de tare pe Leamas, încât i se părea imposibil să comunice în vreun fel cu el. În zilele de leafă, când venea din pauza de masă, Leamas găsea pe a treia treaptă a scării lui un plic cu numele său scris greşit pe partea exterioară. Prima oară când se întâmplase, luase banii şi plicul şi se dusese la ea spunând: „Se scrie L-E-A, domnişoară Crail, şi are doar un singur S”, la care femeia rămăsese pur şi simplu paralizată, rotindu-şi ochii în cap şi făcându-şi furioasă de lucru cu creionul până când Leamas plecase. După aceea, ore întregi vorbise la telefon pe un ton conspirativ.

Cam la vreo trei săptămâni după ce Leamas începuse să lucreze la bibliotecă, Liz îl invită la cină. Pretinse că ideea i-a venit pe neaşteptate, la ora cinci în după-amiaza aceea; părea să-şi dea seama că, dacă l-ar fi invitat pentru a doua sau a treia zi, el ar uita, sau pur şi simplu n-ar veni, aşa că făcuse invitația la ora cinci. Leamas părea că nu prea vrea să accepte, dar până la urmă fu de acord.

Merseră pe jos până la ea acasă, prin ploaie, şi ar fi putut foarte bine să fie oriunde – la Berlin, la Londra, sau în orice alt oraş unde pietrele din pavaj se transformă în râuri de lumină în ploaia de seară, iar traficul se târăşte deznădăjduit pe străzile ude.

A fost prima dintre numeroasele cine pe care Leamas avea să le ia în apartamentul ei. Venea când îl chema, iar ea îl invita adesea. El nu vorbea niciodată mult. Când îşi dăduse seama că îi place să vină, Liz luase obiceiul să aşeze masa dimineața, înainte de a pleca la bibliotecă.

Pregătea chiar şi legumele dinainte, punea lumânările pe masă, pentru că îi plăcea la nebunie lumina lumânărilor. Ştiuse dintotdeauna că era ceva în neregulă cu Leamas şi că, într-o zi, pentru vreun motiv pe care nu reuşea să-l înțeleagă, el ar putea să rupă relația şi atunci nu l-ar mai vedea niciodată. Încercă să-i spună că ştie. Într-o seară, îi zise:

— Du-te, când vrei să pleci. N-o să te urmăresc niciodată, Alec, iar ochii lui căprui poposiră o clipă asupra ei.

— O să-ți spun când va trebui să plec, ripostă.

Apartamentul ei era compus doar dintr-un dormitor-sufragerie şi o bucătărie. În sufragerie erau două fotolii, un divan, o bibliotecă plină cu cărți broşate, în special clasici pe care ea nu-i citise niciodată.

După ce mâncau, Liz obişnuia să-i vorbească, iar el stătea întins pe divan, fumând. Ea n-avea habar cât aude, nici nu-i păsa. Uneori se aşeza în genunchi lângă pat, îi lua mâna şi o lipea de obrazul ei, povestind.

Apoi, într-o seară, îl întrebă:

— Alec, tu în ce crezi? Nu râde, spune-mi!

Aşteptase şi, într-un târziu, el răspunse:

— Cred că autobuzul numărul 11 mă va duce în Hammersmith. Şi nu cred că şofer va fi Moş Crăciun.

O vreme ea păru să cântărească spusele lui, apoi îl întrebă din nou:

— Dar în ce crezi?

Leamas ridică din umeri.

— Trebuie să crezi în ceva, insistă ea. Ceva cum ar fi Dumnezeu – ştiu că tu crezi, Alec. Ai uneori privirea aceea, ca şi când ai avea o misiune specială, întocmai ca un preot. Alec, nu râde, e adevărat!

El negă cu o mişcare din cap.

— Îmi pare rău, Liz, ai înțeles total greşit. Nu-mi plac americanii şi nici şcolile publice. Nu-mi plac paradele militare şi nici oamenii care se joacă de-a soldații. Fără să zâmbească, adăugă: Şi nu-mi plac discuțiile despre Viață.

— Alec, dar ai putea la fel de bine să zici...

— Ar fi trebuit să mai adaug, o întrerupse Leamas, că nu-mi plac cei care-mi spun ce trebuie să cred.

Ştia că el începuse să se înfurie, dar nu se mai putea opri.

— Asta pentru că nu *vrei* să crezi, nu îndrăzneşti! Mintea ta e otrăvită, plină de ură. Eşti fanatic, Alec. Ştiu că eşti, dar nu ştiu în legătură cu ce. Eşti un fanatic care nu vrea să convertească pe alții, iar asta e periculos. Eşti ca un individ care... a jurat să se răzbune, sau ceva de genul ăsta.

Ochii căprui poposiră asupra ei. Când Leamas deschise gura, fu înspăimântată de amenințarea din glasul lui.

— Dacă aş fi în locul tău, spuse el tăios, mi-aş vedea de treaba mea!

Pe urmă zâmbi, un zâmbet şmecheresc. Nu mai zâmbise aşa niciodată, şi Liz ştia că-şi pune în joc farmecul.

— Dar Liz în ce crede? întrebă, iar femeia replică:

— Nu mă poți duce chiar aşa de uşor, Alec.

Mai târziu în seara aceea, reluară discuția. Leamas aduse vorba, întrebând-o dacă este o persoană religioasă.

— M-ai înțeles greşit, total greşit, ripostă ea. Nu cred în Dumnezeu.

— Atunci în ce crezi?

— În istorie.

El o privi un moment uimit, apoi râse.

— O, Liz... o, *nu!* Eşti o nenorocită de comunistă?

Ea încuviință din cap, înroşindu-se ca o fetiță când el râse, mânioasă şi uşurată că lui nu-i păsa.

Îl convinse să rămână în seara aceea şi deveniră amanți. El plecă la cinci dimineața. Liz nu reuşea să înțeleagă; ea era aşa de mândră, iar el părea ruşinat.

Plecă de la ea şi o luă pe străzile pustii, spre parc. Undeva pe drum, nu departe, la vreo douăzeci de metri de el, poate ceva mai mult, se vedea silueta unui bărbat în

haină de ploaie, un tip scund şi cam durduliu. Se sprijinea de gardul din parc, o umbră proiectată în ceața mişcătoare. Când Leamas se apropie, ceața păru să se îngroaşe, învăluind silueta sprijinită de gard, dar când se împrăştie, tipul dispăruse.

5. Pe datorie

Apoi, într-o zi, cam la o săptămâna după aceea, nu veni la bibliotecă. Domnişoara Crail fu încântată; până la 11:30 îi relatase maică-sii, iar după ce se întoarse de la masa de prânz, se postă în fața rafturilor de la secția de arheologie, unde obişnuia el să lucreze. Fixa rândurile de cărți cu privirea, concentrându-se într-o manieră teatrală, iar Liz ştia că pretinde că încearcă să-şi dea seama dacă Leamas furase ceva.

Liz o ignoră tot restul zilei, nu îi răspunse când i se adresase şi lucră cu multă asiduitate. Când se lăsă seara, merse acasă şi plânse până adormi.

A doua zi dimineața, ajunse devreme la biblioteca. Avea oarecum sentimentul că, dacă ajunge mai devreme acolo, Leamas ar putea veni şi el mai repede; dar, pe măsură ce dimineața se târa spre amiază, speranțele ei se năruiră şi fu sigură că el nu va mai veni niciodată. Uitase să-şi facă sendvişuri în dimineața aceea, aşa că se hotărî să ia un autobuz până pe Bayswater Road şi să se ducă la ABC. Se simțea bolnavă şi pustiită, dar nu-i era foame. Oare să se ducă să-l caute? Promisese să nu-l urmărească niciodată, dar el îi promisese să-i spună; să se ducă oare să-l caute?

Opri un taxi şi dădu adresa lui.

Urcă scările murdare şi întunecoase, şi apăsă pe butonul soneriei de la uşa lui. Soneria părea stricată; nu auzi nimic. Pe pragul uşii se aflau trei sticle de lapte şi o scrisoare de la compania de electricitate. Ezită o clipă, apoi lovi cu putere în uşă, şi auzi gemetele slabe ale unui bărbat. Se repezi pe scări la apartamentul de dedesubt, bătu cu forță şi sună la uşă. Nu răspunse nimeni, şi atunci coborî în fugă încă un rând de scări, trezindu-se în odaia din spate a unei băcănii. Într-un colț, o bătrână şedea pe un balansoar şi se legăna înainte şi înapoi.

— Apartamentul de la ultimul etaj, aproape că strigă Liz, e cineva acolo foarte bolnav. Cine are o cheie?

Bătrâna o privi un moment, apoi strigă spre camera din față unde se afla magazinul.

— Arthur, vino încoace, Arthur, e o fată aici!

Un bărbat în salopetă maro şi cu o pălărie cenuşie moale se uită spre uşă şi zise:

— O fată?

— E cineva grav bolnav în apartamentul de la ultimul etaj, spuse Liz, nu se poate mişca până la uşă s-o descuie. Aveți o cheie?

— Nu, replică băcanul, dar am un ciocan.

Şi se repeziră împreună în sus pe scări, băcanul purtând încă pălăria pe cap, cu o şurubelniță grea şi cu un ciocan în mână. Bătură în uşă cu putere şi, cu răsuflarea tăiată, aşteptară să răspundă cineva. Nu răspunse nimeni.

— Puțin mai înainte am auzit un geamăt, zău că da, şopti Liz.

— Plăteşti uşa dacă o sparg?

— Da.

Ciocanul făcu un zgomot îngrozitor. Din trei lovituri, bărbatul reuşi să smulgă o bucată din tocul uşii, iar odată cu ea se desprinse şi yala. Liz intră prima, urmată de băcan. În încăpere era întuneric şi un frig pătrunzător, dar pe patul din colț reuşiră să desluşească silueta unui bărbat.

„O, Doamne, îi trecu prin cap lui Liz, dacă e mort nu cred că pot să-l ating”, dar se apropie de el şi observă că era viu. Trase draperiile şi îngenunche lângă pat.

— O să vă sun dacă am nevoie de dumneavoastră, mulțumesc, spuse fără să întoarcă privirea, şi băcanul aprobă cu un semn din cap, apoi se duse în jos pe scări. Alec, ce s-a întâmplat? Din ce cauză eşti bolnav? Ce s-a întâmplat, Alec?

Leamas îşi întoarse capul pe pernă. Ochii lui adânciți în orbite erau închişi. Barba întunecată contrasta cu

paloarea feței.

— Alec, trebuie să-mi spui, te rog, Alec!

Îi ținea mâna între ale ei. Lacrimile îi curgeau pe obraji. Disperată, se întrebă ce să facă; apoi, se ridică, se repezi în bucătărioară şi puse un ibric cu apă la fiert. Nu-i era foarte limpede ce avea să facă, dar o linişte faptul că se ocupă cu ceva. Lăsă ibricul pe aragaz, îşi luă poşeta, luă cheia lui Leamas de pe noptieră şi coborî în fugă toate cele patru etaje, ajunse în stradă, apoi traversă, şi se duse la drogherie, la domnul Sleaman. Cumpără nişte piftie de vițel, nişte concentrat de carne de vită şi un flacon de aspirină. Se îndreptă spre ieşire, apoi se întoarse şi cumpără un pachet de pesmeți. Toate o costaseră 16 şilingi, ceea ce însemna că mai avea în poşetă patru şilingi şi 11 lire sterline pe carnetul de cecuri, dar nu putea să scoată niciun ban până mâine. Când ajunse înapoi în apartament, ibricul tocmai începuse să sfârâie.

Făcu supa de carne cum o făcea mama ei, într-un pahar cu o lingurița în el ca să nu se spargă, şi în tot acest timp îşi ținu privirea îndreptată spre el, ca şi când i-ar fi fost teamă că putea muri.

Trebui să-l sprijine ca să-l facă să bea supa. Nu avea decât o pernă şi nu existau pernuțe fantezi în încăpere, aşa că luă pardesiul lui de după uşă, îl împături şi îl aranjă în spatele pernei. O îngrozea ideea că-l atinge, era lac de sudoare, iar părul lui scurt şi grizonat era ud şi slinos. Puse ceaşca lângă pat şi îi ținu capul cu o mână, iar cu mâna cealaltă îi dădu supa. După câteva linguri, pisă două aspirine şi i le puse în lingură. Îi vorbea ca unui copil, şezând pe marginea patului şi privindu-l; din când în când, îşi trecea degetele prin părul şi peste fața lui, şi îi şoptea numele fără încetare:

— Alec, Alec.

Încet-încet, Leamas începu să respire mai regulat, iar trupul i se relaxă atunci când, de la durerea şi de la încordarea datorate febrei, alunecă spre liniştea

somnului. Liz, care-l păzea, simțea că tot ce fusese mai rău trecuse. Pe neaşteptate, îşi dădu seama că aproape se făcuse întuneric.

După care se simți ruşinată, pentru că ştia că ar fi putut face curățenie şi ordine. Sări în picioare, aduse aspiratorul şi o cârpă de praf de la bucătărie, şi se apucă de treabă cu o energie frenetică. Găsi un şervet curat şi-l puse pe noptieră, apoi spălă ceştile şi farfurioarele desperecheate, împrăştiate peste tot în bucătărie. Când totul era gata, se uită la ceas, era opt şi jumătate. Puse din nou ibricul pe aragaz, apoi se întoarse lângă pat. Leamas o privea.

— Alec, te rog, nu fi supărat, te rog! spuse. Plec. Promit că plec, dar lasă-mă să-ți pregătesc ceva ca lumea de mâncare! Eşti bolnav, nu poți continua aşa, eşti... oh, Alec, şi se prăbuşi izbucnind în plâns, cu fața ascunsă în mâini, iar lacrimile-i curgeau printre degete, ca unui copil.

Leamas o lăsă să plângă, urmărind-o cu ochii lui căprui, iar cu mâinile ținea de cearşaf.

Îl ajută să se spele şi să se bărbierească şi găsi nişte aşternuturi curate. Îi dădu nişte piftie de vițel şi nişte piept de pui din borcanul cumpărat de la domnul Sleaman. Şedea pe pat privindu-l cum mănâncă, şi se gândea că nu mai fusese niciodată aşa de fericită.

Curând, el adormi, iar ea îi trase pătura până la gât, apoi merse la fereastră. Dădu la o parte perdelele foarte uzate, ridică fereastra şi privi afară. Încă două geamuri din curte mai erau luminate. Printr-unul se vedea umbra albastră şi tremurătoare a unui ecran de televizor, cu siluetele din jurul lui şezând nemişcate şi complet vrăjite; prin celălalt, o femeie destul de tânără îşi punea bigudiuri. Liz ar fi vrut să plângă pentru visurile lor deşarte.

Adormise în fotoliu şi se trezi când afară aproape se luminase; era înțepenită şi-i era frig. Se apropie de pat:

Leamas se mişcă în timp ce ea îl privea, şi cu vârful degetului îi atinse buzele. El nu deschise ochii, dar o luă de braț şi o trase uşurel pe pat; brusc, ea îl dori cu ardoare, nimic nu mai conta, şi îl sărută iar şi iar, apoi, când îl privi, Leamas părea să zâmbească.

Timp de şase zile, veni în fiecare zi. El nu-i vorbea niciodată prea mult şi, o dată, când îl întrebă dacă o iubeşte, îi zise că nu crede în basme. Ea stătea întinsă pe pat, cu capul pe pieptul lui, şi uneori el o apuca de păr cu degetele lui groase, ținând-o strâns, iar ea râdea şi îi spunea că o doare. Vineri seara îl găsi îmbrăcat, dar neras, şi se întrebă de ce nu se bărbierise. Se simțea neliniştită, dar nu îşi dădea seama de ce. Din încăpere lipseau lucruri mici, nesemnificative – ceasul şi radioul portabil ieftin care fusese pe masă. Voia să întrebe şi nu îndrăznea. Cumpărase nişte ouă şi şuncă, pe care le pregăti pentru cină, în timp ce el şedea pe pat fumând țigară de la țigară. Când cina fu gata, el se duse la bucătărie şi se întoarse cu o sticlă de vin roşu.

Abia dacă scoase o vorbă în timpul cinei, iar ea îl urmărea cu privirea, fiind din ce în ce mai speriată, până când nu mai putu să suporte şi, pe neaşteptate, strigă:

— Alec… oh, Alec… ce se întâmplă? Ne despărțim?

El se ridică de la masă, îi luă mâinile, o sărută aşa cum n-o mai făcuse niciodată, şi îi vorbi îndelung, pe un ton blând, îi spuse lucruri pe care ea abia dacă le înțelegea, pe care le auzea doar pe jumătate, pentru că tot timpul ştia că asta înseamnă sfârşitul şi nimic nu mai conta.

— La revedere, Liz, îi spuse. La revedere, repetă, adăugând: Nu mă urmări. Nu din nou.

Liz dădu din cap şi murmură:

— Aşa cum am stabilit.

Era recunoscătoare pentru frigul muşcător din stradă şi pentru întunericul care-i ascundea lacrimile.

A doua zi dimineața a fost momentul când Leamas ceru pe datorie la băcănie. Făcu asta fără prea multă

măiestrie, neintenționând să-şi asigure succesul. Ceru vreo şase articole – nu depăşeau o liră sterlină – şi, după ce fuseseră împachetate şi puse într-o sacoşă, spuse:

— Mai bine îmi treceți în cont.

Băcanul zâmbi forțat, replicând:

— Mă tem că nu pot face aşa ceva; „domnule” lipsea cu desăvârşire.

— De ce dracu’ nu? întreba Leamas, iar cei care stăteau la coadă în spatele lui se foiră stingheriți.

— Nu te cunosc, ripostă băcanul.

— Fir-ar să fie, nu fi idiot, a făcut Leamas, vin aici de patru luni!

Băcanul se schimbă la față.

— Cerem întotdeauna o referință de la banca înainte de a da pe datorie, zise, iar Leamas îşi pierdu cumpătul.

— Vorbeşti tâmpenii, îi strigă. Jumătate dintre clienții tăi n-au călcat în viața lor într-o bancă şi nici n-o vor face vreodată, fir-ar al dracu’!

Asta era o erezie de neiertat, mai ales că era adevărată.

— Nu te cunosc, repetă băcanul cu glas baritonal, şi nu-mi placi! Acum, ieşi din prăvălia mea! Şi încercă să recupereze pachetul pe care, din păcate, Leamas îl ținea deja în mână.

Ulterior, părerile fură împărțite în legătură cu ce urmase. Unii spuneau că, încercând să recupereze sacoşa, băcanul îl împinsese pe Leamas; alții, că nu. Fie că l-a împins, fie că nu, Leamas îl pocnise, majoritatea fiind de părere că de două ori, fără să-şi elibereze mâna dreaptă, în care încă ținea pachetul. Parcă ar fi administrat lovitura nu cu pumnul, ci cu latul mâinii stângi, şi apoi, în aceeaşi mişcare fenomenal de iute, cu umărul stâng; iar băcanul căzuse instantaneu, rămânând nemişcat. Mai târziu, la tribunal se afirmase – iar apărarea nu contestase – că băcanul are două răni: un pomete fracturat de la prima lovitură şi un maxilar dislocat de la a doua. Presa cotidiană relatase incidentul în mod corespunzător, dar fără să intre prea mult în

detalii.

6. Contactul

Noaptea zăcea pe patul său din celulă, ascultând zgomotele care răzbăteau dinspre ceilalți prizonieri. Era un puşti care plângea cu suspine şi un ocnaş bătrân care cânta *On Ilkley Moor bar t'at* şi bătea ritmul în gamelă. Era un gardian care striga: „Gura, George, ticălos mizerabil ce eşti”, după fiecare vers, dar nimeni nu-l lua în seamă. Mai era un irlandez care cânta cântece despre IRA, deşi ceilalți ziceau că e în puşcărie pentru viol.

În timpul zilei, Leamas făcea exerciții fizice cât putea de mult, în speranța că va dormi noaptea, dar în zadar. Noaptea ştiai că eşti în închisoare: noaptea nu era nimic, nicio festă pe care să ți-o joace vederea, nicio iluzie care să te salveze de îngrădirea dezgustătoare a celulei. Nu puteai evita gustul închisorii, mirosul uniformei de puşcărie, duhoarea pestilențială a instalațiilor sanitare de puşcărie, dezinfectate din abundență, larma deținuților. Noaptea era momentul când umilința captivității devenea stăruitor de insuportabilă, acela era momentul când Leamas tânjea să se plimbe sub soarele prietenos al unui parc londonez. Acela era momentul în care ura cuşca grotescă de oțel ce-l ținea captiv, în care trebuia să-şi reprime cu toată puterea pornirea de a se năpusti cu pumnii asupra barelor de fier, de a le crăpa țeasta temnicerilor lui şi de a țâşni afară, în libertate, în libertatea Londrei. Uneori se gândea la Liz. Îşi concentra imaginația asupra ei scurt, aşa cum ai îndrepta obiectivul unui aparat de fotografiat, îşi amintea preț de o clipă atingerea mângâietor-viguroasă a trupului ei prelung, apoi şi-o alunga din minte. Leamas nu era tipul obişnuit să trăiască din visuri.

Îi dispreţuia pe tovarăşii săi de celulă, iar aceştia îl urau. Îl detestau pentru că reuşea să fie ceea ce fiecare, în sufletul lui, ar fi vrut să fie: un mister. Ținea departe de colectivitate o latură semnificativă a personalității sale;

nu putea fi atras, la ceasul mărturisirilor, să povestească despre iubita lui, despre familie sau despre copii. Nu ştiau nimic despre Leamas; aşteptau, dar el nu le întindea nicio mână. Prizonierii nou-veniți sunt, în mare, de două feluri: pe de o parte, aceia care, din ruşine, din frică sau sub imperiul spaimei, aşteaptă cu groază fascinată să fie inițiați în ştiința vieții de închisoare, şi, pe de altă parte, sunt aceia care profită de pe urma acestei situații noi ca să se facă îndrăgiți de comunitate. Leamas nu făcea nimic din toate astea. Părea că se mulțumeşte să-i disprețuiască pe toți, iar ei îl urau pentru că, asemenea lumii de afară, nu avea nevoie de ei. Cam după vreo zece zile se săturaseră de chestia asta. Cei mari nu-şi primiseră omagiile, celor mici nu li se uşurase situația, aşa că l-au înghesuit în timp ce stăteau la coadă pentru cină. Înghesuitul este un ritual de puşcărie înrudit cu practica înghiontirii din secolul al optsprezecelea. Are avantajul unui accident aparent, în care gamela deținutului este răsturnată, iar conținutul vărsat pe uniformă. L-au împins pe Leamas dintr-o parte, iar, din cealaltă, o mână binevoitoare s-a lăsat pe brațul lui, şi lucrarea a fost gata. Leamas n-a spus nimic, i-a privit absent pe cei doi bărbați aflați în dreapta şi în stânga lui, acceptând în tăcere mustrarea plină de ocări a unui gardian care ştia prea bine ce se întâmplase.

Patru zile mai târziu, în timp ce săpa stratul de flori al închisorii, păruse să se împiedice. Ținea sapa cu amândouă mâinile pe lângă corp, iar vârful cozii se vedea ieşind vreo 15 centimetri din pumnul drept. În timp ce se chinuia să-şi recapete echilibrul, prizonierul din dreapta lui se încovoiase cu un geamăt de durere, ținându-se cu mâinile de stomac. După întâmplarea asta, nu mai fusese niciodată înghesuit.

Poate că lucrul cel mai straniu din închisoare a fost pachetul învelit cu hârtie cafenie de la plecare. Într-un mod rizibil, îi amintea de ceremonia căsătoriei – cu acest inel mă unesc cu tine, cu acest pachet te redau societății.

I l-au înmânat, l-au pus să semneze pentru el; conținea tot ce avea pe lumea asta. Nu mai era nimic altceva. Leamas îl simți ca fiind cel mai dezumanizant moment din cele trei luni, aşa că hotărî să arunce coletul de îndată ce avea să ajungă afară.

Părea un deținut tăcut, liniştit. Nu fuseseră plângeri împotriva lui. Directorul închisorii, care era vag interesat de cazul lui, punea, în secret, toată povestea pe seama sângelui irlandez pe care jura că-l ghiceşte în Leamas.

— Ce-ai de gând să faci, îl întrebă, după ce pleci de aici?

Leamas replică, fără cea mai mică umbră de zâmbet, că intenționa să o ia de la început, iar directorul îi zise că ăsta e un lucru foarte bun.

— Dar familia ta? N-ai putea să te împaci cu soția? îl întreba.

— O să încerc, dar s-a recăsătorit, replică indiferent.

Ofițerul supraveghetor care răspundea de el sugeră că ar trebui să se facă infirmier la un azil de boli mintale din Buckinghamshire, iar Leamas fu de acord să facă o cerere de angajare. Îşi notă până şi adresa, precum şi orarul trenurilor din Marylebone.

— Acum linia este electrificată până la Great Missenden, adăugă ofițerul supraveghetor, iar Leamas replică imediat că lucrul acesta îi va fi de ajutor. Aşa că îi dădură pachetul şi Leamas plecă.

Luă autobuzul până la Marble Arch, apoi merse pe jos. Avea câțiva bani în buzunar şi intenționa să se răsfețe cu o masă pe cinste. Se gândea să traverseze Hyde Park până la Piccadilly, apoi s-o ia prin Green Park şi prin St. James's Park până în Piața Parlamentului, apoi să hoinărească pe Whitehall spre Strand unde se putea duce la cafeneaua aia mare de lângă stația Charing Cross, unde, pentru şase şilingi, să mănânce o friptură acceptabilă.

Londra era frumoasă în ziua aceea. Era o primăvară târzie şi parcurile erau pline de brânduşe şi de narcise.

Dinspre sud bătea un vânt răcoros care limpezea atmosfera; ar fi putut să se plimbe toată ziua. Dar încă avea pachetul şi trebuia să scape de el. Coşurile de gunoi erau prea mici; ar fi fost absurd să încerce să împingă coletul într-unul dintre ele. Bănuia că ar fi trebuit să scoată din pachet una sau două chestii – documentele lui nenorocite – carnetul de asigurări, permisul de conducere şi E.93 (ce-o mai fi fost şi asta), într-un plic OHMS[7] galben-închis, dar, dintr-odată, nimic nu-l mai putea enerva. Se aşeză pe o bancă şi puse pachetul lângă el, nu prea aproape, apoi se trase puțin mai încolo. După câteva minute, se îndreptă din nou spre alee, lăsându-l unde era. Numai ce ajunsese la alee, şi auzi un strigăt; se întoarse, poate puțin prea iute, şi văzu un bărbat îmbrăcat cu o manta militară făcându-i semn cu o mână, în timp ce în cealaltă ținea pachetul învelit în hârtie cafenie.

Leamas, care îşi ținea mâinile în buzunare, nu şi le scoase, ci rămase acolo, uitându-se peste umăr la tipul în manta militară. Bărbatul ezită, în mod evident aşteptându-se ca Leamas să vină spre el sau să manifeste vreun interes, dar Leamas nu făcu niciuna, nici alta. În schimb, ridică din umeri şi îşi continuă drumul pe alee. Auzi încă un strigăt, dar îl ignoră, însă îşi dădu seama că omul venea după el. Auzi zgomotul paşilor pe pietriş, care se apropiau cu repeziciune, aproape alergând, şi apoi o voce, puțin gâfâită, puțin ofensată:

— Hei, dumneata, pe legea mea! – şi imediat bărbatul îl ajunse, aşa că Leamas se opri, se răsuci şi-l privi.

— Da?

— E pachetul dumitale, nu? L-ai lăsat pe bancă. De ce nu te-ai oprit când te-am strigat?

Înalt, cu păr castaniu, puțin ondulat; cravată portocalie şi cămaşă verde-deschis. „Puțintel arțăgos, puțintel efeminat, cugetă Leamas. Ar putea fi un director de şcoală, fost LSE[8] care acum conduce un club de teatru de la periferie. Cu vederea slabă.”

— Poți să-l pui unde a fost, răspunse Leamas. Nu-l vreau.

Bărbatul se schimbă la față.

— Nu poți să-l lași acolo pur şi simplu, ripostă el, e gunoi.

— Ba, al naibii să fie, uite că pot! replica Leamas. Cuiva o să-i folosească la ceva. Voia să plece, dar străinul stătea încă în fața lui, ținând coletul cu amândouă mâinile, de parcă ar fi fost un bebeluş. Dă-te la o parte, hai, dă-mi voie, îi ceru Leamas.

— Uite ce e, începu străinul, ridicând tonul, încercam să-ți fac un serviciu; de ce trebuie să fii aşa de necioplit?

— Dacă arzi de nerăbdare să-mi faci un serviciu, replică Leamas, de ce mă urmăreşti de jumătate de oră?

„E destul de bun, reflectă Leamas. Nici n-a clipit, dar trebuie să fie teribil de tulburat."

— Credeam că eşti cineva pe care l-am cunoscut la Berlin, dacă vrei să ştii.

— De aceea m-ai urmărit o jumătate de oră?

Tonul lui Leamas era plin de sarcasm, iar ochii lui căprui nu-l slăbiră nicio secundă pe celălalt.

— De unde jumătate de oră? Te-am zărit la Marble Arch şi mi s-a părut că eşti Alec Leamas, un tip de la care am împrumutat nişte bani. Lucram la BBC, în Berlin, şi era acolo tipul ăsta de la care am luat nişte bani. De atunci am avut mereu mustrări de conştiință, şi de aceea te-am urmărit. Voiam să fiu sigur.

Leamas continua să-l privească, fără să scoată o vorbă, şi se gândi că nu era chiar senzațional, dar era destul de bun. Povestea lui nu era nici pe departe plauzibilă – dar asta nu conta. Chestia era că fabricase una nouă şi continua să se agațe de ea şi după ce Leamas distrusese ceea ce promitea să fie o abordare clasică.

— Eu sunt Leamas, rosti el în cele din urmă, tu cine dracu' eşti?

Spuse că-l cheamă Ashe, cu „e", se grăbi să adauge,

dar Leamas ştia că minte. Pretindea că nu e prea sigur că Leamas e cu adevărat cine se pretinde a fi, aşa că, în timp ce mâncau, deschiseră pachetul şi se uitară la carnetul de asigurări, „ca un cuplu de poponari care priveşte o ilustrată porno”, cugetă Leamas. Ashe comandă prânzul, ezitând o idee prea mult în legătură cu prețul, şi băură nişte Frankewein, ca să le reamintească de zilele de odinioară. Leamas începu prin a insista că nu şi-l aminteşte pe Ashe, iar Ashe răspunse că e surprins. O spuse cu tonul acela care sugera că se simte jignit. Zicea că se întâlniseră la o petrecere, pe care o dădea Derek Williams în apartamentul lui de lângă Kuddam (asta o ştia corect), unde fuseseră toți ziariştii; Alec ținea minte asta cu siguranță, nu-i aşa? Nu, Leamas nu-şi amintea. Ei, atunci sigur că şi-l amintea pe Derek Williams de la *Observer,* tipul ăla *drăguț* care dădea nişte petreceri aşa de reuşite, la care se mânca pizza? Leamas nu prea avea memoria numelor, şi, la urma urmelor, vorbeau despre anul 1954; cursese multa apă pe râu de atunci… Ashe îşi aminti (numele lui de botez era William, şi, fiindcă veni vorba, majoritatea îl strigau Bill). Ashe îşi amintea *cu exactitate.* Băuseră cocteilurile alea din brandy şi *crème de menthe,* şi erau toți destul de beți, iar Derek făcuse rost de nişte fete chiar grozave, jumătate din trupa cabaretului de la Malkasten, *fără doar şi poate* acum Alec îşi amintea, nu? Leamas reflectă că probabil o să-i revină în minte, dacă Bill va continua să mai povestească nițel.

Bill asta şi făcu, improvizând, desigur, dar îi ieşi bine, exagerând puțin partea cu sexul, cum sfârşiseră ei într-un club de noapte cu trei dintre fetele alea; Alec, un tip de la biroul consultantului politic şi Bill, iar Bill fusese foarte jenat pentru că nu avea bani la el şi plătise Alec, apoi Bill voise să ducă fata acasă şi Alec îi împrumutase încă o hârtie de zece…

— Dumnezeule, exclamă Leamas, acum îmi amintesc, sigur că da!

— *Ştiam* că o să-ți aduci aminte, replică Ashe fericit,

încuviinţând din cap către Leamas, pe deasupra paharului; ştii ce, hai să jucăm şi repriza a doua, e *atât* de amuzant!

Ashe era tipic pentru acea categorie care se comporta în relaţiile umane în conformitate cu principiul provocării şi al reacţiei. Acolo unde era slăbiciune de caracter, progresa; unde dădea de rezistenţă, se retrăgea. El însuşi neavând păreri sau gusturi speciale, se bizuia pe orice era pe placul celor cu care se întovărăşea. Era la fel de dornic să bea ceai la Fortnum's, cum era şi să bea bere la Prospect of Whitby; asculta muzică militară în St. James's Park sau jazz într-un subsol din Compton Street; vocea îi tremura, plină de compasiune, când vorbea de Sharpeville, sau de indignare din cauza creşterii populaţiei de culoare din Marea Britanie. Lui Leamas îi repugna acest rol vizibil pasiv; scotea la iveală tiranul din el, aşa încât, pe nesimţite, îl aducea pe celălalt într-o situaţie fără ieşire, după care el se retrăgea, iar Ashe se chinuia necontenit să iasă din câte vreo fundătură în care-l ademenise Leamas. Au fost momente în după-amiaza aceea când Leamas şi-a jucat rolul pervers cu atâta neruşinare, încât Ashe ar fi avut un motiv justificat să pună capăt conversaţiei – şi nu în ultimul rând pentru că plătea pentru asta; dar n-o făcuse. Omuleţul trist cu ochelari care şedea singur la masa de alături, adâncit într-o carte despre fabricarea rulmenţilor, ar fi putut deduce, dacă ar fi ascultat, că Leamas dădea frâu liber înclinaţiilor sale sadice – sau poate (dacă ar fi fost un tip de o subtilitate aparte) că Leamas dovedeşte, spre propria satisfacţie, că numai un individ cu un puternic motiv ascuns ar accepta un astfel de tratament.

Era aproape ora patru când cerură nota de plata, iar Leamas încercă să insiste să-şi plătească partea lui. Ashe nici nu voia să audă, plăti nota şi scoase carnetul de cecuri pentru a-şi achita datoria faţă de Leamas.

— Douăzeci dintre cele mai bune, spuse, şi completă

data pe foaia de cec.

După care ridică privirea spre Leamas, cu ochii larg deschişi şi pe un ton foarte îndatoritor.

— Ia zi, n-ai nimic împotrivă să-ți dau un cec, nu?

Leamas se schimbă puțin la față şi replică:

— În momentul ăsta nu am nicio bancă – abia m-am întors din străinătate, e o chestie pe care trebuie s-o rezolv. Mai bine-mi dai cecul şi-l încasez de la banca ta.

— Ei, dragă amice, nici nu mă *gândesc* la asta! Ar trebui să te duci în Rotherhithe ca să-l încasezi!

Leamas ridică din umeri, iar Ashe râse, şi se înțeleseră să se întâlnească în acelaşi loc în ziua următoare, la ora unu, când Ashe avea să aibă asupra lui bani gheață.

Ashe luă un taxi de la colț, de pe Compton Street, iar Leamas îi făcu semn cu mâna până când nu îl mai văzu. Apoi, se uită la ceas. Era ora patru. Bănuia că încă era urmărit, aşa că merse pe jos până în Fleet Street şi bău o cafea în barul Black and White. Se uită la vitrinele librăriilor, citi ziarele de seară expuse la standurile de ziare, apoi, total pe neaşteptate, ca şi când ideea i-ar fi venit în ultimul moment, sări într-un autobuz. Autobuzul mergea în Ludgate Hill, unde a fost blocat într-un ambuteiaj, lângă o stație de metrou; Leamas se dădu jos şi luă metroul. Cumpără un bilet de şase penny, rămase la capătul vagonului şi, la stația următoare, apăsă pe buton şi coborî. Luă un alt tren spre Euston, refăcând traseul înapoi până la Charing Cross. Era ora nouă când ajunse în stație şi se făcuse destul de frig. În curtea exterioară era oprită o camionetă, iar şoferul acesteia dormea dus. Leamas aruncă o privire la numărul de înmatriculare, se duse în față şi strigă prin geam:

— Eşti de la Clements?

Şoferul se trezi cu o tresărire şi întrebă:

— Domnul Thomas?

— Nu, replică Leamas. Thomas n-a putut să vină. Eu sunt Amies din Hounslow.

— Hai sus, domnule Amies, răspunse şoferul deschizând portiera.

O luară spre vest, spre King’s Road. Şoferul cunoştea drumul.

Control deschise uşa.

— George Smiley e plecat, îl anunță el. Am împrumutat casa. Intra!

Control aprinse lumina din hol doar după ce Leamas intră, iar uşa de la intrare fu închisă.

— Am fost urmărit până la ora prânzului, zise Leamas.

Se duseră în mica sufragerie. Peste tot erau cărți. Era o încăpere primitoare; înaltă, cu ornamente în relief din secolul al optsprezecelea, cu ferestre lungi şi cu un şemineu plăcut.

— M-au agățat dimineață. Un tip pe nume Ashe. Leamas îşi aprinse o țigară. Un homosexual. Ne întâlnim din nou mâine.

Control ascultă cu atenție povestirea lui Leamas, pas cu pas, începând cu ziua în care-l pocnise pe Ford, băcanul, până la întâlnirea cu Ashe, din dimineața aceea.

— Cum ți s-a părut în închisoare? se interesă Control. După ton, la fel de bine l-ar fi putut întreba pe Leamas cum s-a distrat în vacanța. Îmi pare rău că n-am putut să-ți oferim condiții mai bune, să-ți asigurăm nişte înlesniri, dar chestia asta nu se face niciodată.

— Bineînțeles că nu.

— Trebuie să fim consecvenți. La fiecare mişcare trebuie să fim consecvenți! În plus, ar fi o greşeală să risipim vraja, înțeleg că ai fost bolnav. Îmi pare rău! Ce-ai avut?

— Doar febră.

— Cât ai stat în pat?

— Vreo zece zile.

— Foarte neplăcut; şi bineînțeles că n-a fost nimeni să aibă grijă de tine…

Se aşternu o tăcere lungă.

— Ştii că e în Partid, nu? întrebă Control calm.

— Da, replică Leamas.

Din nou tăcere. Apoi continuă:

— Nu vreau ca ea să fie implicată în asta.

— De ce ar fi? ripostă Control tăios şi, pentru o clipă, doar pentru o clipă, lui Leamas îi trecu prin minte că-i străpunsese masca aceea a detaşării pedante. Cine a sugerat că ar trebui implicată?

— Nimeni, replică Leamas. Am ridicat problema, asta-i tot. Ştiu cum sunt chestiile astea – toate, operațiuni ofensive, întotdeauna apar şi aspecte colaterale, lucrurile iau întorsături neaşteptate, în direcții neprevăzute. Crezi că ai prins un peşte şi, când colo, te trezeşti că ai prins un altul. Vreau să nu fie amestecată în povestea asta.

— Ei, sigur, sigur…

— Cine-i tipul ăla, Pitt, de la Oficiul Forțelor de Muncă? Nu era la noi, în Cambridge Circus, în timpul războiului?

— Nu ştiu pe nimeni cu numele ăsta. Pitt, zici?

— Da.

— Nu, nu-mi spune nimic. La Oficiul Forțelor de Muncă?

— Ei, pentru numele lui Dumnezeu, mormăi Leamas desluşit.

— Îmi pare rău, rosti Control ridicându-se. Îmi neglijez îndatoririle de gazdă. Bei ceva?

— Nu. Vreau să plec în seara asta, Control. Să mă duc la țară să mai exersez. E deschisă Casa?

— Am aranjat pentru o maşină, răspunse Control. La ce oră te întâlneşti cu Ashe mâine – la unu?

— Da.

— O să-l sun pe Haldane să-i spun că vrei să joci. Şi ar trebui să te duci la doctor. Pentru febra aia.

— N-am nevoie de doctor!

— Cum vrei tu…

Control îşi turnă un whisky şi începu să privească alene cărțile din biblioteca lui Smiley.

— De ce nu-i aici Smiley? întrebă Leamas.

— Nu-i place operațiunea, răspunse Control pe un ton indiferent. I se pare dezgustătoare. Înțelege că e necesară, dar nu vrea să participe. Are febră recurentă, adăugă Control cu un zâmbet bizar.

— N-aş zice că m-a primit tocmai cu brațele deschise.

— Sigur. Nu vrea să fie implicat. Dar ți-a spus despre Mundt; ți-a descris situația?

— Da.

— Mundt e un tip foarte *dur,* medită Control cu glas tare. N-ar trebui să uităm asta niciun moment. Şi un bun ofițer de informații.

— Smiley ştie motivul operațiunii? Interesul special pentru ea?

Control confirmă cu o mişcare a capului şi luă o înghițitură de whisky.

— Şi, cu toate astea, nu-i place?

— Nu e o chestiune de etică. E ca un chirurg care s-a săturat de sânge. E mulțumit că operează alții în locul lui.

— Spune-mi, continuă Leamas, cum de eşti aşa de sigur că povestea asta ne va duce unde vrem? De unde ştii că est-germanii se ocupă de ea, şi nu cehii sau ruşii?

— Stai liniştit, ripostă Control cu emfază, problema asta a fost rezolvată!

În timp ce se îndreptau spre uşă, Control puse uşor mâna pe umărul lui Leamas:

— Este ultima ta misiune, rosti el. După asta, poți să te retragi, în legătură cu fata aceea – vrei să facem ceva pentru ea, bani sau altceva?

— După ce se termină totul. O să am eu însumi grijă atunci.

— Foarte bine! Ar fi foarte riscant să facem ceva acum.

— Vreau doar să fie lăsată în pace, repetă Leamas apăsat. Vreau doar să nu fie amestecată. Nu vreau să aibă dosar, nimic! Vreau să fie dată uitării!

Făcu un semn din cap către Control, apoi se strecură afara, în aerul nopții. În frig.

7. Kiever

A doua zi, Leamas sosi cu douăzeci de minute mai târziu la întâlnirea cu Ashe, mirosind a whisky. Cu toate astea, când îl zări, Ashe afişă aceeaşi plăcere nedisimulată. Pretinse că şi el de-abia atunci sosise, că întârziase puțin ducându-se la bancă. Îi întinse un plic lui Leamas.

— Două bancnote, îi explică Ashe. Sper că e-n regulă.

— Mulțumesc, replică Leamas. Hai să bem ceva!

Nu se bărbierise, iar gulerul îi era murdar. Chemă chelnerul şi ceru un whisky mare pentru el şi un gin cu bitter pentru Ashe. După ce sosiră băuturile, Leamas turnă apa gazoasă în pahar cu o mână tremurândă, şi aproape vărsă pe de lături.

Luară un prânz bun, cu multă băutură, şi Ashe fu acela care întreținu conversația. După cum se aşteptase Leamas, la început povesti despre el însuşi, o şmecherie veche, dar care nu era rea.

— Ca să fiu foarte sincer, m-am apucat de o chestie destul de bună în ultima vreme, mărturisi Ashe – sunt liber profesionist şi fac reportaje englezeşti pentru presa străină. După Berlin, am cam făcut tâmpenii la început. Corporația nu mi-a reînnoit contractul, aşa că am acceptat o slujbă: să conduc o oribilă publicație săptămânală siropoasă despre pasiunile celor trecuți de şaizeci de ani. Poți să-ți *închipui* ceva mai înspăimântător? Chestia a căzut la prima grevă a tipografilor. Nici nu pot să-ți spun ce uşurat am fost. Pe urmă, o vreme am locuit cu mama, în Cheltenham; are un magazin de antichități şi, slavă Domnului, se descurcă foarte bine. După asta, am primit o scrisoare de la un vechi prieten, pe nume Sam Kiever, care punea pe picioare o mică afacere: o agenție de presă unde să se producă mici reportaje despre stilul de viață englezesc, special croite pentru ziarele străine. Ştii genul – şase sute

de cuvinte despre Morris Dance[9]. Sam avea totuşi o şmecherie nouă: vindea materialul gata tradus, şi să ştii că e cu totul altceva. Îţi închipui întotdeauna că oricine poate plăti un traducător sau o poate face el însuşi, dar, dacă ai nevoie de o jumătate de coloană de umplutură pentru articolele despre alte ţări, nu *vrei* să risipeşti timp şi bani pe traducere. Găselniţa lui Sam a fost sa ia legătura direct cu editorii – a cutreierat Europa în lung şi-n lat ca un ţigan, bietul de el, dar a câştigat *cu vârf şi-ndesat.*

Ashe se opri, aşteptând ca Leamas să accepte invitaţia de a vorbi despre el însuşi, dar Leamas o ignoră. Se mulţumi să dea fără chef din cap, apoi spuse:

— Grozav de bun.

Ashe ar fi vrut să comande vin, dar Leamas anunţă că rămâne la whisky, şi băuse deja patru pahare mari când sosi cafeaua. Părea să nu fie deloc în formă; avea obiceiuri de beţiv, aşa cum apuca marginea paharului cu toată gura înainte să bea, ca şi cum mâna nu l-ar fi ascultat şi ar fi putut să-i scape băutura.

Ashe tăcu un moment. Apoi întreabă:

— Nu-l cunoşti pe Sam, nu?

— Sam?

În vocea lui Ashe se strecură o notă de iritare:

— Sam Kiever, şeful meu. Tipul despre care îţi povesteam.

— Şi el a fost la Berlin?

— Nu. Ştie bine germana, dar nu a locuit niciodată la Berlin. A făcut ceva muncă de liber-profesionist. S-ar putea să-l fi întâlnit. E un drăguţ.

— Nu prea cred.

Pauză.

— Ce intenţionezi să faci zilele astea, bătrâne? întrebă Ashe.

Leamas ridică din umeri.

— Eu sunt pe tuşă, replică şi rânji prosteşte. Scos din cărţi şi pus pe tuşă.

— Am uitat: ce făceai tu la Berlin? Nu erai unul dintre misterioşii care se ocupau de Războiul Rece?

„Dumnezeule, se gândi Leamas, precipiți lucrurile puțin cam tare!”

Leamas ezită, apoi roşi şi spuse pe un ton violent:

— Băiat bun la toate pentru nemernicii ăia de yankei, ca noi toți, de altfel.

— Ştii, replică Ashe ca şi când ar fi rumegat ideea de ceva timp, ar trebui să-l cunoşti pe Sam. Ți-ar plăcea; apoi, adăugă din senin: Auzi, Alec, nici nu ştiu cum pot să dau de tine!

— Nu poți, ripostă Leamas sec.

— Nu înțeleg, bătrâne. Unde stai?

— Pe-aici. Trăiesc cam de pe-o zi pe alta. Nu am serviciu. Ticăloşii n-au vrut să-mi dea o pensie decentă!

Ashe părea îngrozit.

— Dar, Alec, asta-i cumplit! De ce nu mi-ai *spus?* Uite ce e, de ce nu vii să stai la mine? E foarte mic, dar e loc pentru încă o persoană, dacă nu te deranjează un pat pliant. Nu poți să stai în copac, pur şi simplu, dragul meu!

— Mă mulțumesc cu foarte puțin, replică Leamas, bătându-se peste buzunarul în care era plicul. O să-mi găsesc o slujbă, adăugă hotărât; o să-mi găsesc de lucru cam într-o săptămână. Şi o să fie totul bine.

— Ce fel de serviciu?

— A, nu ştiu. Orice.

— Dar nu poți să te risipeşti aşa, Alec! Vorbeşti germana ca un neamț, îmi amintesc asta. Trebuie să existe o mulțime de lucruri pe care să le poți face!

— Am făcut tot felul de lucruri. Am vândut enciclopedii pentru o nenorocită de firmă americană, am sortat cărți într-o bibliotecă de psihologie, am pontat într-o fabrică împuțită de adezivi. Ce dracu’ *pot* eu să fac?

Nu se uita la Ashe, ci la masa din fața lui, iar buzele lui nervoase se mişcau cu repeziciune. Ashe nu rămase indiferent la agitația lui, şi se aplecă peste masă, vorbind

cu emfază, aproape triumfal.

— Alec, dar ai nevoie de *contacte,* nu înțelegi? Ştiu cum e, şi eu am trăit o vreme de azi pe mâine. În astfel de momente trebuie să *cunoşti* oameni! Nu ştiu ce făceai la Berlin, şi nu vreau să ştiu, dar nu era genul de muncă în care să întâlneşti indivizi importanți, nu? Dacă eu nu l-aş fi întâlnit pe Sam la Poznan acum cinci ani, *încă* mi-aş duce zilele de azi pe mâine. Uite ce e, Alec, vino să stai cu mine vreo săptămână. O să-l întrebăm pe Sam, şi poate pe vreunul dintre vechii băieți din presă care au fost la Berlin, dacă o fi careva în oraş.

— Dar nu mă pricep să scriu, spuse Leamas. N-aş putea să pun pe hârtie nici măcar o iotă.

Ashe îşi lăsă mâna pe brațul lui Leamas.

— Ei, haide, nu te agita, rosti el cu glas liniştitor, să luăm lucrurile pe rând. Unde-ți sunt catrafusele?

— Ce anume?

— Lucrurile tale: hainele, bagajele, chestii din astea.

— Nu am nimic. Am vândut tot ce am avut, cu excepția pachetului.

— Ce pachet?

— Pachetul învelit în hârtie cafenie pe care l-ai luat tu din parc. Cel de care încercam eu să scap.

Ashe avea un apartament în Dolphin Square. Era întocmai cum se aşteptase Leamas – mic şi fără personalitate, cu câteva amintiri din Germania, aşezate în grabă: halbe de bere, o pipă țărănească şi câteva piese Nymphemburg, de calitate îndoielnică.

— Îmi petrec sfârşitul de săptămână cu mama, la Cheltenham, vorbi Ashe. Folosesc locul ăsta doar în timpul săptămânii. E destul de comod, adăugă el indiferent.

Aranjară patul pliant în minuscula cameră de zi. Era în jur de patru şi jumătate.

— De când stai aici? întrebă Leamas.

— O – cam de un an sau poate mai demult.

— L-ai găsit uşor?

— Ştii, apartamentele astea vin şi se duc. Îți scrii numele pe o listă şi într-o bună zi te sună şi-ți spun că ai obținut unul.

Ashe pregăti ceaiul şi îl băură, Leamas rezervat, ca unul neobişnuit cu confortul. Chiar şi Ashe părea puțin cam tăcut. După ce băură ceaiul, Ashe spuse:

— Ies să fac ceva cumpărături înainte să închidă magazinele, după care vom hotărî ce avem de făcut în legătură cu toate cele. Poate că o să-i dau un telefon lui Sam în seara asta, mai târziu – după mine, cu cât vă întâlniți mai curând, cu atât mai bine. De ce nu dormi puțin? Arăți dărâmat!

Leamas încuviință din cap şi rosti:

— Eşti al naibii de cumsecade – făcu un gest neîndemânatic cu mâna – toate astea…

Ashe îl bătu pe umăr, îşi luă mantaua militară şi ieşi.

De îndată ce Leamas socoti că Ashe e departe de clădire, iar el e în siguranță, puse cu grijă zăvorul la uşa de la intrare şi o luă pe scări către holul central, unde se găseau două cabine telefonice. Forma un număr din Maida Vale şi ceru cu secretara domnului Thomas. Imediat, se auzi o voce de fată:

— Secretara domnului Thomas la telefon!

— Sun din partea domnului Sam Kiever, explică Leamas. A acceptat invitația şi speră să ia legătura cu domnul Thomas personal în această seară.

— O să-i transmit domnului Thomas. Ştie unde să vă găsească?

— În Dolphin Square, replică Leamas, şi-i dădu adresa. La revedere!

După ce puse câteva întrebări la recepția clădirii, se întoarse în apartamentul lui Ashe şi se aşeză pe patul pliant privindu-şi mâinile împreunate. După o vreme, se întinse. Se hotărî să urmeze sfatul lui Ashe şi să se odihnească puțin, închizând ochii, şi-o aminti pe Liz culcată alături de el în apartamentul din Bayswater, şi se întrebă în treacăt ce s-o fi ales de ea.

Fu trezit de Ashe, care era însoțit de un tip mărunțel, cam durduliu, cu păr lung şi sur pieptănat pe spate, şi cu un costum la două rânduri. Vorbea cu un uşor accent central-european; poate nemțesc, era greu de spus. Zicea că îl cheamă Kiever – Sam Kiever.

Băură câte un gin tonic, iar Ashe fu cel care vorbi în cea mai mare parte a timpului. Era exact ca pe vremuri, la Berlin, spunea el: băieții împreună, iar noaptea era lumea lor. Kiever mărturisi că nu vrea să întârzie prea mult; trebuia să lucreze a doua zi. Căzură de acord să mănânce la un restaurant chinezesc pe care îl ştia Ashe – era vizavi de secția de poliție Limehouse şi puteai să-ți aduci tu vinul. În mod destul de ciudat, Ashe avea nişte vin de Burgundia în bucătărie, şi îl luară cu ei în taxi.

Cina fu foarte bună şi băură amândouă sticlele de vin. Kiever deveni puțin mai comunicativ la cea de-a doua: tocmai se întorsese dintr-o călătorie în Germania de Vest şi în Franța. Franța era într-o situație jalnică, de Gaulle era pe picior de plecare, şi numai Dumnezeu ştia ce avea să urmeze. Cu o sută de mii de *colons* demoralizați care se întorceau din Algeria, presupunea că fascismul era ca şi asigurat.

— Dar ce se-ntâmplă cu Germania? întrebă Leamas, dându-i apă la moară.

— Depinde doar dacă yankeii pot sau nu să păstreze controlul.

— Ce vrei să spui? întrebă Leamas.

— Chiar asta. Dulles le-a dat un soi de politică externă cu o mână, Kennedy o ia înapoi cu cealaltă. Încep să fie cam arțăgoşi.

Leamas aprobă cu o mişcare a capului şi replică:

— Al naibii de tipic pentru yankei!

— Lui Alec se pare că nu-i plac verii noştri americani, interveni Ashe fără tragere de inimă, iar Kiever murmură, cu un dezinteres total:

— A, zău?

„Kiever lasă loc de întors”, cugetă Leamas. Ca unul obişnuit cu caii, te lăsa să vii tu spre el. Dădea de minune impresia unui individ care bănuieşte că i se va cere o favoare, şi care nu se lasă cumpărat prea uşor.

După cină, Ashe sugeră:

— Ştiu un loc în Wardour Street – tu ai fost acolo, Sam. Serviciul e foarte bun. De ce nu chemăm un taxi să ne ducă?

— O clipă, întrerupse Leamas, şi ceva din vocea lui îl făcu pe Ashe să-i arunce iute o privire. Spuneți-mi doar un lucru: cine plăteşte pentru distracția asta?

— Eu, se grăbi Ashe să răspundă. Eu şi Sam.

— Ați discutat despre chestia asta?

— Ei bine, nu.

— Pentru că n-am o lețcaie; tu ştii asta, nu? În orice caz, nu am bani de aruncat aiurea.

— Bineînțeles, Alec. Până acum am avut grijă de tine, nu?

— Da, replică Leamas. Ai avut.

Părea gata să mai spună ceva, pentru ca apoi să se răzgândească. Ashe arăta îngrijorat, nu ofensat, iar Kiever era la fel de impenetrabil ca şi mai devreme.

Leamas refuză să vorbească în taxi. Ashe încercă vreo câteva vorbe de împăcare, dar Leamas se mulțumi să ridice din umeri iritat. Ajunseră în Wardour Street, coborâră, dar nici Leamas, nici Kiever nu făcură vreo tentativă de a plăti taxiul. Ashe îi conduse pe o Alec îngustă, pe lângă o vitrină plină de reviste „deocheate”, iar la capătul aleii strălucea o lumină stridentă de neon: „Pussywillow Club. Doar pentru membri”. De ambele părți ale uşii de la intrare erau fotografii cu fete, iar în dreptul fiecăreia era prinsă o bucățică de hârtie îngustă, pe care scria de mână: „Material de studiu. Doar pentru membri”.

Ashe apăsă pe sonerie. Uşa fu de îndată deschisă de un individ foarte vânjos, îmbrăcat într-o cămaşă albă şi în pantaloni negri.

— Sunt membru, spuse Ashe. Aceşti doi domni sunt cu mine.

— Să vedem legitimația!

Ashe scoase o legitimație de un galben-deschis din portofel şi i-o întinse.

— Oaspeții dumneavoastră plătesc o liră sterlină fiecare, taxă de membru temporar. Cu recomandarea dumneavoastră, da?

Dădu să înapoieze legitimația şi, în acelaşi moment, Leamas se întinse peste Ashe şi o luă. O privi preț de o clipă, apoi i-o înapoie lui Ashe.

Scoțând două lire sterline din buzunarul pantalonilor, Leamas le puse în mâna întinsă a tipului de la intrare.

— Două lire pentru musafiri, îi porunci el şi, ignorând protestele pline de uimire ale lui Ashe, îi conduse dincolo de draperia de la intrare, în holul slab luminat al clubului. Se întoarse spre portar: Găseşte-ne o masă şi o sticlă de scotch. Şi ai grijă să fim lăsați în pace!

Portarul ezită o clipă, hotărî să nu protesteze şi-i conduse în jos, pe scări. În timp ce coborau, auziră tânguiala nedesluşită a unei muzici în surdină.

Portarul îi conduse la o masă separată din fundul încăperii. O trupă cu doi instrumentişti cânta, iar fetele răspândite prin sală şedeau în grupuri de câte două sau trei. Două se ridicară, dar portarul le făcu semn din cap să se oprească.

Ashe îi aruncă o privire jenată lui Leamas în timp ce aşteptau whisky-ul. Kiever părea uşor plictisit. Chelnerul aduse o sticlă şi trei pahare, şi-l urmăriră în tăcere în timp ce turna câte puțin whisky în fiecare. Leamas luă sticla de la chelner şi turnă tot pe atât în fiecare pahar. Odată treaba făcută, se aplecă peste masă spre Ashe şi-l întrebă:

— Acum poate o să-mi spui ce dracu' se întâmplă?

— Ce vrei să spui? Vocea lui Ashe părea nesigură. Ce *vrei* să spui, Alec?

— M-ai urmărit de la poarta închisorii din ziua când

am fost eliberat, începu Leamas calm, cu o afurisită de poveste idioată cum că m-ai întâlnit în Berlin. Mi-ai dat bani pe care nu mi-i datorai. Mi-ai plătit mese scumpe şi mă găzduieşti în apartamentul tău.

Chipul lui Ashe îşi schimbă culoarea:

— Dacă asta e…

— Nu mă întrerupe, îi porunci Leamas vehement. Fir-ar al naibii, fii amabil şi ascultă până termin! Legitimaţia de membru pentru clubul ăsta este eliberată pe numele cuiva care se cheamă Murphy. E numele tău?

— Nu, nu este.

— Să înţeleg că un prieten pe nume Murphy ţi-a împrumutat legitimaţia de membru?

— Din întâmplare, nu. Dacă vrei să ştii, vin uneori aici ca să găsesc o fată; am folosit un nume fals ca să mă înscriu în club.

— Atunci de ce Murphy figurează drept chiriaşul apartamentului tău? insistă Leamas fără milă.

În cele din urmă, Kiever fu cel care vorbi:

— Tu du-te acasă, îi spuse lui Ashe. Mă ocup eu de asta.

O fată făcea striptease, o târfă tânără cu o vânătaie închisă la culoare pe coapsă. Trupul ei avea goliciunea aceea jalnică, fusiformă, stânjenitoare pentru că este lipsită de eroism; pentru că este rudimentară şi nu stârneşte dorinţe. Se răsucea lent, cu mişcări smucite ale braţelor sau ale picioarelor, ca şi când ar fi auzit doar frânturi din muzică, privind grupul lor cu interesul precoce al unui copil aflat în compania adulţilor. Tempoul muzicii crescu pe neaşteptate, iar fata reacţionă întocmai ca un câine la fluierat, ţopăind înainte şi înapoi. Scoţându-şi sutienul pe ultima notă, îl ţinu deasupra capului, etalându-şi trupul slăbănog, cu cele trei petice de paiete stridente atârnând ca nişte vechi podoabe în bradul de Crăciun.

Leamas şi Kiever o urmăreau în tăcere.

— Presupun că o să-mi spui că am văzut chestii mai bune la Berlin, zise în cele din urmă Leamas, de parcă ar fi făcut o sugestie, iar Kiever îşi dădu seama că este încă furios.

— Bănuiesc că *tu* ai văzut, ripostă Kiever pe un ton afabil. Am fost deseori la Berlin, dar mi-e teamă că nu-mi plac barurile de noapte.

Leamas nu răspunse.

— Ține cont că nu sunt un pudic, sunt doar rațional. Dacă vreau o femeie, ştiu soluții mai ieftine ca să găsesc una; dacă vreau să dansez, cunosc locuri mai bune ca s-o fac.

Probabil Leamas nici nu asculta.

— Poate-mi spui de ce m-a agățat fătălăul ăla, îi sugeră el.

Kiever aprobă din cap.

— Absolut. Eu i-am spus.

— De ce?

— Mă interesezi. Vreau să-ți fac o propunere, o propunere jurnalistică.

Urmă o pauză.

— Jurnalistică, repetă Leamas. Înțeleg.

— Conduc o agenție, un serviciu care realizează reportaje internaționale. Se plăteşte bine – foarte bine chiar – pentru materiale interesante.

— Cine publică materialele?

— De fapt, se plăteşte atât de bine, încât un tip cu experiența ta privind... scena internațională, un tip care are cunoştințele tale, mă înțelegi, care a furnizat materiale convingătoare bazate pe fapte, ar putea să scape într-un timp relativ scurt de grijile financiare în viitor.

— Cine publică materialele, Kiever?

Se simțea o urmă de amenințare în vocea lui Leamas şi, preț de o clipă, doar preț de o clipă, peste chipul neted al lui Kiever păru să se aştearnă teama.

— Clienți internaționali. Am un corespondent la Paris

care plasează o mare parte dintre chestii. Adesea nici măcar nu ştiu *cu adevărat* cine publică. Mărturisesc, adăugă cu un zâmbet dezarmant, că nici nu-mi pasă prea mult. Tipii plătesc şi mai cer. Înțelegi, Leamas, sunt genul de indivizi care nu fac mare caz în legătură cu amănuntele neimportante; plătesc imediat şi sunt foarte bucuroşi să facă plățile în bănci străine, de exemplu, unde nimeni nu-şi bate capul cu lucruri cum ar fi impozitele.

Leamas nu spuse nimic. Ținea paharul cu amândouă mâinile, cu privirea țintuită spre el. „Dumnezeule, acționează în pripă, cugetă Leamas; e indecent! Îşi aminti o glumă stupidă de music-hall – «Asta e o ofertă pe care nicio fată respectabila n-ar putea să o accepte – şi, în plus, nici nu ştiu cât valorează». Din punct de vedere tactic, au dreptate să se grăbească. Sunt sărac lipit, cu experiența închisorii încă proaspătă în minte, cu un puternic resentiment social. Sunt cal bătrân, nu am nevoie de dresaj; nu trebuie să pretind că mi-au vexat onoarea de gentleman englez. Pe de altă parte, sigur se aşteaptă la obiecții *practice.”* Probabil se aşteptau să-i fie frică; pentru că Serviciul îi urmărea pe trădători aşa cum ochiul lui Dumnezeu l-a urmărit pe Cain prin deşert.

Şi în final, probabil ştiau că era un joc riscant; şi că totodată caracterul nestatornic al hotărârii omeneşti poate reduce la zero cea mai bine gândită metodă de spionaj; că escrocii, mincinoşii şi criminalii pot rezista la orice măgulire, în timp ce gentlemenii respectabili ar face orice pentru un plic de bani care li se întinde în cantina departamentului.

— Va trebui să plătească al dracului de mult, mormăi Leamas în cele din urmă.

Kiever îi mai turnă nişte whisky.

— Oferă cincisprezece mii de lire sterline, plata în numerar. Banii sunt deja în seifurile de la Banque Cantonale din Berna. După fabricarea unor acte de identitate corespunzătoare, pe care le vei primi de la

clienții mei, vei putea să scoți banii. Clienții mei își rezervă dreptul de a-ți pune întrebări pe perioada unui an, pentru care vei primi alte cinci mii de lire sterline. Te vor ajuta cu orice… probleme de acomodare care s-ar putea ivi.

— Cât de repede vrei un răspuns?

— Acum. Nu trebuie să-ți aşterni pe hârtie toate amintirile. Te vei întâlni cu clientul meu, iar el va aranja ca materialul să fie… scris de un „negru”.

— Unde trebuie să mă întâlnesc cu el?

— Ne-am gândit că ar fi spre binele tuturor să va întâlniți în afara Regatului Unit. Clientul meu a propus Olanda.

— Nu am paşaport, spuse Leamas sec.

— Mi-am permis să-ți fac eu rost de unul, replică Kiever suav; nimic din vocea sau din atitudinea lui nu sugera că ar fi făcut altceva decât să negocieze un convenabil aranjament de afaceri. Zburăm la Haga mâine-dimineață la 9.45. Ce-ar fi să mergem la mine să discutăm şi alte amănunte?

Kiever plăti şi luară un taxi spre o adresă dintr-o zonă şic, nu departe de St. James's Park.

Apartamentul lui Kiever era luxos şi scump, dar tot ceea ce se găsea în el dădea impresia că fusese adunat în grabă. Se zice că există în Londra magazine care-ți vând cărți legate în piele la metru, şi decoratori de interioare care-ți asortează culoarea pereților cu aceea a unui tablou. Lui Leamas, care nu era deosebit de receptiv la astfel de subtilități, îi venea greu să nu uite că se află în apartamentul cuiva şi nu într-un hotel. Kiever îl conduse în camera lui (care dădea într-o curte interioară întunecoasă şi nu spre stradă), iar Leamas îl întrebă:

— De când eşti aici?

— A, nu de prea mult timp. De câteva luni, nu mai mult, replică Kiever senin.

— Trebuie să coste o căruță de bani. Totuşi, presupun

că-l meriți.

— Mulțumesc!

În cameră se găseau o sticlă de scotch şi un sifon, pe o tavă argintată. La celălalt capăt al încăperii era o uşă cu draperie, care dădea spre baie şi spre toaletă.

— Un adevărat cuibuşor de nebunii! Şi totul e plătit de marele Stat Muncitoresc?

— Gura! se răsti Kiever mânios, adăugând: Dacă ai nevoie de mine, există un interfon care face legătura cu camera mea. O să fiu treaz.

— Cred că mă descurc singur cu nasturii, i-o întoarse Leamas.

— Atunci, noapte buna! rosti Kiever tăios şi ieşi din încăpere.

„Şi el e iritat la culme”, reflectă Leamas.

Leamas fu trezit de sunetul telefonului de pe noptieră. Era Kiever.

— E ora şase, îl anunță el. Micul dejun la şi jumătate.

— În regulă, replică Leamas şi închise. Îl durea capul.

Kiever chemase probabil un taxi, pentru că la şapte sună soneria, iar Kiever întrebă:

— Ai luat tot?

— Nu am bagaj, răspunse Leamas, în afară de o periuță de dinți şi de un aparat de ras.

— De asta m-am ocupat. Altminteri, eşti gata?

Leamas ridică din umeri.

— Presupun că da. Ai țigări?

— Nu, răspunse Kiever, dar poți să-ți cumperi în avion. Mai bine răsfoieşte asta, zise, şi-i întinse lui Leamas un paşaport britanic.

Era eliberat pe numele lui, cu propria lui fotografie, cu ştampila de la Ministerul de Externe, care lăsa urmă în relief pe colțul paginii unde era aplicată. Nu era nici nou, nici vechi; în el scria că Leamas este funcționar şi că este necăsătorit. Ținându-l în mână pentru prima oară,

Leamas se simțea puțin emoționat. Era ca şi când s-ar fi căsătorit: orice s-ar fi întâmplat, nimic nu avea să mai fie la fel.

— Dar bani? întrebă Leamas.

— No să ai deloc nevoie. Firma plăteşte.

8. Le Mirage

Era frig în dimineața aceea; ceața inconsistentă era umedă şi cenuşie, şi-ți pătrundea în piele. Aeroportul îi amintea lui Leamas de război: maşinării, pe jumătate ascunse în ceață, aşteptându-şi răbdătoare stăpânii; voci răsunătoare şi ecourile lor, strigătul neaşteptat şi țăcănitul neobişnuit al unor tocuri de femeie pe pavajul de piatră; huruitul unui motor care ar fi putut fi în coasta ta. Peste tot, acel aer conspirativ care se naşte între oamenii treziți de cu zori – aproape un aer de superioritate, venind din experiența comună a celor care au văzut noaptea risipindu-se şi dimineața venind. Membrii personalului aveau mina aceea misterioasă inspirată de lumina zorilor şi animată de frig, tratându-i pe pasageri şi pe bagajele lor cu acea detaşare a oamenilor întorşi de pe front: muritorii de rând nu reprezentau nimic pentru ei în acea dimineața.

Kiever îi făcuse rost de bagaje lui Leamas. Era un amănunt nostim: lui Leamas îi plăcu. Pasagerii fără bagaje atrăgeau atenția, şi asta nu făcea parte din planul lui Kiever. Trecură de verificarea de la ghişeul companiei aeriene şi urmară indicatorul către controlul paşapoartelor. A fost un moment ridicol când s-au rătăcit, iar Kiever a fost nepoliticos cu un hamal. Leamas bănuia că Sam Kiever era îngrijorat din cauza paşaportului. „Nu trebuie să fie, cugetă Leamas, nu-i nimic în neregulă cu el."

Polițistul de la paşapoarte era un tinerel scund, cu cravată tipică pentru Serviciul de Informații al Armatei şi cu o insignă misterioasă prinsă la rever. Avea o mustață roşcată şi un accent din nord, pe care îl urâse toata viața.

— Veți fi plecat pentru mult timp, domnule? îl întrebă pe Leamas.

— Vreo două săptămâni, răspunse Leamas.

— Va trebui să aveți grijă, domnule. Paşaportul

dumneavoastră expiră pe 31.

— Ştiu, replică Leamas.

Merseră unul alături de celălalt spre sala de aşteptare pentru pasageri. Pe drum, Leamas îi zise:

— Eşti o pacoste pe capul omului, şi suspicios pe deasupra, nu-i aşa, Kiever? iar celălalt râse încetişor.

— Nu te putem lăsa de capul tău, nu? Nu e prevăzut în contract, ripostă el.

Mai aveau de aşteptat încă douăzeci de minute. Se aşezară la o masă şi comandară cafea.

— Şi ia chestiile astea de aici, adăugă Kiever, arătând spre ceştile, spre farfurioarele şi spre scrumierele folosite de pe masă.

— Trece un cărucior pe la mese, răspunse chelnerul.

— Ia-le de aici, repetă Kiever furios. E dezgustător să laşi mizeria asta aşa!

Chelnerul se întoarse pur şi simplu şi plecă. Nu se duse spre tejghea şi nu comandă cafelele lor. Kiever era livid, bolnav de furie.

— Pentru Dumnezeu, murmură Leamas, las-o baltă. Viața e prea scurtă.

— E un ticălos neruşinat, pufni Kiever.

— Bine, bine, dă-te în spectacol; ți-ai ales bine momentul! N-o să ne uite ăştia niciodată.

Formalitățile de pe aeroportul din Haga nu le puseră probleme. Kiever părea că-şi revenise, nu mai era atât de agitat. Devenise vesel şi vorbăreț în timp ce parcurgeau distanța scurtă dintre avion şi biroul vamal. Tânărul ofițer olandez aruncă o privire superficială către bagajele şi către paşapoartele lor, apoi, cu o voce joasă, guturală, le ură într-o engleză greoaie:

— Vă doresc un sejur plăcut în Olanda!

— Mulțumesc, răspunse Kiever, pe un ton aproape prea îndatoritor, mulțumesc foarte mult!

De la biroul vamal străbătură un coridor până în sala de sosiri, în partea cealaltă a clădirilor aeroportului.

Kiever se îndrepta către ieşirea principală, printre grupurile mici de călători care aruncau priviri neatente spre vitrinele buticurilor pline de parfumuri, de aparate de fotografiat şi de fructe. Când trecură prin uşa rotativă din sticlă, Leamas privi înapoi. La chioşcul de ziare, adâncit într-un exemplar din *Continental Daily Mail,* stătea un omuleț cu ochelari şi cu înfățişare de broscoi, un tip serios şi îngrijorat. Avea aerul unui funcționar public. Ceva de genul ăsta.

În parcare îi aştepta o maşină, un Volkswagen cu număr olandez, condus de o femeie care nici nu îi băgă în seamă. Conducea încet, oprindu-se întotdeauna dacă semaforul era pe galben, iar Leamas bănuia că fusese instruită să conducă aşa, şi că erau urmați de o altă maşină. Se uită în oglinda laterală să vadă dacă recunoaşte maşina, dar fără succes. La un moment dat văzu un Peugeot negru cu numere diplomatice, dar, când virară la un colț, în spatele lor era doar o furgonetă de mobilă. Cunoştea foarte bine Haga din timpul războiului, şi încerca să-şi dea seama încotro se îndreptau. Bănuia că se îndreptau spre nord-vest, spre Scheveningen. În curând lăsară suburbiile în urmă, apropiindu-se de un cartier de vile care mărgineau dunele înşirate de-a lungul falezei. Se opriră acolo. Femeia coborî, lăsându-i în maşină, şi sunară la soneria unui bungalow mic de culoare crem, care se afla la capătul apropiat al şirului. Pe verandă atârna o firmă din fier forjat, pe care scria cu litere gotice de un albastru-deschis: Le Mirage. În fereastră se găsea un afiş care anunța că toate camerele sunt ocupate.

Uşa a fost deschisă de o femeie binevoitoare, plinuță, care îşi îndreptă privirea spre maşina în care se aflau ei. Privind înainte, coborî pe alee spre ei, zâmbind încântată. Îi amintea lui Leamas de o mătuşă bătrână care-l bătuse odată, când era copil, pentru că-i deşirase nişte sfoară.

— Drăguț din partea voastră că ați venit, exclamă ea.

Suntem atât de *bucuroşi* că aţi venit!

Cu Kiever în frunte, au urmat-o în bungalow. Şoferiţa se întoarse la maşină. Leamas aruncă o privire în josul străzii pe care veniseră; o maşină neagră, un Fiat poate, sau un Peugeot, se oprise la câteva sute de metri depărtare. Din ea cobora un bărbat în impermeabil.

Odată intraţi în hol, femeia îi strânse cu căldură mâna lui Leamas.

— Bine aţi venit, bine aţi venit la Le Mirage. Aţi călătorit bine?

— Foarte bine, răspunse Leamas.

— Aţi venit cu avionul sau pe mare?

— Cu avionul, vorbi Kiever. Un zbor lin, fără probleme. Ai fi zis că e proprietarul companiei aeriene.

— O să vă pregătesc masa, anunţă femeia. Un prânz special. O să vă fac ceva foarte bun. Ce să vă aduc?

— A, pentru numele lui Dumnezeu, mormăi Leamas în barbă, şi în clipa aceea soneria a sunat din nou.

Femeia se duse repede la bucătărie; Kiever deschise uşa de la intrare.

Purta o haină de ploaie cu nasturi din piele. Era cam de înălţimea lui Leamas, dar mai în vârstă. Leamas îi dădu cam cincizeci şi cinci de ani. Faţa lui avea o pronunţată tentă cenuşie şi riduri adânci; era posibil să fi fost soldat. Întinse mâna spunând:

— Numele meu este Peters. Degetele lui erau prelungi şi fine. Aţi avut o călătorie plăcută?

— Da, răspunse repede Kiever; chiar lipsită de peripeţii.

— Eu şi domnul Leamas avem multe de discutat; nu cred că e nevoie să te reţinem, Sam. Ai putea să iei Volkswagenul şi să te întorci în oraş.

Kiever zâmbi. Leamas observă uşurarea din zâmbetul lui.

— La revedere, Leamas, îl salută Kiever pe un ton glumeţ. Succes, bătrâne!

Leamas încuviință din cap, ignorând mâna întinsă a lui Kiever.

— La revedere, repetă Kiever şi ieşi fără zgomot pe uşa din față.

Leamas îl urmă pe Peters într-o încăpere din spate. La ferestre atârnau perdele grele de dantelă cu franjuri şi cu falduri bogate. Pe pervaz se găseau ghivece cu flori; cactuşi mari, un arbore de tutun şi un pomişor ciudat cu frunze late, cerate. Mobilierul era masiv, imitație de mobilă stil. În mijlocul camerei se aflau o masă şi două scaune sculptate. Masa era acoperită cu o cuvertură ruginie, care aducea mai degrabă cu un covor; pe masă, în dreptul fiecărui scaun, se găseau un bloc de hârtie şi un creion. Pe un bufet erau whisky şi sifon. Peters se îndreptă spre bufet şi prepară două băuturi.

— Ascultă, începu Leamas brusc, de-acum încolo mă descurc şi fără atâtea amabilități; înțelegi? Amândoi ştim cam ce hram purtăm; amândoi suntem profesionişti. Ai un trădător plătit – să-ți fie de bine. Pentru numele lui Dumnezeu, nu pretinde că te-ai îndrăgostit de mine!

Părea iritat, nesigur pe el. Peters încuviință din cap.

— Kiever mi-a spus că eşti un tip orgolios, remarcă el fără patimă. Apoi adăugă, fără să zâmbească: Până la urmă, ce alte motive ar avea cineva să atace un comerciant?

Leamas bănuia că este rus, dar nu era sigur. Engleza lui era aproape perfectă, avea dezinvoltura şi obiceiurile unui individ obişnuit de mult cu tot confortul civilizației.

Se aşezară la masă.

— Ți-a spus Kiever cât o să te plătesc? îl iscodi Peters.

— Da. Cincisprezece mii de lire sterline, aflate într-o bancă din Berna.

— Aşa e.

— Spunea că s-ar putea să mai ai întrebări pe parcursul anului viitor, preciza Leamas, şi că ai plăti alte cinci mii dacă mă pun la dispoziția ta.

Peters aprobă din cap.

— Nu accept condiția asta, continuă Leamas. Ştii la fel de bine ca mine că nu ține. Vreau să scot cele cincisprezece mii şi să mă retrag. Oamenii tăi nu se poartă cu mănuşi cu agenții trădători, şi nici ai mei. N-o să stau cu mâinile-n sân la St. Moritz în timp ce tu anihilezi fiecare rețea pe care ți-o vând. Nu sunt proşti; imediat şi-ar da seama pe cine să caute. Din câte ştim amândoi, deja sunt pe urmele noastre.

Peters încuviință din cap.

— Bineînțeles că ai putea să vii undeva, într-un loc mai... sigur, nu-i aşa?

— În spatele Cortinei de Fier?

— Da.

Leamas doar clătină din cap în semn de refuz, continuând:

— Presupun că o să ai nevoie de vreo trei zile pentru un interogatoriu preliminar. După care, probabil că o să vrei să mă supui din nou unei anchete detaliate.

— Nu neapărat, ripostă Peters.

Leamas îl privi cu interes.

— Înțeleg, conchise el, au trimis expertul. Sau nu Moscova este la mijloc?

Peters nu răspunse; îl privea doar pe Leamas, cântărindu-l. Într-un târziu, luă creionul din fața lui şi spuse:

— Ce-ar fi să începem cu perioada de pe front?

Leamas ridică din umeri.

— Cum vrei.

— Exact! Aşa că o să începem cu activitatea ta din timpul războiului. Dă-i drumul, vorbeşte!

— M-am înrolat la unitatea de geniu în 1939. Eram pe terminate cu instruirea, când a venit un anunț prin care vorbitorilor de limbi străine li se făcea o ofertă: să lucreze într-un serviciu specializat în străinătate. Specializarea mea era olandeza şi germana, ştiam bine franceza, şi, oricum, mă săturasem de armată, aşa că am făcut cerere.

Cunoşteam bine Olanda; tata avea o fabrica de maşini-unelte la Leiden; locuisem acolo nouă ani. Am trecut prin interviurile obişnuite şi am fost trimis la o şcoală lângă Oxford unde m-au învățat şmecheriile şi matrapazlâcurile cunoscute.

— Cine conducea operațiunea?

— N-am aflat decât mai târziu. Apoi i-am întâlnit pe Steed-Asprey şi pe un profesor universitar de la Oxford, pe care-l chema Fielding. Ei răspundeau de tot aranjamentul. În 1941 m-au trimis în Olanda şi am stat acolo aproape doi ani. Pe atunci pierdeam agenți mai repede decât îi puteam găsi – era al naibii de greu! Olanda este o țară păcătoasă pentru genul ăsta de activitate – nu are de fapt niciun ținut sălbatic, nicăieri unde să nu fi „în stradă" şi să poți instala un sediu sau o stație radio. Tot timpul pe drum, tot timpul pe fugă. Ceea ce făcea ca jocul să fie unul foarte murdar. Am plecat în 1943, am stat vreo două luni în Anglia, după care m-am dus în Norvegia, care, prin comparație, a fost floare la ureche. În 1945 mi-au cumpărat tăcerea şi m-am întors iar aici, în Olanda, unde am încercat să reiau vechea afacere a tatălui meu. N-a fost o idee bună, aşa că m-am asociat cu un prieten vechi care conducea o agenție de turism în Bristol. Chestia asta a durat optsprezece luni, după care am fost nevoiți să închidem şi să vindem. Şi pe urmă, din senin, am primit o scrisoare de la Departament, întrebându-mă dacă n-aş vrea să mă întorc la ei. Dar mă săturasem de toate astea, îmi ziceam, aşa că le-am răspuns că o să mai reflectez, şi am închiriat o căsuță pe Lundy Island. Am stat acolo un an holbându-mă la stele şi tăind frunză la câini, după care m-am plictisit din nou, aşa că le-am scris. Pe la sfârşitul lui 1949 eram iar pe statul lor de plată. Bineînțeles că nu aveam vechime neîntreruptă în serviciu – de aici rezultând drepturi reduse de pensie şi toate porcăriile obişnuite. Vorbesc prea repede?

— Deocamdată nu, replică Peters, turnându-i încă

puțin whisky; o să le mai discutăm o dată, fără doar şi poate, cu nume şi cu date.

Se auzi o bătaie în uşă şi intră femeia cu prânzul, un adevărat ospăț – diferite feluri de carne rece, pâine şi supă. Peters împinse deoparte notițele şi mâncară în linişte. Interogatoriul începuse.

Masa fu strânsă.

— Deci, te-ai întors înapoi în clădirea din Cambridge Circus, reluă Peters.

— Da. O vreme, mi-au dat sarcini de birou – prelucram rapoarte, făceam evaluări privind capacitatea militară a țărilor din spatele Cortinei de Fier, identificam unități, chestii de genul ăsta.

— Ce secție?

— Sattelites Four. Am fost acolo din februarie 1950 până în mai 1951.

— Cine erau colegii tăi?

— Peter Guillam, Brian de Grey şi George Smiley. Smiley ne-a părăsit la începutul lui 1951 şi s-a dus la Contraspionaj. În mai 1951, am fost trimis la Berlin în calitate de CAZ – Controlor Adjunct Zonal. Asta implica toată activitatea operațională.

— Ce subalterni aveai?

Peters scria cu rapiditate. Leamas bănuia că foloseşte un fel de stenografie improvizată.

— Hackett, Sarrow şi de Jong. De Jong a murit într-un accident de maşină în 1959. Am presupus că a fost ucis, dar n-am putut dovedi asta niciodată. Toți conduceau rețele, iar eu eram responsabil pentru toate. Vrei amănunte? întrebă sec.

— Sigur că da, dar mai încolo. Continuă!

— Era pe la sfârşitul lui 1954 când am prins primul peşte mare în Berlin: Fritz Feger, numărul doi în Ministerul Apărării din Germania Democrată. Până atunci mersese greu, dar, în noiembrie 1954, l-am avut pe Fritz. A rezistat aproape doi ani, apoi, într-o bună zi, n-am mai

ştiut nimic de el. Am auzit că a murit în închisoare. Au mai trecut trei ani până când am găsit pe cineva pe măsura lui. Pe urmă, în 1959, a apărut Karl Riemeck. Karl făcea parte din Comitetul Executiv al Partidului Comunist Est-German. A fost cel mai bun agent pe care l-am cunoscut.

— E mort, observa Peters.

Leamas păru ruşinat:

— Eram acolo când a fost împuşcat, şopti el. Avea o iubită care a apărut chiar înainte să moară. Îi spusese totul ei – cunoştea toată nenorocita aia de rețea. Nici nu-i de mirare că a fost anihilat.

— O să ne întoarcem la Berlin mai târziu. Spune-mi altceva: După ce a murit Karl, te-ai întors la Londra. Ai rămas la Londra pe toată perioada serviciului?

— Atât cât mai rămăsese din el, da.

— Ce fel de activitate ai desfăşurat la Londra?

— Lucram la Departamentul financiar; supravegheam salariile agenților, făceam plăți externe pentru operațiuni clandestine. Şi un copil ar fi putut să se descurce. Primeam comanda şi semnam documentele. Din când în când, mai aveam bătăi de cap legate de chestiuni de securitate.

— Aveați de-a face direct cu agenții?

— Cum am fi putut? Un rezident dintr-o anumită țară făcea o solicitare oficială. Cei în drept îşi puneau apostila şi ne-o pasau nouă, ca să facem plata. În majoritatea cazurilor, transferam banii într-o bancă agreată din străinătate, de unde rezidentul putea să-i scoată chiar el, pentru a-i înmâna agentului.

— Cum erau recunoscuți agenții? După numele conspirative?

— După cifre. Cei din Cambridge Circus le spun „combinații”. Fiecărei rețele i se dădea o combinație; fiecare agent era recunoscut printr-un sufix adăugat la combinație. Combinația lui Karl era „opt A bară unu”.

Leamas asuda. Peters îl urmărea impasibil,

cântărindu-l aşa cum face un jucător profesionist la masa de joc. Cât valora Leamas? Ce l-ar doborî, ce l-ar atrage sau l-ar speria? Ce ura, şi mai presus de toate, ce ştia? Oare avea să-şi păstreze asul pentru final, vânzându-l scump? Peters nu prea credea; Leamas era prea descumpănit ca să mai mişte ceva. Era un tip care nu se simțea prea bine cu sine însuşi, un tip care cunoştea o singură viață, avea o singură credință, şi care le trădase pe ambele. Peters mai văzuse asta. Văzuse aşa ceva la indivizi care trecuseră prin transformări ideologice totale, care, în ore târzii din noapte, îşi găsiseră un nou crez, şi singuri, constrânşi doar de puterea interioară a convingerilor lor, îşi trădaseră profesia, familia, țara. Chiar şi aceia, aşa plini de zel şi de speranță cum erau, fuseseră nevoiți să lupte împotriva stigmatului trădării; chiar şi aceia se luptau cu supliciul – o senzație aproape fizică – de a spune ceea ce fuseseră antrenați să nu dezvăluie niciodată, în veci. Întocmai că nelegiuiților cărora le era teamă să ardă Crucea, aceştia ezitau între instinctiv şi material; iar Peters, prins în aceeaşi polaritate, trebuia să le ofere consolare şi să le zdrobească mândria. Era o situație de care erau amândoi conştienți; de aceea, Leamas respinsese vehement o relație apropiata cu Peters, pentru că mândria îl împiedica. Peters ştia că, din aceste motive, Leamas va minți; va minți probabil doar prin omisiune, dar totuşi va minți, din mândrie, din sfidare sau pur şi simplu prin prisma perversității care îi caracterizează profesia; iar el, Peters, va trebui să dovedească minciunile. Ştia, de asemenea, că însuşi faptul că Leamas era profesionist ar fi putut să se întoarcă împotriva intereselor lui, deoarece Leamas avea să selecteze atunci când el, Peters, nu va dori nicio selecție; Leamas avea să anticipeze tipul de informații pe care le voia Peters – şi, jucând aşa, ar fi putut să omită frânturi de un interes vital pentru evaluatori. La toate astea, Peters adăuga vanitatea plină de toane a unui alcoolic, o epavă umană.

— Mă gândesc, observă el, să luăm acum activitatea ta de la Berlin şi s-o detaliem puțin. Asta ar însemna din mai 1951 până în martie 1961. Mai bea ceva!

Leamas îl urmări cum ia o țigară din cutia de pe masă şi o aprinde. Observă două lucruri: că Peters este stângaci şi că, pentru a doua oară, pune țigara în gură invers, astfel încât numele producătorului să ardă primul. Era un gest care-i plăcea lui Leamas: arăta faptul că Peters, ca şi el, fusese fugar.

Peters avea o față ciudată, lipsită de expresie şi cenuşie. Probabil culoarea îi dispăruse de pe chip cu mult timp în urmă – poate în vreo închisoare, în zilele de început ale Revoluției – şi acum trăsăturile sale erau formate, iar Peters avea să arate aşa până la sfârşitul zilelor sale. Numai părul țepos, grizonat ar fi putut să devină alb, fața însă avea să rămână neschimbată. Leamas se întrebă în treacăt care o fi numele adevărat al lui Peters, dacă o fi căsătorit. Era ceva foarte ortodox la el, iar lui Leamas îi plăcea asta. Era liniştea forței, a încrederii. Dacă Peters mințea, avea sigur un motiv. Minciuna era calculată, o minciună necesară, foarte diferită de perfidia stângace a lui Ashe.

Ashe, Kiever, Peters; era un progres din punct de vedere al calității, al autorității, ceea ce pentru Leamas era axiomatic referitor la ierarhia unei rețele de spionaj. Presupunea că reprezintă şi un progres din punct de vedere ideologic. Ashe, mercenarul, Kiever, călătorul, şi acum, Peters, pentru care scopul şi mijloacele erau identice.

Leamas începu să vorbească despre Berlin. Peters îl întrerupea rareori, rareori punea vreo întrebare sau făcea vreun comentariu, dar când o făcea, dovedea o curiozitate tehnică şi o pricepere care se potriveau pe deplin cu temperamentul lui Leamas. Părea chiar că Leamas reacționează la profesionalismul lipsit de patimă al celui care-l interoga – aveau acest lucru în comun.

Fusese nevoie de mult timp pentru a construi de la Berlin o rețea bună pentru Zona Estică, începu Leamas să explice. Cu multă vreme în urmă, oraşul era ticsit de agenți de mâna a doua: spionajul era discreditat şi făcea atât de mult parte din viața cotidiană a Berlinului, încât puteai să recrutezi un tip la un cocteil, să-l instruieşti în timpul cinei, iar a doua zi, la micul dejun, să fie deja anihilat. Era un coşmar pentru profesionişti: zeci de agenții, dintre care jumătate infiltrate de opoziție, mii de drumuri înfundate; prea multe fire conducătoare, prea puține surse, prea puțin spațiu de operare. E drept, se înregistrase un succes cu Feger în 1954. Dar, în 1956, când fiecare departament al Serviciului era ahtiat după informații de calitate, s-au potolit. Feger îi nărăvise la marfă de mâna a doua, care era doar cu un pas înaintea ştirilor din presă. Aveau nevoie de chestii adevărate – şi au trebuit să mai aştepte încă trei ani până le-au obținut.

Apoi, într-o bună zi, de Jong s-a dus la un picnic într-o pădure de la marginea Berlinului de Est. Avea număr de înmatriculare militar britanic la maşina pe care a parcat-o şi a încuiat-o pe un drum neamenajat de lângă canal. După picnic, copiii lui, care duceau coşul, au luat-o la fugă înainte. Când au ajuns la maşină s-au oprit, au ezitat, au dat drumul la coş şi au fugit înapoi. Cineva forțase portiera maşinii – mânerul era rupt şi portiera întredeschisă. De Jong a înjurat când şi-a amintit că lăsase aparatul de fotografiat în torpedou. S-a apropiat şi a examinat maşina. Încuietoarea fusese forțată; de Jong a bănuit că fusese folosită o bară din oțel, genul de obiect pe care-l poți ascunde în mânecă. Dar aparatul de fotografiat era acolo, la fel şi haina lui şi nişte pachete ale soției. Pe locul şoferului se afla o cutie de tutun, iar înăuntrul ei se găsea un mic cartuş. De Jong ştia exact ce conținea: era rolfilmul de la un aparat în miniatură, probabil un Minox.

De Jong s-a întors acasă şi a developat filmul. Conținea procesele-verbale ale ultimei şedințe a Comitetului

Executiv al Partidului Comunist Est German, SED. Printr-o stranie coincidență, a avut confirmarea şi dintr-o altă sursă; fotografiile nu erau trucate.

Atunci a fost momentul când Leamas a preluat cazul. Avea grozavă nevoie de un succes. Nu produsese practic nimic de când venise la Berlin, şi începea să treacă de limita de vârstă obişnuită pentru activitate operațională cu normă întreagă. Exact la o săptămână după asta, a luat maşina lui de Jong, s-a dus în acelaşi loc şi a pornit într-o plimbare.

De Jong alesese un loc pustiu pentru picnic: o fâşie de canal, vreo câteva cazemate cu zidăria muşcată de bombe, unele dintre ele arse, câmpuri nisipoase şi, spre est, o pădure rară de pini, care se întindea la vreo două sute de metri de drumul cu pietriş ce mărginea canalul. Dar locul avea avantajul pustietății – ceva ce se găsea greu în Berlin – iar supravegherea era imposibilă. Leamas s-a plimbat prin pădure. N-a încercat să pândească maşina, pentru că nu ştia din ce direcție s-ar fi putut face abordarea. Dacă ar fi fost văzut urmărind maşina din pădure, ar fi distrus şansele de a păstra încrederea informatorului său. N-ar fi trebuit să-şi facă griji.

Când a revenit, nu era nimic în maşină. Aşa că s-a întors la Berlin, şi-i venea să-şi tragă palme că fusese aşa de prost; Comitetul Executiv nu urma să se întrunească decât peste două săptămâni. Trei săptămâni mai târziu, a împrumutat maşina lui de Jong şi a luat cu el o mie de dolari în hârtii de câte douăzeci, puse într-un coş de picnic. A lăsat maşina neîncuiată timp de două ore, şi când s-a întors, în torpedou era o cutie de tutun. Coşul de picnic dispăruse.

Filmul era plin de informații de primă mână. În următoarele şase săptămâni, a mai făcut asta de două ori, şi de fiecare dată s-a întâmplat acelaşi lucru.

Leamas ştia că dăduse peste o mină de aur. A botezat sursa cu numele conspirativ de Mayfair şi a trimis o scrisoare pesimistă la Londra. Leamas ştia că, dacă oferea

Londrei o breşă cât de mică, cei de acolo aveau să controleze cazul direct, lucru pe care el dorea cu disperare să-l evite. Acesta era probabil singurul gen de operațiune care ar fi putut să-l salveze de pensionare, şi era exact genul acela de treabă suficient de importantă pentru ca Londra să vrea să preia controlul. Chiar dacă i-ar fi ținut la distanță, tot exista pericolul ca oficialii din Cambridge Circus să vină cu idei, cu teorii, să facă tot felul de sugestii, să îndemne la precauție, să ceară acțiune. I-ar fi pretins să plaseze numai bancnote noi, în speranța de a da de urma dolarilor, ar fi vrut să fie trimise acasă rolfilmele pentru a fi analizate, ar fi pregătit operațiuni stângace de urmărire şi ar fi pus toate departamentele la curent, înainte de toate, cel mai mult ar fi vrut să pună departamentele în temă; iar chestia asta, a precizat Leamas, ar fi dat naştere unui uriaş scandal. Timp de trei săptămâni a lucrat ca un nebun. A trecut prin sită fină fiecare dosar cu profilul membrilor Comitetului Executiv. A alcătuit o listă cu toți funcționarii mărunți care ar fi putut avea acces la procesele-verbale. Studiind lista de pe ultima pagină a facsimilelor, a extins numărul total de posibili informatori la treizeci şi unu, în care intrau funcționarii şi secretarele.

Confruntându-se cu sarcina aproape imposibilă de a identifica un informator din dosarele incomplete ale celor treizeci şi unu de candidați, Leamas s-a întors la materialul original, lucru pe care, a zis el, ar fi trebuit să-l facă mai demult. A fost uimit de faptul că în niciunul dintre procesele-verbale fotocopiate pe care le primise până atunci paginile nu erau numerotate, că niciunul nu purta o ştampilă cu „strict secret”, şi că în exemplarele al doilea şi al patrulea erau cuvinte tăiate cu creionul sau cu carioca. În cele din urmă, a ajuns la o concluzie importantă: că fotocopiile nu se refereau la procesele-verbale în sine, ci la *ciornele* documentelor. Ceea ce plasa sursa în interiorul Secretariatului, iar Secretariatul era foarte redus ca număr de persoane. Ciornele proceselor-

verbale fuseseră foarte bine şi cu mare atenţie fotografiate: acest lucru sugera că fotograful avusese timp la dispoziţie şi o încăpere pentru developat.

Leamas s-a întors la lista alcătuită. Din Secretariat făcea parte un tip pe care-l chema Karl Riemeck, fost caporal în corpul medical al armatei, care fusese timp de trei ani prizonier de război în Anglia. Sora lui locuia în Pomerania când au invadat-o ruşii, şi de atunci nu mai ştia nimic despre ea. Era căsătorit şi avea o fiică pe care o chema Carla.

Leamas a hotărât să rişte. A aflat de la Londra numărul de prizonier de război al lui Riemeck, care era 29012, şi data eliberării lui, care era 10 noiembrie 1945. A cumpărat o carte est-germană de science-fiction pentru copii şi a scris pe coperta interioară, în germană, cu ortografia unui adolescent: „Această carte îi aparţine Carlei Riemeck, născută pe 10 decembrie 1945, la Bideford, North Devon. Semnat Extraterestra 29012”, iar dedesubt a adăugat: „Solicitanţii care doresc să facă o călătorie în spaţiu să se prezinte pentru indicaţii la C. Riemeck în persoană. Anexat găsiţi un formular de cerere. Trăiască Republica Populară a Spaţiului Democratic!”

A tras nişte linii pe o coală de hârtie, a făcut nişte coloane cu nume, cu adrese şi cu vârste şi a scris în josul paginii:

„Fiecare candidat va fi intervievat personal. Scrieţi la adresa obişnuită menţionând când şi unde doriţi să fiţi contactaţi. Cererile vor fi analizate în şapte zile. C.R.”

A pus coala de hârtie în interiorul cărţii. Leamas s-a dus la locul obişnuit, tot cu maşina lui de Jong, lăsând cartea pe scaunul din faţă, de lângă volan, cu cinci bancnote uzate de câte o sută de dolari în interiorul coperţii. Când s-a întors Leamas, cartea dispăruse, şi în locul ei, pe scaunul maşinii, era o cutie de tutun. În ea se găseau trei rolfilme. Leamas le-a developat în noaptea aceea: unul dintre filme conţinea, ca de obicei, procesele-verbale de la ultima şedinţă a Comitetului Executiv; în cel

de-al doilea era un proiect de revizuire a relațiilor Germaniei de Est cu COMECON, iar cel de-al treilea conținea organizarea Serviciului est-german de spionaj, având anexate funcțiile departamentelor şi detalii privind personalități.

Peters l-a întrerupt:

— Stai aşa, a zis el. Vrei să spui că toate aceste informații veneau de la Riemeck?

— De ce nu? Ştii la cât de multe avea acces.

— E puțin probabil, a observat Peters mai mult pentru el; trebuie să fi avut ajutor.

— Chiar a avut, mai târziu; ajung şi la asta.

— Ştiu ce-o să-mi spui. Dar nu ai avut niciodată impresia că primea ajutor de *sus,* precum şi de la agenții pe care i-a recrutat după aceea?

— Nu. Nu, niciodată nu am avut impresia asta. Nu mi-a trecut niciodată prin cap.

— Acum, când te gândeşti la asta, pare probabil?

— Nu în mod deosebit.

— Când ai trimis tot materialul asta la sediu, cei de la Londra nu au făcut niciodată vreo aluzie la faptul că informațiile erau extraordinar de cuprinzătoare chiar şi pentru un tip care deținea funcția lui Riemeck?

— Nu.

— Au întrebat vreodată de unde făcuse Riemeck rost de aparatul de fotografiat, cine-l instruise în tehnica fotografierii documentelor?

Leamas a ezitat.

— Nu… Sunt sigur că nu au întrebat niciodată.

— Remarcabil, a observat Peters sec. Îmi pare rău, te rog continuă! N-am avut intenția să te întrerup.

Leamas reluă povestirea, arătând cum, exact la o săptămână după aceea, s-a dus cu maşina la canal, dar de data asta se simțea neliniştit. Când a cotit pe drumul neamenajat, a văzut trei biciclete în iarbă şi, la vreo două sute de metri în jos, pe canal, trei bărbați pescuind. S-a dat jos din maşină şi a luat-o spre liziera pădurii de pe

partea cealaltă a câmpului. Nu făcuse decât vreo câteva zeci de metri, când a auzit un strigăt. S-a uitat de jur împrejur şi l-a zărit pe unul dintre bărbați făcându-i semn cu mâna să se apropie. Ceilalți doi se întorseseră şi-l priveau şi ei. Leamas purta un impermeabil vechi; ținea mâinile în buzunare, şi era prea târziu să le scoată. Ştia că tipii de pe margini îl acopereau pe cel din mijloc şi că, dacă scoate mâinile, probabil îl împuşcă; vor crede pesemne că are un revolver în buzunar. Leamas s-a oprit la câțiva metri de tipul aflat în centru.

— Vrei ceva? l-a întrebat Leamas.

— Tu eşti Leamas? Era un omuleț grăsuliu, foarte sigur pe el. Vorbea englezeşte.

— Da.

— Care este numărul tău de identificare britanic?

— PRT liniuță L 58003 liniuță unu.

— Unde ai petrecut noaptea de VJ[10]?

— La Leiden, în Olanda, în atelierul tatălui meu, cu nişte prieteni olandezi.

— Să facem o plimbare, domnule Leamas. Nu-ți trebuie impermeabilul. Scoate-l şi lasă-l jos, acolo unde eşti. Prietenii mei o să aibă grijă de el.

Leamas a ezitat, a ridicat din umeri, apoi şi-a dat jos impermeabilul. După care au pornit împreună, în pas sprinten, spre pădure.

— Ştii la fel de bine ca şi mine cine era, spuse Leamas pe un ton obosit, al treilea om ca importanța în Ministerul de Interne, Secretarul Comitetului Executiv al SED, şeful Comitetului de Coordonare pentru Protecția Poporului. Presupun că aşa aflase despre de Jong şi despre mine: văzuse dosarele noastre de contraspionaj de la Abteilung. Deținea cheia pentru trei probleme: Comitetul Executiv, informații directe privind politica internă şi privind chestiunile economice, plus acces la dosarele Serviciului de Securitate Est-German.

— Dar numai acces *limitat.* Niciodată nu ar permite

cuiva din afară să dețină controlul tuturor dosarelor, insistă Peters.

Leamas ridică din umeri.

— Dar au făcut-o, replică el.

— Ce-a făcut cu banii primiți?

— După acea după-amiază nu i-am mai dat niciun ban. Cei de la Centru au preluat frâiele chestiunii imediat. Banii intrau într-o bancă vest-germană. Chiar mi-a înapoiat banii pe care-i dădusem eu. Londra s-a ocupat de asta.

— Cât de mult le-ai spus celor de la Londra?

— Totul, după aceea. A trebuit. În mişcarea următoare, cei de la Centru au comunicat Departamentelor. Apoi, adăugă Leamas cu venin, a fost doar o chestiune de timp până să-i pună capăt. Având toate Departamentele în spate, cei de la Londra au devenit lacomi. Au început să facă presiuni asupra noastră, cerând mai mult, voiau să-i dea mai mulți bani. În cele din urmă, a trebuit să-i sugerăm lui Karl să recruteze alte surse, pe care le-am preluat ca să formăm o rețea. A fost o tâmpenie crasă, a fost o uriaşă constrângere asupra lui Karl, l-a pus în pericol, i-a subminat încrederea în noi. A fost începutul sfârşitului.

— Cât ai scos de la el?

Leamas ezită.

— Cât? Dumnezeule, nu ştiu! A durat nefiresc de mult. Cred că era terminat cu mult înainte de a fi prins. Procedura a început să se aplice în ultimele câteva luni, cred că deja începuseră să-l suspecteze şi îl țineau departe de chestiile bune.

— Una peste alta, ce ți-a dat? stărui Peters.

Pas cu pas, Leamas reconstitui activitatea completă a lui Karl Riemeck. Memoria lui era, constată Peters cu satisfacție, remarcabil de exactă având în vedere cât de mult obişnuia să bea. Putea să spună date şi nume, îşi amintea reacția Londrei, natura coroborării, acolo unde era cazul. Îşi amintea sume de bani cerute şi plătite,

datele recrutării altor agenți în rețea.

— Regret, făcu Peters în cele din urmă, dar nu cred că un singur om, oricât de bine plasat, oricât de atent, oricât de harnic, ar fi putut să adune o gamă atât de largă şi detaliată de informații. Chiar dacă ar fi făcut-o, nu ar fi fost în stare niciodată să fotografieze materialul.

— *A fost în stare,* insistă Leamas, brusc supărat, ei, drăcia dracului, a făcut-o, şi cu asta, basta!

— Iar cei de la Centru nu ți-au spus niciodată să abordezi chestiunea asta cu el, pentru a explica exact cum şi când a văzut toate informațiile?

— Nu, se răsti Leamas, Riemeck era foarte sensibil în legătură cu aspectul ăsta, iar cei de la Londra erau mulțumiți să lase lucrurile aşa.

— Ca să vezi, mormăi Peters gânditor. Apoi întrebă: Ai auzit cumva despre femeia aceea?

— Ce femeie? riposta Leamas tăios.

— Amanta lui Karl Riemeck, cea care a venit în Berlinul de Vest în seara în care a fost împuşcat.

— Ce-i cu ea?

— A fost găsită moartă acum o săptămână. Ucisă. A fost împuşcată dintr-o maşină când ieşea din apartamentul ei.

— A fost cândva apartamentul meu, observă Leamas mecanic.

— Poate ştia mai multe despre rețeaua lui Riemeck decât tine, îşi dădu cu părerea Peters.

— Ce dracu' vrei să spui? întrebă pe un ton imperativ Leamas.

Peters ridică din umeri.

— Totul este foarte ciudat, observă el. Mă întreb cine a ucis-o.

După ce epuizară cazul lui Karl Riemeck, Leamas continuă să-i povestească despre alți agenți mai puțin spectaculoşi, apoi despre organizarea biroului său din Berlin, despre comunicații, despre personal, despre ramificații secrete – apartamente, mijloace de transport,

echipamente de înregistrare şi de fotografiere. Stătuseră de vorbă până noaptea târziu şi toată ziua următoare, iar când, în cele din urmă, Leamas se prăvăli în pat, în a doua seară, ştia că dăduse în vileag toate informațiile deținute de el cu privire la Serviciile Secrete Aliate din Berlin, şi mai ştia că băuse două sticle de whisky în două zile.

Un singur lucru îl nedumerea: insistența lui Peters cum că Riemeck trebuie să fi avut un ajutor, că trebuie să fi avut un colaborator la nivel înalt. Şi Control îi pusese aceeaşi întrebare – acum îşi amintea – îl întrebase despre posibilitățile de acces ale lui Riemeck. Cum puteau fi amândoi aşa de siguri că Riemeck nu se descurcase singur? Bineînțeles că avusese ajutoare; cum fuseseră, de exemplu, paznicii de la canal, în ziua în care îl întâlnise Leamas. Dar ăştia reprezentau fleacuri, erau nesemnificativi – Karl îi povestise despre ei. Dar Peters – care, la urma urmelor, probabil că ştia cu exactitate pe cât anume reuşise Karl să pună mâna – refuzase să creadă că Riemeck se descurcase singur. În această chestiune, Peters şi Control erau evident de acord.

Poate că era adevărat. Poate că mai era cineva. Poate că acesta era Personajul Special pe care Control ținea atât de mult să-l apere de Mundt. Asta ar însemna că el, Karl Riemeck, colaborase cu acest personaj special şi furnizase ceea ce ambii obținuseră împreună. Poate că despre asta vorbiseră Control şi Karl între patru ochi, în seara aceea, în apartamentul lui Leamas din Berlin.

În orice caz, mâine va afla. Mâine avea să-şi joace cartea.

Se întreba cine o ucisese pe Elvira. Şi se mai întreba *de ce* o uciseseră. Desigur – aici există un sens, o posibilă explicație – Elvira, care cunoştea identitatea colaboratorului special al lui Riemeck, fusese ucisă de către *acel* colaborator… Nu, era prea trasă de păr! Ipoteza asta pierdea din vedere dificultatea traversării din Est în Vest: Elvira fusese, la urma urmelor, ucisă în Berlinul de

Vest.

Se întreba de ce anume Control nu-i spusese niciodată că Elvira fusese ucisă. Ca să poată reacționa cum se cuvine atunci când avea să-l anunțe Peters? Nu găsea niciun rost în a face speculații. Control avea, desigur, motivele lui; de obicei, erau aşa de întortocheate, că îți trebuia o săptămână să le înțelegi.

În timp ce adormea, mormăi:

— Karl a fost al naibii de bleg! Îi plăcea femeia aia, sunt sigur de asta.

Elvira era moartă acum, şi aşa-i trebuia. Îşi aminti de Liz.

9. Ziua a doua

Peters veni a doua zi, la opt dimineața, şi, fără niciun fel de introducere, se aşezară la masă, luând-o de la capăt.

— Deci, te-ai întors la Londra. Ce-ai făcut acolo?

— M-au pus la naftalină. Mi-am dat seama că s-a terminat cu mine când idiotul ăla de la Cadre m-a aşteptat la aeroport. A trebuit să mă duc imediat la Control şi să-i dau raportul despre Karl. Era mort – ce altceva se mai putea spune?

— Ce-au făcut cu tine?

— La început, au zis că pot să pierd vremea prin Londra şi să aştept până când aveam să îndeplinesc condițiile să ies la pensie. Au fost aşa de-al dracu' de amabili, încât m-am înfuriat – le-am spus că, dacă sunt aşa de dornici să arunce cu banii, de ce nu fac ceva la mintea cocoşului, adică să socotească toată perioada cât lucrasem pentru ei, în loc să cotcodăcească despre vechime neîntreruptă în activitate. Când le-am spus asta, s-au supărat. M-au trimis la Serviciul financiar, unde erau o mulțime de femei. Nu-mi amintesc prea multe despre partea asta – atunci am început să cam trag la măsea. Treceam printr-o perioadă destul de proastă.

Îşi aprinse o țigară. Peters mişcă din cap, aprobând.

— De fapt, ăsta a fost motivul pentru care mi-au dat un şut. Nu le convenea că beau.

— Spune-mi ce îți *aminteşti* despre Serviciul financiar, îl îndemnă Peters.

— Era o chestie plictisitoare. N-am fost niciodată croit pentru munca de birou. Ştiam asta. De aia m-am şi agățat într-atâta de Berlin. Ştiam, când m-au rechemat, că o să mă treacă pe linie moartă, dar, Doamne…!

— Ce-ai făcut?

Leamas ridică din umeri.

— Stăteam toată ziua cu fundul pe scaun, în aceeaşi

încăpere cu două femei. Thursby şi Larrett. Le ziceam Joi şi Vineri. Rânji cam prosteşte. Peters îl privea fără să înțeleagă. Nu făceam altceva decât să împingem hârtii, continuă Leamas. Venea o scrisoare de la Financiar: „Este autorizată plata a şapte sute de dolari către cutare şi cutare, începând din data de... Vă rugăm, aveți amabilitatea să vă ocupați” – în esență, asta era treaba. Joi şi Vineri le mutau de colo-colo o vreme, le îndosariau, le ştampilau, iar eu semnam un cec sau aranjam cu banca să facă un transfer.

— Ce bancă?

— Blatt şi Rodney, o bancă mică, dar cu ştaif, din City. În rândul celor de la Centru circulă un soi de teorie, cum că absolvenții de la Eton sunt discreți.

— Păi, atunci, de fapt, tu ştiai numele tuturor agenților din toată lumea?

— Nu neapărat. Tocmai asta era şmecheria, înțelegi? Eu semnam cecul sau ordinul către bancă, dar în dreptul numelui celui plătit lăsam loc liber. Era totul semnat şi pe urmă dosarul se *întorcea* la Dispeceratul Special.

— Cine sunt ăştia?

— Sunt cei care dețin datele personale ale agenților. Ei completau numele şi puneau la poştă ordinele. Al naibii de inteligent, trebuie să recunosc.

Peters păru dezamăgit.

— Vrei să spui că nu aveai nicio posibilitate să afli numele celor care erau plătiți?

— Nu, în general, nu.

— Nici măcar din când în când?

— Din când în când mai ajungeam la faze aiurea. Toată viermuiala aia între Plăți, Financiar şi Dispeceratul Special se lăsa, evident, cu câte o păruială. Prea complicat. Şi pe urmă, câteodată, dădeam peste o chestie specială care ne mai lumina nițel viața. Leamas se ridică. Am făcut o listă cu toate plățile de care-mi amintesc, continuă el. E în camera mea. O aduc.

Ieşi din încăpere, cu mersul acela cam târşâit pe care-l

afişase de la venirea în Olanda. Când se întoarse, ținea în mână vreo două coli de hârtie liniată, rupte dintr-un caiet ieftin.

— Le-am scris aseară, afirmă. M-am gândit că economisim timp.

Peters luă notițele şi le citi încet şi cu atenție. Părea impresionat.

— Bine, zâmbi el. Foarte bine.

— Pe urmă mi-am amintit o vorbă: Bulgărele de Zăpadă. M-am ales cu vreo două călătorii de pe urma lui. Una la Copenhaga şi una la Helsinki. Doar ca să scap de bani, să-i pun în bancă.

— Cât?

— Zece mii de dolari la Copenhaga, patruzeci de mii de mărci vest-germane la Helsinki.

Peters puse creionul jos.

— Pentru cine? întrebă el.

— Dumnezeu ştie! Bulgărele de Zăpadă funcționa pe sistemul depozitelor bancare. Cei de la Serviciu mi-au dat un paşaport britanic fals; m-am dus la Banca Scandinavă Regală din Copenhaga şi la Banca Națională a Finlandei din Helsinki, am depus banii şi am scos un extras de cont pentru contul comun – pentru mine, pe numele fals, şi pentru încă cineva – presupun că era agentul, sub identitate falsă. Am lăsat la cele două bănci un specimen de semnătură a codeținătorului contului. Primisem acest lucru de la Biroul Central. Ulterior, agentul primea extrasul de cont şi un paşaport fals, pe care-l arăta la bancă atunci când scotea banii. Tot ce ştiam era numele fals. Se auzea vorbind şi totul îi suna atât de ridicol de neverosimil.

— Procedeul ăsta era unul obişnuit?

— Nu. Era un tip de plată special. Exista o listă de subscripții.

— Ce e asta?

— Avea un nume de cod cunoscut de foarte puțini oameni.

— Care era numele de cod?

— Ți-am spus – Bulgărele de Zăpadă. Operațiunea acoperea plați neregulate în valoare de zece mii de dolari în diferite valute şi în diferite capitale.

— Întotdeauna în capitale?

— Din câte ştiu, da. Îmi amintesc că am citit în dosar că mai fuseseră plăți de genul ăsta înainte să vin eu în secție, dar, în cazurile alea, Serviciul financiar îl pusese pe rezidentul local s-o facă.

— Plățile alea care s-au efectuat înainte de venirea ta, unde s-au făcut?

— Una în Oslo. Nu-mi aduc aminte unde a fost cealaltă.

— Numele fals al agentului era mereu acelaşi?

— Nu. Era o precauție suplimentară de securitate. Mai târziu, am aflat că şterpelisem toată tehnica de la ruşi. Era cea mai elaborată schemă de plată pe care o văzusem. În mod asemănător, folosisem un nume fals diferit şi, bineînțeles, câte un alt paşaport pentru fiecare călătorie. „Chestia asta o să-i facă plăcere, o să-l ajute să umple golurile.”

— Paşapoartele false care i se dădeau agentului pentru a putea scoate banii: ştiai ceva despre ele? Cum erau realizate şi expediate?

— Nu ştiam. A, cu excepția faptului că trebuiau să conțină vize pentru țara unde urmau să fie depuşi banii. Şi ştampile de intrare.

— *Ştampile de intrare?*

— Da. Bănuiam că paşapoartele nu erau niciodată folosite la graniță – doar prezentate la bancă ca act de identificare. Probabil că agentul călătorea cu paşaportul lui, intra cât se poate de legal în țara unde se afla banca, apoi folosea paşaportul fals la bancă. Asta era presupunerea mea.

— Ştii vreun motiv pentru care plățile se făceau înainte prin rezidenți, iar ulterior de către cineva care venea de la Londra?

— Cunosc motivul. Le-am întrebat pe femeile de la Serviciul financiar, Joi şi Vineri. Control era foarte dornic să...

— *Control?* Vrei să zici că însuşi Control conducea cazul?

— Da, el îl conducea. Se temea ca rezidentul să nu fie recunoscut la bancă. Aşa că folosea un curier: pe mine.

— Când ai făcut acele călătorii?

— La Copenhaga, pe 15 iunie. Am zburat înapoi în aceeaşi seară. La Helsinki, spre sfârşitul lui septembrie. Am stat acolo două nopți, m-am întors în jur de 28. M-am distrat un pic la Helsinki.

Rânji, dar Peters nu băgă de seamă.

— Şi celelalte plăți, când au fost făcute?

— Nu-mi amintesc. Regret.

— Dar sigur una a fost la Oslo?

— Da, la Oslo.

— Ce interval de timp era între primele două plăți, plățile făcute de rezidenți?

— Nu ştiu. Nu mare, cred. Poate o lună. Posibil ceva mai mult.

— Ai avut impresia că agentul opera de ceva vreme, dinainte de a se face prima plată? Dosarul arăta ceva în sensul ăsta?

— N-am idee. Dosarul cuprindea pur şi simplu doar plățile adevărate. Primele plăți, la începutul lui 1959. Nu mai era nicio altă dată în dosar. Ăsta este principiul care funcționează atunci când ai acces limitat. Părți dintr-un singur caz se găsesc în dosare diferite. Doar cineva care are dosarul principal ar putea să le pună cap la cap.

Acum Peters scria necontenit. Leamas presupunea că undeva, în încăpere, era ascuns un magnetofon, dar transcrierea ulterioară avea să dureze. Ceea ce nota acum Peters avea să constituie cadrul pentru telegrama din seara asta către Moscova, în timp ce, la Ambasada Sovietică din Haga, fetele aveau să stea toată noaptea să telegrafieze transcrierea cuvânt cu cuvânt, pe fragmente

orare.

— Spune-mi, vorbi Peters, astea sunt sume mari de bani. Aranjamentele pentru plata lor erau foarte complicate şi costisitoare. Tu ce-ai înțeles din toată povestea?

Leamas ridică din umeri.

— Ce puteam să înțeleg? M-am gândit că sursa lui Control trebuie să fi fost al naibii de bună, dar n-am văzut niciodată materialul, aşa că nu ştiu. Nu-mi plăcea modul în care se făcea – era prea complicat, prea ingenios. De ce nu se putea pur şi simplu să se întâlnească cu el şi să-i dea banii gheață? Chiar îl lăsau să treacă diferite granițe cu propriul paşaport, având unul fals în buzunar? Mă îndoiesc, făcu Leamas.

Venise momentul să bage povestea puțin în ceață. „Lasă-l să umble după potcoave de cai morți."

— Ce vrei să spui?

— Vreau să zic că, din câte ştiu, banii n-au fost niciodată retraşi din bancă. Presupunând că era un agent sus-pus din spatele Cortinei de Fier – banii ar fi trebuit să fie într-un depozit pentru el, pentru momentul când ar fi putut ajunge la ei. Cel puțin, aşa am presupus eu. Nu m-am gândit atât de mult la toată povestea. De ce-aş fi făcut-o? Face parte din munca noastră să fim la curent doar cu fragmente din întreg. Ştii bine asta. Dacă eşti curios, să te-ajute Dumnezeu, o să ai de muncă!

— Dacă banii nu au fost scoşi, aşa cum sugerezi, de ce era nevoie de toată tevatura cu paşapoartele?

— Când eram la Berlin, am făcut un aranjament pentru Karl Riemeck, pentru cazul în care vreodată ar fi fost nevoit să fugă şi nu ar fi putut să dea de noi. Aveam pentru el un paşaport vest-german fals, pe care îl păstram la o adresă din Düsseldorf. Ar fi putut să-l obțină oricând, urmând o procedură aranjată din timp. Nu expira niciodată – Serviciul de Călătorii speciale reînnoia paşaportul şi vizele atunci când expirau. Control este posibil să fi urmat aceeaşi tehnică şi cu tipul ăsta.

Nu ştiu, e doar o presupunere.

— Cum de eşti sigur că se eliberau paşapoarte?

— În dosar erau procese-verbale între Serviciul financiar şi Serviciul de Călătorii speciale. Călătorii speciale este departamentul care aranjează acte de identitate false şi vize.

— Înțeleg. Peters medită o clipă, apoi întrebă: Ce nume ai folosit la Copenhaga şi la Helsinki?

— Robert Lang, inginer electronist, din Derby. Asta a fost la Copenhaga.

— Când exact ai fost la Copenhaga? întrebă Peters.

— Ți-am spus, pe 15 iunie. Am ajuns acolo dimineața, în jur de 11.30.

— Ce bancă ai folosit?

— Ei, pentru numele lui Dumnezeu, Peters, ripostă Leamas brusc enervat, Banca Scandinavă Regală! E trecut pe listă.

— Voiam doar să fiu sigur, replică celălalt pe un ton egal şi, continuând să scrie, adăugă: Şi pentru Helsinki, ce nume?

— Stephen Bennett, inginer naval din Plymouth. Am fost acolo, adăugă Leamas pe un ton sarcastic, la sfârşitul lui septembrie.

— Ai fost la bancă în ziua în care ai sosit?

— Da. Era pe 24 sau pe 25, nu sunt sigur, după cum ți-am spus.

— Ai luat banii cu tine din Anglia?

— Bineînțeles că nu! N-am făcut decât să-i transferăm în contul rezidentului, în fiecare caz. Rezidentul i-a scos, s-a întâlnit cu mine la aeroport cu banii într-o servietă, iar eu i-am dus la bancă.

— Cine este rezidentul din Copenhaga?

— Peter Jensen, un tip care lucra la librăria universității.

— Şi care erau numele care-ar fi putut fi folosite de agent?

— Horst Karsidorf în Copenhaga. Cred că ăsta era, da,

ăsta era, îmi amintesc. Tot îmi venea să zic Karishorst.

— Datele lui?

— Director, de la Klagenfurt, din Austria.

— Şi celălalt? Numele pentru Helsinki?

— Fechtmann. Adolf Fechtmann din St. Gallen, Elveția. Avea un titlu – da, exact: doctor Fechtmann, arhivar.

— Înțeleg. Amândoi vorbitori de germană?

— Da, am observat asta. Dar nu poate fi neamț.

— De ce nu?

— Eu eram şeful organizației din Berlin, nu? Aş fi fost la curent. Un agent la nivel înalt din Germania de Est ar fi trebuit să fie condus din Berlin. Aş fi ştiut.

Leamas se ridică, se duse la bufet şi îşi turnă un whisky. Nu se sinchisea de Peters.

— Tu însuți ai spus că existau precauții speciale, procedee speciale în acest caz. Poate că n-au considerat că trebuie să ştii.

— Nu fi tâmpit, ripostă Leamas tăios, bineînțeles că aş fi ştiut.

Ăsta era momentul de care trebuia să țină cu dinții; îi făcea să creadă că sunt mai deştepți, conferea credibilitate restului informațiilor lui. „O să vrea cu siguranță să facă propriile deducții, *în ciuda celor relatate de tine,* spusese Control. Trebuie să le dăm materialul şi să rămânem sceptici în ce priveşte concluziile lor. Bazează-te pe inteligența şi pe judecata lor, pe suspiciunea unuia față de celălalt – asta trebuie să facem."

Peters aprobă din cap, ca şi când ar fi confirmat un adevăr trist.

— Eşti un tip foarte orgolios, Leamas, observă el din nou.

Curând după aceea, Peters plecă. Îi zise bună ziua lui Leamas şi o luă pe drum, de-a lungul falezei. Era ora prânzului.

10. Ziua a treia

Peters nu apăru nici în după-amiaza aceea, nici în dimineaţa următoare. Leamas rămase în casă, aşteptând, cu iritare crescândă, un mesaj, dar nu veni niciunul. O întrebase pe cea care avea grijă de casă, dar femeia zâmbise doar şi ridicase din umerii masivi. Pe la 11.00, a doua zi dimineaţa, hotărî să iasă să se plimbe pe faleză; cumpără ţigări şi căscă gura plictisit la mare.

Pe plajă era o fată care arunca bucăţele de pâine la pescăruşi. Era cu spatele la el. Briza mării se juca cu părul ei lung şi negru şi-i umfla haina, făcând ca trupul ei să pară un arc întins către mare. Atunci a înţeles ce-i oferise Liz; lucrul pe care va trebui să meargă şi să-l caute, dacă va ajunge vreodată să se întoarcă în Anglia: grija pentru mărunţişuri – credinţa în viaţa obişnuită; simplitatea care te făcea să rupi câteva bucăţele de pâine, să le pui într-o pungă, să te duci pe plajă şi le arunci la pescăruşi. Era respectul ăsta pentru fleacuri, care lui nu-i fusese niciodată îngăduit; fie că era pâine pentru pescăruşi, fie că era dragoste, orice ar fi fost, se va duce înapoi şi va încerca să găsească acest lucru; o s-o roage pe Liz să-l găsească pentru el. O săptămână, poate două, şi o să ajungă acasă. Control spusese că poate să păstreze toţi banii pe care-i vor plăti – şi asta ar trebui să fie suficient. Cu cincisprezece mii de lire sterline, o recompensă şi o pensie de la Centru, un bărbat – cum ar spune Control – îşi poate permite să se retragă, sau, cum se zice, să iasă din joc.

Făcu un ocol şi se întoarse la bungalow la douăsprezece fără un sfert. Femeia îi dădu drumul înăuntru fără o vorbă, dar, după ce se duse în camera din spate, Leamas o auzi ridicând receptorul şi formând un număr de telefon. Vorbise numai câteva secunde. La douăsprezece şi jumătate îi aduse prânzul şi, spre bucuria lui, câteva ziare englezeşti, pe care le citi

mulțumit până la ora trei. Leamas, care în mod obişnuit nu lectura nimic, citi ziarele pe îndelete şi cu mare concentrare. Îşi amintea detalii, cum ar fi numele şi adresele oamenilor care constituiau subiectul ştirilor mărunte. O făcea aproape inconştient, ca pe un soi de exercițiu personal de exersare a memoriei, şi asta-l absorbea cu totul.

La trei veni Peters, şi, de îndată ce îl zări, Leamas ştiu că se întâmplă ceva. Nu se aşezară la masă; Peters nu îşi scoase mantaua de ploaie.

— Am veşti proaste pentru tine, vorbi Peters, eşti căutat în Anglia. Am auzit azi-dimineață. Porturile sunt supravegheate.

Leamas replică impasibil:

— Care-i acuzația?

— Teoretic, pentru că nu te-ai prezentat la o secție de poliție în perioada prevăzută de lege după eliberarea condiționată din închisoare.

— Şi în realitate?

— Circulă vorba că eşti căutat pentru o infracțiune care intră sub incidența legii privind documentele secrete. Fotografia ta este în toate ziarele londoneze de seară. Explicațiile şi titlurile sunt foarte vagi.

Leamas rămăsese în picioare, nemişcat.

Era opera lui Control. Control declanşase hăituiala cu surle şi trâmbițe. Nu exista altă explicație. Chiar dacă Ashe sau Kiever fuseseră băgați la zdup, chiar dacă vorbiseră, tot Control era răspunzător pentru vânătoarea asta. „Vreo două săptămâni, spusese. Bănuiesc că o să te ducă undeva pentru interogatoriu – poate chiar în străinătate. Cu toate astea, două săptămâni ar trebui să fie suficiente ca să termini. După aceea, lucrurile ar trebui să se pună singure în mişcare. Va trebui să te dai la fund aici în timp ce se produc reacțiile pe care le aşteptăm; dar sunt sigur că n-ai nimic împotrivă. Am fost de acord să te păstrez pe linie operativă în statele de plată până când va fi eliminat Mundt: mi s-a părut calea cea

mai corectă.”

Şi acum chestia asta.

Asta nu făcea parte din învoială; era altceva. Ce dracu’ trebuia să facă? Ieşind acum din joc, refuzând să meargă mai departe cu Peters, însemna să năruiască operaţiunea. Era posibil şi ca Peters să mintă, ca ăsta să fie un test – un motiv în plus pentru care ar trebui să meargă înainte. Dar dacă se duce, dacă va fi de acord să se ducă în Est, în Polonia, în Cehoslovacia sau Dumnezeu ştie unde, nu exista niciun motiv valabil pentru care ei să-i dea drumul să iasă, nu exista niciun motiv valabil (având în vedere că, teoretic, era căutat în Vest) pentru care el ar *vrea* să i se dea drumul să iasă.

Era mâna lui Control la mijloc – era sigur de asta. Condiţiile fuseseră prea generoase, ştiuse acest lucru de la început. Ei nu aruncau cu banii aiurea pentru nimic – nu şi în cazul în care se gândeau că te-ar putea pierde. Astfel de bani erau o recompensă pentru neplăcerile şi pentru pericolele pe care Control nu le-ar fi recunoscut deschis. Astfel de bani constituiau un avertisment; Leamas nu luase în seamă avertismentul.

— Ei, cum dracu’ au reuşit să ajungă la asta? întrebă el calm. Păru să-i treacă prin cap un gând şi zise: Prietenul tău, Ashe, ar fi putut să le spună, bineînţeles, sau Kiever…

— E posibil, replică Peters. Ştii la fel de bine ca mine că astfel de lucruri sunt întotdeauna posibile. În meseria noastră nu există certitudini. Adevărul e, continuă el cu un glas în care se citea parcă nerăbdare, că toate ţările din Europa Occidentală te caută probabil în acest moment. Păru că Leamas nu auzi replica lui Peters.

— M-ai prins, nu-i aşa, Peters? mormăi el. Oamenii tăi se strâmbă probabil de râs. Sau chiar ei au fost cei care au vândut pontul?

— Îţi supraestimezi importanţa, rosti Peters acru.

— Atunci de ce ai pus să fiu urmărit, spune-mi? M-am dus la plimbare dimineaţă. Doi omuleţi în costume

cafenii, cam la douăzeci de metri unul în spatele celuilalt, mi-au fost coadă tot drumul pe faleză. Când m-am întors, îngrijitoarea te-a sunat.

— Hai să ne rezumăm la ce ştim, îl îndemnă Peters. Cum au ajuns autoritățile din țara ta să afle de tine nu ne preocupă în mod special acum. Chestia e că au dat de tine.

— Ai adus ziarele de seară care apar la Londra?

— Bineînțeles că nu. Nu se găsesc aici. Am primit o telegramă de la Londra.

— Minți! Ştii foarte bine că oamenilor voştri le este îngăduit să comunice doar cu Centrul.

— În cazul ăsta s-a primit permisiunea unei legături directe între două baze din afară, ripostă Peters mânios.

— Măi, să fie, făcu Leamas cu un zâmbet prefăcut, tu trebuie să fii o rotiță importantă. Sau – păru că-l bate un gând – te pomeneşti că în povestea asta nici nu e amestecat Centrul?

Peters ignoră întrebarea.

— Cunoşti alternativa. Ne laşi să avem grijă de tine, ne laşi să-ți aranjăm o plecare în siguranță, sau eşti pe cont propriu, şi cu certitudinea că, în cele din urmă, vei fi prins. Nu ai acte false, bani, nimic. Paşaportul tău britanic va expira în zece zile.

— Mai exista şi o a treia posibilitate. Dă-mi un paşaport elvețian, nişte bani şi lasă-mă să fug. Pot să-mi port singur de grijă.

— Mă tem că acest lucru nu este de dorit.

— Vrei să spui că n-ai sfârşit interogatoriul. Până când nu termini, nu pot fi cedat inamicului, sunt indispensabil?

— În mare, aşa stau lucrurile.

— După ce termini interogatoriul, ce-o să faci cu mine?

Peters ridică din umeri.

— Ce propui?

— O identitate nouă. Poate un paşaport scandinav. Bani.

— Teoretic, e o soluție, replică Peters, dar o să le-o sugerez superiorilor mei. Vii cu mine?

Leamas ezită, apoi zâmbi puțin nesigur și întrebă:

— Dacă n-aş veni, ce-ai face? La urma urmelor, am o poveste foarte interesantă de spus, nu?

— Poveştile de genul ăsta sunt foarte greu de dovedit. În seara asta eu o să plec. Ashe şi Kiever... ridică din umeri, ce importanță au ei?

Leamas se îndreptă spre fereastră. Deasupra cenuşiei Mări a Nordului se aduna furtuna. Urmărea pescăruşii zburând în cercuri pe sub norii plumburii. Fata dispăruse.

— Bine, spuse într-un târziu, aranjează totul.

— Nu e niciun avion spre Est până mâine. E un zbor spre Berlin într-o oră. O să-l luăm pe acela. Avem foarte puțin timp.

Rolul pasiv pe care-l avea în seara aceea îi oferea din nou lui Leamas ocazia să admire eficiența simplă a aranjamentelor lui Peters. Paşaportul fusese întocmit cu mult timp în urmă – cei de la Centru se gândiseră probabil la asta. Era eliberat pe numele lui Alexander Thwaite, angajat al unei agenții de voiaj, şi era plin de vize şi de ştampile de frontieră – vechiul, uzatul paşaport al călătorului profesionist. La aeroport, polițistul de la frontiera olandeză dădu doar din cap şi puse ştampila, totul formal, ca să fie în regulă – Peters era cu vreo patru-cinci persoane mai în urmă la coadă şi nu dădu atenție formalităților.

După ce intrară în zona rezervată doar pasagerilor, Leamas observă un chioşc de ziare. Erau expuse ziare din mai multe țări: *Le Figaro, Le Monde, Neue Zürcher Zeitung, Die Welt* şi vreo şase publicații britanice, cotidiene şi săptămânale. În timp ce privea, vânzătoarea veni în fața chioşcului şi împinse un exemplar din *Evening Standard* pe raft. Leamas străbătu în grabă micul magazin şi luă ziarul de pe raft.

— Cât costă? întrebă. Tocmai băga mâna în buzunarul pantalonilor, când îşi dădu brusc seama că nu are bani olandezi.

— Treizeci de cenți, răspunse fata. Era destul de drăguță; brunetă şi veselă.

— Nu am decât doi şilingi englezeşti. Asta înseamnă un gulden. E bine?

— Da, vă rog, răspunse ea, şi Leamas îi întinse florinul.

Se uită înapoi; Peters era încă la ghişeul pentru controlul paşapoartelor, cu spatele la Leamas. Fără să ezite, se îndreptă direct spre toaleta bărbaților. Acolo aruncă o privire rapidă, dar atentă pe fiecare pagină, apoi îndesă ziarul în coşul de gunoi şi ieşi. Era adevărat: fotografia lui era în ziar, cu câteva rânduri vagi dedesubt. Se întreba daca Liz o văzuse. Se îndreptă gânditor spre sala de aşteptare. Zece minute mai târziu, se îmbarcau în avionul cu destinația Hamburg şi Berlin. Pentru prima oară de când începuse totul, lui Leamas îi era frică.

11. Prietenii lui Alec

Tipii se duseră la Liz în aceeaşi seară.

Camera lui Liz Gold era la capătul dinspre nord al Bayswater Street. Avea două paturi de o persoană, un şemineu cu gaze, gri-antracit, destul de drăguț, care scotea un şuierat modern în locul bolboroselii de modă veche. Uneori, când Leamas era acolo, Liz obişnuia să-şi oprească privirea asupra focului, când şemineul arunca singura lumină din încăpere. El stătea întins pe patul ei, cel mai depărtat de uşă, iar Liz stătea lângă el şi-l săruta, sau urmărea focul din cămin, cu fața lipită de a lui. Acum îi era teamă să se gândească prea mult la el, pentru că uitase cum arată, aşa că-şi lăsa mintea să-l închipuie pentru câteva clipe; de pildă, cu ochii minții se ducea spre zări îndepărtate, amintindu-şi un fleac pe care-l spusese sau îl făcuse el, un anume fel în care o privise, sau, cel mai adesea, o ignorase. Ăsta era cel mai groaznic lucru când mintea i se oprea asupra lui: nu avea nimic care să-i amintească de el: nici o fotografie, nici un suvenir, nimic. Nici măcar un prieten comun – doar domnişoara Crail de la bibliotecă, a cărei ură față de el fusese răzbunată prin plecarea lui spectaculoasă. Liz trecuse pe la cămăruța lui odată şi-l văzuse pe proprietar. Nu ştiuse exact de ce o face, dar îşi adunase tot curajul şi se dusese. Proprietarul îi spusese lucruri foarte drăguțe despre Alec; domnul Leamas îşi plătise chiria ca un adevărat gentleman, până la sfârşit; pe urmă rămăsese dator o săptămână sau două şi dăduse pe acolo un amic al domnului Leamas şi plătise bani frumoşi, fără să pună întrebări. Întotdeauna spusese şi va spune despre domnul Leamas că este un gentleman. Fără fumuri de şcoli înalte, să ne-nțelegem, nimic de genul scrobit, ci cu adevărat un om de onoare. Din când în când, îi plăcea să se mai încrunte un pic, şi bineînțeles că bea doar un strop mai mult decât îi făcea bine, deşi niciodată nu

părea băut când venea acasă. Dar tipul ăla scund care venise, un individ mărunțel, caraghios şi timid, cu ochelari, afirma că domnul Leamas îi ceruse, în mod expres, să achite chiria pe care o mai datora. Şi dacă nici asta nu dovedea că este un adevărat domn, atunci el, proprietarul, să fie al naibii dacă ştia ce ar mai putea-o face. De unde avea banii, Dumnezeu ştie, dar domnul Leamas ăla era un tip serios, să fie clar! Doar lui Ford, băcanul, îi făcuse ceea ce mulți ar fi vrut să-i facă încă de la război. Camera? Da, camera fusese închiriată unui domn din Coreea, la două zile după ce îl arestaseră pe domnul Leamas.

Probabil că din acest motiv Liz continua să lucreze la bibliotecă – pentru că, acolo măcar, el exista încă; scările, rafturile, cărțile, cartotecile, toate erau lucruri pe care el le ştia şi le atinsese, şi poate că, într-o bună zi, avea să se întoarcă la ele. Zisese că nu se va întoarce niciodată, dar ea nu credea asta. Să crezi aşa ceva era ca şi cum ai spune că n-o să te faci niciodată bine. Domnişoara Crail susținea că el avea să se întoarcă: descoperise că-i datora nişte bani – o parte din salariu – şi o înfuria faptul că monstrul ei fusese atât de lipsit de monstruozitate, încât să nu-i ridice. După ce plecase Leamas, Liz nu contenise nicio clipă să-şi pună aceeaşi întrebare; de ce îl lovise pe domnul Ford? Ştia că are un temperament groaznic, dar asta era altceva. Avusese intenția s-o facă încă de la bun început, de îndată ce scăpase de febră. Altfel, de ce şi-ar fi luat la revedere de la ea cu o seară înainte? Ştia că avea să-l pocnească pe domnul Ford în ziua următoare. Refuza să accepte cealaltă variantă, singura posibilă, de altminteri: că se plictisise de ea şi-i spusese la revedere, iar a doua zi, încă tulburat de despărțirea lor, îşi pierduse cumpătul cu domnul Ford şi-l lovise. Ştia, ştiuse dintotdeauna, că Alec avea ceva de făcut. Chiar şi el îi spusese asta. Ce anume era, putea doar să ghicească.

La început, se gândise că avusese ceva de împărțit cu domnul Ford, o ură profundă care-şi avea rădăcinile cu

mulți ani în urmă. Ceva în legătură cu vreo fată, sau poate cu familia lui Alec. Dar era suficient sa te uiți la domnul Ford şi totul apărea ridicol. Era tipul clasic de *petit-bourgeois,* precaut, vanitos, meschin. Şi oricum, dacă între Alec şi domnul Ford era o chestie de răzbunare, de ce se dusese Alec după el la magazin sâmbăta, chiar când era mare aglomerație pentru cumpărăturile de sfârşit de săptămână, şi îl vedea toată lumea?

Discutaseră despre acest lucru la şedința de partid a organizației din care făcea ea parte. George Hamby, trezorierul filialei locale, tocmai trecea prin fața băcăniei lui Ford când se întâmplase. Nu zărise prea multe din cauza mulțimii, dar vorbise cu un tip care văzuse toată scena. Hamby fusese aşa de impresionat, încât sunase la ziarul *Worker*{11}, care trimisese un om la proces – de fapt, ăsta era motivul pentru care *Worker* considerase subiectul demn de pagina din mijloc. Era pur şi simplu un caz de protest – de conştiință sociala bruscă şi de ură față de clasa conducătoare, după cum scria *Worker.* Individul ăla cu care vorbise Hamby (era doar un ins mărunțel, obişnuit, cu ochelari, tipul funcționarului) zicea că totul fusese extrem de neaşteptat – voia, de fapt, să spună spontan, şi asta-i dovedise încă o dată lui Hamby fragilitatea țesăturii din care era făcut sistemul capitalist. Liz fusese foarte tăcută cât timp vorbise Hamby: nimeni nu ştia, desigur, despre ea şi despre Leamas. Atunci şi-a dat seama că-l urăşte pe George Hamby; era un individ micuț, încrezut, cu o imaginație murdară, care-i arunca mereu priviri pofticioase şi care încerca mereu s-o atingă.

Şi atunci veniseră bărbații aceia.

Se gândi că sunt puțin cam prea eleganți ca să fie polițişti: veniseră cu o maşină micuță, cu antenă deasupra. Unul era scund şi destul de durduliu. Avea ochelari şi purta haine bizare, scumpe; era un omuleț cumsecade, neliniştit, iar Liz avea oarecum încredere în

el, fără să ştie de ce. Celălalt era mai lustruit, dar nu înfumurat, cu o siluetă oarecum băiețoasă, deşi, după cum bănuia Liz, nu avea mai puțin de patruzeci de ani. Ziceau că sunt de la Brigada Specială, şi aveau legitimații cu fotografii învelite în plastic. Grăsuliul fu cel care vorbi în cea mai mare parte a timpului.

— Înțeleg că erai prietenă cu Alec Leamas, începu el.

Liz era gata să se înfurie, dar durduliul era aşa de serios, încât i se păru stupid să se supere.

— Da, răspunse ea. De unde ştiți?

— Am aflat din întâmplare zilele trecute. Când mergi la... închisoare, trebuie să menționezi cea mai apropiata rudă. Leamas a spus că nu are. Era o minciună, de fapt. L-au întrebat pe cine ar trebui să anunțe în caz că i s-ar întâmpla ceva în închisoare. A zis că pe tine.

— Înțeleg.

— Mai ştie cineva că erați prieteni?

— Nu.

— Nu v-au vizitat ziarişti, creditori, nimeni?

— Nu, v-am mai spus. Nimeni altcineva nu ştia. Nici măcar părinții mei, nimeni. Am lucrat împreună la biblioteca – la Biblioteca de Cercetări în Psihologie – dar numai domnişoara Crail, bibliotecara, ştie asta. Nu cred că i-a trecut vreodată prin cap că este ceva între noi doi. E ciudată, adăugă Liz cu simplitate.

Omulețul o iscodi cu privirea foarte serios preț de-o clipă, apoi o întrebă:

— V-a surprins când Leamas l-a bătut pe domnul Ford?

— Da, bineînțeles!

— De ce credeți că a făcut-o?

— Habar nu am! Fiindcă domnul Ford nu voia să-i dea pe datorie, bănuiesc. Dar cred că mereu a avut intenția asta. Se întreba dacă nu vorbeşte prea mult, dar tânjea să spună cuiva despre asta, era aşa de singură, şi nu părea să facă vreun rău. Dar în seara aceea, în seara dinainte de a se întâmpla, am stat de vorbă, continuă ea.

Am luat masa, un soi de cină specială; Alec zicea că aşa se cuvine, şi eu am ştiut că era ultima noastră seară. Adusese de undeva o sticlă de vin roşu; nu mi-a plăcut prea mult. Alec l-a băut aproape pe tot. Şi pe urmă l-am întrebat: „Asta înseamnă rămas-bun?”, adică, dacă se terminase totul.

— Ce v-a răspuns?

— A zis că are ceva de făcut. Nu prea am înțeles ce voia să spună, chiar n-am priceput.

Urmă o tăcere lungă, iar omulețul părea mai îngrijorat decât până atunci. Într-un final, o întrebă:

— L-ați crezut?

— Nu ştiu. Brusc, îi era grozav de frică pentru Alec, şi nu ştia de ce.

Bărbatul continuă s-o chestioneze:

— Leamas are doi copii dintr-o căsătorie, v-a spus?

Liz nu răspunse.

— În ciuda acestui fapt, a indicat numele dumneavoastră ca fiind cea mai apropiată rudă. De ce credeți că a făcut asta?

Omulețul părea jenat de propria întrebare. Îşi privea mâinile cărnoase şi flasce, pe care le ținea în poală împreunate. Liz roşi.

— Îl iubeam, replică ea.

— Dar el vă iubea?

— Poate. Nu ştiu.

— Îl mai iubiți?

— Da.

— A spus vreodată că se va întoarce? întrebă bărbatul mai tânăr.

— Nu.

— Dar v-ați luat rămas-bun? întrebă celălalt repede.

— V-ați luat rămas-bun? Omulețul repetă întrebarea rar, binevoitor. Nu i se mai poate întâmpla nimic, vă asigur. Dar vrem să-l ajutăm, şi dacă aveți cumva habar de ce l-a pocnit pe Ford, dacă aveți cea mai vagă idee despre ceva ce a zis, poate întâmplător, sau despre ceva

ce a făcut, vă rog să ne spuneți, de dragul lui Alec.

Liz clătină din cap.

— Vă rog să plecați, le ceru ea. Vă rog, nu-mi mai puneți întrebări. Vă rog să plecați în momentul acesta.

În timp ce se îndrepta spre uşă, bărbatul mai vârstnic ezită, apoi scoase din portofel o carte de vizită şi o puse pe masă, cu blândețe, ca şi când ar fi putut face vreun zgomot. Liz se gândi că este un omuleț foarte timid.

— Dacă, vreodată, aveți nevoie de ajutor… dacă se întâmplă ceva legat de Leamas sau… dați-mi telefon, o rugă el. Înțelegeți?

— Cine sunteți?

— Sunt un prieten al lui Alec Leamas. Ezită. Încă ceva, adăugă el, o ultimă întrebare. Alec ştia că sunteți… Alec ştia despre Partid?

— Da, replică ea deznădăjduită. I-am spus.

— Partidul ştie despre dumneavoastră şi Alec?

— V-am spus. Nimeni nu ştia. Apoi, lividă, strigă pe neaşteptate: Unde este? Spuneți-mi unde este! De ce nu vreți să-mi spuneți unde este? Pot să-l ajut, nu înțelegeți? O să am grijă de el… chiar dacă a înnebunit, nu-mi pasă, jur că nu-mi pasă… I-am scris la închisoare; n-ar fi trebuit, ştiu. Îi spuneam doar că poate să se întoarcă oricând. Că-l voi aştepta mereu…

Nu mai putea vorbi, suspina într-una, stând în picioare în mijlocul încăperii, cu chipul sfâşiat de durere ascuns în mâini; omulețul o urmărea cu privirea.

— A plecat în străinătate, rosti el cu blândețe. Nu ştim exact unde este. Nu e nebun, dar n-ar fi trebuit să vă spună toate chestiile alea. Păcat.

Bărbatul mai tânăr interveni:

— O să avem grijă de dumneavoastră. Cu bani şi cu lucruri din astea.

— Cine sunteți? întrebă Liz din nou.

— Prieteni ai lui Alec, repetă bărbatul tânăr. Prieteni buni. Îi auzi coborând scările în linişte şi apoi ieşind în stradă.

De la fereastră îi urmări cum se urcă în maşina mică şi neagră şi cum o iau în direcția parcului.

Apoi îşi aminti de cartea de vizită. Se duse spre masă, o luă şi o ținu în lumină. Era o lucrătură scumpă, mai mult decât îşi putea permite un polițist, se gândi ea. Imprimată în relief. Niciun titlu înaintea numelui, vreo secție de poliție sau ceva. Doar numele, cu „Domnul” înainte – şi cine mai auzise de un polițist care să locuiască în Chelsea?

„Domnul George Smiley, Bywater Street nr. 9, Chelsea.” Şi dedesubt, numărul de telefon.

Era foarte straniu.

12. În Est

Leamas îşi desfăcu centura de siguranţă.

Se spune că oamenii condamnaţi la moarte trec prin momente neaşteptate de exaltare; ca şi cum, aidoma moliilor în foc, distrugerea lor ar fi întâmplător totuna cu împlinirea. Fiind o consecinţă directă a propriei decizii, Leamas trăia o senzaţie comparabilă; uşurarea, de scurtă durată, dar consolatoare, îl susţinu o vreme. A fost urmată de teamă şi de foame.

Începea să încetinească ritmul. Control avea dreptate.

Observase asta prima oară în timpul cazului Riemeck, la începutul anului trecut. Karl trimisese un mesaj: avea ceva special pentru el şi se ducea într-una dintre rarele sale călătorii în Germania de Vest; o conferinţă pe teme juridice la Karlsruhe. Leamas reuşise să-şi aranjeze un zbor spre Köln, şi a luat o maşină de la aeroport. Era încă dis-de-dimineaţă, şi sperase să nu prindă circulaţia intensă de pe autostradă, dar camioanele grele se puseseră deja în mişcare. A condus 70 de kilometri într-o jumătate de oră, strecurându-se prin trafic, expunându-se riscurilor ca să ajungă la timp; însă, deodată, o maşină mică, probabil un Fiat, s-a vârât, făcându-şi loc, pe banda de viteză, cu vreo câteva zeci de metri în faţa lui. Leamas a călcat frâna, aprinzând farurile pe faza lungă şi claxonând, şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, a evitat Fiatul; l-a evitat la mustaţă. În timp ce depăşea maşina, a văzut cu coada ochiului patru copii pe bancheta din spate, făcându-i cu mâna şi râzând, şi chipul idiot, speriat al tatălui, la volan. A continuat să conducă, înjurând, şi brusc, s-a întâmplat; dintr-odată mâinile îi tremurau febril, îi ardea faţa, inima îi bătea să-i spargă pieptul. A reuşit să tragă pe dreapta, într-un refugiu, s-a urnit din maşină cu greutate şi a rămas în picioare respirând anevoios, privind ţintă fluxul de camioane uriaşe care treceau parcă zburând. Cu ochii minţii a văzut mica

maşină prinsă între ele, lovită, zdrobită, până nu mai rămăsese nimic din ea, nimic în afară de jelitul frenetic al claxoanelor şi de fulgerarea luminilor albastre; şi trupurile sfâşiate ale copiilor, ca ale refugiaților ucişi pe drumul de dincolo de dune.

A condus foarte încet restul drumului şi a ratat întâlnirea cu Karl.

N-a mai condus niciodată fără ca într-un colț al minții sale să nu reînvie imaginea copiilor ciufuliți care-i făceau cu mâna de pe bancheta din spate a maşinii aceleia, şi a tatălui lor, care apuca strâns volanul, precum un fermier coarnele plugului.

Control ar fi numit-o febră.

Şedea posomorât în scaunul lui aflat pe aripa avionului. Era o americancă lângă el, care purta pantofi cu tocuri înalte, din plastic. Avu un impuls de moment să-i strecoare un bilet pentru oamenii din Berlin, dar alungă ideea imediat. Ar fi crezut că-i face avansuri, Peters ar observa asta. Şi, pe deasupra, ce rost ar fi avut? Control ştia ce se întâmplase; Control era responsabil pentru ce se întâmplase. Nu era nimic de spus.

Se întreba ce avea să se întâmple cu el. Control nu pomenise nimic despre asta doar despre tehnică:

„Nu le da totul dintr-odată, fă-i să asude pentru ce vor. Zăpăceşte-i cu amănunte, omite diverse chestii, revino asupra celor spuse. Fii supărăcios, fii ticălos, fii dificil. Arată-le că bei de stingi; nu ceda în privința ideologiei, n-o să creadă asta. Vor să aibă de-a face cu un tip pe care l-au cumpărat; vor ciocnirea dintre contrarii, Alec, nu un individ pe jumătate convertit. Mai presus de orice, vor să *deducă.* Terenul este pregătit; am făcut asta cu mult timp în urmă, lucruri mărunte, indicii dificile. Tu eşti ultima etapă a vânătorii de comori.”

Fusese nevoit să accepte s-o facă; nu te poți retrage din marea luptă atunci când toate bătăliile preliminare au fost date pentru tine.

„Îți pot garanta un singur lucru: merită. Merită pentru

interesul nostru special, Alec. Rămâi în viaţă şi am câştigat o mare victorie.”

Nu se gândise că ar putea suporta tortura. Îşi aminti o carte de Koestler în care bătrânul revoluţionar se pregătise fizic pentru tortură ţinându-şi beţe de chibrit aprinse la degete. Nu citise prea mult, dar citise asta şi îşi amintise.

Era aproape întuneric când aterizară la Tempelhof. Leamas urmări cum luminile Berlinului se înalţă să-l întâmpine, simţi zguduitura când avionul atinse pământul, văzu autorităţile vamale şi de la Biroul de Imigraţie care înaintau, ieşind din penumbră.

Preţ de o clipă, Leamas fu îngrijorat ca nu cumva vreo fostă cunoştinţă să-l recunoască din întâmplare la aeroport. El şi Peters mergeau unul lângă altul, străbătând interminabilele holuri, trecând prin controlul sumar de la vamă şi de la Biroul de Imigraţie, şi, cum niciun chip familiar nu se întorsese încă să-l salute, îşi dădu seama că neliniştea sa fusese, în realitate, speranţă; speranţa că, într-un fel sau în altul, hotărârea sa tacită de a merge mai departe va fi revocată de împrejurări.

Îl intriga faptul că Peters nu se mai obosea să se lepede de el; era ca şi cum Peters ar fi considerat Berlinul Occidental un teren sigur, unde vigilenţa şi securitatea puteau fi mai laxe; o simplă etapă de ordin tehnic în drumul spre Est.

Străbăteau holul mare al aeroportului, îndreptându-se spre intrarea principală, când Peters păru deodată să se răzgândească, schimbă brusc direcţia şi îl duse pe Leamas către o intrare laterală mai mică, dând într-o parcare şi într-o staţie de taxiuri. Acolo, Peters ezită o clipă, rămânând sub lumina de deasupra uşii, apoi îşi puse geamantanul pe jos lângă el, luă ziarul pe care-l ţinea sub braţ, îl împături, îl înghesui în buzunarul stâng al impermeabilului, după care apucă din nou geamantanul. Imediat, din direcţia parcării, o pereche de faruri ţâşni la viaţă, luminile fiind mai întâi puse pe fază

scurtă, apoi stinse.

— Haide, zise Peters, pornind sprinten să traverseze distanța până la mașină.

Leamas îl urma mai încet. Când ajunseră la primul rând de mașini, portiera din spate a unui Mercedes negru fu deschisă dinăuntru, şi în acelaşi timp se aprinse lumina de interior. Peters, care era cu câțiva metri înaintea lui Leamas, se duse repede spre mașină, îi spuse ceva în şoaptă şoferului, apoi îl strigă pe Leamas:

— Uite maşina! Grăbeşte-te!

Era un Mercedes 180 vechi, iar Leamas se urcă fără o vorbă. Peters se aşeză în spate, lângă el. Când ieşeau din parcare, depăşiră un DKW{12} mic, cu doi bărbați în față. La vreo douăzeci de metri mai încolo, pe drum, se afla o cabină telefonică. Un bărbat vorbea la telefon şi îi urmări trecând, vorbind într-una. Leamas privi pe luneta maşinii şi văzu că DKW-ul îi urmăreşte. „Ce mai primire”, reflectă el.

Mergeau destul de încet. Leamas şedea cu mâinile pe genunchi, privind drept în față. În seara aceea nu voia să vadă Berlinul. Era ultima lui şansă, ştia asta. Aşa cum stătea acum, putea să-i aplice lui Peters o lovitură la gât cu latul palmei, şi să-i rupă carotida. Ar putea să coboare din maşină şi să fugă, alergând în zigzag, pentru a evita gloanțele trase din maşina din spate. Ar fi liber – existau oameni în Berlin care ar fi avut grijă de el – ar putea să scape.

Nu făcu însă nimic.

Se dovedi a fi foarte uşor să traversezi frontiera dintre cele două zone ale Berlinului. Leamas nu se aşteptase niciodată să fie atât de simplu. Vreo zece minute pierdură vremea, şi Leamas bănui că trebuiau să treacă la o anumita oră, prestabilită. Când se apropiară de punctul de control vest-german, autoturismul DKW porni în trombă şi îi depăşi, cu zgomotul ostentativ al unui motor suprasolicitat, oprindu-se lângă cabina polițistului. Mercedesul aştepta la vreo treizeci de metri în urmă.

Două minute mai târziu, bariera roşu cu alb se ridică, lăsând DKW-ul să treacă, şi, în acelaşi moment, trecu şi Mercedesul, cu motorul urlând, în viteza a doua, cu şoferul lipit de spătarul scaunului, ținând volanul cu mâinile întinse.

În timp ce parcurgeau cei 50 de metri care separau cele două puncte de control, Leamas înregistrase vag noile fortificații din partea estică a zidului – obstacole antitanc, aşa-numiții „dinți de balaur”, turnuri de observație şi linii duble de sârmă ghimpată. Lucrurile începuseră să se precipite.

Mercedesul nu opri la al doilea punct de control; fuseseră deja ridicate barierele, iar ei trecură imediat, polițiştii *Vopo* limitându-se la a-i urmări prin binoclu. Autoturismul DKW dispăruse, şi când Leamas îl zări, zece minute mai târziu, era din nou în spatele lor. Acum mergeau cu viteză – Leamas crezuse că aveau să se oprească mai întâi în Berlinul de Est, poate să schimbe maşinile, să se felicite unii pe alții pentru o operațiune de succes, dar continuară drumul spre est, prin oraş.

— Unde mergem? îl întrebă pe Peters.

— Am ajuns. Republica Democrată Germană. Ei ți-au aranjat un loc unde să stai.

— Credeam că vom merge mai departe, spre est.

— Aşa o să facem. Întâi însă, petrecem o zi sau două aici. Ne-am gândit că nemții ar trebui să aibă o discuție cu tine.

— Înțeleg.

— La urma urmelor, cea mai mare parte a activității tale s-a desfăşurat în Germania. Le-am trimis amănunte din declarația ta.

— Şi au vrut să mă vadă?

— Nu au avut niciodată pe cineva ca tine, nimic atât de… aproape de sursă. Oamenii mei au convenit că trebuie să le dăm ocazia să se întâlnească cu tine.

— Şi de aici? Unde mergem din Germania?

— Tot spre est.

— Cu cine mă întâlnesc din partea germană?

— Are vreo importanță?

— Nu în mod special. Doar că-i cunosc după nume pe majoritatea celor din Abteilung, asta-i tot. Mă întrebam doar.

— Pe cine te-ai aştepta să întâlneşti?

— Pe Fiedler, replică Leamas prompt, adjunctul de la Securitate. Omul lui Mundt. El se ocupă de toate interogatoriile importante. E un ticălos.

— De ce?

— O mică brută ticăloasă. Am auzit cum procedează. L-a prins pe unul dintre agenții lui Peter Guillam, şi, al dracului, aproape ca l-a omorât.

— Spionajul nu e un joc de crichet, remarcă Peters acru, după care amândoi tăcură.

„Deci Fiedler e”, cugetă Leamas.

Leamas îl cunoştea prea bine pe Fiedler. Îl ştia din fotografiile de la dosar şi din rapoartele foştilor lui subordonați. Un individ zvelt, ordonat, destul de tânăr, cu trăsături regulate. Păr negru, ochi căprui-deschis; inteligent şi brutal, după cum îl caracterizase Leamas. Un trup mlădios şi sprinten, dotat cu o minte răbdătoare, tenace; un om aparent fără ambiții personale, dar necruțător în ce priveşte distrugerea altora. Fiedler era o raritate în Abteilung – nu participa la intrigi, părea mulțumit să trăiască în umbra lui Mundt, fără perspectiva de a promova. Nu se putea spune despre el că este membru al unei tabere sau al alteia; nici chiar cei care lucraseră cu el în Abteilung nu puteau spune unde se situa în ierarhia de putere a instituției. Fiedler era un singuratic; temut, detestat, un individ care nu inspira încredere. Orice intenții ar fi avut, erau bine ascunse sub masca unui sarcasm distructiv.

„Fiedler este miza noastră cea mai mare”, îi explicase Control. Erau împreună la masă – Leamas, Control şi Peter Guillam – în căsuța aia oribilă din Surrey, ca a celor şapte pitici, în care locuia Control cu nevastă-sa, o femeie

mică şi rotunjoară, înconjurați de măsuțe indiene sculptate, cu tăblii de bronz. „Fiedler este acolitul care într-o bună zi îl va înjunghia pe la spate pe marele preot. Este singurul care-i poate face față lui Mundt – şi aici Guillam aprobase cu o mişcare a capului – şi-l urăşte de moarte. Fiedler este, bineînțeles, evreu, iar Mundt este exact contrariul. O combinație absolut nepotrivită. Sarcina noastră a fost, declarase el, arătând spre Guillam, să-i oferim lui Fiedler arma cu ajutorul căreia să-l distrugă pe Mundt. Iar a ta, dragul meu Leamas, va fi să-l încurajezi s-o folosească. Indirect, desigur, pentru că nu te vei întâlni cu el niciodată. Cel puțin aşa sper, din tot sufletul.”

Râseseră cu toții atunci, inclusiv Guillam. În momentul acela păruse o glumă bună; bună, în accepțiunea lui Control, în orice caz.

Probabil că trecuse de miezul nopții.

De o bună bucată de vreme mergeau pe un drum neamenajat, parțial prin pădure, parțial prin câmp deschis. Se opriră, iar în clipa următoare DKW-ul se trase lângă ei. Când el şi Peters s-au dat jos din maşină, Leamas constată că în celălalt autoturism erau acum trei persoane. Doi coborau deja. Cel de-al treilea şedea pe bancheta din spate şi citea nişte hârtii la lumina din interiorul maşinii, o siluetă neclară, pe jumătate în umbră.

Parcaseră lângă nişte grajduri părăsite; clădirea era la vreo treizeci de metri mai încolo. În lumina farurilor, Leamas desluşi o fermă joasă, cu pereți de lemn şi de cărămidă văruită. Coborâră. Luna era sus pe cer, şi strălucea atât de puternic, încât dealurile împădurite din spate se profilau foarte clar pe cerul palid al nopții. Se îndreptară spre casă, Peters şi Leamas în față, iar ceilalți doi bărbați în spatele lor. Bărbatul din a doua maşină încă nu făcea nicio mişcare; rămăsese înăuntru, citind.

Când se apropiară de uşă, Peters se opri, aşteptându-i

şi pe ceilalţi doi. Unul din ei avea o legătură de chei în mâna stângă, jucându-se cu ele; celălalt, care se ţinea deoparte, cu mâinile în buzunare, îl acoperea.

— Nu vor să rişte nimic, îl atenţionă Leamas pe Peters. Oare ce îşi închipuie despre mine?

— Nu sunt plătiţi să gândească, replică Peters şi, întorcându-se spre unul din ei, întrebă în germană: Vine şi el?

Neamţul ridică din umeri şi se răsuci spre maşină.

— O să vină, răspunse; îi place să vină singur.

Intrară în casă, în urma bărbatului. Casa era construită ca o cabană de vânătoare, în parte veche, în parte nouă. Era prost luminată, cu becuri care atârnau din tavan. Totul avea un aer de loc părăsit, mucegăit, ca şi când ar fi fost descuiat doar cu acea ocazie. Mici detalii trădau pe alocuri caracterul oficial – o înştiinţare cu instrucţiuni în caz de incendiu, uşi vopsite în verde, ca în instituţii, cu încuietori masive; iar în camera de zi, care era amenajată destul de confortabil, se găseau mobilă veche, grea, grozav de zgâriată, şi inevitabilele fotografii ale liderilor sovietici. Pentru Leamas, toate aceste amănunte care ieşeau din anonimat însemnau identificarea involuntară a Abteilung-ului cu birocraţia. Era un aspect care îi era familiar din Cambridge Circus.

Peters se aşeză, iar Leamas îl imită. Timp de zece minute, poate mai mult, aşteptară, apoi Peters îi vorbi unuia din cei doi bărbaţi care rămăseseră în picioare, stânjeniţi, în cealaltă parte a încăperii:

— Du-te şi spune-i că aşteptăm. Şi găseşte-ne ceva de mâncare, ne e foame.

Tipul se îndreptă spre uşă, când Peters îi strigă:

— Şi whisky – spune-le să aducă whisky şi nişte pahare!

Bărbatul ridică din umerii solizi, indiferent, apoi ieşi, lăsând uşa deschisă în urma lui.

— Ai mai fost aici? întrebă Leamas.

— Da, replică Peters, de mai multe ori.

— Pentru ce?

— Genul ăsta de treburi. Nu pentru acelaşi lucru, dar genul nostru de activitate.

— Cu Fiedler?

— Da.

— E bun?

Peters ridică din umeri.

— Pentru un evreu, nu e rău, replică, iar Leamas, auzind un sunet în celălalt capăt al camerei, se întoarse şi îl văzu pe Fiedler în pragul uşii.

Într-o mână avea o sticlă de whisky, iar în cealaltă, pahare şi nişte apă minerală. Nu putea să fie mai înalt de 1,65 metri. Purta un costum bleumarin, la un singur rând; sacoul era croit prea lung. Era genul alunecos, ca un animal de pradă; avea ochii căprui-deschis. Nu se uita la ei, ci la paznicul de la uşă.

— Pleacă, îi porunci. Avea o voce fornăită, cu un uşor accent saxon. Du-te şi spune-i celuilalt să ne aducă de mâncare!

— I-am spus, strigă Peters. Ştiu deja. Dar n-au adus nimic.

— Sunt teribil de formali, observă Fiedler sec în engleză. După părerea lor, ar trebui să avem servitori care să aducă mâncarea.

Fiedler petrecuse perioada războiului în Canada. Leamas îşi aminti lucrul acesta, acum că observase accentul. Părinții lui fuseseră evrei nemți refugiați, marxişti, şi familia nu se întorsese acasă până în 1946, dornică să ia parte la construcția Germaniei lui Stalin, indiferent de prețul personal pe care ar fi urmat să-l plătească.

— Salut, adăugă Fiedler uitându-se către Leamas, în treacăt, parcă. Mă bucur să te văd!

— Salut, Fiedler!

— Ai ajuns la capătul drumului.

— Ce dracu' vrei să zici? ripostă Leamas imediat.

— Vreau să spun că, indiferent de ce ți-a zis Peters, nu

mergi mai departe spre est. Îmi pare rău! Părea amuzat.

Leamas se întoarse spre Peters.

— E adevărat? Glasul îi tremura de furie. E adevărat? Spune-mi!

Peters confirmă cu o mişcare a capului.

— Da, eu sunt intermediarul. Am fost nevoiți s-o facem aşa. Îmi pare rău, adăugă.

— De ce?

— *Force majeure*{13}, interveni Fiedler. Interogatoriul tău inițial s-a desfăşurat în Vest, unde numai o ambasadă ne putea furniza legăturile de care aveam nevoie. Republica Democrată Germană nu are ambasade în Vest. Nu încă. De aceea, secția noastră de legătură a aranjat să ne bucurăm de toate facilitățile, de mijloace de comunicare şi de imunitate, care acum nu ne sunt permise.

— Nemernicule, şuieră Leamas, nemernic nenorocit! Ştiai că nu m-aş da pe mâna serviciilor voastre idioate, ăsta a fost motivul, nu? De asta ai folosit un rus!

— Am folosit Ambasada Sovietică de la Haga. Ce altceva puteam face? Până atunci a fost operațiunea noastră. E absolut rezonabil. Nici noi, nici altcineva n-ar fi avut cum să ştie că tocmai oamenii tăi din Anglia te vor căuta aşa de repede.

— Nu? Nici măcar când voi înşivă i-ați pus pe urmele mele? Nu asta s-a întâmplat, Fiedler? Hai, spune, nu-i aşa? „Nu uita: întotdeauna să arăți că-i deteşti, îi explicase Control. Aşa vor prețui ceea ce obțin de la tine.”

— E o aluzie absurdă, ripostă Fiedler scurt. Aruncând o privire către Peters, adăugă ceva în ruseşte.

Peters încuviință din cap, apoi se ridică în picioare.

— La revedere, îi spuse lui Leamas. Mult noroc!

Zâmbi cu un aer obosit, înclină din cap spre Fiedler, apoi se îndreptă către uşă. Puse mâna pe mâner, dar se răsuci şi se adresă din nou lui Leamas:

— Mult noroc!

Părea că-şi doreşte ca Leamas să spună ceva, dar

pesemne că Leamas nu-l auzea. Se făcuse foarte palid, îşi ţinea mâinile libere pe lângă trup, cu degetele mari în sus, ca şi cum ar fi fost gata de luptă. Peters rămăsese în uşă.

— Ar fi trebuit să-mi dau seama, începu Leamas, pe tonul inegal, strident al unui individ extrem de mânios. Ar fi trebuit să-mi dau seama că nu ai avea niciodată curajul să-ţi rezolvi singur treburile murdare, Fiedler! Tipic pentru mizerabila voastră ţărişoară divizată şi pentru Serviciul vostru mic şi jalnic, l-aţi pus pe unchiu' cel înţelept să se ocupe de codoşlâcuri în locul vostru. Voi nici nu sunteţi o ţară, nu sunteţi un guvern, sunteţi o dictatură de mâna a cincea din care fac parte nevrozaţi politici. Arătând cu degetul în direcţia lui Fiedler, de parcă ar fi vrut să-l împungă, strigă: Te cunosc eu, nenorocit sadic ce eşti! E tipic pentru tine. Ai fost în Canada în timpul războiului, nu-i aşa? Un loc al naibii de potrivit în care să te afli în acele vremuri, nu? Pariez că, de fiecare dată când trecea pe cer câte un avion, te ascundeai, băgai capul ăsta sec în fustele mămicuţei. Şi acum ce eşti? Un umil acolit linguşitor şi insignifiant, al lui Mundt şi al douăzeci şi două de divizii ruseşti în poartă la maică-ta! Află că te compătimesc, Fiedler, pentru ziua în care o să te trezeşti şi-o să vezi că au dispărut! Va fi măcel atunci, şi nu vor mai fi nici mămicuţa, nici unchiul cel înţelept să te scape de ceea ce meriţi!

Fiedler ridică din umeri.

— Consider-o ca pe o vizită la dentist, Leamas. Cu cât se rezolvă mai repede, cu atât mai curând poţi să pleci acasă. Mănâncă puţin şi du-te să te culci!

— Ştii foarte bine că nu mă pot duce acasă, ripostă Leamas. Ai avut tu grijă de asta! M-aţi distrus definitiv în Anglia, aţi fost nevoiţi, amândoi. Ştiaţi al naibii de bine că n-aş fi venit niciodată aici, dacă n-aş fi fost obligat!

Fiedler îşi privea degetele subţiri şi puternice.

— Nu prea e momentul să filosofăm, remarcă el, dar să

ştii că nu ai cu adevărat motive să te plângi. Toată activitatea noastră – a mea şi a ta – îşi are rădăcinile în teoria potrivit căreia întregul este mai important decât individul. De aceea, un comunist vede serviciul secret din țara lui ca pe o prelungire a brațului său, şi tot de aceea, în propria voastră țară, spionajul este învăluit într-un fel de *pudeur anglaise.* Exploatarea indivizilor nu poate fi justificată decât prin nevoile colective, nu? Mi se pare puțin ridicol că eşti aşa de indignat. Nu ne aflăm aici pentru a studia legile etice ale vieții la țară în Anglia. La urma urmelor, adăugă mieros, nici propria ta purtare nu a fost, din punctul de vedere al puritanului, ireproşabilă.

Leamas îl urmărea pe Fiedler cu o expresie de dezgust.

— Îți cunosc stratagema. Eşti cățeluşul lui Mundt, nu? Se spune că vrei să-i iei locul. Presupun că acum o să primeşti funcția lui. A venit timpul ca dinastia Mundt să ia sfârşit; poate că ăsta e momentul.

— Nu înțeleg, ripostă Fiedler.

— Eu sunt marele tău succes, nu? rânji Leamas batjocoritor.

Fiedler păru să reflecteze o clipă, apoi ridică din umeri.

— Operațiunea a fost un succes. Dacă însă tu te-ai ridicat la nivelul ei, asta e discutabil. O să vedem. Dar a fost o operațiune bună. A dat satisfacție singurei cerințe din profesia noastră: a funcționat.

— Bănuiesc că tu îți arogi meritele? insistă Leamas, aruncând o privire în direcția lui Peters.

— Nu se pune problema meritului, replică Fiedler tranşant, absolut deloc. Se aşeză pe brațul unei canapele, îl privi gânditor pe Leamas preț de un moment, apoi continuă: Totuşi, eşti îndreptățit să fii revoltat în legătură cu un singur lucru. Cine le-a spus oamenilor tăi că noi am pus mâna pe tine? Nu noi. Poate nu mă crezi, dar, întâmplător, e adevărat. Nu noi le-am spus. Noi nici măcar nu am vrut ca ei să ştie. Ne bătea gândul, la un moment dat, să te determinăm să lucrezi pentru noi mai târziu, dar acum ideea mi se pare ridicolă. Aşadar, cine

le-a spus? Erai pierdut, umblând fără rost de colo-colo, nu aveai nici o adresă, nici o legătură, nici un prieten. Atunci, cum dracu' au ştiut că ai dispărut? Cineva le-a spus – puţin probabil să fi fost Ashe sau Kiever, căci ambii sunt arestaţi.

— Arestaţi?

— Aşa se pare. Nu în mod special pentru ce-au făcut în cazul tău, dar mai erau şi alte chestii…

— Măi, să fie, ca să vezi!

— E adevărat ce-am spus adineaori. Noi ne-am fi mulţumit cu raportul lui Peters din Olanda. Ai fi putut să-ţi iei banii şi să pleci. Dar nu ne spuseseşi totul; iar eu vreau să ştiu totul. La urma urmelor, prezenţa ta aici ne face probleme, să ştii.

— Păi, ai făcut o gafă. O ştiu al naibii de bine – şi să fii sănătos!

Se lăsă tăcerea şi, în acest timp, Peters făcu o mişcare bruscă şi deloc prietenoasă, înclinând capul spre Fiedler, apoi ieşi din încăpere fără zgomot.

Fiedler luă sticla de whisky şi turnă puţin în fiecare pahar.

— Mă tem că nu avem sifon, zise el. Îţi place apa? Am cerut sifon, dar au adus o porcărie de limonadă.

— Ei, ia du-te dracului! se răsti Leamas. Deodată se simţea foarte obosit.

Fiedler clătină din cap.

— Eşti un tip foarte orgolios, observă el, dar n-are importanţă. Mănâncă şi du-te să te culci!

Unul din paznici intră cu o tavă cu mâncare – pâine neagră, cârnaţi şi salată verde.

— E cam frugal, remarcă Fiedler, dar foarte bun. Mă tem că nu sunt cartofi. E lipsă de cartofi pentru moment.

Începură să mănânce în tăcere, Fiedler cu foarte mare atenţie, ca un om care-şi numără caloriile.

Paznicii îl conduseră pe Leamas în camera lui. Îl lăsară să-şi ducă singur bagajul – acelaşi bagaj de care Kiever îi

făcuse rost înainte de a pleca din Anglia – traversând, încadrat de cei doi, coridorul larg din mijloc, care străbătea casa începând de la uşa de intrare. Ajunseră la o uşă dublă mare, vopsită în verde-închis, iar unul din gardieni o descuie; îl poftiră pe Leamas să intre primul. Acesta deschise uşa şi se trezi într-un mic dormitor de cazarmă cu două priciuri, cu un scaun şi cu un birou rudimentar. Parcă ar fi fost într-un lagăr. Pe pereți se vedeau poze cu fete, iar ferestrele aveau obloane, în colțul cel mai îndepărtat al încăperii se mai afla o uşă. Îi făcură semn să continue să meargă înainte. Îşi puse bagajul jos şi deschise uşa. Cea de-a doua încăpere era aidoma primei, dar avea un singur pat, iar pereții erau goi.

— Aduceți geamantanele alea, le ceru el. Sunt obosit. Se întinse pe pat, complet îmbrăcat, iar în câteva minute dormea dus.

O santinelă îl trezi cu micul dejun: pâine neagră şi cafea *ersatz*. Se dădu jos din pat şi merse la fereastră.

Casa se găsea pe o colină înaltă. De sub fereastra lui, terenul cobora într-o pantă abruptă, astfel că se vedeau coroanele pinilor peste creastă. Dincolo de ei, se întindeau în zare dealuri nesfârşite, spectaculoase în simetria lor, împovărate de copaci. Ici şi colo, câte un făgaş pentru buşteni sau câte o potecă de incendiu apăreau ca o separație între pini, precum o linie fină, cafenie. Ai fi zis că e toiagul lui Aaron, despărțind în mod miraculos mări uriaşe de păduri acaparatoare. Nu se vedea nicio urmă de om; nicio casă sau biserică, nici măcar ruinele vreunei aşezări vechi – numai drumul, drumul galben, neamenajat, o linie trasă cu creionul peste vale. Nu se auzea niciun sunet. Părea incredibil că o întindere aşa de vastă poate fi învăluită în atâta linişte. Ziua era răcoroasă, dar senină. Probabil plouase peste noapte; pământul mustea de apă, şi întregul peisaj se contura atât de limpede pe fundalul cerului alburiu, încât Leamas distingea copaci chiar şi pe cele mai îndepărtate dealuri.

Se îmbrăcă fără grabă, în timp ce îşi sorbea cafeaua amară. Aproape că terminase cu îmbrăcatul şi se pregătea să mănânce pâinea neagră, când Fiedler intră în cameră.

— Bună dimineața, îl salută el vesel. Nu vreau să te întrerup de la micul dejun. Se aşeză pe pat.

Leamas trebuia să-i recunoască acest merit lui Fiedler: avea cutezanță. Nu că ar fi fost vorba de vreo vitejie venind să-l vadă pe el – santinelele, bănuia Leamas, se aflau încă în încăperea alăturată. Dar era în atitudinea lui un soi de răbdare, un țel bine definit, pe care Leamas îl sesiza şi îl admira.

— Ne-ai pus o problema interesantă, remarcă Fiedler.

— V-am spus tot ce ştiu.

— A, nu, zâmbi Fiedler. Nu ne-ai spus! Ne-ai spus tot ce erai *conştient* că ştii.

— Al naibii de inteligent, mormăi Leamas printre dinți, împingând deoparte mâncarea şi aprinzându-şi o țigară – ultima pe care o mai avea.

— Dă-mi voie să-ți pun eu *ție* o întrebare, sugeră Fiedler, cu bonomia exagerată a unuia care te invită să iei parte la un joc. Ca ofițer de spionaj experimentat, *tu* ce ai face cu informațiile pe care ni le-ai dat nouă?

— Ce informații?

— Dragul meu Leamas, nu ne-ai oferit decât o parte dintre informațiile secrete. Ne-ai povestit despre Riemeck: ştiam despre Riemeck. Ne-ai relatat despre modul de organizare a rețelelor tale din Berlin, despre personalitățile din cadrul lor, despre agenți. Toate astea, dacă pot spune aşa, sunt fumate. Exacte – e drept. Tablou de ansamblu foarte bun, lectură fascinantă, pe alocuri informații suplimentare bune, ici şi colo un peştişor pe care să-l pescuim noi din baltă. Dar nu – dacă pot să fiu sincer şi direct – nu informații secrete care să valoreze cincisprezece mii de lire sterline. Zâmbi din nou. Nu la rata de schimb actuală!

— Uite ce e, replică Leamas. Nu eu am propus târgul

ăsta, ci voi. Tu, Kiever şi Peters. Nu eu am venit în genunchi la prietenii tăi poponari, ca să fac comerț cu informații vechi. Oamenii tăi au aranjat târgul, Fiedler, au spus un preț şi şi-au asumat riscul. În afară de asta, n-am primit nici măcar un nenorocit de penny. Aşa că nu da vina pe mine dacă operațiunea a dat chix. „Fă-i să vină ei spre tine”, cugetă Leamas.

— Nu e un eşec, replică Fiedler, doar că nu s-a sfârşit. Nici nu poate să se sfârşească. Ne-ai spus ce *ştii*. Am zis că ne-ai oferit o parte din întreg. Mă refer la Bulgărele de Zăpadă. Te mai întreb o dată – ce-ai face *tu* dacă eu, Peters sau altcineva ți-ar fi spus *ție* o poveste similară?

Leamas ridică din umeri.

— M-aş simți prost, răspunse; s-a mai întâmplat. Primeşti un indiciu, poate mai multe, că se află un spion în nu ştiu ce departament sau la nu ştiu ce nivel. Ei, şi? Nu poți să arestezi un întreg serviciu guvernamental. Nu poți să pui capcane pentru un întreg departament. Te ții pe aproape şi nu poți decât să speri la mai mult. Trebuie să iei aspectul ăsta în considerație. În cazul operațiunii Bulgărele de Zăpadă, nici măcar nu se poate spune în ce țară activează.

— Leamas, tu eşti un tip care acționează, nu unul care evaluează. Asta-i limpede, observă Fiedler râzând. Dă-mi voie să-ți pun câteva întrebări elementare.

Leamas nu zise nimic.

— Dosarul – dosarul real privind operațiunea Bulgărele de Zăpadă: ce culoare avea?

— Gri cu o cruce roşie pe el – asta înseamnă acces limitat.

— Era ceva anexat pe exterior?

— Da, un avertisment. Legat de acces. Cu o explicație, în care se spune că orice persoană neautorizată al cărei nume nu figurează în dosar, şi care se găseşte întâmplător în posesia lui, trebuie să-l înapoieze imediat nedeschis la Serviciul financiar.

— Cine era pe lista de subscripții?

— Pentru Bulgărele de Zăpada?
— Da.
— Asistentul personal al lui Control, Control, secretara lui Control; Serviciul financiar, domnişoara Bream de la Arhiva Specială şi secţia Satellites Four. Cred că asta-i tot. Şi Dispeceratul Special, presupun – de ei nu sunt sigur.
— Satellites Four? Ei ce fac?
— Se ocupă cu ţările din spatele Cortinei de Fier, minus Uniunea Sovietică şi China. Acoperă Zona.
— Adică RDG?
— Adică Zona.
— Nu e neobişnuit ca o întreagă secţie să se afle pe o listă de acces?
— Ba da, probabil că este. N-am de unde să ştiu – n-am mai avut de-a face cu materiale cu acces limitat. Doar la Berlin, desigur; acolo a fost însă cu totul altceva.
— În vremea aceea, cine făcea parte din Satellites Four?
— Ah, Doamne! Guillam, Haverlake, de Jong, cred. De Jong tocmai se întorsese de la Berlin.
— *Toţi* au avut permisiunea să vadă dosarul ăsta?
— Nu ştiu, Fiedler, ripostă Leamas enervat. Şi, în locul tău…
— Păi, atunci, nu e ciudat că o secţie întreagă se afla pe lista de acces, în timp ce toţi ceilalţi semnatari sunt persoane individuale?
— Îţi explic că nu ştiu – cum aş putea să ştiu? Nu eram decât un simplu funcţionar în chestia asta.
— Cine a dus dosarul de la un semnatar la altul?
— Bănuiesc că secretarele… nu-mi amintesc. Fir-ar să fie, dar au trecut multe luni de când…
— Atunci, cum de secretarele nu erau pe listă? Secretara lui Control era.
O clipă se aşternu liniştea.
— Ba nu, ai dreptate! Acum îmi amintesc, spuse Leamas, cu o notă de surprindere în glas. O treceam din

mână-n mână.

— Cine altcineva de la Serviciul financiar a mai avut de-a face cu dosarul?

— Nimeni. Când am sosit eu în secție, asta era treaba mea. Înainte, se ocupase una dintre femei, dar am preluat-o eu când am venit, şi fuseseră scoase de pe listă.

— Deci tu singur transmiteai dosarul în mână cititorului următor?

— Da… da, cred că da.

— Cui i l-ai transmis?

— Nu… nu-mi amintesc.

— *Gândeşte-te!* Fiedler nu ridicase vocea, dar tonul său sugera deodată o insistență care îl luă pe Leamas prin surprindere.

— Asistentului personal al lui Control, mi se pare, ca să vadă ce acțiuni aveam în desfăşurare şi ce recomandam.

— Cine a adus dosarul?

— Ce vrei să spui?

Leamas părea descumpănit.

— Cine ți-a adus dosarul ca să-l citeşti? Ți l-a adus cineva de pe listă, probabil.

Leamas îşi trecu uşor degetele peste obraz preț de-o clipă, cu un gest involuntar de nervozitate.

— Da, probabil. Vezi tu, Fiedler, e teribil de greu; trăgeam serios la măsea pe atunci; tonul îi era bizar de conciliant. Nici nu-ți dai seama ce greu e să…

— Te mai întreb o dată. Gândeşte-te! Cine ți-a adus dosarul?

Leamas se aşează la masă şi clătină din cap neputincios.

— Nu-mi amintesc! S-ar putea să-mi aduc aminte. Dar, în acest moment, nu-mi amintesc, pur şi simplu nu pot. N-are niciun rost să mă chinui de pomană.

— Nu putea fi fata aia a lui Control, nu? Întotdeauna *înapoiai* dosarul asistentului personal al lui Control. Aşa ai zis. Deci persoanele de pe listă trebuie să-l fi văzut

înaintea lui Control.

— Da, presupun că aşa este.

— Pe urmă, mai este domnişoara Bream, de la Arhiva Specială.

— Ea nu era decât persoana care răspundea de seiful pentru dosarele speciale. Când nu era activ, acolo se ținea dosarul.

— Atunci, rosti Fiedler mieros, trebuie să fi fost adus de cei din secția Satellites Four, nu?

— Da, presupun că da, făcu Leamas pe un ton disperat, ca şi cum nu s-ar fi ridicat la înălțimea inteligenței lui Fiedler.

— Cei de la Satellites Four la ce etaj lucrau?

— La doi.

— Şi cei de la Financiar?

— La patru. Lângă Arhiva Specială.

— Îți aminteşti *cine* l-a adus? Sau îți aminteşti, de exemplu, să fi mers jos pentru a lua dosarul pentru ei?

Deznădăjduit, Leamas negă printr-o mişcare a capului; apoi, brusc, se întoarse către Fiedler, strigând:

— Da, da, îmi amintesc! Bineînțeles că-mi amintesc! Peter mi l-a dat! Leamas părea că se trezise, chipul i se înroşise, era emoționat. Aşa a fost: odată am luat dosarul de la Peter, în camera lui. Am pălăvrăgit împreună despre Norvegia. Am fost amândoi acolo, în armată.

— Peter Guillam?

— Da, Peter – uitasem de el. Se întorsese de la Ankara cu câteva luni înainte. El era pe listă! Peter era – bineînțeles! Asta este. Scria „Satellites Four” şi „PG” în paranteză, inițialele lui Peter. Altcineva făcuse asta mai înainte, iar cei de la Arhiva Specială lipiseră o bucățică de hârtie albă peste numele vechi şi trecuseră inițialele lui Peter.

— Ce teritoriu acoperea Guillam?

— Zona. Germania de Est. Chestii economice; conducea o secție mică, un fel de secție izolată. El era tipul. Mi-a adus şi mie dosarul o dată, acum îmi

amintesc. Cu toate astea, nu avea agenți în subordine: nu prea ştiu cum a intrat el în afacerea asta – Peter şi încă vreo doi făceau nişte cercetări legate de crizele de alimente. De fapt, făceau evaluări.

— Ai discutat despre asta cu el?

— Nu, este o chestiune tabu. Nu se face aşa cu dosarele speciale. Am primit un perdaf în legătură cu asta de la tipa de la Arhiva Specială, Bream: fără discuții, fără întrebări, mi s-a explicat.

— Dar, având în vedere măsurile complicate de securitate din jurul operațiunii Bulgărele de Zăpada, e posibil, nu-i aşa, ca aşa-zisa muncă de cercetare a lui Guillam să fi implicat coordonarea parțială a acestui agent, Bulgărele de Zăpadă?

— I-am spus lui Peters, rosti Leamas aproape strigând, şi izbi cu pumnul în masă. E o mare prostie să-ți închipui că s-ar fi putut desfăşura vreo operațiune împotriva Germaniei Democrate fără ştiința mea – fără ştiința organizației din Berlin. Aş fi ştiut, nu înțelegi? De câte ori să-ți mai spun asta? Aş fi ştiut!

— Sigur că da, spuse cu blândețe Fiedler, bineînțeles că ai fi ştiut. Se ridică şi se îndreptă spre fereastră. Ar trebui să vezi peisajul toamna, murmură el, privind pe geam; e minunat când fagii îşi schimbă culoarea.

13. Bolduri sau agrafe

Lui Fiedler îi plăcea la nebunie să pună întrebări. Uneori, întrucât era avocat, întreba doar pentru simpla lui plăcere, ca să demonstreze discrepanța dintre ceea ce era evident şi adevărul perfectibil. Avea, cu toate acestea, acea curiozitate stăruitoare care, pentru ziarişti şi pentru avocați, este un țel în sine.

În după-amiaza aceea se duseră să se plimbe, mergând pe drumul cu pietriş până în vale, apoi intrară în pădure pe o cărare largă, plină de hârtoape, mărginită de buşteni doborâți cu securea. Fiedler scormonea într-una, fără să găsească nimic. Despre clădirea din Cambridge Circus, şi despre oamenii care lucrau acolo. Din ce clasă socială proveneau, în ce parte a Londrei locuiau, soții şi soțiile lucrau în acelaşi departament? Întreba despre salarii, despre concedii, despre starea morală, despre cantină; întrebă despre viața lor amoroasă, despre bârfele lor, despre filosofia lor. Cel mai mult îl chestionă despre filosofia lor.

Pentru Leamas, asta fu cea mai grea întrebare dintre toate.

— Ce vrei să spui prin filosofie? ripostă el. Nu suntem marxişti, nu suntem nimic, doar oameni.

— Atunci, sunteți creştini?

— Nu mulți, cred. Nu cunosc mulți.

— Ce-i determină s-o facă, atunci? insistă Fiedler; trebuie să aibă o filosofie.

— De ce trebuie? Poate că nu ştiu, poate că nici măcar nu le pasă. Nu toată lumea are o filosofie, răspunse Leamas, puțin deznădăjduit.

— Atunci, spune-mi, care este filosofia ta?

— Oh, pentru numele lui Dumnezeu! i-o reteză Leamas, şi un timp merseră în tăcere.

Dar pe Fiedler nu era chip să-l opreşti.

— Dacă nu ştiu ce vor, cum de sunt aşa de siguri că au

dreptate?

— Cine dracu' a zis că au dreptate? ripostă Leamas iritat.

— Dar atunci, care este justificarea? Care este? Pentru noi e uşor, după cum ți-am spus şi aseară. Abteilung şi alte organizații asemănătoare sunt prelungirea naturală a brațului Partidului. Se află în avangarda luptei pentru Pace şi pentru Progres. Sunt pentru partid ceea ce este partidul pentru socialism: *sunt* avangarda. Stalin a spus asta – zâmbi sec – nu e la modă să-l citezi pe Stalin, dar el a zis odată că „O jumătate de milion de oameni lichidați înseamnă statistică, iar un om ucis într-un accident de circulație este o tragedie națională". Râdea, vezi tu, de sensibilitățile burgheze ale maselor. A fost un mare cinic. Dar ce a vrut el să spună este valabil şi azi, Leamas: o mişcare care se apără de contrarevoluție nu se poate împiedica de exploatarea – sau de eliminarea – câtorva indivizi. Totul este un întreg, n-am pretins niciodată că suntem absolut corecți în procesul de raționalizare a societății. Un roman a spus-o, nu-i aşa, în Biblia creştină: este convenabil ca un om să moară în folosul celor mulți.

— Probabil, replică Leamas pe un ton plictisit.

— Deci ce crezi? Care e filosofia ta?

— Cred, pur şi simplu, că sunteți o gaşcă de nemernici, făcu Leamas pe un ton violent.

Fiedler încuviință din cap.

— E un punct de vedere pe care-l înțeleg. Este primitiv, negativ şi foarte prostesc, dar este un punct de vedere, există. Dar ceilalți de la Centru?

— Nu ştiu. De unde să ştiu?

— N-ai discutat niciodată filosofie cu ei?

— Nu. Nu suntem nemți. Ezită, apoi adăugă, pe un ton vag: Presupun că nu le place comunismul.

— Şi asta justifică, de exemplu, curmarea unei vieți omeneşti? Asta justifică o bombă într-un restaurant aglomerat? Asta justifică agenții tăi de doi bani?

Leamas ridică din umeri.

— Presupun că da.

— Vezi tu, pentru noi, justifică, vorbi în continuare Fiedler, eu însumi aş pune o bombă într-un restaurant, dacă acest lucru ne-ar duce mai departe pe drumul nostru. După care aş trage linia – atâtea femei, atâția copii; şi tot aşa, pe drumul ales. Dar creştinii – iar societatea voastră este una creştină – creştinii e posibil să nu tragă linie.

— De ce nu? Trebuie să se apere, nu?

— Dar ei cred în caracterul sacru al vieții omeneşti. Ei cred că orice om are un suflet care poate fi salvat. Cred în sacrificiu.

— Nu ştiu. Nu-mi prea pasă, replică Leamas. Nici lui Stalin nu i-a păsat, nu?

Fiedler zâmbi.

— Îmi plac englezii, murmură, aproape pentru sine. Şi lui taică-meu i-au plăcut. Îi îndrăgea foarte mult pe englezi.

— Asta mă încălzeşte foarte tare, replică Leamas, după care rămase din nou tăcut.

Făcură o oprire în timp ce Fiedler îi întinse o țigară lui Leamas şi i-o aprinse.

Începură să urce panta abruptă. Lui Leamas îi făcea plăcere exercițiul, şi mergea în față cu paşi mari, cu umerii aduşi. Fiedler venea în urma lui, cu pas uşor şi ager, ca un terrier în urma stăpânului. Probabil că se plimbau de o oră, poate mai mult, când, deodată, arborii se răriră şi deasupra lor apăru cerul. Ajunseseră pe coama unei mici coline, şi în fața lor se vedea masa compactă de pini, întreruptă ici şi colo de pâlcuri cenuşii de fagi. Dincolo de vale, Leamas zări cabana de vânătoare cocoțată sub coama dealului din față, aşa cum se profila, scundă şi întunecată, pe fundalul copacilor. În mijlocul poienii se afla o bancă rudimentară lângă o stivă de buşteni şi lângă ce mai rămăsese – urme jilăvite – dintr-un foc de cărbuni.

— O să ne aşezăm o clipă, anunță Fiedler, pe urmă

trebuie să ne întoarcem. Se opri. Spune-mi, banii ăştia, sumele alea mari de bani din bănci străine, pentru ce erau, după părerea ta?

— Ce vrei să spui? Ți-am zis, erau plăți pentru un agent.

— Un agent din spatele Cortinei de Fier?

— Da, aşa m-am gândit, replică Leamas cu glas obosit.

— De ce ai crezut asta?

— Mai întâi, fiindcă erau al naibii de mulți bani. Pe urmă, datorită complicațiilor legate de modul de plată; se luau măsuri speciale de securitate. Şi, desigur, datorită faptului că era amestecat Control în poveste.

— Ce îți închipuiai că face agentul cu banii?

— Ascultă, ți-am mai spus – nu ştiu. Nici măcar nu ştiu dacă i-a ridicat. Nu ştiam nimic, nu eram decât un amărât de băiat bun la toate.

— Ce ai făcut cu parolele pentru conturi?

— Le-am predat de îndată ce m-am întors la Londra, împreună cu paşaportul falsificat.

— Banca din Copenhaga sau cea din Helsinki ți-a scris vreodată la Londra – vreau să zic, a scris celui pe al cărui nume era paşaportul?

— Nu ştiu. Bănuiesc că, oricum, orice scrisoare ar fi ajuns direct la Control.

— Avea şi Control câte o mostră din specimenele de semnătură pentru conturile pe care le deschideai pe nume false?

— Da. Le-am exersat îndelung, iar ei aveau mostre.

— Mai multe?

— Da. Pagini întregi.

— Aha. Deci scrisorile ar fi putut ajunge la bănci după ce deschideai tu conturile. Nu era nevoie să ştii. Semnăturile ar fi putut fi falsificate şi scrisorile trimise fără ştirea ta.

— Da. Corect. Presupun că aşa s-au întâmplat lucrurile. Am semnat de asemenea o mulțime de foi albe. Am bănuit mereu că altcineva se ocupa de

corespondență.

— Dar, în realitate, nu ai *ştiut* niciodată de existența unei astfel de corespondențe?

Leamas clătină din cap.

— Ai înțeles total greşit, replică el, ai înțeles complet pe dos. Era multă birocrație, iar asta făcea parte pur şi simplu din activitatea cotidiană. Nu e un subiect căruia să-i fi acordat prea multă atenție. De ce s-o fi făcut? Erau chestii secrete, iar eu am fost toată viața implicat în afaceri în care tu ştii doar o părticică, iar altcineva ştie restul. În plus, hârțogăraia mă plictiseşte de moarte. Nu mi-am bătut prea mult capul cu asta. Sigur că-mi plăcea să călătoresc, din diferitele operațiuni mai făceam rost de un ban care-mi era de folos. Dar nu şedeam toată ziua la birou, întrebându-mă ce-i cu Bulgărele de Zăpadă. Şi, peste toate astea, adăugă oarecum jenat, trăgeam nițel la măsea.

— Mi-ai mai spus, remarcă Fiedler, şi bineînțeles că te cred.

— Nu-mi pasă nici cât negru sub unghie dacă mă crezi sau nu, ripostă Leamas furios.

Fiedler zâmbi.

— Mă bucur. Asta e calitatea ta, observă el, asta e marea ta calitate. Indiferența. Puțin resentiment aici, puțin orgoliu dincolo, dar asta nu înseamnă nimic: distorsiuni ale unui magnetofon. Tu eşti obiectiv. Mi-a trecut prin cap, continuă Fiedler după o scurtă pauză, că, totuşi, ne-ai putea ajuta să stabilim dacă s-a ridicat vreo parte din banii aceia. Nimic nu te împiedică să scrii fiecăreia din cele două bănci şi să ceri un extras de cont. Am putea să zicem că stai în Elveția; să folosim o adresă unde, chipurile, eşti cazat. Ai ceva împotriva acestui plan?

— Ar putea să meargă. Dar, oare, Control a corespondat independent cu banca, peste semnătura mea falsă? S-ar putea să nu se potrivească.

— Nu văd ce am avea de pierdut.

— Ce ai de câştigat?

— Dacă banii au fost scoşi, ceea ce este îndoielnic, de acord, vom şti unde a fost agentul într-o anumită zi. Cred că ne-ar fi util să cunoaştem acest lucru.

— Visezi! N-o să-l găseşti niciodată, Fiedler, nu pe baza unei astfel de informații. Odată ajuns în Occident, se poate duce la orice consulat, chiar şi într-un orăşel, ca să obțină viza pentru altă țară. Ce te face să crezi că eşti mai isteț? Nici măcar nu ştii dacă este est-german. Ce urmăreşti?

Fiedler nu răspunse imediat. Absent, privea țintă valea.

— Ai zis că eşti obişnuit să cunoşti doar o mică parte, şi de aceea nu-ți pot răspunde la întrebare fără să-ți spun ceea ce nu ar trebui să ştii. Ezită. Dar Bulgărele de Zăpadă a fost o operațiune împotriva noastră, te asigur.

— A noastră?

— Împotriva RDG. Zâmbi. A Zonei, dacă preferi. Nu sunt chiar aşa de sensibil, de fapt.

Leamas îl studia acum pe Fiedler, şi ochii lui căprui erau fixați meditativ asupra acestuia.

— Şi eu? întrebă. Dacă, să zicem, refuz să scriu scrisorile? începuse să ridice glasul: Nu crezi că e momentul să vorbim despre mine, Fiedler?

Fiedler aprobă printr-o mişcare a capului.

— De ce nu? replica el pe un ton amabil.

Urmă un moment de tăcere, apoi Leamas vorbi:

— Eu mi-am îndeplinit partea mea, Fiedler. Tu şi Peters – înaintea ta – ați aflat tot ce ştiu. N-am fost niciodată de acord să scriu scrisori către bănci – aşa ceva ar putea fi al naibii de periculos. Nu te îngrijorează, ştiu. Din punctul tău de vedere nu sunt indispensabil, pot fi eliminat.

— Ei bine, o să fiu cinstit cu tine, replică Fiedler. Există, după cum ştii, două etape privind interogatoriul unui dezertor. În cazul tău, prima fază este aproape completă: ne-ai spus tot ceea ce, rațional, putem nota. Nu ne-ai spus dacă Serviciul tău preferă boldurile sau

agrafele pentru prins hârtiile, pentru că nu te-am întrebat, şi pentru că tu n-ai considerat că merită să spui fără să te întrebăm. În ambele cazuri avem de-a face cu un proces de selecție inconştientă. Este însă oricând posibil – şi acest lucru ne îngrijorează, Leamas – este absolut posibil ca într-o lună sau în două să avem pe nepusă masă nevoie disperată să aflăm despre acele cu gămălie şi despre agrafele pentru hârtie, înțelegi, amănunte aparent nesemnificative. Asta face în mod normal parte din faza a doua, cea pe care tu nu ai acceptat-o în Olanda.

— Adică, vrei să zici că mă ții la naftalină până o să ai nevoie de mine?

— Profesiunea de fugar, remarcă Fiedler cu un zâmbet, cere multă răbdare. Foarte puțini sunt potriviți pentru asta.

— Pentru cât timp? insistă Leamas.

Fiedler nu răspunse.

— Ei bine?

Fiedler vorbi pe un ton brusc însuflețit:

— Îți dau cuvântul meu că, de îndată ce voi putea, îți voi da răspunsul la întrebare. Uite ce e, aş putea să te mint, nu? Aş putea zice o lună sau mai puțin, numai ca să te fac să fii mulțumit. Dar îți spun că nu ştiu, pentru că ăsta este adevărul. Ne-ai dat nişte indicii: până nu le verificăm, nici nu vreau să aud să-ți dăm drumul. Dar, după aceea, dacă lucrurile vor sta aşa cum cred eu, vei avea nevoie de un prieten, iar acela voi fi eu. Îți dau cuvântul meu de neamț.

Leamas fu atât de surprins, încât o clipă râmase fără glas.

— Bine, acceptă el într-un târziu. Joc cum zici tu, Fiedler, dar dacă mă tragi pe sfoară, găsesc eu o cale să-ți rup gâtul.

— Poate că n-o să fie nevoie, replică Fiedler pe un ton egal. Cel care trăieşte izolat, nu separat de alții, ci singur este expus unor pericole psihologice evidente. În sine,

practica înşelăciunii nu prezintă exigențe prea mari; e o chestiune de experiență, de cunoştințe profesionale, este ceva ce majoritatea dintre noi putem dobândi. Dar, în timp ce un şarlatan, un actor de teatru sau un jucător de cărți se poate întoarce, după ce-şi joacă rolul, în rândul admiratorilor săi, agentul secret nu se bucură de un astfel de refugiu salvator. Pentru el, înşelăciunea este, înainte de toate, o problemă de autoapărare. Trebuie să se protejeze nu numai de pericolele din afară, ci şi de cele dinăuntru, şi împotriva celui mai firesc impuls; deşi poate câştiga o avere, se întâmpla ca rolul său să-l împiedice să cumpere un aparat de ras; deşi poate fi un erudit, e posibil să fie nevoit să nu mormăie decât banalități; chiar dacă ar fi un soț şi un tată afectuos, trebuie, în orice situație, să se abțină față de cei în care, în mod firesc, ar trebui să se încreadă.

Conştient de tentațiile copleşitoare care-l asaltează pe un individ izolat permanent în iluziile sale, Leamas recurgea la metoda care constituia cea mai bună protecție pentru el; chiar şi atunci când era singur, îşi impunea să trăiască având personalitatea pe care şi-o asumase. Se spune că, aflat pe patul de moarte, Balzac se interesa cu ardoare de sănătatea şi de prosperitatea personajelor pe care le crease. La fel şi Leamas, care, fără să renunțe la forța inventivității, se identifica întru totul cu ceea ce plăsmuise. Însuşirile pe care le dovedea în fața lui Fiedler, nesiguranța neliniştită, aroganța protectoare care ascundea jena, nu erau aproximări, ci extensii ale unor calități pe care chiar le avea; de aici şi târşâitul uşor al picioarelor, aspectul neglijent, indiferența față de mâncare, şi o dependență crescândă față de alcool şi față de tutun. Când era singur, rămânea credincios acestor obiceiuri. Ba chiar le exagera puțin, bombănind pentru sine despre lucrurile nedrepte din Serviciu.

Doar foarte rar, aşa ca acum, îşi permitea primejdiosul lux de a recunoaşte marea minciună în care trăia.

Control avusese enorm de mare dreptate. Fiedler

umbla ca un individ condus în somn în plasa pe care Control o desfăşurase pentru el. Era straniu să observi identitatea de interese tot mai mare între Fiedler şi Control: era ca şi cum ar fi căzut de acord amândoi asupra aceluiaşi plan, iar Leamas fusese trimis să-l împlinească.

Poate că ăsta era răspunsul. Poate că Fiedler era „interesul special” pe care Control lupta cu atâta disperare să-l păstreze. În astfel de chestiuni, era complet lipsit de curiozitate: ştia că nu putea rezulta nimic bun din deducțiile sale. Cu toate acestea, spera din tot sufletul să fie adevărat. Era posibil, în cazul acesta, chiar era posibil, să se ducă acasă.

14. Scrisoare către un client

Leamas era încă în pat a doua zi dimineața, când Fiedler i-a adus scrisorile să le semneze. Una era pe hârtie de scris subțire, de culoare albastră, de la Seiler Hotel Alpenblick, Lake Spiez, Elveția; cealaltă, de la Palace Hotel, Gstaad.

Leamas citi prima scrisoare:

Către Domnul Director,
Banca Regală Scandinavă Ltd.
Copenhaga

Stimate domn,

Călătoresc de câteva săptămâni şi nu am primit deloc corespondență din Anglia. Prin urmare, nu am primit răspuns la scrisoarea mea din 3 martie, prin care solicitam un extras de cont pentru depozitul pe care îl dețin în comun cu *Herr* Karlsdorf. Pentru a preîntâmpina o nouă întârziere, vă rog să aveți amabilitatea de a-mi trimite o copie a documentului la această adresă, la care voi rămâne două săptămâni, începând din 21 aprilie:

c/o Madame Y. De Sanglot,
Avenue des Colombes 13,
Paris XII,
Franța.

Îmi cer scuze pentru confuzia creată.

Al dumneavoastră,
(Robert Lang)

— Ce e cu toată povestea asta despre o scrisoare din 3 martie? întrebă. Nu le-am scris nicio scrisoare.

— Nu, nu le-ai scris. Din câte ştim noi, nu le-a scris nimeni. Iar asta va nelinişti banca. Dacă există vreo

inadvertență între scrisoarea pe care le-o trimitem acum şi scrisorile pe care le-au primit de la Control, vor presupune că soluția se găseşte în scrisoarea *lipsă* din 3 martie. Reacția lor va fi să-ți trimită extrasul de cont, aşa cum ai cerut, însoțit de o notă de acoperire prin care îşi vor exprima regretul că nu au primit scrisoarea ta din 3 martie.

Cea de-a doua scrisoare era la fel ca prima; doar numele erau diferite. Adresa din Paris era aceeaşi. Leamas a luat o coală de hârtie nescrisă şi stiloul, şi scrise de vreo şase ori cu mână sigură „Robert Lang”, apoi semnă prima scrisoare. Înclinând stiloul în spate, exersă cea de-a doua semnătură până fu mulțumit de ea, apoi scrise „Stephen Bennett”, sub conținutul celei de-a doua scrisori.

— Admirabil, remarcă Fiedler, absolut admirabil!

— Şi acum, ce facem?

— Vor fi puse la poştă mâine, în Elveția, din Interlaken şi Gstaad. Oamenii noştri din Paris îmi vor telegrafia răspunsurile de îndată ce vor sosi. O să avem răspunsul într-o săptămână.

— Şi până atunci?

— Ne vom ține companie unul altuia, permanent. Ştiu că ți se pare detestabil, şi îmi pare rău. Mă gândeam că putem să ne plimbăm, să mergem cu maşina puțin prin împrejurimi, printre dealuri, să mai pierdem vremea. Vreau să te relaxezi şi să vorbeşti; să vorbeşti despre Londra, despre Cambridge Circus şi despre ce înseamnă să lucrezi în Departament; povesteşte-mi despre bârfe, spune-mi despre cum se plăteşte, despre concedii, încăperi, hârtii şi oameni. Ştii tu, fleacuri şi nimicuri, agrafe şi bolduri. Vreau să cunosc toate lucrurile mărunte, care nu au importanță. Apropo… În tonul vocii lui se simți o schimbare.

— Da?

— Avem aici diferite posibilități pentru cei care… pentru cei care petrec o anumită perioadă alături de noi.

Posibilităţi de distracţie şi altele.

— Îmi oferiţi o femeie? întrebă.

— Da.

— Nu, mulţumesc. Spre deosebire de tine, eu n-am ajuns la vârsta la care am nevoie de un peşte.

Fiedler păru să nu bage în seamă replica. Vorbi repede mai departe:

— Dar în Anglia aveai o tipă, nu? Fata aia de la bibliotecă?

Leamas se răsuci, cu braţele desfăcute.

— Un singur lucru! strigă. Doar un singur lucru – să nu mai pomeneşti niciodată de asta, nici în glumă, nici ca ameninţare, nici măcar ca să mă strângi cu uşa, Fiedler, pentru că n-o să ţină în veci; izvorul o să sece, înţelegi, al naibii să fie, şi n-o să mai scoţi nicio vorbă de la mine, cât voi trăi. Să le transmiţi chestia asta lui Mundt şi lui Stammberger, sau oricăruia dintre şmecherii nenorociţi care te-au instruit ce să-mi zici – să le transmiţi vorbele mele.

— O să le spun, replică Fiedler; o să le spun. Dar s-ar putea să fie prea târziu.

După-amiază se duseră din nou să se plimbe. Cerul era întunecat şi greu, iar aerul cald.

— N-am fost în Anglia decât o dată, remarcă Fiedler în treacăt, când eram în drum spre Canada cu părinţii, înainte de război. Eram copil atunci, desigur. Am stat acolo două zile.

Leamas aprobă din cap.

— Acum pot să-ţi spun, continuă Fiedler, că era cât pe ce să mă duc acolo acum câţiva ani. Trebuia să-l înlocuiesc pe Mundt în Misiunea Oţelului – ştiai că a fost odată la Londra?

— Ştiam, riposta Leamas enigmatic.

— Întotdeauna m-am întrebat cum ar fi fost slujba aia.

— Jocul obişnuit de socializare cu celelalte Misiuni ale Blocului Estic, presupun. Contacte limitate cu sfera

afacerilor britanice – nu prea multe. Vocea lui Leamas suna plictisita.

— Mundt s-a descurcat foarte bine; i s-a părut foarte uşor.

— Aşa am auzit, spuse Leamas; a reuşit chiar să ucidă vreo doi oameni.

— Deci ai auzit şi despre asta?

— De la Peter Guillam. Era implicat în chestia asta împreună cu George Smiley. Mundt era să-l omoare şi pe George.

— Cazul Fennan, murmură Fiedler meditativ. Uimitor cum a reuşit Mundt să scape, nu?

— Cred că da.

— N-ai crede că un tip a cărui fotografie şi ale cărui semne particulare se aflau într-un dosar la Ministerul de Externe, ca membru al unei Misiuni Străine, ar fi avut vreo şansă împotriva întregii Securităţi britanice.

— Din ce-am auzit eu, zise Leamas, nici nu ţineau atât de mult să-l prindă.

Fiedler se opri brusc.

— Ce-ai zis?

— Peter Guillam mi-a spus că nu crede că au vrut să-l prindă pe Mundt, asta-i tot ce-am zis. Atunci aveam o altfel de organizare, aveam un Consultant – un tip pe care-l chema Maston – în locul unui Departament de Control operativ. Maston făcuse varză cazul Fennan încă de la început, aşa zicea Guillam. Peter era de părere că, dacă l-ar fi prins pe Mundt, ar fi tulburat grozav apele – l-ar fi judecat şi, probabil, l-ar fi spânzurat. Toate mizeriile care ar fi ieşit la iveală la proces ar fi pus capăt carierei lui Maston. Peter n-a aflat niciodată ce s-a întâmplat exact, dar era al naibii de convins că, în operaţiunea de căutare a lui Mundt, nu s-au folosit toate forţele.

— Eşti sigur de asta, eşti sigur că Guillam ţi-a spus toate astea exact aşa, cu vorbele astea? Nu s-au folosit toate forţele?

— Bineînţeles că sunt sigur!

— Guillam n-a dat niciodată de înțeles că ar exista şi alt motiv pentru care este posibil să-l fi lăsat pe Mundt să plece?

— Ce vrei să spui?

Fiedler clătină din cap, şi îşi continuară plimbarea pe cărare.

— Misiunea Oțelului a fost închisă după cazul Fennan, remarcă Fiedler o clipă mai târziu, ca şi cum ar fi făcut o constatare. De aceea nu m-am mai dus.

— Probabil că Mundt era extern de furios. În Balcani sau aici o fi posibil să scapi după ce ai comis un asasinat, dar la Londra, nu.

— Şi cu toate astea, a reuşit să scape, nu? se grăbi Fiedler să precizeze. Şi a făcut o treabă bună.

— Cum ar fi recrutarea lui Kiever şi a lui Ashe? Să-l ferească Dumnezeu!

— S-a vorbit destul de mult în presă despre tipa aia, Fennan.

Leamas ridică din umeri.

— Spune-mi altceva despre Karl Riemeck, începu iar Fiedler. Control s-a întâlnit o data cu el, nu?

— Da, la Berlin, cam acum un an, poate ceva mai mult.

— Unde s-au întâlnit?

— Ne-am întâlnit toți în apartamentul meu.

— De ce?

— Lui Control îi plăcea teribil să intre-n joc când era vorba de un succes. Obținusem o grămadă de chestii grozave de la Karl – presupun că lucrurile decurseseră cum trebuie cu cei de la Londra. A venit într-o scurtă călătorie la Berlin şi mi-a cerut să le aranjez o întâlnire.

— Te-a deranjat?

— De ce m-ar fi deranjat?

— Era agentul tău. E posibil să nu-ți fi convenit să se vadă cu alți ofițeri operativi.

— Control nu este ofițer operativ; este şef de departament. Karl ştia asta şi i-a gâdilat vanitatea.

— Ați fost toți trei împreună, tot timpul?

— Da. Mă rog, nu chiar tot timpul. I-am lăsat singuri cam un sfert de oră, nu mai mult. Aşa voise Control, avea nevoie de câteva minute singur cu Riemeck, Dumnezeu ştie de ce, aşa că am ieşit din apartament sub un pretext oarecare, nu mai țin minte. A, ba da, am pretins că nu mai avem scotch. Chiar m-am dus şi am luat o sticlă, de fapt, am luat-o de la de Jong.

— Ştii ce s-a petrecut între ei cât ai lipsit tu?

— De unde să ştiu? Oricum, nu mă prea interesa.

— Karl nu ți-a spus pe urmă?

— Nu l-am întrebat. Dintr-un anumit punct de vedere, Karl era un nemernic neobrăzat şi cu tupeu, care mereu pretindea că mă are cu ceva la mână. Nu-mi plăcea felul în care râdea de Control pe la spate. Şi ține cont, avea de ce s-o facă – era un spectacol destul de ridicol. La drept vorbind, chiar am râs împreună un pic de asta. N-avea niciun rost să te legi de vanitatea lui Karl; toată povestea cu întâlnirea era menită să-l impulsioneze.

— Karl era deprimat?

— Nu, nici vorbă. Se nărăvise deja. Era plătit prea mult, iubit prea mult, i se acorda prea multă încredere. A fost vina mea într-o anumită măsură, dar şi a Londrei, în egală măsură. Dacă nu l-am fi răsfățat aşa, nu i-ar fi spus nenorocitei ăleia de amante despre rețeaua lui.

— Elvira?

— Da.

O vreme merseră tăcuți, până când Fiedler se trezi din reverie, remarcând:

— Începi să-mi placi. Dar mă nedumereşte un singur lucru. E straniu – nu m-a îngrijorat înainte să te întâlnesc.

— Ce anume?

— De ce ai venit. De ce ai dezertat.

Leamas era pe punctul de a spune ceva, când Fiedler începu să râdă:

— Teamă mi-e că n-am fost prea diplomat, nu?

Petrecură săptămâna aceea făcând plimbări pe dealuri. Seara se întorceau la cabană, mâncau prost şi udau cina mizerabilă cu o poşircă de vin alb, şedeau la nesfârşit aplecaţi deasupra paharelor cu gin Steinhäger, în faţa focului. Se pare că ideea cu focul aparţinuse lui Fiedler – la început nu avuseseră, apoi, într-o zi, Leamas îl auzi din întâmplare spunându-i unui paznic să aducă nişte buşteni. Pe urmă, serile nu mai reprezentară o problemă pentru Leamas; după aerul proaspăt din timpul zilei, focul şi alcoolul tare îl făceau să vorbească neîmpins de la spate, turuind despre Serviciul lui. Leamas presupunea că se înregistrează. Nu-i păsa.

Cu fiecare zi care trecea astfel, Leamas era conştient că tovarăşul său devine din ce în ce mai tensionat. Odată ieşiră cu maşina, cu DKW-ul – era seara târziu – şi se opriră la o cabină telefonică. Fiedler îl lăsă în maşină, lăsă şi cheile, şi vorbi mult la telefon. Când se întoarse, Leamas îi zise:

— De ce n-ai sunat de la cabană?

Fiedler însă clătină doar din cap.

— Trebuie să fim atenţi, replică; şi tu trebuie să ai grijă.

— De ce? Ce se întâmplă?

— Banii pe care i-ai depus la banca din Copenhaga – le-am trimis o scrisoare, nu-ţi aminteşti?

— Sigur că-mi amintesc.

Fiedler nu voi să spună mai mult, şi continuă să conducă în tăcere spre dealuri. Acolo se opriră. Dedesubt, pe jumătate ascuns de pâlcul de pini falnici, care păreau ireali, era locul unde se întâlneau două văi mari. Colinele abrupte, acoperite de păduri, ce străjuiau de o parte şi de cealaltă, îşi contopeau treptat culorile cu asfinţitul care împresura totul, pentru ca, într-un sfârşit, să rămână cenuşii şi lipsite de viaţă în amurg.

— Orice s-ar întâmpla, îl asigură Fiedler, nu-ţi face griji. Totul va fi bine, înţelegi? Tonul abordat era foarte emfatic, iar mâna lui subţire se odihnea pe braţul lui

Leamas. S-ar putea să fie nevoie să ai grijă puțin de tine, dar nu va dura mult, înțelegi? adăugă el.

— Nu. Şi, cum nu-mi spui, o să aştept şi o să văd. Nu-ți face prea multe griji pentru pielea mea, Fiedler. Îşi mişcă brațul, dar mâna lui Fiedler încă îl ținea.

Lui Leamas îi repugna să fie atins.

— Îl cunoşti pe Mundt? întrebă Fiedler. Ştii ceva despre el?

— Am vorbit despre Mundt.

— Da, repetă Fiedler, am vorbit despre el. El trage întâi, şi pe urmă întreabă. Principiul intimidării. Un sistem bizar într-o profesiune în care se presupune că întrebările sunt întotdeauna mai importante decât trasul cu arma.

Leamas ştia ce încearcă să-i spună Fiedler.

— E un sistem ciudat, doar dacă nu ți-e frică de răspunsuri, continuă Fiedler aproape şoptit.

Leamas aştepta. După o clipă, Fiedler reluă:

— N-a participat niciodată până acum la un interogatoriu, întotdeauna a lăsat asta pe seama mea. Îmi spunea: „Interoghează-i tu, Jens, nimeni n-o face aşa ca tine. Eu îi prind şi tu-i faci să ciripească”. Zicea că oamenii care fac contraspionaj sunt întocmai ca pictorii – au nevoie de cineva cu un ciocan în spatele lor, care să lovească atunci când ei îşi termină opera, pentru că, altminteri, uită ce încearcă să realizeze. „Eu o să fiu ciocanul tău”, obişnuia să-mi spună. Era o glumă între noi, la început, apoi a început să capete importanță, atunci când s-a pornit să ucidă, să-i ucidă înainte să vorbească, exact cum ai spus şi tu; unu ici, altul colo, împuşcat sau asasinat. L-am rugat, l-am implorat: „De ce nu-i arestăm? De ce nu-i laşi pe mâna mea o lună sau două? La ce-ți folosesc, după ce-au murit?” Nu făcea decât să clatine din cap spre mine şi să argumenteze că există o lege, potrivit căreia ciulinii trebuie tăiați din rădăcină înainte să înflorească. Aveam senzația că avea răspunsul pregătit înainte ca eu să fi pus vreo întrebare.

Este un bun ofițer operativ, foarte bun. A făcut minuni în Abteilung, ştii bine. Are o serie de teorii în legătură cu asta; am stat de vorbă cu el serile, până târziu în noapte. Bea cafea, nimic altceva, doar cafea, tot timpul. Zice că nemții sunt prea introspectivi ca să fie agenți buni, şi că totul se rezumă la contraspionaj. Spune că oamenii care lucrează în contraspionaj sunt ca nişte lupi care rod oase uscate – trebuie să le iei oasele şi să-i determini să găsească o nouă pradă – înțeleg toate astea, ştiu ce vrea să spună. Dar a mers prea departe. De ce l-a omorât pe Viereck? De ce mi l-a luat? Viereck era o pradă nouă, nici măcar nu avusesem timp să luăm carnea de pe os, înțelegi ce zic. Atunci, de ce mi l-a luat? De ce, Leamas, de ce?

Mâna de pe brațul lui Leamas strângea cu putere; în întunericul total din maşină, Leamas îşi dădea seama de intensitatea înfricoşătoare a emoției lui Fiedler.

— M-am gândit la asta zi şi noapte. Încă de când a fost împuşcat Viereck, l-am rugat să-mi spună un motiv. La început mi s-a părut de domeniul fantasticului. Îmi spuneam că sunt invidios, că mi se suie munca la cap, că văd trădare în spatele fiecărui copac; ni se mai întâmplă nouă, celor care ne învârtim în lumea asta. Dar nu m-am putut abține, Leamas, trebuia să aflu. Mai fuseseră şi alte chestii înainte. Îi era frică – îi era teamă ca nu cumva să prindem vreunul care să vorbească prea mult!

— Ce tot spui? Ți-ai pierdut mințile, replică Leamas, şi în vocea lui se simțea o urmă de îngrijorare.

— Totul se leagă, înțelegi? Mundt a scăpat aşa de uşor din Anglia; chiar tu mi-ai precizat asta. Şi ce ți-a spus Guillam ție? Ți-a spus că nu *au vrut* să-l prindă! De ce nu? Îți zic eu de ce: era omul lor; ei l-au turnat, ei l-au prins, nu înțelegi, iar ăsta era prețul libertății lui – ăsta, şi banii care i s-au plătit.

— Iar eu îți spun că eşti nebun! şuieră Leamas. Te ucide dacă-i dă vreodată prin cap că inventezi chestii de genul ăsta. E la mintea cocoşului, Fiedler. Taci din gură

şi du-ne acasă!

În cele din urmă, strânsoarea puternică slăbi, eliberând braţul lui Leamas.

— Aici greşeşti, Leamas. Tu ai dat răspunsul, tu însuţi, Leamas. De aceea avem nevoie unul de altul.

— Nu-i adevărat! strigă Leamas. Ţi-am spus-o de nenumărate ori, nu puteau face aşa ceva. Cei de la Centru n-ar fi putut să-l facă să acţioneze împotriva Zonei, fără ca eu să ştiu! Pur şi simplu nu exista această posibilitate administrativă. Ce vrei tu să insinuezi e că, fără ştirea celulei din Berlin, Control însuşi îl dirija pe adjunctul de la Abteilung. Eşti nebun, Fiedler, eşti complet sărit de pe fix! Brusc, începu să râdă încetişor. Poate că vrei să-i iei locul, biet amărât ce eşti, s-a mai văzut asta, să ştii. Dar genul ăsta de lucruri se petrec cu mare tam-tam.

Preţ de o clipă, niciunul nu scoase o vorbă.

— Banii ăia din Copenhaga, începu Fiedler. Banca a răspuns la scrisoarea ta. Directorul se teme foarte tare să nu fi fost vreo greşeală. Banii au fost scoşi de către celălalt posesor al contului, exact la o săptămână după ce i-ai depus tu. Data la care au fost scoşi coincide cu vizita de două zile pe care a făcut-o Mundt în Danemarca, în februarie. S-a dus, sub un nume fals, ca să se întâlnească acolo cu un agent american pe care-l avem noi, şi care participa la o conferinţă ştiinţifică internaţională. Fiedler ezită, apoi adăugă: Presupun că ar trebui să scrii o scrisoare către bancă şi să le spui că totul este în ordine.

15. Hai la bal

Liz se uita la scrisoarea de la organizaţia de partid, întrebându-se despre ce poate fi vorba. Era puţin intrigată. Trebuia să admită că îi făcea plăcere, dar de ce nu se consultaseră cu ea mai întâi? Oare comitetul organizaţiei de cartier propusese numele ei sau era alegerea celor de la organizaţia centrală? Dar n-o cunoştea nimeni de la organizaţia centrală, din câte ştia ea. Întâlnise, bineînţeles, vorbitori, nu prea des, iar la congresul organizaţiei de cartier dăduse mâna cu liderul partidului. Poate că tipul acela de la Relaţii Culturale îşi amintise de ea, bărbatul acela blond, cam efeminat, care se purta întotdeauna atât de îndatoritor. Ashe, aşa îl chema. Arătase un oarecare interes pentru ea, şi presupunea că el ar fi putut să spună numele ei mai departe sau să-şi amintească de ea atunci când a apărut bursa aceea. Era un individ bizar; după şedinţă, o dusese la Black and White la o cafea, şi o întrebase despre iubiţii ei. Nu fusese afectuos sau ceva de felul ăsta – la drept vorbind, ea chiar se gândise că e un pic cam homo – dar el îi pusese un sac de întrebări despre ea. De când e în partid? Îi e dor de casă, fiindcă locuieşte departe de părinţi? Are mulţi prieteni sau e doar cineva special după care i se aprinseseră călcâiele? Nu prea îi dăduse mare atenţie, dar vorbele lui o atinseseră grozav la coarda sensibilă – statul muncitoresc din Republica Democrată Germană, conceptul de muncitor-poet, şi alte chestii de genul ăsta. Cu siguranţă, ştia totul despre Europa de Est, probabil călătorise mult. Bănuia că este profesor, după felul acela mai degrabă didactic, dezinvolt de a fi. După aceea, avusese loc o colectă pentru Fondul Luptei pentru Pace, iar Ashe pusese o liră sterlină; ea fusese absolut uluită. Asta era, acum nu se mai îndoia: Ashe îşi amintise de ea. El le spusese celor de la organizaţia de partid din Londra, iar aceştia transmiseseră organizaţiei centrale,

ceva de felul ăsta. I se părea o modalitate destul de bizară de a aborda lucrurile, dar, la urma urmelor, Partidul era mereu foarte secretos – presupunea că face parte din existența lui ca partid revoluționar. Lui Liz nu-i plăcea deloc secretomania asta – găsea că e ceva necinstit. Dar bănuia că este necesară şi, slavă Domnului, erau nenumărați aceia cărora le făcea mare plăcere.

Citi scrisoarea din nou. Era scrisă pe hârtia organizației centrale, sus cu antetul roşu cu litere groase, şi începea cu „Dragă tovarăşă"; lui Liz îi suna aşa de milităros, şi ura chestia asta; de fapt, nu prea se obişnuise cu „tovarăşă".

> Dragă tovarăşă,
>
> Am avut recent discuții cu tovarăşi din Partidul Socialist Unit din Republica Democrată Germană, privind posibilitatea realizării unor schimburi între membrii de partid de aici şi tovarăşii noştri din Germania Democrată. Ideea este de a crea o bază pentru aceste schimburi de experiență între partidele noastre, luând în considerație funcțiile membrilor şi dosarele lor. PSU este conştient de faptul că actualele măsuri discriminatorii luate de Ministerul britanic de Interne fac improbabilă venirea în Marea Britanie, în viitorul apropiat, a delegaților săi. Din acest motiv, PSU consideră că un schimb de experiență este cu atât mai important. Cu deosebită generozitate, ne-au invitat să alegem cinci secretari de filiale, cu experiență şi cu rezultate bune în impulsionarea acțiunilor de stradă ale maselor. Fiecare tovarăş selectat va petrece trei săptămâni în RDG şi va participa la discuții ale organizațiilor locale, va studia progresele realizate în industrie şi bunăstarea socială şi va putea vedea cu propriii ochi exemple de provocări fasciste ale Occidentului. Aceasta este o ocazie măreață pentru tovarăşii noştri de a profita de experiența unui tânăr sistem socialist.
>
> De aceea, am cerut organizației de cartier să ne

trimită numele unor cadre muncitoreşti tinere din zonă, cele mai potrivite pentru această călătorie, şi numele dumneavoastră a fost printre cele alese. Dorim să mergeți, dacă puteți, şi să participați la realizarea celei de-a doua părți a programului – aceea de a stabili contacte cu o organizație locală din RDG, ai cărei membri provin dintr-un mediu industrial asemănător şi se confruntă cu acelaşi fel de probleme ca şi dumneavoastră. Organizația de partid Bayswater South a fost cuplata cu Neuenhagen, o suburbie a oraşului Leipzig. Freda Lüman, secretar al organizației Neuenhagen, vă pregăteşte o primire măreață. Suntem convinşi că sunteți tovarăşa potrivită pentru această acțiune, şi că va fi un mare succes. Toate cheltuielile vor fi suportate de către Biroul Cultural al RDG.

Suntem convinşi că înțelegeți că reprezintă o mare onoare, şi suntem încrezători că nu veți lăsa ca motivele personale să vă împiedice să acceptați. Vizitele urmează să aibă loc la sfârşitul lunii viitoare, în jur de 23, dar tovarăşii selectați vor călători separat, deoarece invitațiile nu sunt toate emise la aceeaşi dată. Vă rugăm să ne anunțați cât se poate de repede dacă acceptați, urmând ca noi să vă aducem la cunoştință alte amănunte.

Pe măsură ce citea, i se părea tot mai bizar. Pentru început – de unde ştiau că va putea să plece de la bibliotecă? Pe urmă, spre surprinderea ei, şi-a amintit că Ashe o întrebase ce face în concediu, dacă îşi luase concediul pe anul ăsta şi dacă trebuia să anunțe cu mult timp înainte dacă voia să ceară zile libere. De ce nu-i spuseseră cine erau ceilalți nominalizați? Poate că nu exista niciun temei special pentru care ar fi trebuit s-o facă, dar părea oarecum ciudat că n-o făcuseră. Şi apoi, era o scrisoare aşa *de lungă.* La organizația centrală era o criză atât de mare de secretare, încât scrisorile erau în mod obişnuit scurte sau li se cerea tovarăşilor să telefoneze. Scrisoarea asta însă era atât de bine alcătuită,

atât de bine dactilografiată, că era foarte posibil *nici* să nu fi fost făcută la organizația centrală. Dar *era* semnată de secretarul cultural; era semnătura lui, fără niciun dubiu. O văzuse în josul paginii pe hârtii multiplicate, de nenumărate ori. Şi scrisoarea avea stilul acela stângaci, semibirocratic, semimesianic care îi devenise familiar, fără să-i placă defel. Era o prostie să zici că avea rezultate bune privind impulsionarea acțiunilor de stradă ale maselor. Nu avea. La drept vorbind, detesta partea asta a muncii de partid – portavocile la porțile fabricilor, vânzarea ziarului *Daily Worker* la colțul străzii, umblatul din uşă-n uşă la alegerile locale. Activitățile legate de Lupta pentru Pace, astea n-o deranjau aşa de tare, aveau un sens, însemnau ceva pentru ea. Pe stradă, te puteai uita la copii, la mamele care împingeau cărucioare şi la bătrânii care şedeau în prag, şi puteai să zici: „O fac pentru ei". Asta *era* într-adevăr lupta pentru pace.

Numai că ea nu vedea la fel lupta pentru voturi şi lupta pentru vânzări. Asta poate pentru că, se gândea ea, lupta îi făcea să se vadă aşa cum sunt, nu atât de importanți pe cât se cred. Era uşor când erau vreo zece-doisprezece împreună la o şedință a organizației, plănuind cum să reconstruiască lumea, cum să mărşăluiască în avangarda socialismului şi discutând despre fatalismul istoriei. Dar, după aceea, ieşea în stradă cu brațele pline de exemplare din *Daily Worker,* deseori aşteptând câte o oră sau două ca să vândă unul. Uneori trişa, aşa cum făceau şi ceilalți, şi plătea ea pentru douăsprezece ziare, numai să termine cu asta şi să plece acasă. La şedința următoare se lăudau, uitând că dăduseră chiar ei banii ca să le cumpere: „Tovarăşa Gold a vândut optsprezece exemplare sâmbătă seara – optsprezece!" Apoi, chestia asta era trecută în procesul-verbal şi în buletinul organizației. Cei de la organizația de cartier îşi frecau mâinile şi, cine ştie, poate avea să fie şi ea menționată în chenarul acela mic de pe prima pagină despre Fondul Luptei pentru Pace. Era o lume aşa de mică, iar Liz şi-ar fi dorit ca ei să fie

mai oneşti. Dar şi ea se amăgea singură în legătură cu toate astea. Poate că toți o făceau. Sau poate că alții înțelegeau mai bine *de ce* trebuie să minți aşa de mult. I se părea atât de straniu că o făcuseră secretar al organizației locale. Mulligan fusese cel care venise cu propunerea: „Tovarăşa noastră tânără, puternică *şi* atrăgătoare”. Crezuse că avea să se culce cu el dacă face în aşa fel încât să fie aleasă secretar. Ceilalți votaseră pentru ea fiindcă o plăceau şi fiindcă ştia să bată la maşină. Fiindcă îşi făcea treaba şi nu încerca să-i determine pe ceilalți să meargă să facă propagandă la sfârşit de săptămână. În orice caz, nu prea des. Votaseră pentru ea deoarece voiau o mică asociație decentă, drăguță şi revoluționară, fără multă tevatură. Totul era doar o mare fățărnicie. Se părea că Alec înțelesese asta; doar că n-o luase în serios. „Unii țin canari, alții intră în Partid”, remarcase el odată, şi era adevărat. Cel puțin în organizația din Bayswater South era adevărat, iar cei din organizația de cartier ştiau asta foarte bine. De aceea era aşa de ciudat că fusese nominalizată; de aceea refuza categoric să creadă că organizația de cartier avea vreun amestec în chestia asta. Explicația, era sigură de asta, era Ashe. Poate că i se aprinseseră călcâiele după ea, poate că nici nu era homo, ci doar părea.

Liz ridică din umeri cu o mişcare destul de exagerată, gestul acela mult prea apăsat, pe care oamenii îl fac când sunt emoționați şi singuri. În orice caz, era în străinătate, era gratis şi suna foarte interesant. Nu fusese niciodată peste hotare, iar ea singură nu-şi putea permite această călătorie, asta era cert. Avea să fie destul de distractiv. Avea rezerve față de nemți, asta era adevărat. Ştia, i se spusese, că Germania de Vest este o putere militarista şi revanşardă, iar Germania de Est este democratică şi pacifistă. Dar avea îndoieli că toți nemții buni sunt de o parte şi toți cei răi de partea cealaltă. Şi că nemții cei răi îi uciseseră tatăl. Poate că din cauza asta o alesese Partidul – semn al unui generos act de reconciliere. Poate

că asta avusese Ashe în minte atunci când îi pusese toate întrebările acelea. Bineînțeles, asta era explicația. Brusc, fu cuprinsă de un sentiment de afecțiune şi de recunoştință față de Partid. Erau cu adevărat oameni cumsecade, iar ea era mândră şi recunoscătoare că face parte dintre ei. Se duse la birou şi deschise sertarul unde, într-un săculeț vechi de şcoală, ținea hârtia de scris a organizației şi timbrele care se vindeau contra unei cotizații. Puse o coală de hârtie în vechea ei maşină de scris Underwood – o trimiseseră de la organizația de cartier când auziseră că ştie să bată la maşină; sărea un pic, dar altminteri era bună – şi dactilografie o scrisoare frumoasă, plină de recunoştință, prin care accepta. Organizația centrală era un lucru minunat – severă, mărinimoasă, impersonală, eternă. Erau oameni buni, extraordinari. Oameni care luptau pentru pace. În timp ce închidea sertarul, zări cartea de vizită a lui Smiley.

Şi-l reaminti pe omulețul cu chip onest şi zbârcit, stând în picioare în pragul uşii ei şi spunând: „Partidul ştia despre tine şi Alec?” Ce proastă fusese! Ei bine, uite că astfel n-avea să se mai gândească la povestea aia.

16. Arestarea

Fiedler şi Leamas parcurseră tot restul drumului înapoi cu maşina în tăcere. În amurg, dealurile erau negre şi cavernoase, iar fasciculele de lumină se căzneau să străpungă întunericul care se furişa, precum luminile vapoarelor aflate pe mare, în larg.

Fiedler parcă maşina într-un şopron aflat într-o parte a cabanei şi apoi se îndreptară împreună spre uşa din faţă. Erau pe punctul de a intra, când auziră un ţipăt din direcţia copacilor, urmat de o voce care striga numele lui Fiedler. Se întoarseră, şi Leamas reuşi să distingă în lumina crepusculară trei bărbaţi, la vreo douăzeci de metri depărtare, care păreau să îl aştepte pe Fiedler.

— Ce vreţi? strigă Fiedler.

— Vrem să vorbim cu tine. Suntem de la Berlin.

Fiedler ezită.

— Unde dracu' sunt paznicii? îl întrebă pe Leamas. Ar trebui să fie un paznic la uşa din faţă.

Leamas ridică din umeri.

— De ce nu sunt aprinse luminile din hol? întrebă Fiedler din nou. Apoi, tot neconvins, începu să se îndrepte încet spre cei trei bărbaţi.

Leamas aşteptă un moment, apoi, cum nu auzea nimic, înaintă prin casa neluminată până la anexa din spate. Era o baracă amărâtă, făcută de mântuială, din materiale proaste, lipită de zidul din spate al clădirii şi ascunsă din toate părţile de plantaţii de pini tineri. Baraca era împărţită în trei dormitoare alăturate; nu exista niciun coridor. Încăperea din mijloc îi fusese dată lui Leamas, iar camera cea mai apropiată de clădirea principală era ocupată de doi gardieni. Leamas nu aflase cine o ocupa pe cea de-a treia. Încercase odată să deschidă uşa care o lega de camera sa, dar era încuiată. Aflase că e o cameră de dormit doar iscodind cu privirea printr-o fantă în perdelele de dantelă, într-o dimineaţă devreme, când se

dusese să se plimbe. Cei doi paznici, care-l urmau pretutindeni la cincizeci de metri în urmă, nu dăduseră colțul cabanei, iar el se uitase înăuntru de la fereastră. Încăperea avea un singur pat, făcut, şi un mic birou cu hârtii pe el. Bănuia că există cineva care, cu ceea ce se cheamă meticulozitate germană, îl observa din acel dormitor. Dar Leamas era un vulpoi prea bătrân ca să se lase enervat de supraveghere. În Berlin făcuse parte din viața obişnuită – dacă nu reuşeai s-o dibuieşti, cu atât mai rău: nu însemna decât că au mai multă grijă, sau că tu îți pierzi îndemânarea. De obicei, pentru că se pricepea la chestii de genul ăsta, pentru că era un tip cu spirit de observație şi cu o memorie precisă – pentru că, pe scurt, era bun în meseria lui – îi zărea oricum. Cunoştea formațiile preferate de o echipă de urmărire, cunoştea şmecheriile, slăbiciunile, scăpările de moment care ar fi putut să-i dea de gol. Pentru Leamas nu însemna nimic faptul că era supravegheat, dar, în timp ce mergea prin coridorul improvizat de la cabană spre baracă, şi apoi, când s-a oprit în dormitorul paznicilor, a avut senzația foarte limpede că lucrurile nu erau în regulă.

Luminile din anexă erau controlate de la un panou central. Erau aprinse şi stinse de o mână nevăzută. Dimineața, era adesea trezit de strălucirea bruscă a singurului bec din încăpere. Seara, era obligat să se grăbească la culcare de întunericul forțat. Nu era decât ora nouă când intră în anexă, iar luminile erau deja stinse. De obicei, rămâneau aprinse până la unsprezece, dar acum erau stinse, şi fuseseră coborâte obloanele. Lăsase deschisă uşa de legătură de la casă, astfel că lumina palidă a amurgului răzbătea din hol până la dormitorul paznicilor, deşi străpungea cu greu întunericul, şi aşa putu să zărească cele două paturi goale. Cum stătea acolo în picioare şi scruta încăperea, surprins s-o găsească goală, uşa din spatele lui se închise. Poate că singură, dar Leamas nu făcu nicio încercare s-o deschidă. Era întuneric beznă. Închisul uşii

nu fusese însoțit de niciun sunet, de niciun țăcănit sau zgomot de paşi. Pentru Leamas, ale cărui instincte erau brusc în alertă, era ca şi cum fundalul sonor se oprise. Apoi simți fum de trabuc. Probabil că plutea în aer, dar până acum nu-şi dăduse seama. La fel ca la un orb, simțul pipăitului şi al mirosului se ascuțise în întuneric.

Avea chibrituri în buzunar, dar nu le folosi. Făcu un pas lateral, se lipi cu spatele de perete şi rămase nemişcat. Pentru Leamas nu putea fi decât o explicație – îl aşteptau să treacă din camera paznicilor într-a sa, aşa că era hotărât să rămână unde era. Apoi, din direcția clădirii principale, de unde venise, auzi clar zgomot de paşi. Fu încercată uşa care tocmai se închisese, cineva răsuci repede cheia în broască. Nici acum Leamas nu se clinti. Nu încă. Nu se mai putea amăgi: era prizonier în cabană. Cu mişcări foarte lente, Leamas se lăsă pe vine şi, concomitent, introduse mâna în buzunarul lateral al hainei. Era foarte calm, se simțea aproape uşurat la gândul acțiunii, dar amintirile i se învălmăşeau în minte. „Aproape întotdeauna ai o armă: o scrumieră, câteva monede, un stilou – orice găureşte sau taie.” Era învățătura preferată a sergentului acela galez, scund şi blând, din casa de lângă Oxford, în timpul războiului: „Nu folosi niciodată ambele mâini deodată, nu cu un cuțit, cu un baston sau cu un pistol; lasă-ți brațul stâng liber şi ține-l peste burtă. Dacă nu găseşti nimic cu ce să loveşti, ține palmele deschise, cu degetele mari încordate”. Luând cutia de chibrituri în mâna dreaptă, o strânse bine pe lungime şi o sfărâmă dinadins, astfel încât bețele mici şi ascuțite îi ieşiră printre degete. Odată rezolvată chestia asta, se furişă de-a lungul peretelui până la un scaun despre care ştia că se află în colțul încăperii. Indiferent acum la zgomotul pe care-l făcea, împinse scaunul în mijlocul podelei. Numărându-şi paşii în timp ce se întorcea dinspre scaun, se postă în unghiul format de cei doi pereți. În acest timp, auzi uşa de la camera sa deschizându-se cu zgomot, în zadar încerca să distingă

silueta care probabil stătea în pragul uşii, însă nici din camera lui nu venea nicio lumină, întunericul era impenetrabil. Nu îndrăznea să înainteze şi să atace, căci scaunul era acum în mijlocul încăperii; era avantajul său tactic, pentru că el ştia unde este scaunul, iar ei, nu. Trebuie să vina după el, trebuie; nu putea să-i lase să aştepte până când individul care era afară şi-i ajuta ar fi ajuns la panoul central şi ar fi aprins luminile.

— Hai, nenorociți mizerabili, şuieră în germană; sunt aici, în colț. Hai, veniți să mă prindeți, ce e, nu puteți?

Niciun sunet, nicio mişcare.

— Sunt aici, nu mă vedeți? Care-i problema? Ce e, copii, nu puteți?

După care auzi sunet de paşi care înaintează, apoi, din nou, alții; pe urmă înjurătura cuiva care se împiedicase de scaun, şi ăsta era semnul pe care-l aştepta Leamas. Aruncă fără grabă cutia de chibrituri, înaintă cu grijă, furişându-se, pas cu pas, cu brațul stâng întins în poziția în care dai crengile deoparte în pădure ca să nu te rănească, până când atinse foarte uşor un braț şi simți atingerea țesăturii aspre, înțepătoare a unei uniforme militare. Tot cu mâna stângă, Leamas îl bătu intenționat pe braț de două ori – două bătăi distincte – şi auzi o voce speriată, şoptindu-i în ureche, în germană:

— Hans, tu eşti?

— Taci, idiotule, şuieră Leamas şi, în acelaşi moment, întinse brațul şi-l apucă pe individ de păr, trăgându-i capul înainte şi în jos, apoi, într-o lovitură năprasnică, latul mâinii drepte țâşni spre ceafa bărbatului, îl trase iar în sus de braț, îl pocni în gâtlej cu o mişcare a pumnului deschis, după care îi dădu drumul să cadă acolo unde îl conducea forța gravitației. În timp ce trupul bărbatului se prăbuşea, se aprinseră luminile.

În prag stătea un tânăr căpitan din Poliția Populară care fuma un trabuc, iar în spatele lui, doi bărbați. Unul era în haine civile, destul de tânăr. Ținea un pistol în mână. Leamas se gândi că e în genul celor ceheşti, cu

dispozitiv de încărcare pe mijlocul patului. Toţi se uitau la cel de pe podea. Cineva descuie uşa de-afară, şi Leamas se întoarse să vadă cine este. În timp ce se răsucea; cineva strigă la el – Leamas bănuia că fusese căpitanul – să rămână nemişcat. Se întoarse încet cu faţa spre cei trei bărbaţi.

Ţinea mâinile nemişcate pe lângă corp când veni lovitura. Parcă i-ar fi zdrobit craniul. În momentul în care se prăbuşea, alunecând cu o senzaţie plăcută în inconştienţă, se întrebă dacă fusese lovit cu un revolver, tipul acela vechi, cu pârghie pe pat, care fixează piedica.

Fu trezit de cântatul lălăit al unui deţinut şi de paznicul care-i striga să înceteze. Deschise ochii şi, întocmai ca o lumină strălucitoare, durerea explodă în capul lui. Zăcea complet nemişcat, refuzând să închidă ochii, şi urmărea fragmentele colorate şi ascuţite care năvăleau cu viteză prin faţa ochilor săi. Încercă să priceapă ce se întâmplase cu el: picioarele îi erau reci ca gheaţa şi îşi dădea seama de duhoarea acră şi pătrunzătoare a uniformei de puşcărie. Cântatul încetase, şi brusc Leamas jinduia să reînceapă, deşi ştia că nu va fi aşa. Încercă să ridice mâna şi să-şi pipăie obrazul pe care se închegase sângele, dar mâinile îi erau legate la spate. Probabil că şi picioarele îi erau legate: nu mai circula sângele prin ele, de aceea erau reci. Cu mare greutate, privi în jur, încercând să înalţe capul câţiva centimetri. Spre surprinderea lui, îşi văzu în faţă propriii genunchi. Instinctiv, încercă să întindă picioarele, dar, în acelaşi moment, tot trupul îi fu cuprins de o durere aşa de bruscă şi de puternică, încât scoase un ţipăt agonizant, întretăiat de suspine, un răcnet de autocompătimire, asemănător plânsetului din urmă al celui schingiuit. Zăcea acolo gâfâind, încercând să domine durerea, apoi pur şi simplu firea lui perversă îl împinse să încerce din nou să-şi îndrepte picioarele, foarte încet. Imediat durerea agonizantă reveni, dar Leamas descoperise cauza: mâinile

şi picioarele îi erau înlănțuite împreună la spate. Cum încerca să întindă picioarele, lanțul se strângea, împingându-i umerii în jos şi capul plin de lovituri spre podeaua de piatră. Probabil că-l stâlciseră în bătaie cât fusese inconştient, tot corpul îi era țeapăn şi plin de vânătăi, şi-l durea tot abdomenul. Se întreba dacă îl omorâse pe paznic. Spera că da.

Deasupra lui strălucea lumina, mare, ca de spital, violentă. Niciun fel de mobilă. Doar pereți văruiți, de jur împrejur, apăsători, şi uşa cenuşie de oțel, un cenuşiu elegant, de nuanța cărbunelui, culoarea pe care o vezi la casele cochete din Londra. În rest, nu mai era nimic. Absolut nimic. Nimic la care să te gândeşti, doar durerea sălbatică.

Probabil că zăcuse acolo ore întregi până să vină indivizii. Se făcea din ce în ce mai cald de la lumină, îi era sete, dar nu voia să strige. În cele din urmă, uşa s-a deschis şi în prag stătea Mundt. Ştia că este Mundt după ochi. Smiley îi povestise despre ei.

17. Mundt

Îl dezlegară şi îl lăsară să încerce să stea în picioare. O clipă aproape că izbuti, după care, pe măsură ce sângele reîncepea să-i circule prin mâini şi prin picioare, iar încheieturile îi erau eliberate din strânsoare şi din contracția la care fuseseră supuse, se prăbuşi. Îl lăsară să zacă acolo, urmărindu-l cu detaşarea copiilor care privesc o insectă. Unul dintre paznici trecu pe lângă Mundt şi țipă la Leamas să se ridice. Leamas se târî spre perete şi puse palmele care-i zvâcneau pe cărămida albă. Aproape se ridicase pe jumătate, când paznicul îl lovi şi căzu iar. Încercă din nou şi, de data asta, gardianul îl lăsă să stea în picioare, sprijinit de perete. Îl văzu pe paznic mutându-şi greutatea pe piciorul stâng, şi ştiu că o să-l lovească din nou. Cu toată forța pe care o mai avea, Leamas se aruncă înainte, ținând capul în jos şi îndreptat spre fața paznicului. Căzură amândoi, şi Leamas era deasupra. Gardianul se ridică, iar Leamas rămase pe jos, aşteptând riposta acestuia. Dar Mundt îi spuse ceva paznicului; Leamas simți cum este ridicat de umeri şi de picioare, şi auzi uşa celulei sale închizându-se în urmă, în timp ce era cărat pe coridor. Îi era groaznic de sete.

Îl duseră într-o încăpere mică şi confortabilă, mobilată drăguț cu un birou şi cu nişte fotolii. Ferestrele zăbrelite erau acoperite de jaluzele. Mundt şedea la birou, iar Leamas pe un fotoliu, cu ochii pe jumătate închişi. Paznicii erau la uşă.

— Dă-mi ceva să beau, îi ceru Leamas.

— Whisky?

— Apă.

Mundt umplu o carafa de la o chiuvetă din colț, şi o aşeză pe masă lângă el, laolaltă cu un pahar.

— Aduceți-i ceva de mâncare, ordonă, iar unul dintre gardieni ieşi din cameră, şi se întoarse cu o cană cu supă şi nişte cârnat tăiat felii. Leamas bău şi mâncă, iar tipii îl

urmăriră în linişte.

— Unde este Fiedler? întrebă el în cele din urmă.

— Arestat, replică tăios Mundt.

— Pentru ce?

— Complot pentru a sabota securitatea poporului.

Leamas încuviinţă încet din cap.

— Aşadar, tu ai câştigat. Când l-ai arestat?

— Aseară.

Leamas aşteptă o clipă, încercând să se concentreze din nou asupra lui Mundt.

— Şi eu? întrebă.

— Eşti un martor important. Bineînţeles că şi tu vei fi judecat mai târziu.

— Adică eu fac parte dintr-o afacere pusă la cale de Londra pentru a-i întinde o cursă lui Mundt, nu?

Mundt aprobă cu o mişcare a capului, aprinse o ţigară şi i-o întinse uneia dintre santinele ca să i-o dea lui Leamas.

— Exact, răspunse el.

Paznicul se apropie şi, cu un gest de solicitudine plină de ranchiună, îi puse ţigara în gură lui Leamas.

— O operaţiune destul de elaborată, observă Leamas, şi adăugă prosteşte: băieţi deştepţi, chinezii ăştia!

Mundt nu zise nimic. Leamas se obişnui cu tăcerile lui, pe măsură ce interogatoriul avansa. Mundt avea o voce destul de plăcută, lucru la care Leamas nu se aşteptase, dar se întâmpla rar să vorbească. Poate că făcea parte din extraordinara încredere în sine a lui Mundt faptul că nu vorbea decât dacă voia în mod special s-o facă, că era pregătit să lase lungi tăceri să intervină, mai degrabă decât să schimbe cuvinte fără rost. Din acest punct de vedere, se deosebea de anchetatorii profesionişti care puneau accent pe iniţiativă, pe evocarea atmosferei şi pe exploatarea dependenţei psihologice a prizonierului de cel care-l interoga. Mundt dispreţuia tehnica: era tipul acţiunii şi al faptelor. Leamas prefera asta.

Înfăţişarea lui Mundt se potrivea de minune cu

temperamentul său. Arăta ca un atlet. Părul blond era tuns scurt. Era curat şi fără strălucire. Chipul tânăr, bine ras, avea trăsături dure şi o franchețe înfricoşătoare; era lipsit de umor sau de fantezie. Arăta tânăr, dar nu avea un aer tineresc; cei mai vârstă îl luau în serios. Era bine făcut. Hainele cădeau bine pe el, pentru că avea un trup armonios proporțional. Lui Leamas nu îi fu deloc greu să-şi aducă aminte că Mundt este un ucigaş. Se simțeau la el o răceală, o foarte riguroasă înfumurare care îl dotau perfect pentru această afacere: asasinatul. Mundt era un tip foarte dur.

— Cealaltă acuzație pentru care vei fi judecat, dacă va fi necesar, adăugă Mundt fără grabă, este acuzația de crimă.

— Deci santinela a murit, nu? ripostă Leamas.

Un val de durere intensă îi străbătu țeasta.

Mundt confirmă printr-o mişcare din cap.

— Aşa stând lucrurile, rosti el, judecarea ta pentru spionaj este oarecum doar teoretică. Propun ca judecata în cazul lui Fiedler să fie publică. Este şi dorința Comitetului Executiv al Partidului.

— Şi vrei mărturia mea?

— Da.

— Cu alte cuvinte, nu ai niciun fel de dovezi.

— O să avem dovezi. O să avem mărturia ta.

Nu era nici urmă de amenințare în glasul lui Mundt. Nu vorbea într-o manieră anume, nici nu făcea vreo întorsătură dramatică.

— Pe de altă parte, în cazul tău ar putea exista circumstanțe atenuante. Ai fost şantajat de Serviciul de Informații britanic; te-au acuzat că ai furat bani, după care te-au forțat să intri în joc, să pregăteşti, drept revanşă, o capcană împotriva mea. Tribunalul ar da dovadă de compasiune față de o astfel de justificare.

Leamas păru luat prin surprindere.

— De unde ştii că m-au acuzat că am furat bani?

Dar Mundt nu răspunse.

— Fiedler e un mare prost, remarcă Mundt. Imediat după ce am citit raportul prietenului nostru, Peters, am ştiut de ce ai fost trimis, la fel cum am ştiut şi că Fiedler va cădea în capcană. Fiedler mă urăşte atât de mult! Încuviință din cap, ca şi când ar fi vrut să întărească adevărul observațiilor sale. Oamenii tăi erau la curent cu asta, desigur. A fost o operațiune foarte inteligentă. Cine a pregătit-o, spune-mi? Smiley? El a fost?

Leamas nu răspunse.

— Ştii, am vrut să văd raportul lui Fiedler despre interogatoriul pe care ți l-a luat el. I-am spus să mi-l trimită. Tot amâna, şi ştiam că am dreptate. După care, ieri, a făcut să circule raportul în Comitetul Executiv, dar mie nu mi-a trimis niciun exemplar. Cineva de la Londra a fost foarte isteț.

Leamas nu spuse nimic.

— Când l-ai văzut ultima oară pe Smiley? întrebă Mundt în treacăt.

Leamas ezită, nesigur pe el. Îl durea capul îngrozitor.

— Când l-ai văzut ultima oară? repetă Mundt.

— Nu-mi amintesc, răspunse în cele din urmă Leamas. Practic, nu mai făcea parte din schemă. Mai dădea pe acolo din când în când.

— E foarte bun prieten cu Peter Guillam, nu?

— Da, cred că da.

— Guillam, credeai tu, studia situația economică din RDG. O mică secție ciudată din Serviciul tău, nu prea erai sigur cu ce anume se ocupă.

— Da.

Privirea i se încețoşa, nu mai auzea limpede, iar capul îi zvâcnea nebuneşte de durere. Ochii îi ardeau şi îl dureau, îi era rău.

— Ei bine, când l-ai văzut ultima oară pe Smiley?

— Nu-mi amintesc… nu-mi amintesc.

Mundt clătină din cap.

— Ai o memorie foarte bună, când e vorba de orice mă incriminează pe mine. Toți ne amintim când am văzut

ultima dată pe cineva. De exemplu, tu l-ai văzut după ce te-ai întors de la Berlin?

— Da, cred că da. Am dat nas în nas cu el... odată, la sediu, la Londra. Leamas închisese ochii; asuda. Nu mai pot continua, Mundt... nu pentru mult timp, Mundt. Mi-e rău.

— După ce te-a agăţat Ashe, după ce a căzut în capcana întinsă pentru el, aţi luat masa de prânz împreună, nu?

— Da. Prânzul împreună.

— Masa s-a terminat pe la ora patru. Unde te-ai dus după aceea?

— Cred că m-am dus în City. Nu-mi amintesc exact... pentru Dumnezeu, Mundt, murmură Leamas ţinându-se cu mâna de cap, nu pot să continui. Nenorocitul ăsta de cap...

— Şi după aceea, unde te-ai dus? De ce te-ai descotorosit de urmăritorii tăi, de ce erai aşa de nerăbdător să scapi de ei?

Leamas nu spuse nimic: respira repede şi greu, ţinându-şi capul îngropat în mâini.

— Răspunde doar la această întrebare, şi pe urmă poţi să pleci. O să ai un pat. Poţi să dormi, dacă vrei. Altminteri, te întorci în celulă, înţelegi? O să fii legat din nou şi hrănit pe podea, ca un animal, înţelegi? Spune-mi unde te-ai dus.

Pulsaţiile puternice din cap deveniseră şi mai intense, încăperea se învârtea; auzea în jurul lui voci şi paşi; forme spectrale îi treceau fără încetare prin faţa ochilor, tăcute şi vaporoase; cineva striga, dar nu la el; uşa era deschisă, şi era sigur că o deschisese cineva. Încăperea era plină de oameni, şi toţi strigau deodată, pentru ca imediat să dispară; unii dintre ei chiar plecaseră, le auzea paşii care se îndepărtau, cu un zgomot asemănător vuietului din capul lui. Ecoul muri şi se aşternu liniştea. Apoi, întocmai ca atingerea îndurării, cineva îi puse o cârpă rece pe frunte, iar mâini binevoitoare îl luară şi îl

duseră.

Se trezi pe un pat de spital, şi la capul patului era Fiedler, care fuma o țigară.

18. Fiedler

Leamas începu să analizeze situația, încercând să înțeleagă ce se petrece cu el. Un pat cu aşternuturi. O singură încăpere fără grilaje la ferestre, doar perdele şi geamuri mate. Pereți verde pal, linoleum verde-închis; şi Fiedler care-l studia, fumând.

O infirmieră i-a adus de mâncare: un ou, o supă slabă şi fructe. Se simțea ca naiba, dar bănuia că e mai bine să mănânce. Aşa că se apucă de mâncat sub privirile lui Fiedler.

— Cum te simți? îl întrebă acesta.

— Al dracu' de rău, răspunse Leamas.

— Dar mai bine?

— Cred că da. Ezită. Nemernicii ăia m-au snopit.

— Ai omorât o santinelă, ştii?

— Bănuiam că aşa s-a întâmplat... La ce să te aştepți, dacă pui la cale o operațiune atât de tâmpită? De ce nu ne-au arestat imediat pe amândoi? De ce au stins toate luminile? Dacă a fost ceva mult prea organizat, asta a fost.

— Mi-e teamă că noi, ca națiune, avem tendința să supraorganizăm. Pentru străini, asta trece drept eficiență.

Se lăsă din nou linişte.

— Ție ce ți s-a întâmplat? întrebă Leamas.

— E, şi eu am fost frăgezit pentru interogatoriu.

— De oamenii lui Mundt?

— De oamenii lui Mundt *şi* de Mundt. A fost o senzație foarte specială!

— E un fel de a vedea lucrurile.

— Nu, nu; nu din punct de vedere fizic. Fizic, a fost un coşmar, dar trebuie să înțelegi că Mundt a avut un interes special să scoată untul din mine. În afară de mărturisiri.

— Pentru că ai născocit povestea aia despre...

— Pentru că sunt evreu.

— O, Doamne, murmură Leamas.

— Din cauza asta am avut parte de un tratament special. Tot timpul mi-a susurat-o în urechi. A fost foarte ciudat.

— Ce spunea?

Fiedler nu răspunse. Într-un sfârşit, murmură:

— Totul e de domeniul trecutului.

— De ce? Ce s-a întâmplat?

— În ziua în care am fost arestaţi, am făcut o cerere către Comitetul Executiv pentru un mandat civil pentru arestarea lui Mundt ca duşman al poporului.

— Dar eşti nebun – ţi-am spus, eşti nebun de legat, Fiedler! Niciodată el nu va...

— Mai erau şi alte probe împotriva lui, în afară de mărturia ta. Probe pe care le-am strâns în ultimii trei ani, una câte una. Mărturia ta a furnizat dovezile de care aveam nevoie; asta a fost tot. De îndată ce totul a fost clar, am pregătit un raport şi l-am trimis tuturor membrilor Comitetului Executiv, cu excepţia lui Mundt. L-au primit în aceeaşi zi în care am făcut cererea pentru mandat.

— Ziua în care am fost arestaţi.

— Da. Ştiam că Mundt se va lupta. Ştiam că are prieteni în Comitetul Executiv sau, cel puţin, oameni care să-i cânte în strună, oameni suficient de speriaţi ca să alerge la el de îndată ce primeau raportul meu. Ştiam că, până la urmă, va pierde. Comitetului Executiv îi fusese pusă la dispoziţie arma de care avea nevoie ca să-l distrugă; aveau raportul şi, în cele câteva zile cât am fost noi interogaţi, l-au citit şi recitit până când şi-au dat seama că este adevărat, iar fiecare a ştiut că şi ceilalţi sunt la curent. În cele din urmă, au reacţionat. Reuniţi de frica lor comună, de slăbiciunea lor comună şi de faptele pe care le aflaseră, s-au întors împotriva lui şi au ordonat formarea unui complet de judecată.

— Un complet de judecată?

— Unul secret, bineînţeles. Se reuneşte mâine. Mundt

este arestat.

— Şi care este cealaltă probă? Cea pe care ai obținut-o tu.

— Aşteaptă şi-ai să vezi, răspunse zâmbitor Fiedler. Mâine ai să vezi.

Fiedler rămase tăcut o vreme, urmărindu-l pe Leamas cum mănâncă.

— Şi completul ăsta de judecată, întrebă Leamas, de cine este condus?

— Asta depinde de preşedinte. Nu este un Tribunal al Poporului – e important să nu uităm asta. Este mai mult în spiritul unei investigații – un comitet de anchetă, adică, împuternicit de Comitetul Executiv să facă investigații şi să dea raportul despre un anumit... fapt. Raportul conține o recomandare. Într-un caz de felul ăsta, recomandarea este echivalentă cu un verdict, dar rămâne secretă, ca o parte a procedurilor Comitetului Executiv.

— Cum funcționează? Există avocați, procurori şi judecători?

— Sunt trei judecători, răspunse Fiedler. Şi, de fapt, există şi avocați. Mâine eu însumi voi pleda împotriva lui Mundt. Karden îl va apăra.

— Cine-i Karden?

Fiedler ezită.

— Un tip foarte dur, explică el. Arată ca un doctor de țară, mărunțel şi binevoitor. A fost la Buchenwald.

— De ce Mundt nu se poate apăra singur?

— A fost dorința lui Mundt. Se zice că acest Karden va chema un martor.

Leamas ridică din umeri.

— Asta e treaba ta, remarcă.

Se aşternu din nou tăcerea. În cele din urmă, Fiedler spuse gânditor:

— Nu m-ar fi deranjat – nu cred că m-ar fi deranjat, nu atât de mult, oricum – dacă m-ar fi torturat din pricina mea, din ură sau din gelozie. Înțelegi? Durerea aceea care nu se mai sfârşeşte şi îți spui tot timpul: „Şi dacă o să

leşin, şi dacă o să reuşesc să îndur durerea, natura o să aibă grijă de asta”, şi durerea care se intensifică, la fel ca un violonist care urcă pe coarda mi. Te gândeşti că nu merge mai sus, dar merge – aşa şi cu durerea, creşte, creşte, şi tot ce face natura este să te aducă de la o notă la alta, asemenea unui copil surd care este învățat să audă. Şi tot timpul murmura: „evreu… evreu…”. Aş fi putut să înțeleg, sunt sigur de asta, dacă ar fi făcut-o pentru un ideal, pentru Partid, dacă vrei, sau dacă m-ar fi urât *pe mine.* Dar n-a fost asta; el ura…

— E-n regulă, îl opri Leamas, tu ştii mai bine. E un ticălos.

— Da, repetă Fiedler, e un ticălos.

Părea tulburat. „Vrea să se laude în fața cuiva”, reflectă Leamas.

— M-am gândit mult la tine, adăugă Fiedler. M-am gândit la discuția pe care am avut-o, îți aminteşti, despre „motor”.

— Care motor?

Fiedler zâmbi.

— Îmi pare rău, a fost o traducere brută. Voiam să spun *„suflet”,* forța care ne animă, spirit, impuls; sau oricum îi spun creştinii.

— Eu nu sunt creştin.

Fiedler ridică din umeri.

— Ştii ce vreau să zic, zâmbi el din nou, lucrul care te stânjeneşte… O să mă exprim altfel. Să presupunem că Mundt are dreptate. Mi-a cerut să mărturisesc; trebuia să mărturisesc că lucram mână-n mână cu spionii britanici care plănuiau să-l ucidă. Înțelegi raționamentul – că întreaga operațiune a fost ticluită de spionajul britanic ca să ne instige – mă rog, pe mine, pentru a-l lichida pe cel mai bun om din Abteilung. Să întoarcem propriile arme împotriva noastră.

— A încercat şi cu mine, replică Leamas cu indiferență, şi adăugă: Ca şi cum eu aş fi copt toată povestea asta murdară.

— Dar ceea ce vreau eu să spun este asta: să presupunem că ai fi făcut-o, să presupunem că ar fi adevărat – dau un exemplu, înțelegi, o ipoteză: ai ucide un om, un om nevinovat…

— Mundt este el însuşi un ucigaş.

— Să presupunem că nu este. Să presupunem că pe mine ar fi vrut ei să mă omoare: ar face Londra chestia asta?

— Depinde… depinde de necesități…

— A, făcu Fiedler satisfăcut, depinde de necesități. Ca Stalin, de fapt. Cu accidentul rutier şi cu statistica. E o mare uşurare.

— De ce?

— Trebuie să dormi puțin, îl sfătui Fiedler. Comandă ce vrei de mâncare. Îți vor aduce orice doreşti. Mâine o să poți vorbi. Când ajunse la uşă, se uită înapoi şi spuse: Ştii, suntem cu toții o apă şi-un pământ, asta e partea comică.

Leamas adormi curând, mulțumit să ştie că Fiedler este aliatul lui şi că, în scurt timp, aveau să-l trimită la moarte pe Mundt. Aştepta cu nerăbdare lucrul ăsta de foarte multă vreme.

19. Şedinţă de partid

Liz era fericită la Leipzig. Austeritatea îi era pe plac – îi oferea mângâierea sacrificiului. Căsuţa în care stătea era întunecoasă şi mizeră, mâncarea era sărăcăcioasă, şi cea mai mare parte trebuia să ajungă la copii. Discutau politică la fiecare masă, ea şi *Frau* Ebert, secretar al organizaţiei locale Leipzig-Hohengrün, o femeie mărunţică, palidă, al cărei soţ era administratorul unei cariere de piatră din afara oraşului. Era ca şi când ar fi trăit într-o comunitate religioasă, se gândea Liz; o mănăstire sau un kibbutz, sau ceva de genul ăsta. Aveai senzaţia că lumea este mai bună pentru stomacul tău gol. Liz ştia puţină germană, pe care o învăţase de la mătuşa ei, şi a fost uimită de cât de repede a reuşit să-şi folosească aceste cunoştinţe. A încercat mai întâi în compania copiilor, care au zâmbit şi au ajutat-o. Copiii s-au purtat ciudat la început, ca şi când ar fi fost cineva foarte deosebit, de mare valoare, sau o raritate; în a treia zi, unul dintre ei şi-a adunat curajul şi a întrebat-o dacă a adus ciocolată de la *„drüben”* – „de acolo”. Nu se gândise niciodată la asta şi s-a simţit ruşinată. După asta, au părut să uite de ea.

Serile aveau loc activităţile de partid. Distribuiau literatură, vizitau membri ai organizaţiei care nu-şi îndepliniseră îndatoririle sau aveau absenţe la şedinţe, treceau pe la centrul organizaţiei de cartier pentru dezbateri privind „Probleme legate de împărţirea centralizată a producţiei agricole”, la care erau prezenţi toţi secretarii organizaţiilor locale, şi participau la o şedinţă a Consiliului Consultativ Muncitoresc de la o fabrică de maşini-unelte aflată la periferia oraşului.

În fine, în ziua a patra, joi, avu loc propria lor şedinţă de filială. Asta urma să constituie, cel puţin pentru Liz, cea mai extraordinară experienţă; avea să fie un exemplu pentru tot ceea ce ar fi putut fi organizaţia ei din

Bayswater într-o bună zi. Aleseseră un titlu minunat pentru discuțiile din seara aceea – „Coexistența după două războaie” – şi se aştepta o participare record. Fusese trimisă o circulară la toate organizațiile locale, avuseseră grija să nu aibă loc nicio altă reuniune rivală prin împrejurimi în seara aceea; în plus, nu era o zi în care să se facă cumpărături până târziu.

Veniră şapte oameni.

Şapte oameni, cărora li se adăugau Liz, secretarul de filială şi tipul de la organizația districtuală. Liz afişă un aer brav, dar era teribil de supărată. Abia dacă se putea concentra asupra vorbitorului, şi, atunci când încercă, văzu că acesta folosea lungi cuvinte nemțeşti compuse, pe care, oricum, ea nu le înțelegea. Semăna cu şedințele din Bayswater, semăna cu vecernia de la mijlocul săptămânii, de pe vremea când se ducea la biserică – acelaşi mic grup de fețe docile ale gazdelor, aceeaşi conştiință de sine aferată, aceeaşi senzație a unei idei mărețe în mâinile unor oameni mărunți. Avea întotdeauna acelaşi sentiment – era groaznic, e adevărat, dar aşa simțea – îşi dorea să nu apară nimeni, pentru că era o situație teribilă şi sugera persecuție, umilință, reprezenta ceva la care puteai să reacționezi.

Dar şapte oameni nu însemnau nimic: era mai rău decât nimic, pentru că reprezentau dovada inerției maselor care nu puteau fi atrase. Ți se rupea inima.

Încăperea era mai bună decât sala de clasă din Bayswater, dar nici măcar asta nu era o consolare. În Bayswater fusese distractiv să încerci să *găseşti* o sală. În primele zile, se prefăcuseră că sunt altceva, nu membri de Partid. Închiriaseră camere dosnice prin cârciumi, o sală de consiliu la Ardena Café, sau se întâlniseră în secret în casa câte unuia dintre ei. Atunci li se alăturase Bill Hazel, de la liceu, şi folosiseră sala lui de clasă. Chiar şi aşa exista un risc – directorul credea că Bill conduce un cerc dramatic, aşa că, măcar teoretic, ar fi putut să fie controlați. Într-un fel sau altul, locul acela se potrivea

mai bine decât această Sală a Păcii din prefabricate, cu crăpături pe la colțuri și cu tabloul lui Lenin. De ce puseseră rama aia stupidă de jur împrejurul tabloului? Mănunchiuri de tuburi de orgă răsărind de prin colțuri și stegulețe prăfuite care decorau sala. Avea ceva din aerul unei înmormântări fasciste. Uneori se gândea că Alec avea dreptate – credeai în lucruri pentru că aveai nevoie s-o faci; nu era important în ce anume credeai, asta nu avea valoare în sine, nici semnificație. El obișnuia să spună: „Câinele se scarpină unde îl mănâncă. Pe fiecare câine îl mănâncă în alt loc”. Nu, era greșit, Alec nu avea dreptate – să spui așa ceva era imoral. Pace și libertate și egalitate – astea erau fapte, bineînțeles că erau. Dar istoria? – toate legile acelea pe care le dovedea Partidul. Nu, Alec greșea: adevărul exista în afara oamenilor, era demonstrat în istorie, oamenii trebuie să i se închine, să fie zdrobiți de el, dacă e nevoie. Partidul era avangarda istoriei, nucleul luptei pentru Pace… a citit alineatul acela cu oarecare nesiguranță. Ar fi vrut să fi venit mai mulți oameni. Șapte erau așa de puțini. Arătau așa de necăjiți; necăjiți și flămânzi.

Ședința odată terminată, Liz o așteptă pe *Frau* Ebert să adune broșurile nevândute de pe masa greoaie de lângă ușă, să-și completeze carnetul de participant și să-și pună haină, căci în seara aceea era frig. Oratorul plecase – destul de nepoliticos, se gândea Liz – înainte de discuțiile generale. *Frau* Ebert era la ușă, cu mâna pe întrerupător, când, din întuneric, apăru un bărbat, postat exact în pragul ușii. Pentru o fracțiune de secundă, Liz crezu că este Ashe. Era înalt, blond și purta un impermeabil dintre acelea cu nasturi de piele.

— Tovarășa Ebert? întrebă el.

— Da?

— Caut o tovarășă englezoaică, Gold. Stă cu dumneavoastră?

— Eu sunt Elizabeth Gold, interveni Liz, și bărbatul intră în hol, închizând ușa în urma lui, astfel că lumina îi

cădea din plin pe chip.

— Sunt Holten, de la organizația de cartier. Îi arătă un act lui *Frau* Ebert, care rămăsese lângă ușă, iar ea aprobă din cap şi-i aruncă o privire cam neliniştită lui Liz. Mi s-a cerut să-i transmit tovarăşei Gold un mesaj din partea Comitetului Executiv, continuă bărbatul. Este legat de o schimbare în programul dumneavoastră; o invitație de a participa la o şedință specială.

— O, exclamă Liz cam prosteşte. I se părea fantastic că ar fi putut auzi vreodată de ea Comitetul Executiv.

— Este un gest, preciza Holten. Un gest de bunăvoință.

— Dar eu… dar *Frau* Ebert… începu Liz, complet neajutorată.

— Sunt sigur că tovarăşa Ebert vă va ierta, având în vedere împrejurările.

— Desigur, replică *Frau* Ebert iute.

— Unde se va ține şedința?

— Este necesar să plecați în seara asta, răspunse Holten. Avem mult de mers. Aproape de Görlitz.

— La Görlitz… Unde-i asta?

— În est, răspunse repede *Frau* Ebert. La granița cu Polonia.

— Putem să vă ducem acasă cu maşina acum. Vă puteți lua lucrurile şi, imediat după aceea, ne vom continua călătoria.

— În seara asta? Acum?

— Da! Holten nu părea să fie de părere că Liz are de ales.

Îi aştepta o maşină mare şi neagră. În față era un şofer şi pe capotă un steag. Arăta mai degrabă a maşină militară.

20. Tribunalul

Tribunalul nu era mai mare decât o sală de clasă. În cele doar cinci sau şase bănci care se aflau la un capăt al sălii stăteau paznici şi temniceri, iar ici şi colo, printre ei, spectatori – membri ai Comitetului Executiv şi oficialităţi atent selecţionate. La celălalt capăt al încăperii stăteau cei trei membri ai completului de judecată, pe scaune cu spătar înalt, la o masă de stejar nelustruită. Deasupra lor atârna o stea mare, roşie, din placaj, suspendată din tavan cu trei fire de sârmă. Pereţii sălii erau albi, la fel ca pereţii celulei lui Leamas.

De fiecare parte a mesei, cu scaunele puţin depărtate de ea, dar îndreptate astfel încât să se afle unul în faţa celuilalt, stăteau doi bărbaţi; unul era de vârstă mijlocie, poate şaizeci de ani, într-un costum negru şi cu o cravată gri, genul de costum care se poartă la bisericile de ţară din Germania. Celălalt era Fiedler.

Leamas stătea în spate, încadrat de doi gardieni. Printre capetele spectatorilor, îl vedea pe Mundt, el însuşi înconjurat de poliţişti, cu părul lui blond, tuns foarte scurt, cu umerii largi acoperiţi de familiara uniformă cenuşie de închisoare. Lui Leamas asta îi sugera, în mod curios, starea de spirit a tribunalului – sau influenţa lui Fiedler – faptul că el era îmbrăcat cu hainele personale, în timp ce Mundt era în uniforma de închisoare.

Leamas se aşezase de puţin timp la locul său, când preşedintele tribunalului, care stătea la mijlocul mesei, sună din clopoţel. Sunetul îl făcu să-şi îndrepte atenţia către el, şi îl străbătu un fior când îşi dădu seama că preşedintele e o femeie. Nu putea fi învinovăţit prea tare că nu observase asta înainte. Avea în jur de cincizeci de ani, ochii mici şi era brunetă. Părul era tuns scurt, bărbăteşte, şi purta o tunică închisă la culoare, practică, genul preferat de gospodinele sovietice. Se uită cu atenţie prin încăpere, îi făcu semn din cap unei santinele să

închidă uşa, şi se adresă de îndată, fără ceremonie, curții:

— Cu toții ştiți de ce suntem aici. Procedurile sunt secrete, nu uitați acest lucru. Acesta este un tribunal convocat de urgență de către Comitetul Executiv. Răspundem doar în fața Comitetului Executiv. O să audiem martorii când o să considerăm că este momentul. Arătă spre Fiedler cu un gest formal. Tovarăşe Fiedler, te rog să începi!

Fiedler se ridică. Înclinând scurt capul către masa completului, scoase din servieta de lângă el un teanc de hârtii legate laolaltă cu un şnur negru.

A vorbit liniştit şi cursiv, cu o modestie pe care Leamas nu i-o văzuse niciodată. Pentru Leamas, totul a fost un spectacol bun, foarte potrivit cu rolul unui individ care, cu regret, îşi spânzură şeful.

— Mai întâi, ar trebui să ştiți, dacă nu ați aflat deja, începu Fiedler, că, în ziua în care Comitetul Executiv a primit raportul meu despre acțiunile tovarăşului Mundt, eu am fost arestat, împreună cu dezertorul Leamas. Amândoi am fost închişi şi amândoi… am fost invitați, cu o duritate extremă, să mărturisim că această teribilă afacere a fost un complot fascist împotriva unui tovarăş loial.

Puteți observa, din raportul pe care vi l-am înaintat deja, cum a intrat Leamas în atenția noastră: noi înşine l-am descoperit, l-am convins să dezerteze şi, în final, l-am adus în Germania Democrată. Nimic n-ar putea demonstra mai limpede imparțialitatea lui Leamas decât acest lucru: că, din motive pe care le voi explica, încă refuză să creadă că Mundt era agent britanic. De aceea, mi se pare ridicol să credem că Leamas este o cursă care ni s-a întins: inițiativa a fost a noastră, iar mărturia lui Leamas, fragmentară, dar vitală, oferă numai dovada finală dintr-un lung lanț de indicii care acoperă perioada ultimilor trei ani.

Aveți în fața dumneavoastră protocolul scris al acestui

caz. Eu nu trebuie să fac altceva decât să interpretez pentru dumneavoastră faptele pe care le cunoaşteţi deja.

Acuzaţia care i se aduce tovarăşului Mundt este: agent al unei puteri imperialiste. Aş fi putut să aduc alte acuzaţii – că a transmis informaţii Serviciului Secret britanic, că şi-a transformat departamentul în lacheul inconştient al unui stat burghez, că a acoperit deliberat grupări revanşarde antipartinice, şi că a acceptat în schimb, drept recompensă, diferite sume în valută străină. Aceste acuzaţii ar deriva din prima; aceea că Hans-Dieter Mundt este agent al unei puteri imperialiste. Pedeapsa pentru această infracţiune este moartea. În codul nostru penal nu există o infracţiune mai gravă, nici una care să expună statul nostru unor pericole mai mari, nici care să ceară mai multă vigilenţă din partea organelor noastre de partid.

Ajuns aici, Fiedler puse hârtiile jos.

— Tovarăşul Mundt are patruzeci şi doi de ani. Este directorul adjunct al Departamentului pentru Apărarea Poporului. Nu este căsătorit. A fost întotdeauna considerat un tip având calităţi excepţionale, neobosit în a servi interesele Partidului, neîndurător în a le apăra.

O să vă spun câteva amănunte din cariera lui. A fost recrutat în Departament la vârsta de douăzeci şi opt de ani şi a trecut prin instruirea regulamentară. După ce şi-a încheiat perioada de probă, a primit misiuni speciale în ţări scandinave mai ales în Norvegia, în Suedia şi în Finlanda – unde a reuşit să stabilească o reţea de informaţii care ducea lupta împotriva agitatorilor fascişti chiar în tabăra duşmană. Şi-a îndeplinit cu bine această sarcină, şi nu există niciun motiv să presupunem că, la vremea respectivă, era altceva decât un zelos membru al acestui Departament. Dar, tovarăşi, să nu uităm aceste legături timpurii cu Scandinavia. Reţelele puse la punct de tovarăşul Mundt imediat după război au constituit scuza, mulţi ani mai târziu, pentru călătoriile în Finlanda şi în Norvegia, unde îndatoririle sale au devenit

acoperirea care-i permitea să scoată mii de dolari din bănci străine, în schimbul purtării sale de trădător. Să ne înțelegem foarte clar: tovarăşul Mundt nu a fost victima celor care încearcă să nege argumentele istoriei. La început laşitate, apoi slăbiciune, pe urmă lăcomie – acestea au fost motivele lui; acumularea unei mari averi, visul său. Ca o ironie, sistemul complicat prin care era satisfăcută setea sa pentru bani a pus pe urmele lui forțele dreptății.

Fiedler se opri, aruncând spre sală o privire brusc arzătoare. Leamas urmărea totul fascinat.

— Asta să fie o lecție, strigă Fiedler, pentru ceilalți duşmani ai statului, a căror infracțiune este atât de îngrozitoare, încât sunt obligați să comploteze în ore târzii din noapte!

Un murmur plin de simțul datoriei răzbătu dinspre minusculul grup de spectatori aflați în spatele sălii.

— Nu vor scăpa de vigilența poporului al cărui sânge vor să-l vândă!

Ai fi zis că Fiedler se adresează unei mari mulțimi, şi nu celor câțiva oameni – o mână de paznici şi de oficialități – adunați în încăperea minusculă, cu pereți albi.

Leamas îşi dădu seama, în acel moment, că Fiedler nu vrea să rişte nimic: conduita tribunalului, procurorii şi martorii, totul trebuie să fie impecabil. Fiind conştient, fără îndoială, de pericolul unei contraacuzații ulterioare, inerente în astfel de cazuri, Fiedler îşi apăra spatele: polemica avea să ajungă în arhive, iar el avea să fie un bărbat viteaz care se înhămase să o combată.

În acel moment, Fiedler deschise dosarul care se afla în fața lui pe birou.

— La sfârşitul lui 1956, Mundt a fost trimis la Londra, ca membru al Misiunii Est-Germane a Oțelului. În plus, avea ca sarcină suplimentară luarea unor măsuri contrasubversive împotriva grupurilor de *emigrés*. În decursul activității sale, s-a expus la mari pericole – nu

există nicio îndoială în legătură cu asta – şi a obţinut rezultate valoroase.

Atenţia lui Leamas fu din nou atrasă de chipurile celor trei de la masa din mijloc. La stânga preşedintei, un tinerel smead. Ochii acestuia păreau pe jumătate închişi. Părul dezordonat era moale şi lins, iar chipul palid, slab, era cel al unui ascet. Avea mâini subţiri, care se jucau neobosit cu colţul unui teanc de hârtii din faţa lui. Leamas bănuia că este omul lui Mundt; n-ar fi putut să spună de ce. De partea cealaltă a mesei stătea un tip puţin mai în vârstă, cu început de chelie, cu o faţă deschisă şi plăcută. Lui Leamas îi părea cam neghiob. Bănuia că, dacă soarta lui Mundt atârna în balanţă, tânărul avea să-l apere şi femeia să-l condamne. Se gândea că al doilea tip s-ar simţi jenat de divergenţa de opinii şi s-ar alia cu preşedinta.

Fiedler vorbea din nou.

— A fost recrutat la sfârşitul mandatului său la Londra. Am spus că s-a expus la mari pericole; făcând acest lucru, a intrat în conflict cu Serviciul Secret britanic, care a emis un mandat de arestare pe numele lui. Mundt, care nu avea imunitate diplomatică (Marea Britanie, membră a NATO, nu recunoaşte suveranitatea noastră), s-a ascuns. Au fost supravegheate porturile, fotografia şi semnalmentele lui au distribuite pe tot teritoriul Insulelor Britanice. Cu toate acestea, după numai două zile petrecute în ascunzătoare, tovarăşul Mundt a luat un taxi către aeroportul din Londra şi a venit cu avionul la Berlin. „Magnific”, veţi spune, şi aşa a şi fost. Cu toate forţele poliţiei britanice alertate, cu şoselele, căile ferate, porturile şi aeroporturile sub supraveghere constantă, tovarăşul Mundt ia un avion de la aeroportul din Londra. Cu adevărat magnific! Sau poate că o să vi se pară, tovarăşi, având avantajul că puteţi judeca retrospectiv, că evadarea lui Mundt din Anglia a fost puţin *prea* extraordinară, puţin *prea* uşoară, că, fără complicitatea autorităţilor britanice, n-ar fi fost

niciodată posibilă!

Un alt murmur, mai spontan decât primul, se ridică din spatele sălii.

— Adevărul este acesta: Mundt *a fost* luat prizonier de englezi; în cursul unui scurt interogatoriu de notorietate, aceştia i-au oferit alternativa clasică. Ce avea să urmeze: ani buni într-o închisoare imperialistă, sfârşitul unei cariere strălucite, sau Mundt îşi va face o întoarcere dramatică acasă, în țara lui, în ciuda oricăror aşteptări, şi îşi va ține promisiunea făcută? Bineînțeles că britanicii au condiționat întoarcerea lui prin furnizarea de informații, în schimbul cărora aveau să-i plătească mari sume de bani. Prins între ciocan şi nicovală, Mundt a fost recrutat.

Acum, era în interesul britanicilor să promoveze cariera lui Mundt. Încă nu putem dovedi că succesul lui Mundt în lichidarea unor agenți occidentali mărunți a fost opera stăpânilor lui imperialişti, care-şi trădau propriii colaboratori – cei de care se puteau dispensa – pentru a spori prestigiul lui Mundt. Nu putem dovedi, dar este o presupunere pe care-o permit probele.

Încă din 1960 – anul în care tovarăşul Mundt a devenit şeful secției de contraspionaj din Abteilung – ne-au parvenit indicii din toată lumea privind existența unui spion sus-pus printre noi. Karl Riemeck a fost spion, cu toții ştiți asta; când a fost eliminat, am crezut că răul fusese exterminat. Dar zvonurile au persistat.

Pe la sfârşitul lui 1960, un fost colaborator al nostru a abordat în Liban un englez despre care se ştia că este în legătură cu serviciul lor secret. I-a propus – am aflat foarte curând după aceea – dezmembrarea completă a celor două secții din Abteilung pentru care lucrase anterior. Oferta lui a fost respinsă, după ce a fost transmisă la Londra. A fost o chestiune foarte ciudată. Nu putea să însemne decât că englezii posedau informațiile care li se ofereau, *şi că acestea erau la zi.*

Începând de pe la jumătatea anului 1960, pierdeam

colaboratori în străinătate într-un ritm alarmant. Deseori, erau arestați la scurt timp după trimiterea lor. Uneori duşmanul încerca să-i întoarcă împotriva noastră pe propriii noştri agenți, dar nu prea des. Ca şi când nu prea puteai să le dai bătăi de cap.

Şi apoi – era la începutul lui 1961, dacă nu mă înşală memoria – norocul a dat peste noi. Am obținut, prin mijloace pe care nu le voi menționa, un rezumat al informațiilor pe care Serviciul Secret britanic le deținea despre Abteilung. Erau complete, exacte şi surprinzător de actuale. Bineînțeles că i le-am arătat lui Mundt – era superiorul meu. Mi-a spus că nu era nicio surpriză pentru el: avea mai multe anchete în desfăşurare şi mi-a cerut să nu acționez, pentru a nu le prejudicia. Şi mărturisesc că, în acel moment, mi-a trecut prin minte gândul, oricât de îndepărtat şi de fantastic ar fi fost, că Mundt însuşi este cel care a furnizat informațiile. Mai erau şi alte indicii…

Nu trebuie să va mai spun că ultima persoană care să fie suspectată de spionaj este şeful secției de contraspionaj. Ideea este atât de abominabilă, atât de melodramatică, încât puțini ar nutri-o, darămite să o şi pună în practică! Mărturisesc că eu însumi m-am făcut vinovat de o excesivă lipsă de tragere de inimă, înainte de a ajunge la o astfel de concluzie, aparent imposibilă. A fost o greşeală.

Dar, tovarăşi, mărturia decisivă a ajuns în mâinile noastre. Propun să chemăm acum acest martor. S-a răsucit, aruncându-şi privirea spre fundul sălii. Aduceți-l pe Leamas!

Gardienii care-l flancau se ridicară, iar Leamas o porni de-a lungul rândului, până la intervalul improvizat, nu mai lat de vreo şaizeci de centimetri, care se întindea până în mijlocul sălii. Unul dintre gardieni îi spuse că trebuie să stea cu fața la masă. Fiedler stătea în picioare, la aproximativ doi metri. Întâi i se adresă preşedinta:

— Martorul să ne spună cum se numeşte, ceru ea.
— Alec Leamas.
— Ce vârstă aveți?
— Cincizeci de ani.
— Sunteți căsătorit?
— Nu.
— Dar ați fost.
— Acum nu sunt căsătorit.
— Ce meserie aveți?
— Sunt ajutor de bibliotecar.
Fiedler interveni furios:
— Înainte de asta ai fost angajat de Serviciul de Informații britanic, nu-i aşa? se răsti el scurt.
— Aşa este. Până anul trecut.
— Tribunalul a citit raportul care conține interogatoriul tău, continuă Fiedler. Vreau să le povesteşti din nou despre conversația pe care ai avut-o cu Peter Guillam cândva în mai, anul trecut.
— Adică atunci când am vorbit despre Mundt?
— Da.
— Ți-am spus. Eram la Centru, la biroul din Londra – sediul nostru din Cambridge Circus. Am dat nas în nas cu Peter pe hol. Ştiam că este implicat în cazul Fennan şi l-am întrebat ce se întâmplase cu George Smiley. Pe urmă, am continuat să discutăm despre Dieter Frey, care a murit, şi despre Mundt, care era amestecat în chestia asta. Peter credea că Maston – Maston răspundea efectiv de caz atunci – nu voise ca Mundt să fie prins.
— Cum ai interpretat acest lucru? întrebă Fiedler.
— Ştiam că Maston făcuse varză cazul Fennan. Am presupus că nu voia să scormonească rahatul, dacă Mundt ar fi apărut la Old Bailey[14].
— Dacă Mundt ar fi fost prins, ar fi fost pus sub acuzație conform legii? interveni preşedinta.
— Depinde cine îl prindea. Dacă l-ar fi prins poliția, ar fi raportat la Ministerul de Interne. După asta, nicio putere din lume nu ar fi putut împiedica punerea lui sub

acuzație.

— Şi ce s-ar fi întâmplat dacă l-ar fi prins Serviciul tău? întrebă Fiedler.

— A, asta-i o cu totul altă problemă. Presupun că, fie ar fi fost interogat şi pe urmă ar fi încercat să facă schimb: el pentru unu sau doi dintre oamenii noştri aflați în închisoare aici; fie i-ar fi dat un bilet.

— Ce înseamnă asta?

— S-ar fi descotorosit de el.

— L-ar fi lichidat? Acum Fiedler punea toate întrebările, iar membrii tribunalului scriau conştiincios în dosarele din fața lor.

— Nu ştiu ce ar fi făcut. N-am fost niciodată amestecat în jocul ăsta.

— Nu ar fi fost posibil să fi încercat să-l recruteze ca agent?

— Ba da, dar nu au reuşit.

— De unde ştii?

— Ei, pentru numele lui Dumnezeu, ți-am spus şi ți-am repetat-o de nenumărate ori! Nu sunt un nimeni, un executant nenorocit… Am fost şeful Organizației din Berlin timp de patru ani. Dacă Mundt ar fi fost dintre oamenii noştri, aş fi ştiut. N-aş fi avut cum să nu aflu.

— Exact!

Fiedler părea mulțumit de acest răspuns, încrezător poate că ceilalți membri din completul de judecată nu sunt satisfăcuți. Apoi, atenția lui se îndreptă spre operațiunea Bulgarele de Zăpadă; îl plimbă pe Leamas din nou prin complexitatea măsurilor speciale de securitate care stau la baza circulației dosarului, pomenind scrisorile către banca din Copenhaga şi cea din Helsinki şi singurul răspuns pe care îl primise Leamas. Adresându-se tribunalului, Fiedler comentă:

— Nu am primit niciun răspuns de la Helsinki. Nu ştiu de ce. Dar o să recapitulez pentru dumneavoastră. Leamas a depus bani la banca din Copenhaga pe 15 iunie. Printre documentele din fața dumneavoastră se află

facsimilul unei scrisori de la Banca Regală Scandinavă, adresată lui Robert Lang. Robert Lang este numele pe care l-a folosit Leamas ca să deschidă contul de la Copenhaga. Din acea scrisoare (numărul doisprezece din dosarele dumneavoastră), veți vedea că toată suma – zece mii de dolari – a fost retrasă de cosemnatarul contului o săptămână mai târziu. Îmi închipui, continuă Fiedler arătând din cap spre chipul încremenit al lui Mundt, aflat în primul rând, că acuzatul nu poate contesta că a fost la Copenhaga pe 21 iunie, angajat într-o activitate secretă din partea serviciului nostru, Abteilung. Se opri puțin, apoi continuă: Vizita lui Leamas la Helsinki – a doua vizită pe care a făcut-o ca să depună bani – a avut loc în jur de 24 septembrie. Ridicând glasul, se întoarse şi se uită direct la Mundt. Pe 3 octombrie, tovarăşul Mundt a făcut o călătorie clandestină în Finlanda – încă o dată, chipurile, în interesul Abteilung.

Iarăşi tăcere. Fiedler se răsuci încet şi se adresă încă o dată tribunalului. Cu o voce deopotrivă supusă şi amenințătoare, întrebă:

— Te plângi că dovezile sunt indirecte? Îți mai amintesc un lucru. Se întoarse spre Leamas. Martor, în timpul activităților tale în Berlin te-ai asociat cu Karl Riemeck, fost secretar al Comitetului Executiv al Partidului Socialist Unit. Care a fost natura asocierii?

— A fost agentul meu, până când oamenii lui Mundt l-au împuşcat.

— Exact! A fost împuşcat de oamenii lui Mundt. Unul dintre mulții spioni lichidați în mod sumar de tovarăşul Mundt înainte să poată fi interogați. Dar înainte să fie împuşcat de oamenii lui Mundt, a fost agent al Serviciului Secret britanic?

Leamas confirmă cu o mişcare din cap.

— Te rog să descrii întâlnirea lui Riemeck cu acela căruia îi spui Control.

— Control a venit la Berlin de la Londra ca să-l vadă pe Karl. Karl era unul dintre cei mai productivi agenți pe

care-i aveam, cred, iar Control voia să-l cunoască.

Fiedler interveni:

— Era şi unul dintre cei mai de încredere?

— Da, o, da! Cei de la Londra îl iubeau pe Karl; nu putea face nimic rău. Când a sosit Control, am aranjat să vină Karl la mine, şi am cinat toți trei în apartamentul meu. De fapt, nu-mi plăcea să vină Karl acolo, dar nu-i puteam spune asta lui Control. E greu de explicat, dar cei de la Londra sunt suspicioşi, sunt aşa de departe de realitate, încât eram mort de frică să nu găsească vreo scuză ca să preia ei controlul asupra lui Karl – sunt în stare de aşa ceva!

— Deci, ai fixat o întâlnire pentru voi trei, interveni tăios Fiedler. Şi ce s-a întâmplat?

— Control mi-a cerut dinainte să am grijă să poată rămâne un sfert de oră singur cu Karl, aşa că, în cursul serii, am pretins că nu mai avem scotch. Am plecat de acasă şi m-am dus la de Jong. Am băut vreo două pahare la el, am împrumutat o sticlă şi m-am întors acasă.

— Cum i-ai găsit?

— Cum adică?

— Control şi Riemeck încă vorbeau? Dacă da, despre ce vorbeau?

— Nu vorbeau deloc când am ajuns eu.

— Mulțumesc! Poți să te aşezi.

Leamas se întoarse la locul lui în fundul sălii. Fiedler se răsuci către cei trei membri ai tribunalului şi începu:

— Vreau să vorbesc mai întâi despre spionul Riemeck, care a fost împuşcat, Karl Riemeck. Aveți în față o listă cu toate informațiile pe care Riemeck i le-a transmis lui Alec Leamas la Berlin, din câte-şi aminteşte Leamas. Este un dosar formidabil, plin de acte de trădare. Dați-mi voie să rezum pentru dumneavoastră. Riemeck le-a dat stăpânilor lui un raport detaliat privind activitatea şi personalitățile din Abteilung. Dacă e să-l credem pe Leamas, era capabil să descrie lucrările celor mai secrete reuniuni ale noastre. Ca secretar al Comitetului Executiv,

a furnizat procesele-verbale ale celor mai confidenţiale dezbateri ale acestuia.

Era uşor pentru el; el însuşi aduna toate documentele fiecărei şedinţe. Dar *accesul* lui Riemeck la afacerile confidenţiale ale Abteilung-ului este o chestiune diferită. Cine, la sfârşitul lui 1959, l-a cooptat pe Riemeck în Comitetul pentru Apărarea Poporului, acest subcomitet vital al Comitetului Executiv care coordonează şi discută problemele organelor noastre de securitate? Cine a propus ca Riemeck să aibă privilegiul de a i se permite accesul la dosarele Abteilung-ului? Cine, în fiecare stadiu din cariera lui Riemeck *începând din* 1959 (anul în care Mundt s-a întors din Anglia, vă mai amintiţi), îl făcea remarcat pentru posturi de o excepţională responsabilitate? Vă spun eu, rosti ritos Fiedler. Acelaşi om care a fost pus doar să-i apere spatele în activităţile de spionaj: Hans-Dieter Mundt! Să ne amintim cum a contactat Riemeck serviciile occidentale de informaţii din Berlin – cum a găsit maşina lui de Jong la un picnic şi pus un rolfilm în ea. Nu sunteţi uluiţi de presentimentele lui Riemeck? De unde ştia unde să găsească maşina, şi exact în ziua aceea? Riemeck nu avea maşină, aşa că nu ar fi putut să-l urmărească pe de Jong de acasă de la el, din Berlinul de Vest. Nu era decât o singură cale prin care ar fi putut afla – prin serviciul propriei noastre poliţii, care a raportat prezenţa lui de Jong ca pe o chestiune de rutină, imediat ce maşina a trecut de punctul de control intersectorial. Informaţiile acelea i-au parvenit lui Mundt, iar Mundt i le-a transmis lui Riemeck. *Aceasta* este dovada împotriva lui Hans-Dieter Mundt – vă spun, cu siguranţă Riemeck a fost creaţia lui, legătura între Mundt şi stăpânii lui imperialişti!

Fiedler se opri puţin, apoi adăugă liniştit:

— Mundt – Riemeck – Leamas: acesta era lanţul de comandă, şi este o practică recunoscută a serviciilor de informaţii din toată lumea, ca fiecare verigă a lanţului să nu ştie, pe cât posibil, de celelalte. Astfel, este *corect* ca

Leamas să susțină că nu ştie nimic în detrimentul lui Mundt: nu este altceva decât dovada unei bune securități din partea stăpânilor lui din Londra.

Vi s-a mai spus cum întregul caz cunoscut sub numele de Bulgărele de Zăpadă a fost orchestrat în condiții de confidențialitate speciale, cum Leamas ştia, în termeni foarte vagi, despre o secție de informații condusă de Peter Guillam, şi care se presupune că se ocupa de condițiile economice din republica noastră – secție care, în mod surprinzător, era pe lista de distribuție a Bulgărelui de Zăpadă. Permiteți-mi să vă reamintesc că acelaşi Peter Guillam a fost unul dintre ofițerii de securitate britanici implicați în investigarea activităților lui Mundt când acesta era în Anglia.

Tinerelul de la masa completului de judecată ridică creionul şi, privindu-l pe Fiedler cu ochii lui duri şi reci, larg deschişi, întrebă:

— Atunci de ce l-a lichidat Mundt pe Riemeck, dacă Riemeck era agentul lui?

— Nu a avut altă soluție. Riemeck era deja bănuit. Amanta sa îl trădase prin indiscrețiile ei lăudăroase. Mundt a dat ordin să fie împuşcat de îndată ce este zărit, apoi i-a trimis vorbă lui Riemeck să fugă, şi astfel a fost eliminat pericolul trădării. Ulterior, Mundt a asasinat-o pe femeie.

Aş vrea să speculez puțin pe marginea tehnicii folosite de Mundt. După întoarcerea lui în Germania, în 1959, Serviciul de Informații britanic a aplicat tactica aşteptării. Dorința lui Mundt de a coopera cu ei trebuia să fie demonstrată, aşa că i-au dat instrucțiuni şi apoi au aşteptat, mulțumiți să plătească şi să spere că totul va fi bine. La vremea respectivă, Mundt nu era funcționar superior al Serviciului nostru – nici al partidului nostru – dar a mirosit o afacere bună, şi a început să raporteze ceea ce vedea. Comunica, bineînțeles, cu stăpânii lui, fără ajutor. Trebuie să presupunem că întâlnirile aveau loc în Berlinul de Vest, că, în scurtele sale călătorii în

Scandinavia şi în alte părţi, a fost contactat şi interogat. Probabil că, la început, englezii au fost prudenţi – cine nu ar fi? – cântăreau cu deosebită grijă informaţiile furnizate de el, comparându-le cu lucrurile pe care le ştiau deja, de teamă că ar putea face un joc dublu. Treptat însă, şi-au dat seama că găsiseră o mină de aur. Mundt s-a apucat de munca lui de trădător cu aceeaşi eficienţă sistematică pentru care este renumit. La început – şi este doar presupunerea mea, dar se bazează, tovarăşi, pe o îndelungată experienţă în această activitate şi pe mărturia lui Leamas – în primele câteva luni, nu au îndrăznit să pună la punct niciun fel de reţea din care să facă parte şi Mundt. L-au lăsat să fie un lup singuratic, îl întreţineau, îl plăteau şi-l instruiau separat de organizaţia lor de la Berlin. Au conceput la Londra, sub conducerea lui Peter Guillam (pentru că el a fost acela care l-a recrutat pe Mundt), o mică secţie sub acoperire, ale cărei atribuţii nu erau cunoscute nici măcar în cadrul Serviciului decât de un cerc select. Îl plăteau pe Mundt după un sistem special numit Bulgărele de Zăpadă, şi, fără îndoială, tratau informaţiile pe care acesta le furniza cu deosebită precauţie. Înţelegeţi deci, povestea se potriveşte cu spusele lui Leamas: nu avea cunoştinţă despre existenţa lui Mundt, deşi – după cum veţi vedea – nu numai că l-a plătit, dar, în cele din urmă, *a primit de fapt de la Riemeck şi apoi a transmis la Londra informaţiile pe care le obţinuse Mundt.*

Spre sfârşitul lui 1959, Mundt i-a informat pe stăpânii lui de la Londra că a găsit în cadrul Comitetului Executiv un tip care avea să fie intermediar între ei şi Mundt. Acesta era Karl Riemeck.

Cum l-a găsit Mundt pe Riemeck? Cum a îndrăznit să stabilească dacă Riemeck vrea să coopereze? Nu trebuie să uitaţi poziţia excepţională deţinută de Mundt: avea acces la toate dosarele de securitate, putea pune microfoane la telefoane, putea deschide scrisori, utiliza urmăritori; putea să interogheze pe oricine fără să i se

conteste dreptul, şi era în posesia unui tablou foarte amănunțit al vieții lor personale. Mai presus de orice, putea să pună capăt oricărei suspiciuni într-o clipă, întorcând împotriva oamenilor chiar arma – vocea lui Fiedler tremura de furie – care fusese destinata protejării lor.

Revenind fără efort la stilul lui rațional dinainte, continuă:

— Acum înțelegeți ce a făcut Serviciul de Informații din Londra. Păstrând încă secreta identitatea lui Mundt, a pus la cale recrutarea lui Riemeck şi a facilitat realizarea unor contacte indirecte între Mundt şi centrul de comandă de la Berlin. Aceasta este semnificația contactului lui Riemeck cu de Jong şi cu Leamas. *Aşa* trebuie să interpretați mărturia lui Leamas, *aşa* trebuie măsurată trădarea lui Mundt. Se răsuci şi, privindu-l pe Mundt drept în față, strigă: Iată-l pe sabotor, pe terorist! Iată-l pe cel care a vândut drepturile poporului!

Aproape am terminat. Doar un singur lucru mai trebuie spus. Mundt şi-a câştigat reputația de apărător loial şi iscusit al poporului, şi i-a redus pe vecie la tăcere pe toți aceia care ar fi putut să-i trădeze secretul. Astfel, a ucis în numele poporului, pentru a-şi proteja trădarea fascistă, şi şi-a propulsat propria carieră în cadrul Serviciului nostru. Nu este posibil să ne închipuim o infracțiune mai mare decât aceasta. Din acest motiv – în final – după ce a făcut ce a putut ca să-l apere pe Karl Riemeck de suspiciunile care începuseră treptat să-l învăluie, a dat ordin să fie împuşcat de îndată ce va fi zărit. Din acest motiv, a pus la cale asasinarea amantei lui Riemeck. Când va veni momentul să faceți cunoscută Comitetului Executiv judecata dumneavoastră, să nu dați înapoi, şi să recunoaşteți cât de cumplită este infracțiunea acestui om. Pentru Hans-Dieter Mundt, moartea este o pedeapsă blândă!

21. Martorul

Preşedinta se întoarse către bărbatul scund în costum negru, care stătea chiar faţă-n faţă cu Fiedler.

— Tovarăşe Karden, vorbiţi în numele tovarăşului Mundt. Doriţi să-i puneţi întrebări martorului Leamas?

— Da, da, aş dori, într-o clipă, replică acesta, ridicându-se anevoios în picioare şi aranjându-şi după urechi braţele ochelarilor cu rame de aur.

Era un personaj blajin, puţin cam stângaci, cu părul alb.

— Tovarăşul Mundt are unele obiecţii, începu Karden – vocea lui blândă avea o intonaţie destul de plăcută – el crede că Leamas minte; că tovarăşul Fiedler, fie cu rea intenţie, fie printr-o neşansă, a fost atras într-un complot vizând distrugerea Abteilung-ului, ceea ce ar fi dus la discreditarea organelor pentru apărarea statului nostru socialist. Nu punem la îndoială că Riemeck a fost spion britanic – există dovezi. Dar punem la îndoială faptul că Mundt a fost în cârdăşie cu el, sau că a acceptat bani ca să trădeze Partidul nostru. Susţinem că nu există dovezi obiective pentru această acuzaţie, că tovarăşul Fiedler este ameţit de visuri de putere şi orb la judecata raţională. Ne menţinem punctul de vedere, şi anume că, din momentul în care Leamas s-a întors de la Berlin la Londra, a jucat un rol; că a simulat o decădere rapidă în depravare, în băutură şi în datorii, că a atacat un negustor în public şi a afectat sentimentele antiamericane – toate acestea cu un singur scop: de a atrage atenţia celor din Abteilung. Credem că Serviciul de Informaţii britanic a ţesut în mod deliberat în jurul tovarăşului Mundt o întreagă reţea de dovezi indirecte – plata banilor în bănci străine, retragerea lor, care a coincis cu prezenţa lui Mundt în cutare sau cutare ţară, mărturia întâmplătoare bazată pe zvonuri a lui Peter Guillam, întâlnirea secretă dintre Control şi Riemeck, la care au

fost discutate chestiuni pe care Leamas nu le-a putut auzi: toate acestea au furnizat un fals lanț de dovezi, iar tovarăşul Fiedler, pe ale cărui ambiții au contat atât de precis englezii, le-a acceptat; şi aşa a devenit parte dintr-un complot monstruos de distrugere – de fapt, de asasinat, pentru că acum Mundt riscă să îşi piardă viața – a unuia dintre cei mai vigilenți apărători ai republicii noastre.

Nu este, oare, în acelaşi spirit cu palmaresul lor privind sabotajele, activitățile subversive şi traficul de ființe umane, ca englezii să ticluiască acest complot disperat? Ce altă soluție le-a rămas acum, când în Berlin a fost ridicat un zid de protecție, iar fluxul de spioni occidentali este controlat? Suntem victimele complotului lor; în cel mai bun caz, tovarăşul Fiedler se face vinovat de o gravă eroare; în cel mai rău, de uneltire cu spionii imperialişti, în vederea subminării statului nostru muncitoresc, şi de vărsare de sânge nevinovat.

Şi noi avem un martor. Aprobă uşor din cap către completul de judecată. Da. Şi noi avem un martor. Chiar credeți că, în tot acest timp, tovarăşul Mundt nu a ştiut de uneltirile febrile ale lui Fiedler? Chiar credeți acest lucru? De luni de zile şi-a dat seama de nebunia din mintea lui Fiedler. Însuşi tovarăşul Mundt a fost cel care a autorizat abordarea lui Leamas în Anglia: credeți că şi-ar fi asumat un risc atât de nebunesc, dacă ar fi fost chiar el implicat?

Şi când rapoartele de la primul interogatoriu al lui Leamas, din Haga, au parvenit Comitetului Executiv, vă închipuiți că tovarăşul Mundt a aruncat exemplarul său fără să-l citească? Iar atunci când, după sosirea lui Leamas în țara noastră şi după ce Fiedler şi-a început propriul interogatoriu, n-au mai venit rapoarte, credeți că tovarăşul Mundt a fost atât de obtuz, încât să nu ştie ce urmăreşte Fiedler? Când au ajuns primele rapoarte de la Peters, din Haga, n-a fost nevoie decât ca Mundt să se uite la datele vizitelor lui Leamas la Copenhaga şi la

Helsinki, pentru a-şi da seama că totul era o capcană – o capcană menită să-l discrediteze chiar pe Mundt. Datele acelea coincid, într-adevăr, cu acelea ale vizitelor lui Mundt în Danemarca şi în Finlanda: au fost alese de Londra exact din acest motiv. Mundt era la curent cu acele „indicații anterioare”, la fel cum era şi Fiedler – nu uitați acest lucru. Şi Mundt căuta un spion în rândul celor din Abteilung…

Deci, în momentul când Leamas a ajuns în Germania Democrată, Mundt urmărea fascinat cum Leamas alimentează suspiciunile lui Fiedler cu aluzii şi cu indicii indirecte – niciodată exagerate, înțelegeți, niciodată scoase în evidență, ci presărate ici şi colo cu subtilitate perfidă. Şi deja terenul era pregătit… tipul din Liban, miraculoasa ştire de senzație la care s-a referit Fiedler, ambele părând să confirme prezența unui spion sus-pus în interiorul Abteilung-ului…

A fost minunat realizat. Ar fi putut transforma – încă ar putea – înfrângerea pe care au suferit-o englezii, prin pierderea lui Karl Riemeck, într-o victorie remarcabilă.

Tovarăşul Mundt şi-a luat o măsură de prevedere, în timp ce englezii, cu ajutorul lui Fiedler, puneau la cale uciderea sa.

A determinat desfăşurarea unor anchete foarte amănunțite şi serioase la Londra. A studiat fiecare detaliu nesemnificativ al vieții duble pe care o ducea Leamas în Bayswater. Căuta, înțelegeți, o eroare umană într-un plan de o subtilitate aproape supraomenească. Se gândea că, undeva, în lunga lui şedere în sălbăticie, Leamas ar trebui să-şi calce jurământul de sărăcie, de beție, de depravare şi, mai presus de toate, de singurătate. Poate ar avea nevoie de companie, o iubită poate; poate că-i va fi dor de căldura unui contact omenesc, îi va fi dor să dezvăluie o altă fațetă a sufletului său. Vedeți dumneavoastră, Mundt a avut dreptate. Leamas, abilul, experimentatul agent, a făcut o greşeală atât de elementară, de omenească, încât… Zâmbi. Veți putea

audia martorul, dar nu încă. Martorul este aici; adus de tovarăşul Mundt. A fost o măsură de precauție admirabilă. Mai târziu, voi chema acel martor.

Avea un aer uşor ştrengăresc, de parcă ar fi vrut să spună că trebuie să i se permită mica glumă.

— Între timp, aş vrea, dacă-mi dați voie, să-i pun una sau două întrebări acestui acuzator şovăitor, domnul Alec Leamas.

— Spuneți-mi, începu el, sunteți un om înstărit?

— Nu fi tâmpit, ripostă Leamas tăios, ştii cum am fost agățat.

— Da, într-adevăr, declară Karden, a fost o lovitură de maestru. Să înțeleg, cu alte cuvinte, că nu aveți niciun ban?

— Da.

— Aveți prieteni care v-ar împrumuta bani, sau poate v-ar da? Care v-ar plăti datoriile?

— Dacă aş avea, n-aş fi aici acum.

— Nu aveți pe nimeni? Nu vă puteți închipui că vreun binefăcător amabil, cineva, poate, de care aproape ați uitat, s-ar îngriji să vă pună din nou pe picioare... să rezolve problema creditorilor, şi aşa mai departe?

— Nu.

— Mulțumesc. Încă o întrebare: îl cunoaşteți pe George Smiley?

— Bineînțeles că da, a lucrat la Centru, în Cambridge Circus.

— A părăsit Serviciul de Informații britanic?

— A încheiat socotelile după cazul Fennan.

— A, cazul în care a fost implicat Mundt. L-ați mai văzut de atunci?

— O dată sau de două ori.

— V-ați întâlnit cu el după ce ați plecat de la Centru?

Leamas ezită, apoi răspunse:

— Nu.

— Nu v-a vizitat în închisoare?

— Nu. Nimeni nu m-a vizitat.

— Dar înainte de a ajunge în închisoare?

— Nu.

— După ce ați ieşit din închisoare – ziua eliberării dumneavoastră, de fapt – ați fost agățat, nu-i aşa, de un tip pe nume Ashe?

— Da.

— Ați luat masa de prânz împreună în Soho. După ce v-ați despărțit, unde v-ați dus?

— Nu-mi amintesc. Probabil că m-am dus la cârciumă. N-am idee.

— Să vă ajut. Într-un târziu, v-ați dus în Fleet Street şi ați luat un autobuz. De acolo se pare că ați făcut un traseu în zigzag spre Chelsea, cu autobuzul, cu metroul şi cu o maşină particulară, destul de stângaci pentru un om cu experiența dumneavoastră. Asta vă amintiți? Vă pot arăta raportul dacă vreți, îl am aici.

— Probabil că ai dreptate. Şi ce-i cu asta?

— George Smiley locuieşte în Bywater Street, foarte aproape de King's Road, asta vreau să subliniez. Maşina în care erați a întors în Bywater Street, şi agentul nostru ne-a raportat că ați coborât la numărul nouă. Din întâmplare, acolo este casa lui George Smiley.

— Astea-s prostii, afirmă Leamas. Mai degrabă, aş zice că am fost la Eight Bells; este una dintre cârciumile mele preferate.

— Cu o maşină particulară?

— Şi asta-i o prostie. Presupun că am fost cu taxiul. Când am bani, îi cheltuiesc.

— Dar atunci, de ce tot ocolul acela dinainte?

— Aiurea! Tâmpenii! Probabil că urmăreau pe cine nu trebuie. Ar fi al naibii de tipic!

— Întorcându-mă la întrebarea mea inițială, nu vă puteți închipui că Smiley ar fi putut fi interesat de dumneavoastră după ce ați plecat de la Centru?

— Dumnezeule, nu.

— Nici că s-ar fi interesat de bunăstarea

dumneavoastră după ce ați fost dus la închisoare, nici că ar fi putut cheltui bani pentru cei apropiați dumneavoastră, nici că ar fi vrut să vă vadă după ce v-ați întâlnit cu Ashe?

— Nu. N-am nici cea mai vagă idee ce vrei să spui, Karden, dar răspunsul este nu. Dacă l-ai fi cunoscut pe Smiley, n-ai întreba. Suntem extraordinar de diferiți.

Karden părea destul de mulțumit, zâmbea şi aproba din cap pentru sine, în timp ce-şi potrivea ochelarii şi consulta dosarul cu gesturi elaborate.

— A, da, spuse, ca şi când ar fi uitat ceva. Când ați cerut să luați pe credit la băcan, câți bani aveați?

— Niciun ban, răspunde Leamas nepăsător. De o săptămână, eram lefter. Chiar de mai mult, aş zice.

— Din ce trăiați?

— Din mărunțişuri. Fusesem bolnav; un fel de febră. Nu mâncasem mai nimic de o săptămână. Presupun că şi asta mă făcuse să fiu nervos – mi-a sărit țandăra.

— Desigur, vi se mai datorau nişte bani de la bibliotecă, nu?

— De unde ştii asta? întrebă tăios Leamas. Ați fost…

— De ce nu v-ați dus să-i ridicați? Aşa, n-ar mai fi fost nevoie să cereți să vi se dea pe credit, nu-i aşa, domnule Leamas?

Leamas ridică din umeri.

— Am uitat. Probabil, pentru că biblioteca era închisă sâmbăta dimineața.

— Înțeleg. Sunteți sigur că era închisă sâmbăta dimineață?

— Nu, e doar o presupunere.

— Aha. Mulțumesc, astea au fost toate întrebările.

Leamas tocmai se aşeza, când uşa se deschise şi intră o femeie. Era grasă şi urâtă, şi purta o salopetă cenuşie cu trese pe mânecă. În urma ei venea Liz.

22. Preşedinta

Intră în sala de judecată încet, privind în jur cu ochi mari, ca un copil pe jumătate trezit care intră într-o încăpere puternic luminată. Leamas uitase ce tânără este. Când îl văzu şezând între doi gardieni, se opri.

— Alec!

Gardianul de lângă ea îi puse mâna pe braț şi o conduse spre locul unde stătuse înainte Leamas. Era o linişte deplină în sala de judecată.

— Cum te numeşti, copila mea? întrebă preşedinta dintr-odată.

Mâinile lungi ale lui Liz atârnau pe lângă trup, cu degetele drepte.

— Cum te numeşti? se repetă întrebarea, tare de data asta.

— Elizabeth Gold.

— Eşti membră a Partidului Comunist din Marea Britanie?

— Da.

— Şi stai la Leipzig?

— Da.

— Când ai intrat în Partid?

— În 1955. Nu, 1954 cred că era...

Fu întreruptă de un zgomot produs de agitație; scârțâitul mobilei împinse, şi vocea lui Leamas, răguşită, ascuțită, neplăcută, umplând încăperea.

— Nemernicilor! Lăsați-o în pace!

Liz se întoarse înspăimântată şi îl văzu în picioare, cu hainele strâmbe, văzu cum fața lui albă devine lividă, văzu cum un paznic îl loveşte cu pumnul, aproape doborându-l; apoi, amândoi paznicii se năpustiră asupra lui, îl ridicară, îi duseră cu forța brațele la spate. Capul îi căzu în piept, pe urmă zvâcni într-o parte de durere.

— Dacă mai mişcă, scoateți-l de aici, ordonă preşedinta, clătinând din cap spre Leamas în semn de

avertisment, după care adăugă: Poţi să vorbeşti din nou mai târziu, dacă vrei. Aşteaptă! Întorcându-se spre Liz, spuse tăios: Precis ştii când ai intrat în partid?

Liz nu răspunse, şi, după o clipă de aşteptare, preşedinta ridică din umeri. După aceea se aplecă înainte, privind-o fix, cu mare atenţie, şi întrebă:

— Elizabeth, ţi s-a spus vreodată în partid despre necesitatea confidenţialităţii?

Liz încuviinţă din cap.

— Şi ţi s-a spus să nu pui niciodată, absolut niciodată întrebări altui tovarăş în legătură cu organizarea şi cu dispoziţiile partidului?

Liz confirmă din nou cu o mişcare din cap.

— Da, răspunse ea, bineînţeles.

— Azi o să fii foarte serios supusă unui test privind această regulă. Este mai bine pentru tine, mult mai bine, să nu ştii nimic. Nimic, adăugă, subliniindu-şi brusc vorbele. Asta o să fie suficient: noi, cei trei de la această masă, avem funcţii foarte importante în Partid. Acţionăm cu încuviinţarea Comitetului Executiv, în interesele securităţii de partid. Trebuie să-ţi punem câteva întrebări, iar răspunsurile tale sunt de cea mai mare importanţă. Răspunzând sincer şi fără teamă, ajuţi cauza Socialismului.

— Dar, *cine,* şopti Liz, *cine este* judecat? Ce a făcut Alec?

Preşedinta privi peste capul lui Liz, spre Mundt, şi spuse:

— Poate că nimeni nu este judecat. Asta e problema. Poate doar acuzatorii. Nu are nicio importanţă *cine* este acuzat, adăugă, iar dacă tu nu ştii, este o garanţie a imparţialităţii tale.

O clipă se aşternu tăcerea asupra micii încăperi; apoi, cu un glas atât de încet, încât preşedinta îşi întoarse instinctiv capul ca să-i înţeleagă cuvintele, întrebă:

— Alec este? Este Leamas?

— Îţi mai spun o dată, insistă preşedinta, e mai bine

pentru tine – mult mai bine – să nu ştii. Trebuie să spui adevărul şi să pleci. E cel mai înțelept lucru pe care-l poți face.

Probabil că Liz făcu vreun semn sau şopti câteva cuvinte pe care ceilalți nu le auziră, căci preşedinta se aplecă din nou în față, spunând foarte apăsat:

— Uite ce e, copila mea, vrei să te duci acasă? Fă ce-ți spun şi o să pleci! Dar dacă nu… Se opri, îl arătă cu mâna pe Karden şi adaugă misterios: Acest tovarăş vrea să-ți pună nişte întrebări, nu multe. Pe urmă pleci. Spune adevărul!

Karden se ridică din nou în picioare şi zâmbi, zâmbetul acela amabil de stareț bisericesc.

— Elizabeth, i se adresă el, Alec Leamas a fost iubitul tău, nu-i aşa?

Ea aprobă din cap.

— V-ați întâlnit la biblioteca din Bayswater, unde lucrezi.

— Da.

— Înainte de asta nu l-ai mai văzut?

Liz clătină din cap.

— Ne-am cunoscut la bibliotecă, răspunse.

— Ai avut mulți iubiți, Elizabeth?

Replica ei nu se auzi, căci Leamas strigă din nou:

— Karden, porcule!

Dar îndată ce îl auzi, Liz se întoarse şi rosti destul de tare:

— Alec, nu face asta! O să te ducă de aici.

— Da, observă preşedinta sec, aşa este.

— Spune-mi, reluă Karden blând, Alec era comunist?

— Nu.

— Ştia că tu eşti comunistă?

— Da. I-am spus.

— Ce a zis când i-ai spus, Elizabeth?

Nu ştia dacă să mintă, ăsta era cel mai groaznic lucru. Întrebările veneau aşa de repede, că nu avea nicio şansă să se gândească. Tot timpul ascultau, pândeau, aşteptau

un cuvânt, un gest, lucruri care ar fi putut să-i facă mult rău lui Alec. Nu era în stare să mintă decât dacă ştia care este miza; ea va continua să bâjbâie şi Alec va muri – căci nu era nici urmă de îndoială în mintea ei că Alec este în pericol.

— Ce a spus? repetă Karden întrebarea.

— A râs. Era deasupra tuturor acestor lucruri.

— Crezi că era deasupra lor?

— Desigur!

Tinerelul de la masa completului de judecată vorbi pentru a doua oară. Ochii îi erau pe jumătate închişi.

— Consideraţi că este judecata sănătoasă a unei fiinţe umane? Că el este *deasupra* cursului istoriei şi a constrângerilor dialecticii?

— Nu ştiu. Este doar ceea ce am crezut eu. Atâta tot.

— N-are importanţă, observă Karden; spune, era un om *fericit,* râdea mereu, şi alte chestii de genul ăsta?

— Nu. Nu râdea prea des.

— Dar a râs când i-ai spus că eşti membră de Partid. Ştii de ce?

— Bănuiesc că dispreţuia Partidul.

— Crezi că îl *ura?* întrebă Karden într-o doară.

— Nu ştiu, replică Liz patetic.

— Era genul de om cu simpatii şi cu antipatii puternice?

— Nu… nu. Nu era.

— Dar a atacat un băcan. Ei, de ce a făcut asta?

Brusc, Liz nu mai avea încredere în Karden. Nu mai avea încredere în vocea mângâietoare şi în chipul bun, fermecător.

— Nu ştiu.

— Dar te-ai gândit la asta?

— Da.

— Ei, şi la ce concluzie ai ajuns?

— La niciuna; răspunse Liz cu voce egală.

Karden o privi gânditor, poate puţin dezamăgit, ca şi cum ea ar fi uitat ce şi cum trebuie să răspundă.

— Ştiai, întrebă el – poate că era cea mai directă dintre întrebări – *ştiai* că Leamas intenţiona să-l pocnească pe băcan?

— Nu, replică Liz, poate puţin prea repede, astfel că, în scurta pauză care urmă, zâmbetul lui Karden lăsă locul unei curiozităţi amuzate.

— Până acum, până azi, întrebă el în cele din urmă, când l-ai văzut ultima oara pe Leamas?

— Nu l-am mai văzut după ce a intrat la închisoare, replică Liz.

— Deci, când l-ai văzut ultima dată? – vocea era amabilă, dar insistentă.

Lui Liz îi displăcea profund faptul că se afla cu spatele la completul de judecată; ar fi vrut să se întoarcă şi să-l vadă pe Leamas, poate să-i zărească chipul; să citească pe el vreo îndrumare, vreun semn care să-i spună cum să răspundă. Începea să-i fie teamă pentru ea; toate întrebările astea care porneau de la acuzaţii şi de la suspiciuni despre care ea nu ştia nimic! Probabil că ei sunt conştienţi că vrea să-l ajute pe Alec, că-i este teamă, dar nimeni n-o ajută – de ce nu vrea nimeni s-o ajute?

— Elizabeth, când a avut loc ultima ta întâlnire cu Leamas, până astăzi?

Oh, vocea asta, cât urăşte vocea asta catifelată!

— Cu o seară înainte să se întâmple, replică ea, în seara dinainte de a avea confruntarea cu domnul Ford.

— Confruntare? N-a fost o confruntare, Elizabeth. Băcanul nu l-a pocnit şi el, nu-i aşa? N-a avut ocazia. Foarte urât!

Karden râse, şi fu cu atât mai îngrozitor, cu cât nimeni nu îi urmă exemplul. Spune-mi, unde te-ai întâlnit cu Leamas în seara aceea?

— În apartamentul lui. Era bolnav, nu mergea la serviciu. Zăcea în pat, iar eu veneam şi-i găteam.

— Şi cumpărai şi alimentele? Făceai cumpărături?

— Da.

— Frumos din partea ta. Probabil că te-a costat o

grămadă de bani, constată Karden pe un ton prefăcut compătimitor. Îți puteai permite să-l întreții?

— Nu-l întrețineam. Îi aveam de la Alec. El…

— A, o întrerupse Karden tăios, deci *avea* nişte bani? „O, Doamne, o, Dumnezeule, o, Doamne, Dumnezeule, ce-am zis”, gândi Liz.

— Nu mulți, se grăbi ea să răspundă, nu prea mulți, ştiu. O liră sterlină, două, nu mai mult. Nu avea mai mult de-atât. Nu-şi putea plăti facturile – curentul electric şi chiria – toate au fost plătite după aceea, înțelegeți, după ce a fost arestat, de către un prieten. Un prieten a plătit, nu Alec.

— Sigur că da, repetă Karden încetişor, un prieten a plătit. A venit special şi a plătit toate facturile. Un prieten vechi al lui Leamas, cineva pe care-l cunoştea dinainte de a veni în Bayswater, poate. L-ai întâlnit vreodată pe acest prieten, Elizabeth?

Liz clătină din cap.

— Înțeleg. Ce alte facturi a mai plătit acest prieten bun, ştii?

— Nu… nu.

— De ce eziți?

— Am spus că nu ştiu, ripostă Liz furioasă.

— Dar ai ezitat, preciza Karden, mă întrebam dacă nu cumva te-ai răzgândit.

— Nu!

— Leamas a vorbit vreodată de acest prieten? Un prieten cu bani care ştia unde locuieşte el?

— N-a pomenit niciodată nimic de vreun prieten. Credeam că nu are prieteni.

— Aha.

În sala de judecată se lăsă o tăcere îngrozitoare, mai ales pentru Liz, deoarece, întocmai ca un copil orb printre cei care văd, era ruptă de toți cei din jurul ei; îi puteau măsura răspunsurile după vreun sistem secret, iar ea nu-şi putea da seama, din liniştea aceea înspăimântătoare, ce aflaseră.

— Cât câştigi, Elizabeth?

— Şase lire sterline pe săptămână.

— Ai ceva economii?

— Puţin. Câteva lire.

— Cât costă chiria apartamentului tău?

— Cincizeci de şilingi pe săptămână.

— E destul de mult, nu crezi, Elizabeth? Ţi-ai plătit chiria în ultimul timp?

Clătină din cap neajutorată.

— De ce nu? continuă Karden. Nu ai bani?

În şoaptă, replică:

— Am un contract. Cineva a cumpărat contractul şi mi l-a trimis.

— Cine?

— Nu ştiu. Lacrimile îi curgeau pe faţă. Nu ştiu… Vă rog, nu-mi mai puneţi întrebări. Nu ştiu cine a fost… au trimis banii acum şase săptămâni, o bancă din City… a făcut asta vreo organizaţie caritabilă… o mie de lire. Jur că nu ştiu cine… mi s-a spus că e un dar de la o organizaţie caritabilă. Voi ştiţi totul – voi să-mi spuneţi cine…

Cu faţa îngropată în mâini, cu spatele încă la completul de judecată, plângea şi umerii i se mişcau odată cu suspinele care-i scuturau trupul. Nimeni nu se mişca, şi în cele din urmă lăsă mâinile în jos, dar fără să ridice capul.

— De ce nu te-ai interesat? întrebă Karden simplu. Sau eşti obişnuită să primeşti cadouri anonime de o mie de lire?

Nu răspunse, iar Karden continuă:

— Nu te-ai interesat pentru că ai bănuit. Nu-i aşa? Ducându-şi din nou mâna la faţă, Liz confirmă din cap.

— Ai bănuit că banii vin de la Leamas, sau de la prietenul lui Leamas, nu?

— Da, reuşi ea să îngaime. După proces, am auzit pe stradă că băcanul are nişte bani, mulţi bani de undeva. S-a vorbit mult despre asta, şi am ştiut că trebuie să fie

prietenul lui Alec…

— Ce ciudat, observă Karden aproape pentru sine. Ce bizar! apoi continuă: Spune-mi, Elizabeth, te-a contactat cineva după ce Leamas a fost dus la închisoare?

— Nu, minți ea.

Acum ştia, era sigură că voiau să dovedească nişte lucruri împotriva lui Alec, ceva în legătura cu banii sau cu prietenii lui; ceva legat de băcan.

— Eşti sigură? întrebă Karden, cu sprâncenele ridicate pe deasupra ramelor de aur ale ochelarilor.

— Da.

— Dar vecinul tău, Elizabeth, obiectă Karden răbdător, spune că au venit nişte bărbați – doi bărbați – destul de curând după ce Leamas a fost condamnat; sau erau doar nişte iubiți de-ai tăi, Elizabeth? Amanți întâmplători, ca Leamas, care-ți dădeau bani?

— Alec *nu a fost* un iubit întâmplător, strigă, cum puteți…

— Dar ți-a dat bani. Şi bărbații aceia ți-au dat bani?

— Oh, Doamne, suspină, nu mă întrebați…

— Cine erau?

Ea nu răspunse, şi atunci Karden strigă, deodată; era prima oară când ridica vocea:

— *Cine?*

— Nu ştiu. Au venit cu o maşină. Prieteni de-ai lui Alec.

— *Alți* prieteni? Ce voiau?

— Nu ştiu. M-au tot întrebat ce mi-a spus… mi-au zis să iau legătura cu ei dacă…

— *Cum? Cum* să iei legătura cu ei?

În cele din urmă, Liz răspunse:

— Locuia în Chelsea… numele lui era Smiley… George Smiley… trebuia să-i dau telefon.

— Şi i-ai dat?

— Nu!

Karden pusese dosarul jos. Peste sala de judecată se lăsase o tăcere de moarte. Arătând spre Leamas, Karden

afirmă, cu o voce cu atât mai impresionantă, cu cât era perfect stăpânită:

— Smiley voia să ştie dacă Leamas nu îi spusese prea multe. Leamas făcuse singurul lucru pe care Serviciul de Informații britanic nu s-ar fi aşteptat vreodată să-l facă: îşi găsise o iubită şi plânsese pe umărul ei. Karden râse încetişor, ca şi cum ar fi fost o glumă foarte reuşită: Exact cum a făcut şi Karl Riemeck. Şi el a făcut aceeaşi greşeală.

— Leamas a vorbit vreodată despre el? continuă Karden.

— Nu.

— Nu ştii nimic despre trecutul lui?

— Nu. Ştiam că făcuse ceva la Berlin. Ceva pentru guvern.

— Deci ți-a povestit despre trecutul lui, nu? Ți-a spus că fusese căsătorit?

A urmat o tăcere lungă. Liz încuviință din cap.

— De ce nu l-ai mai văzut după ce a fost dus la închisoare? Ai fi putut să-l vizitezi.

— M-am gândit că poate nu vrea să mă duc.

— Înțeleg. I-ai scris?

— Nu. Ba da, o dată... doar ca să-i spun că o să aştept. M-am gândit că n-o să aibă nimic împotrivă.

— Nu te-ai gândit că ar putea să nu vrea nici asta?

— Nu.

— Şi cât a fost închis, n-ai încercat să iei legătura cu el?

— Nu.

— Avea unde să se ducă, avea un serviciu care-l aştepta – prieteni care să-l găzduiască?

— Nu ştiu... nu ştiu.

— În realitate terminaseşi cu el, nu? întrebă Karden sarcastic, îți găsiseşi un alt iubit?

— Nu! Îl aşteptam... o să-l aştept întotdeauna. Se controlă: Voiam să se întoarcă.

— Atunci, de ce nu i-ai scris? De ce n-ai încercat să afli

unde este?

— Nu voia el, nu înțelegeți? M-a pus să-i promit... că n-o să-l caut niciodată... niciodată să nu...

— *Aşadar, se aştepta să ajungă la închisoare, nu?* întrebă Karden triumfător.

— Nu... nu ştiu. Cum pot să spun ce nu ştiu...

— Şi în acea ultimă seară, insistă Karden, cu voce dură şi arogantă, în seara dinainte de a-l pocni pe băcan, te-a obligat să-ți reînnoieşti promisiunea... Deci, te-a obligat?

Cu o oboseală nesfârşită, ea confirmă din cap, într-un gest patetic de capitulare.

— Da.

— Şi v-ați luat rămas-bun?

— Ne-am luat rămas-bun.

— După cină, desigur. Era destul de târziu. Sau ți-ai petrecut noaptea cu el?

— După cină. M-am dus acasă... nu direct acasă... întâi m-am dus să mă plimb, nu ştiu unde. Doar m-am plimbat.

— Ce motiv ți-a dat pentru ruperea relației?

— N-a rupt relația, replică Liz. Niciodată. A spus doar că are ceva de făcut; de încheiat socotelile cu cineva cu care trebuia să fie chit, cu orice preț, şi după aceea, poate într-o bună zi, când avea să se termine totul... avea să se întoarcă, dacă o să fiu tot acolo şi...

— Şi tu ai spus, insinua Karden ironic, că o să-l aştepți mereu, fără îndoială?

— Da, răspunse Liz cu simplitate.

— A zis că o să-ți trimită bani?

— A spus... a spus că lucrurile nu stau aşa de rău cum par, că cineva o să... aibă grijă de mine.

— Şi de aceea nu te-ai interesat, nu-i aşa, când o oarecare organizație caritabilă din City ți-a dat din întâmplare o mie de lire?

— Da! Da, aşa e. Acum ştiți totul – ştiați deja totul... de ce m-ați mai adus, dacă ştiați?

Imperturbabil, Karden aşteptă să-şi potolească

suspinele.

— Aceasta este, preciză el în final în fața tribunalului, mărturia apărării. Îmi pare rău că o tânără a cărei înțelegere este întunecată de sentimente şi a cărei vigilență este ştirbită de bani este considerată de tovarăşii noştri englezi o persoană potrivită pentru munca de partid.

Privindu-l întâi pe Leamas, apoi pe Fiedler, adăugă brutal:

— Este o proastă. Cu toate acestea, din fericire a întâlnit-o Leamas. Nu este prima oară când un complot revanşard a fost dat în vileag din cauza decadenței artizanilor lui.

Cu o plecăciune scurtă, foarte corectă, către completul de judecată, Karden se aşeză.

În timp ce el se aşeza, Leamas se ridică, şi de data asta paznicii îl lăsară în pace.

Probabil că toți cei de la Londra îşi pierduseră complet mințile. Le spusese – asta era culmea ironiei – le spusese să o lase în pace. Şi acum era limpede că, din clipa, chiar din clipa când el plecase din Anglia – chiar şi înainte de asta, de îndată ce fusese dus la închisoare – vreun cretin se apucase să facă ordine – să plătească facturi, să rezolve problema cu băcanul, cu proprietarul apartamentului; şi, mai presus de toate, cu Liz. Era o nebunie, era culmea! Ce încercau să facă să-l ucidă pe Fiedler, să-şi ucidă agentul? Să-şi saboteze propria operațiune? Să fie doar Smiley – oare mizerabila lui conştiință de doi bani îl împinsese la aşa ceva? Nu era decât un lucru de făcut: să-i scoată pe Liz şi pe Fiedler din povestea asta şi el să facă închisoare. Probabil că, oricum, el era terminat. Dacă i-ar putea salva pielea lui Fiedler – dacă ar putea face asta – poate că ar exista o şansă ca Liz să scape.

De unde dracu' ştiau atât de multe? Era sigur, era absolut sigur că nu fusese urmărit până la casa lui Smiley în după-amiaza aceea. Iar banii – cum găsiseră

povestea despre faptul că el furase bani de la Centru?

Chestia aia era destinată numai pentru uzul intern... şi atunci, cum? Pentru numele lui Dumnezeu, cum?

Tulburat, furios, teribil de ruşinat, se îndreptă încet, țeapăn, pe intervalul dintre bănci, ca un om care se duce la eşafod.

23. Confesiunea

— În regulă, Karden.

Chipul îi era livid şi împietrit ca o stâncă, iar capul înclinat pe spate, puţin într-o parte, în poziţia cuiva care asculta sunete îndepărtate. Afişa o linişte cumplită, nu ca o consecinţă a resemnării, ci a stăpânirii de sine, astfel că întregul trup părea să-i fie prins în strânsoarea de oţel a voinţei.

— În regulă, Karden, las-o să plece.

Liz se holba la el, cu chipul boţit şi urâţit, cu ochii ei negri plini de lacrimi.

— Nu, Alec… nu, spuse.

Nu era nimeni altcineva în încăpere – doar Leamas, înalt, drept ca un soldat.

— Nu le spune, îl imploră ea, ridicând vocea, orice ar fi, nu le spune doar din cauza mea… Nu-mi mai pasă, Alec; zău că nu.

— Taci din gură, Liz, făcu Leamas încurcat. E prea târziu acum. Îşi întoarse privirea către preşedintă. Ea nu ştie nimic. Absolut nimic. Scoateţi-o de aici şi trimiteţi-o acasă. Vă spun eu restul.

Preşedinta le aruncă o privire rapidă bărbaţilor aflaţi în dreapta şi în stânga ei. Deliberă, apoi spuse:

— Poate să părăsească sala de judecată, dar nu are voie să plece acasă până nu se termină audierea. După aceea, vom vedea.

— Nu înţelegeţi că nu ştie nimic? strigă Leamas. Karden are dreptate, nu vedeţi? A fost o operaţiune, o operaţiune organizată. De unde să ştie ea asta? Nu e decât o puştoaică frustrată care lucrează într-o bibliotecă tâmpită – nu vă e de niciun folos!

— Este unul dintre martori, replică scurt preşedinta. E posibil ca Fiedler să vrea s-o interogheze. Nu mai era „tovarăşul” Fiedler.

La menţionarea numelui său, Fiedler păru să se

trezească din reveria în care se cufundase, iar Liz îl privi cu adevărat pentru prima oară. Ochii lui căprui şi profunzi se opriră o clipă asupra ei şi îi zâmbi imperceptibil, ca şi când i-ar fi apreciat eleganța. Era o siluetă măruntică, stingheră şi, în mod ciudat, părea relaxat, gândi Liz.

— Nu ştie nimic, interveni Fiedler. Leamas are dreptate, lăsați-o să plece.

Vocea îi era obosită.

— Îți dai seama ce spui? întrebă preşedinta. Îți dai seama ce înseamnă asta? *Tu* nu ai nicio întrebare pentru ea?

— A spus ce avea de spus. Mâinile lui Fiedler erau împreunate pe genunchi, şi le studia ca şi când l-ar fi interesat mai mult decât dezbaterile tribunalului. Totul a fost făcut într-un mod deosebit de inteligent. Încuviință din cap. Lăsați-o să plece. Nu ne poate spune ce nu ştie. Şi, pe un ton oficial, adăugă batjocoritor: Nu am întrebări pentru martor.

Un paznic descuie uşa şi strigă pe hol. În liniştea deplină din sala de judecată auziră vocea unei femei răspunzând, şi apoi paşii ei greoi, care se apropiau încet. Fiedler se ridică subit în picioare şi, luând-o pe Liz de braț, o îndrumă spre uşă. Când ajunse la uşă, Liz se întoarse şi se uită spre Leamas, dar privirea lui era îndreptată în alta parte, ca un om care nu poate suporta vederea sângelui.

— Du-te înapoi în Anglia, îi spuse Fiedler. Du-te înapoi în Anglia.

Pe neaşteptate, Liz începu să suspine nestăpânit. Gardianul, o femeie, o luă pe după umeri, mai mult ca s-o sprijine decât ca s-o îmbărbăteze, apoi o conduse afară din încăpere. Paznicul închise uşa. Sunetul plânsetului ei se stinse treptat în neant.

— Nu sunt multe de spus, începu Leamas. Karden are dreptate. A fost o afacere pusă la cale. Când l-am pierdut

pe Karl Riemeck, am pierdut singurul agent onorabil din Zonă. Toți ceilalți dispăruseră deja. Nu reuşeam să înțelegem – se părea că Mundt îi agăța aproape înainte să-i recrutăm noi. M-am întors la Londra şi m-am întâlnit cu Control. Peter Guillam era acolo, şi George Smiley. George chiar se pensionase, făcea ceva inteligent. Filologie sau ceva de genul ăsta.

În fine, au plăsmuit chestia asta. „Pui un tip să cadă singur în cursă, asta a spus Control. Trece-l prin toate testele şi vezi dacă muşcă.” După asta, am pus la punct planul – în sens invers, ca să zic aşa. „Inductiv”, aşa i-a zis Smiley. Dacă Mundt *ar fi* agentul nostru, cum l-am plăti, cum ar arăta dosarele, şi aşa mai departe. Peter şi-a amintit că un arab încercase să ne vândă o schemă de organizare a Abteilung-ului cu un an sau cu doi în urmă, şi-i dădusem papucii. După aceea, ne-am dat seama că am făcut o greşeală. Peter a venit cu ideea să ne folosim de asta în planul nostru – ca şi când l-am fi refuzat fiindcă ştiam deja. A fost o mişcare inteligentă.

Restul, vi-l puteți închipui. Şmecheria cu depravarea; băutul, problemele financiare, zvonurile că Leamas a jefuit casa de bani. Totul se lega. Am pus-o pe Elsie de la Contabilitate să ne ajute cu răspândirea zvonurilor, şi pe încă unul sau doi. Au făcut o treabă de minune, adăugă el cu o notă de mândrie în glas. Apoi am ales o dimineață – o dimineață de sâmbătă, când e multă lume în jur – şi mi-am dat în petic. A apărut în presa locală – cred că a apărut chiar şi în *Worker* – şi voi deja muşcaserăți momeala. Din acel moment, adăugă cu dispreț, v-ați săpat singuri groapa.

— Groapa ta, ripostă Mundt calm. Îl privea pe Leamas cu ochii săi şterşi, spălăciți. Şi poate pe a tovarăşului Fiedler.

— Nu prea poți să-l învinovățeşti pe Fiedler, replică Leamas cu indiferență. S-a nimerit ca el să fie atunci, acolo; nu este singurul din Abteilung care ți-ar veni de hac cu dragă inimă, Mundt.

— Pe tine o să te spânzurăm oricum, făcu Mundt pe un ton liniştitor. Ai ucis un paznic. Ai încercat să mă ucizi pe mine.

Leamas zâmbi sec.

— Toate pisicile sunt la fel în întuneric, Mundt... Smiley zicea mereu că ar putea să nu meargă. Zicea că ar putea provoca o reacție pe care să nu fim în stare s-o controlăm. Îndrăzneala lui s-a dus – ştii asta. N-a mai fost niciodată acelaşi după cazul Fennan – după afacerea Mundt de la Londra. Se zice că atunci s-a întâmplat ceva cu el – de aceea a părăsit Centrul din Cambridge Circus. Asta nu reuşesc să înțeleg, de ce au plătit facturile, fata, şi toate chestiile alea. Probabil că Smiley a sabotat operațiunea intenționat, el trebuie să fi fost. Probabil că a avut o criză de conştiință, s-o fi gândit că e o greşeală să ucizi, sau ceva de genul ăsta. Era o tâmpenie, după toate pregătirile, după toată munca, să faci varză operațiunea în felul ăla.

Dar Smiley te ura, Mundt. Cred că toți te uram, deşi n-o spuneam. Am pus totul la cale ca şi cum ar fi fost un fel de joc... e greu de explicat acum. Ştiam că suntem cu mâinile legate: dădusem greş în cazul lui Mundt şi acum urma să încercăm să-l ucidem. Dar era încă tot un joc. Întorcându-se spre completul de judecată, continuă: Greşiți în legătură cu Fiedler, nu este omul nostru. De ce ar vrea Londra să-şi asume un astfel de risc cu un om având funcția lui Fiedler? Cei de la Londra au contat pe el, recunosc. Ştiau că-l urăşte pe Mundt – de ce n-ar fi făcut-o? Fiedler e evreu, nu? Ştiți, trebuie să ştiți, cu toții, care este reputația lui Mundt, ce crede despre evrei.

Vă spun ceva; nimeni n-o să o facă, aşa că vă spun eu: Mundt a pus ca Fiedler să fie snopit în bătaie, şi în tot acest timp, când se petrecea asta, Mundt l-a hăituit şi l-a batjocorit că este evreu. Ştiți cu toții ce fel de om este Mundt, şi l-ați acceptat pentru că este bun în meseria lui. Dar... Ezită o clipă, apoi continuă: Dar, pentru numele lui Dumnezeu... în toată povestea asta au fost amestecați

prea mulți oameni, fără să cadă capul lui Fiedler. Fiedler e curat, ascultați-mă pe mine... din punct de vedere ideologic e în regulă, aşa se spune, nu?

Privi spre membrii completului de judecată. Aceştia se uitau la el impasibili, aproape curioşi, cu priviri ferme şi reci. Fiedler, care se întorsese la scaunul lui şi asculta cu o detaşare oarecum studiată, îl privi afabil pe Leamas pentru o clipă.

— Iar tu ai încurcat totul, nu-i aşa, Leamas? întrebă el. O vulpe bătrână ca Leamas, implicat în operațiunea menită să-i încununeze cariera, se amorezează de... cum i-ai zis?... o puştoaică frustrată dintr-o bibliotecă pentru țicniți? Probabil că Londra era la curent; Smiley nu putea să acționeze singur. Fiedler se răsuci spre Mundt: Iată o chestiune bizară, Mundt; ei trebuie să fi ştiut că tu vei verifica fiecare bucățică a poveştii lui. Acesta a fost motivul pentru care Leamas a dus viața aceea. Totuşi, pe urmă i-au trimis bani băcanului, au plătit chiria; şi au plătit împrumutul pentru fată. Dintre toate lucrurile extraordinare pe care le-ar fi putut face... nişte oameni cu experiența lor... să plătească o mie de lire sterline, unei puştoaice – *membră de Partid* – care trebuia să creadă că el este falit. Să nu-mi spui că atât de departe merge conştiința lui Smiley. Probabil că au făcut-o cei din Londra. Ce risc!

Leamas ridică din umeri.

— Smiley avea dreptate. N-am putut opri reacția. Nu ne-am aşteptat niciodată să mă aduceți aici; în Olanda, da, dar nu aici. Tăcu un moment, apoi continuă: Şi nu m-am gândit niciodată că o să aduceți fata. Am fost un idiot.

— Dar Mundt nu, strecură iute Fiedler. Mundt a ştiut ce să caute – ştia chiar şi că fata o să furnizeze dovada – foarte inteligent din partea lui Mundt, trebuie să recunosc. Ştia chiar şi despre împrumutul acela – într-adevăr, uimitor. Adică, vreau să zic, cum *ar fi putut* să afle: ea n-a spus nimănui! O cunosc pe fata asta; o înțeleg... n-ar spune nimic, nimănui. Aruncă o privire

spre Mundt. Poate că Mundt ne spune cum a aflat?

Mundt ezită, o fracţiune de secundă prea mult, îşi zise Leamas.

— Cotizaţia ei, vorbi Mundt; luna trecută şi-a mărit cotizaţia la partid cu zece şilingi pe lună. Am auzit despre acest lucru. Şi aşa am încercat să stabilesc cum de şi-a putut permite asta. Am reuşit.

— O explicaţie măiastră, replică Fiedler cu răceală.

Se lăsase liniştea.

— Cred, interveni preşedinta, aruncându-le o privire celor doi colegi ai ei, că tribunalul este în măsură acum să-şi întocmească raportul pentru Comitetul Executiv. Asta, dacă, adăugă ea, întorcându-şi ochii mici şi cruzi spre Fiedler, nu mai ai nimic de spus.

Fiedler clătină din cap. Ceva părea încă să-l amuze.

— În acest caz, continuă preşedinta, colegii mei au convenit că tovarăşul Fiedler ar trebui să fie eliberat din funcţii până când comitetul disciplinar al Biroului Executiv va discuta despre situaţia sa. Leamas este deja arestat. Vă reamintesc tuturor că acest tribunal nu are puteri executive. Procurorul poporului, în colaborare cu tovarăşul Mundt, va analiza, fără îndoială, ce măsuri trebuie luate împotriva unui *agent provocator* şi unui asasin.

Îşi aruncă privirea, pe deasupra lui Leamas, spre Mundt. Dar Mundt se uita la Fiedler cu ochiul indiferent al călăului care-şi măsoară clientul pentru frânghie.

Şi deodată, cu teribila claritate a unui om care a fost prea mult timp înşelat, Leamas a înţeles tot înspăimântătorul şiretlic.

24. Comisarul

Liz stătea la fereastră, cu spatele la femeia gardian, şi fixa cu o privire goală curtea mică de afară. Presupunea că acolo îşi fac plimbarea prizonierii. Era în biroul cuiva; pe masă, alături de telefon, era ceva de mâncare, dar nu se putea atinge de ea. Îi era rău şi se simțea teribil de obosită; o oboseală fizică. O dureau picioarele, fața îi era împietrită şi aspră de la atâta plâns. Se simțea murdară şi tânjea după o baie.

— De ce nu mănânci? întrebă femeia din nou. S-a terminat totul. Rosti acest lucru fără compasiune, ca şi cum fata ar fi fost o proastă că nu mănâncă, când mâncarea era în fața ei.

— Nu-mi este foame.

Gardianul ridică din umeri.

— S-ar putea să ai de făcut o călătorie lungă, preciză ea, şi nu te-aşteaptă mare lucru la capătul ei.

— Ce vreți să spuneți?

— Muncitorii mor de foame în Anglia, declară cu satisfacție. Capitaliştii îi lasă să moară de foame.

Liz se gândi se zică ceva, dar părea inutil. În plus, voia să ştie, trebuia să ştie, iar femeia asta putea să-i spună.

— Unde suntem?

— Nu ştii? râse gardianul. Ar trebui să-i întrebi, adăugă ea, mişcând din cap spre fereastră. Ei îți pot spune unde suntem.

— Care ei?

— Deținuții.

— Ce fel de deținuți?

— Duşmani ai statului, replică prompt. Spioni, agitatori.

— De unde ştiți că sunt spioni?

— Ştie Partidul. Partidul ştie despre oameni mai multe decât ştiu ei înşişi. Nu ți s-a spus asta? Gardianul o privi, clătină din cap şi observă: Englezii ăştia! Bogații v-au

mâncat viitorul şi săracii le-au oferit hrana – asta li s-a întâmplat englezilor.

— Cine v-a spus asta?

Femeia zâmbi şi nu răspunse nimic. Părea mulțumită de ea însăşi.

— Şi asta este o închisoare pentru spioni? insistă Liz.

— Este o închisoare pentru cei care nu recunosc realitatea socialistă; pentru cei care cred că au dreptul să greşească; pentru cei care încetinesc ritmul marşului. Trădători, conchise scurt.

— Dar ce au făcut?

— Nu putem construi socialismul, fără să scăpăm de individualism. Nu poți proiecta o construcție măreață, dacă un porc are cocina pe locul tău.

Liz o privea cu uimire.

— Cine v-a spus toate aceste lucruri?

— Sunt comisar aici, se făli ea. Lucrez în închisoare.

— Sunteți foarte inteligentă, remarcă Liz, apropiindu-se de ea.

— Sunt muncitoare, ripostă femeia pe un ton glacial. Conceptul de intelectual ca o categorie superioară trebuie distrus. Nu există categorii, doar muncitori; nici antiteză între munca fizică şi cea mentală. Nu l-ai citit pe Lenin?

— Deci, prizonierii din această închisoare sunt intelectuali? Femeia zâmbi.

— Da, spuse, sunt reacționari care îşi spun progresişti: susțin individualismul împotriva statului. Ştii ce a spus Hruşciov despre contrarevoluția din Ungaria?

Liz clătină din cap. Trebuie să arate că e interesată, trebuie s-o facă pe femeie să vorbească.

— A spus că lucrul ăsta nu s-ar fi întâmplat dacă doi scriitori ar fi fost împuşcați la timp.

— Acum pe cine vor împuşca? întrebă Liz repede. După proces?

— Pe Leamas, replică femeia cu indiferență, şi pe evreul ăla de Fiedler.

Liz crezu un moment că avea să se prăbuşească, dar

mâna ei găsi spătarul unui scaun şi reuşi să se aşeze.

— Ce a făcut Leamas? şopti.

Femeia o privi cu ochii ei mici şi vicleni. Era foarte grasă; avea părul rar, întins peste cap într-un coc strâns la ceafa groasă. Faţa îi era aspră, pielea flască şi umedă.

— A omorât un paznic, răspunse.

— De ce?

Femeia ridică din umeri.

— În ceea ce-l priveşte pe evreu, continuă, a acuzat un tovarăş loial.

— O să-l împuşte pe Fiedler pentru asta? întrebă Liz neîncrezătoare.

— Evreii sunt toţi la fel, comentă femeia. Tovarăşul Mundt ştie ce să facă în privinţa lor. Nu avem nevoie de unii ca ei aici. Dacă intră în Partid, au impresia că le aparţine. Dacă nu ni se alătură, au senzaţia că Partidul conspiră împotriva lor. Se zice că Leamas şi Fiedler au complotat împotriva lui Mundt. Nu mănânci? o întrebă iar, arătând mâncarea de pe masă.

Liz clătină din cap.

— Atunci, trebuie s-o mănânc eu, făcu ea, într-o încercare grotescă de a părea scârbită. Ţi-au dat cartofi. Probabil că ai un iubit la bucătărie.

Se amuză pe seama acestei replici până când termină şi ultima îmbucătură din mâncarea lui Liz. Liz se întoarse la fereastră.

În confuzia din mintea lui Liz, în suferinţa pricinuită de ruşine, de durere şi de spaimă, predomina amintirea îngrozitoare a lui Leamas, aşa cum îl văzuse ultima oară în sala de judecată, şezând ţeapăn pe scaun, cu privirea care o evita pe a ei. Îl dezamăgise, şi el nu îndrăznea s-o privească înainte de a muri; nu voia s-o lase să vadă dispreţul, poate chiar teama, care i se citea pe chip.

Dar cum ar fi putut proceda altfel? Dacă Leamas i-ar fi spus ce trebuie să facă – nici măcar acum nu-i era limpede – ar fi minţit şi ar fi înşelat pentru el, orice, numai să-i fi spus! Cu siguranţă înţelegea asta; cu

siguranță o cunoştea destul de bine ca să-şi dea seama că, în cele din urmă, ar face orice ar spune el, că ar deveni una cu el, acceptând gândirea şi ființa lui, voința lui, viața, ideile lui, durerea lui, dacă ar putea; că nu se ruga pentru nimic altceva decât să aibă ocazia să facă acest lucru. Dar de unde să fi ştiut, dacă nu i se spusese, cum să răspundă la acele întrebări voalate şi perfide? Se părea că răul pe care îl provocase nu putea fi reparat. Îşi amintea, în starea de tulburare în care se găsea, cum, copil fiind, fusese îngrozită să afle că mii de creaturi minuscule erau distruse la fiecare pas pe care-l făcea; iar acum, chiar dacă ar fi mințit sau ar fi spus adevărul – sau chiar dacă, era convinsă, ar fi tăcut – fusese forțată să distrugă o făptură omenească, poate două, căci mai era implicat şi evreul, Fiedler, cel care fusese blând cu ea, o luase de braț şi-i spusese să se ducă acasă, în Anglia. Aveau să-l împuşte pe Fiedler, aşa zisese femeia. De ce trebuia să fie Fiedler, de ce nu bătrânul care pusese întrebările sau bărbatul blond din primul rând, încadrat de soldați, cel care zâmbise tot timpul; de fiecare dată când se întorsese, Liz văzuse capul blond cu părul lins şi îi surprinsese chipul neted şi crud zâmbind ca şi când totul ar fi fost o glumă grozavă. O consola faptul că Leamas şi Fiedler erau de aceeaşi parte. Se întoarse iar spre femeie şi o întrebă:

— Ce aşteptăm aici?

Gardianul împinse tava într-o parte şi se ridică.

— Instrucțiuni, replică. Acum hotărăsc dacă trebuie să rămâi.

— Să rămân? repetă Liz absent.

— E vorba de mărturie. E posibil ca Fiedler să fie judecat, ți-am spus: se bănuieşte o conspirație între Fiedler şi Leamas.

— Dar împotriva cui? Cum putea să conspire în Anglia? Cum a venit aici? Nu este membru de partid.

Femeia clătină din cap.

— E secret, replică ea. Este o problemă care priveşte

doar Comitetul Executiv. Poate evreul l-a adus.

— Dar *dumneavoastră* ştiţi, insistă Liz, cu o notă de linguşire în glas, sunteţi comisar în această închisoare. Sigur *dumneavoastră* v-au spus.

— Poate, replică femeia cu vanitate. Este foarte secret, repetă ea.

Telefonul începu să sune. Femeia ridică receptorul şi ascultă. După o clipă, privirea ei o fixă pe Liz.

— Da, tovarăşe. Imediat, spuse, punând receptorul jos. Trebuie să rămâi, anunţă tăios. Comitetul Executiv va lua în discuţie cazul lui Fiedler. Între timp, tu rămâi aici. Aşa doreşte tovarăşul Mundt.

— Cine este Mundt?

Femeia avea un aer viclean.

— Este dorinţa Comitetului Executiv, rânji ea.

— Nu vreau să rămân, strigă Liz. Vreau…

— Partidul ştie mai multe despre noi decât ştim noi înşine, replică femeia. Trebuie să rămâi aici. Aşa doreşte Partidul.

— Cine este Mundt? întrebă Liz din nou, dar nici de data asta femeia nu răspunse.

Încet, Liz o urmă pe coridoare nesfârşite, printre gratii păzite de santinele, pe lângă uşi de oţel din spatele cărora nu răzbătea niciun sunet, în jos pe scări interminabile, prin curţi întregi aflate mult sub pământ, până când crezu că a coborât tocmai în măruntaiele iadului şi că nimeni nu avea nici măcar să-i spună când Leamas va fi mort.

Nu avea idee cât era ceasul când auzi paşi pe coridorul de dincolo de celula ei. Ar fi putut să fie cinci după-amiază – ar fi putut să fie miezul nopţii. Stătuse trează, cu privirea holbată în întunericul de nepătruns, jinduind după un sunet. Nu-şi închipuise niciodată că tăcerea ar putea fi atât de groaznică. La un moment dat strigase, dar nu se auzise niciun ecou, nimic. Doar amintirea propriei voci. Cu ochii minţii, văzuse sunetul cum se loveşte de

întunericul compact, aşa cum un pumn se năpusteşte într-o stâncă. Stând pe pat, îşi adunase mâinile pe lângă ea, şi i se părea că întunericul le face să fie grele, ca şi cum ar fi orbecăit prin apă. Ştia că era o celulă mică; că în ea se află patul pe care stătea, o chiuvetă fără robinete şi o masă grosolană: văzuse toate astea de cum intrase. Apoi însă se stinsese lumina, iar ea se repezise frenetic spre locul unde ştia că se află patul, şi lovise cu picioarele, şi rămăsese acolo, tremurând de frică. Până când a auzit paşi, iar uşa celulei a fost deschisă brusc.

Îl recunoscu de îndată, deşi abia reuşi să-i distingă silueta în lumina albastră şi palidă de pe coridor. O siluetă zveltă, ageră, chipul cu trăsături regulate şi părul scurt şi blond pe care lumina din spatele lui abia îl atingea.

— Sunt eu, Mundt. Vino cu mine imediat.

Glasul lui era dispreţuitor şi totuşi stins, ca şi cum n-ar fi fost dornic să-l mai audă şi altcineva.

Brusc, Liz se simţi îngrozită. Îşi aminti de gardian: „Mundt ştie ce să le facă evreilor”. Stătea în picioare lângă pat, ţintuindu-l cu privirea, neştiind ce să răspundă.

— Grăbeşte-te, bleago! Mundt făcu un pas înainte şi o apucă de încheietura mâinii. Grăbeşte-te!

Se lăsă trasă pe coridor. Tulburată, îl urmărea pe Mundt cum încuie din nou uşa celulei, fără grabă. O prinse de braţ cu brutalitate şi o sili să umble repede pe coridor, jumătate alergând, jumătate mergând. Auzea zgomotul îndepărtat al aparatelor de aer condiţionat şi, din când în când, sunetul altor paşi pe coridoare ce se bifurcau din cel pe care se aflau ei.

Observă că Mundt ezita, ba chiar se dădea înapoi când ajungeau pe alte coridoare, o lua înainte, confirmând că nu vine nimeni, după care îi făcea semn să înainteze. Părea să fie convins că îl urmează de bunăvoie, că ştie motivul. Aproape ca şi cum ar fi tratat-o drept complice.

Apoi, pe neaşteptate, se opri, băgă o cheie în broasca unei uşi murdare de metal. Liz aştepta, cuprinsă de

panică. Mundt împinse uşa violent în afară, şi aerul plăcut şi rece al unei seri de iarnă îi trecu peste față. Îi făcu din nou semn, cu aceeaşi grabă, iar ea îl urmă, coborând două trepte, pe o cărare pietruită care trecea printr-o grădină de legume neîngrijită.

Merseră pe cărare până la o poartă gotică lucrată cu măiestrie, care dădea într-o şosea. La poartă, era o maşină. Lângă ea, stătea Alec Leamas.

— Păstrează distanța, o avertiză Mundt în momentul în care ea începu să înainteze. Aşteaptă aici.

Mundt o luă înainte singur, iar ea îi urmări pe cei doi bărbați vorbind încet între ei un timp care i se păru o veşnicie. Inima îi bătea nebuneşte, tot corpul îi tremura de frig şi de frică. În cele din urmă, Mundt se întoarse.

— Vino cu mine, îi porunci, conducând-o spre locul unde stătea Leamas.

O clipă, cei doi bărbați se priviră.

— La revedere, făcu Mundt cu indiferență. Eşti un prost, Leamas, adăugă. Fata e de doi bani, ca şi Fiedler.

Şi apoi, fără alt cuvânt, se răsuci, îndepărtându-se cu pas grăbit, până se pierdu în lumina crepusculară a amurgului.

Liz întinse mâna şi-l atinse, iar el se întoarse pe jumătate cu spatele, dându-i mâna la o parte, şi deschise portiera maşinii, îi făcu semn din cap să intre, dar ea ezită.

— Alec, şopti, Alec, ce faci? De ce te lasă să pleci?

— Taci din gură! şuieră Leamas. Nici să nu te gândeşti la asta, pricepi? Urcă.

— Ce-a zis despre Fiedler? Alec, de ce ne lasă să plecăm?

— Ne lasă să plecăm pentru că ne-am făcut treaba. Urcă în maşină, repede!

Constrânsă de extraordinara lui voință, se urcă în maşină şi închise portiera. Leamas se urcă lângă ea.

— Ce târg ai făcut cu el? insistă ea, şi în voce începuseră să se strecoare suspiciunea şi teama. Ziceau

că ai încercat să complotezi împotriva lui, tu şi Fiedler. Atunci, de ce te lasă să pleci?

Leamas pornise maşina şi curând mergeau cu viteză pe drumul îngust. De o parte şi de cealaltă, câmpuri goale; în zare, dealuri întunecate, anoste se întrețeseau cu bezna care cuprindea încet totul. Leamas se uită la ceas.

— Avem cinci ore de mers până la Berlin, o anunță el. Trebuie să fim la Köpenick până la unu fără un sfert. N-ar trebui să fie o problemă să ajungem.

O vreme, Liz nu zise nimic; stătea privind afară, pe şosea, pierdută într-un labirint de gânduri pe jumătate înfiripate. Era lună plină, iar chiciura atârna în văluri lunguiețe peste câmpuri. Intrară pe autostradă.

— Mă aveai pe conştiință, Alec? întrebă ea în cele din urmă. De asta l-ai convins pe Mundt să mă lase să plec?

Leamas nu răspunse.

— Tu şi Mundt sunteți duşmani, nu?

Leamas continua să tacă. Acum conducea repede, acul kilometrajului arăta o sută douăzeci de kilometri la oră; autostrada era plină de gropi şi de hârtoape. Mergea cu farurile aprinse pe faza lungă, constată Liz, şi nu se obosea să le schimbe pe faza scurtă, pentru cei care circulau pe sensul celălalt. Conducea brutal, aplecat în față, cu umerii aproape atingând volanul.

— Ce se va întâmpla cu Fiedler? întrebă Liz deodată, şi de data asta Leamas răspunse.

— O să fie împuşcat.

— Atunci, pe tine de ce nu te-au împuşcat? continuă Liz repede. Ai complotat cu Fiedler împotriva lui Mundt, aşa au zis. Ai omorât un gardian. De ce te-a lăsat Mundt să pleci?

— Bine, bine! strigă Leamas brusc. O să-ți spun. O să-ți spun ceea ce nici tu, nici eu n-ar fi trebuit să ştim niciodată, absolut niciodată. Ascultă: Mundt este omul Londrei, agentul lor; l-au cumpărat când a fost în Anglia. Suntem martori la sfârşitul mizerabil al unei operațiuni murdare, menite să-i salveze pielea lui Mundt. Să-l

salveze de un evreu mărunțel şi inteligent din propriul lui departament, care începuse să bănuiască adevărul. Ne-au forțat să-l ucidem, înțelegi, să-l ucidem pe evreu. Acum ştii, şi Dumnezeu să ne-ajute pe amândoi!

25. Zidul

— Dacă aşa stau lucrurile, Alec, care a fost rolul meu în toată povestea? întrebă Liz într-un târziu. Glasul îi era foarte calm, aproape indiferent.

— Nu pot decât să ghicesc, Liz, din ce ştiu şi din ce mi-a spus Mundt înainte să plecăm. Fiedler îl suspecta pe Mundt; îl suspecta încă de când Mundt s-a întors din Anglia; credea că Mundt face un joc dublu. Bineînţeles că îl ura – de ce n-ar fi făcut-o? – dar avea şi dreptate: Mundt era omul Londrei. Fiedler era un individ prea puternic pentru ca Mundt să-l elimine singur, aşa că Londra a hotărât să o facă în locul lui. Îi şi văd punând planul la cale, sunt aşa de pedanţi; parcă-i văd şezând în jurul unui foc, într-unul dintre cluburile alea afurisite cu pretenţii. Ştiau că numai eliminarea lui Fiedler nu rezolva lucrurile – era posibil să fi povestit prietenilor sau să facă publice acuzaţiile: aşa că trebuia eliminată *suspiciunea.* Reabilitarea publică, asta au organizat pentru Mundt.

Ţâşni pe partea stângă a benzii de circulaţie, pentru a depăşi un camion şi o rulotă. În timp ce făcea manevra asta, camionul se opri brusc în faţa lui, forţându-l să frâneze puternic pe şoseaua denivelată, ca să evite să se ciocnească de parapetul de pe stânga.

— Mi-au zis să pun la cale o înscenare pentru Mundt, afirmă el cu simplitate; au zis că trebuie asasinat, iar eu am fost gata. Trebuia să fie ultima mea misiune. Aşa a început delăsarea mea, nu mi-a mai păsat de mine, l-am pocnit pe băcan… ştii toate astea.

— Şi ai făcut dragoste? întrebă Liz încetişor.

Leamas clătină din cap.

— Dar, nu înţelegi, asta e problema, continuă el, Mundt ştia totul; cunoştea planul; a aranjat să fiu agăţat, el împreună cu Fiedler. Pe urmă l-a lăsat pe Fiedler să preia controlul, pentru că ştia că, în final, Fiedler avea să-şi rupă singur gâtul. Sarcina mea era să-i fac să creadă

ceea ce, de fapt, era adevărul: că Mundt este spion britanic! Ezită. Misiunea ta era să mă discreditezi pe mine. Fiedler a fost împuşcat şi Mundt salvat, izbăvit cu milostenie dintr-un complot fascist. Este vechiul principiu al dragostei, potrivit căruia cui pe cui se scoate.

— Dar de unde ştiau despre mine, cum ştiau că ne vom întâlni? strigă Liz. Dumnezeule din ceruri, Alec, pot să prevadă chiar şi când oamenii se îndrăgostesc?

— Nu avea importanță, nu de asta depindea. Te-au ales pe tine pentru că erai tânără şi drăguță şi membră de partid, pentru că ştiau că vei veni în Germania dacă născocesc o invitație. Tipul ăla de la Forțele de Muncă, Pitt, el m-a trimis acolo; ştiau că aveam să lucrez la bibliotecă. Pitt a făcut parte din Serviciul Secret în timpul războiului, şi bănuiesc că l-au mituit. Tot ce trebuia să facă era să ne pună pe mine şi pe tine în legătură, chiar şi pentru o zi, n-avea importanță; pe urmă, ar fi putut să-ți facă o vizită, să-ți trimită bani, să facă în aşa fel încât să pară că avem o relație amoroasă, chiar dacă nu ar fi fost vorba de aşa ceva, nu înțelegi? Să facă să pară că ne-am îndrăgostit, poate. Tot ce conta era ca, după ce ne aduceau unul lângă altul, să-ți trimită bani ca şi când ar fi fost la solicitarea mea. După cum s-a văzut, le-am uşurat foarte mult situația…

— Da, într-adevăr, zise Liz. Apoi adăugă: Mă simt murdară, Alec, ca şi când aş fi fost dusă la armăsar, la montă.

Leamas nu spuse nimic.

— Departamentul tău a avut conştiința mai uşoară? Să exploatezi… pe cineva din Partid, mai degrabă decât, pur şi simplu, pe oricine? continuă Liz.

Leamas răspunse:

— Poate. Nu gândesc aşa de fapt. A fost o ocazie favorabilă pentru operațiune.

— Era posibil ca eu să rămân în închisoarea aceea, nu? Asta voia Mundt, nu? Pentru el nu avea niciun rost să rişte – era posibil ca eu să fi auzit prea multe, să fi bănuit

prea multe. La urma urmelor, Fiedler era nevinovat, nu? Da, dar este evreu, adăugă ea surescitată. Aşa că nu are prea mare importanță, nu-i aşa?

— Oh, pentru numele lui Dumnezeu! exclamă Leamas.

— Mi se pare ciudat că Mundt m-a lăsat să plec, totuşi – chiar dacă făcea parte din târgul cu tine, reflectă ea. Acum constitui un pericol, nu? Vreau să zic, când ne vom întoarce înapoi în Anglia: o membră de partid care ştie toate astea… Nu pare logic să mă lase să plec.

— Sper, replică Leamas, să folosească evadarea noastră pentru a demonstra Comitetului Executiv că în departamentul lui mai sunt şi alții ca Fiedler care trebuie vânați.

— Şi alți evrei?

— Asta-i dă ocazia să-şi consolideze poziția, ripostă Leamas tăios.

— Omorând şi alți oameni nevinovați? Nu pare să te îngrijoreze prea mult.

— Bineînțeles că mă îngrijorează. Mă îmbolnăvesc de ruşine şi de mânie şi… Dar eu am fost educat altfel, Liz; nu pot să văd totul în alb şi în negru. Oamenii care joacă acest joc îşi asumă riscuri. Fiedler a pierdut şi Mundt a câştigat. Londra a câştigat – asta e important. A fost o operațiune incorectă, mârşavă. Dar a dat rezultate, şi asta-i singura regulă. Pe măsură ce vorbea ridica glasul, până când aproape că ajunse să strige.

— Încerci să te convingi singur, țipă Liz. Au făcut o porcărie. Cum puteți să-l omorâți pe Fiedler? A fost bun, Alec; ştiu bine că aşa este. Iar Mundt…

— De ce dracu' te plângi? o chestionă Leamas brutal. Partidul tău e mereu în război, nu? Sacrificând individul pentru binele maselor. Asta zice. Realitatea socialistă: să lupți zi şi noapte – bătălia aia neobosită – asta se zice, nu? Cel puțin tu ai supraviețuit. Nu i-am auzit niciodată pe comunişti predicând despre caracterul sacru al ființei umane – poate am înțeles eu greşit, adăugă sarcastic. Sunt de acord, da, sunt de acord că te-ar fi putut

distruge. Aşa a fost scris. Mundt este un porc ordinar; i se părea că nu are niciun rost să te lase pe tine să trăieşti. Promisiunea lui – presupun că a promis că face tot ce poate – nu valorează mare lucru. Aşa că s-ar fi putut să mori – azi, la anul, sau peste douăzeci de ani – într-o închisoare din paradisul muncitorilor. La fel şi eu. Dar parcă eu îmi amintesc că Partidul vizează distrugerea unei întregi clase. Sau am înțeles eu greşit?

Scoase un pachet de țigări din buzunarul hainei şi-i întinse două, şi o cutie de chibrituri. Lui Liz îi tremurau degetele când le aprinse şi îi dădu una înapoi lui Leamas.

— Te-ai gândit la toate, nu? îl întrebă.

— S-a nimerit să ne potrivim, să fim la fel, insistă Leamas, şi pentru asta îmi pare rău. Îmi pare rău şi pentru ceilalți – ceilalți care se potrivesc. Dar nu te plânge de condiții, Liz; sunt condițiile puse de partid. Un preț mic pentru un câştig mare. Unul sacrificat pentru mulți. Nu e prea frumos, ştiu, să alegi cine va fi – e dureros să pui un astfel de plan în practică.

Liz asculta în întuneric şi, pentru o clipă, nu mai văzu decât drumul întunecat din fața lor, simțind groaza paralizându-i gândurile.

— Dar m-au lăsat să te iubesc, spuse ea în cele din urmă. Şi tu m-ai lăsat să cred în tine şi să te iubesc.

— Ne-au folosit, replică Leamas nemilos. Ne-au înşelat pe amândoi, pentru că era necesar. Era singura modalitate. Fiedler era al dracului de aproape de casă, nu înțelegi? Mundt ar fi fost prins, nu poți înțelege acest lucru?

— Cum poți să întorci lumea pe dos? țipă Liz pe neaşteptate. Fiedler era amabil şi la locul lui, nu-şi făcea decât datoria, iar tu l-ai omorât. Mundt este spion şi trădător şi tu îl aperi. Mundt este nazist, ştii asta? Îi urăşte pe evrei… tu de partea cui eşti? Cum poți să…?

— Nu există decât o regulă în jocul ăsta, ripostă Leamas. Mundt este omul lor; le dă exact ce au nevoie. Asta-i destul de uşor de înțeles, nu? Leninismul –

utilitatea alianțelor temporare. Ce crezi că sunt spionii: preoți, sfinți şi martiri? Sunt un cortegiu jalnic de nătărăi vanitoşi, şi trădători, da; poponari, sadici şi bețivi, indivizi care se joacă de-a hoții şi vardiştii ca să-şi mai lumineze viețile nenorocite. Crezi că oamenii de la Londra stau precum călugării, cântărind binele şi răul? L-aş fi ucis pe Mundt dacă aş fi putut, îl urăsc de moarte; dar acum, nu. Întâmplător, au nevoie de el. Au nevoie de el pentru ca masele de imbecili pe care-i admiri să poată dormi în linişte în paturile lor noaptea. Au nevoie de el pentru siguranța oamenilor obişnuiți, amărâți, ca tine şi ca mine.

— Şi cum rămâne cu Fiedler – față de el nu simți nimic?

— Aşa e la război, ripostă Leamas. E foarte viu şi neplăcut, pentru că lupta se duce la scară mică, în bătaia puştii; lupta se duce cu pierderi de vieți nevinovate uneori, recunosc. Dar nu înseamnă nimic, absolut nimic în comparație cu alte războaie – cu ultimul sau cu cel care va urma.

— O, Dumnezeule, exclamă Liz pe un ton blând. Nu înțelegi. Nu vrei să înțelegi. Încerci să te convingi singur. Ceea ce fac ei este cu mult mai rău; să caute omenia din oameni, din mine sau din alții de care se mai folosesc, s-o transforme în armă în mâinile lor, şi s-o folosească pentru a răni şi pentru a ucide…

— Sfinte Dumnezeule! strigă Leamas. Cu ce altceva s-au ocupat bărbații de când e lumea? Nu cred în nimic, nu înțelegi? Nici măcar în distrugere sau în anarhie. M-am săturat, m-am săturat de crime, dar nu văd ce altceva ar putea face. Nu fac prozeliți; nu stau în amvoane sau pe podiumuri şi nu ne spun să luptăm pentru pace sau pentru Dumnezeu, sau pentru orice altceva. Sunt bieții proşti care încearcă să-i împiedice pe predicatori să se spulbere unul pe altul.

— Greşeşti, declară Liz disperată; sunt mai răi decât noi toți.

— Pentru că am făcut dragoste cu tine când credeai că

sunt un vagabond? întrebă Leamas cu brutalitate.

— Din cauza dispreţului lor, replică Liz; dispreţ pentru iubire, dispreţ pentru...

— Da, fu de acord Leamas, brusc obosit. Ăsta e preţul pe care îl plătesc; să-i dispreţuiască pe Dumnezeu şi pe Karl Marx în aceeaşi propoziţie. Dacă despre asta vorbeşti.

— Te face să fii la fel ca ei, continuă Liz; la fel cu Mundt şi ca toţi ceilalţi... ştiu ce spun, doar am fost cea pasată de colo-colo, nu? De ei, de tine, pentru că nu vă pasă. Numai Fiedler nu a... Dar voi, ceilalţi... toţi m-aţi tratat ca şi când aş fi fost... un nimeni... doar monedă de schimb... Sunteţi toţi la fel, Alec.

— Of, Liz, făcu Leamas cu disperare, pentru numele lui Dumnezeu, crede-mă. Urăsc povestea asta, urăsc totul; am obosit. Dar lumea, omenirea a înnebunit. Noi suntem un preţ nesemnificativ pe care-l plătesc... dar pretutindeni este la fel, oameni înşelaţi şi induşi în eroare, numeroase vieţi risipite, oameni împuşcaţi şi în închisoare, grupuri şi clase întregi de oameni sacrificaţi degeaba. Şi tu, partidul tău – Dumnezeu ştie că a fost clădit pe cadavrele oamenilor obişnuiţi. Nu ai văzut niciodată oameni murind, cum am văzut eu, Liz...

În timp ce el vorbea, Liz îşi aminti posomorâta curte a închisorii şi pe femeia gardian spunând: „Este o închisoare pentru cei care încetinesc ritmul marşului... pentru cei care cred că au dreptul să greşească”.

Brusc, Leamas devenise încordat, privind atent afară, prin parbriz. La lumina farurilor, Liz văzu o siluetă pe şosea, în mână avea o lanternă micuţă pe care o aprindea şi o stingea în timp ce maşina se apropia.

— El este, mormăi Leamas; stinse farurile şi opri motorul, continuând să înainteze fără zgomot. Când ajunseră lângă el, Leamas se aplecă şi deschise portiera din spate.

Liz nu se întoarse să se uite la el. Încordată, privea fix înainte, pe şosea, la ploaia care cădea.

— Condu cu treizeci de kilometri la oră, porunci bărbatul. Vocea îi suna tensionată şi speriată. O să-ți spun pe unde s-o iei. Când ajungem la locul respectiv, trebuie să vă dați jos şi să alergați către zid. Reflectorul va fi îndreptat spre punctul pe unde trebuie să vă cățărați. Rămâneți în lumina reflectorului. Când începe să se mişte fasciculul, începeți să urcați. Veți avea 90 de secunde la dispoziție ca să treceți. Întâi tu, îi spuse lui Leamas, apoi te urmează fata. În partea de jos sunt scări de oțel, după aceea trebuie să vă descurcați pe cont propriu. Tu va trebui să stai pe coama zidului ca să o tragi pe fată. Înțelegeți?

— Înțelegem, răspunse Leamas. Cât timp avem la dispoziție?

— Condu cu treizeci de kilometri la oră şi o să fim acolo cam în nouă minute. Reflectorul va fi îndreptat spre zid la unu şi cinci fix. Nu aveți decât 90 de secunde. Nu mai mult.

— Ce se întâmplă după 90 de secunde? întrebă Leamas.

— Nu aveți decât 90 de secunde, repetă bărbatul. Altminteri, e prea periculos. Numai un singur pluton a fost informat. Ei cred că sunteți infiltrați în Berlinul de Vest. Li s-au dat instrucțiuni să nu vă facă sarcina prea uşoară. 90 de secunde vă sunt suficiente.

— Sper al dracului de tare să fie aşa, spuse Leamas sec. Cât să fie ceasul?

— Mi-am potrivit ceasul după cel al sergentului care răspunde de pluton, replică bărbatul. În spatele maşinii o lumină se aprinse şi se stinse scurt. Este 12.48. Trebuie să pornim la unu fără cinci. Şapte minute de aşteptare.

Tăcerea deplină în care aşteptau era întreruptă doar de răpăitul ploii pe capotă. Drumul pietruit se întindea în fața lor, presărat, la fiecare o sută de metri, cu stâlpi electrici, întunecați şi murdari. Nu era nimeni în jur. Deasupra lor, cerul era luminat de strălucirea nefirească

a reflectoarelor. Din când în când, fasciculul câte unui reflector pâlpâia pe deasupra lor, apoi dispărea. Departe, în stânga, chiar la linia orizontului, Leamas zări o lumină intermitentă, care-şi schimba constant intensitatea, aidoma reflexiilor unui foc.

— Ce-i aia? întrebă, arătând în direcția luminii.

— Serviciul de informații, replică bărbatul. Un întreg eşafodaj de lumini. Afişaj electronic care trimite ştiri în Berlinul de Est.

— Sigur că da, mormăi Leamas. Erau foarte aproape de capătul drumului.

— Nu vă puteți întoarce, continuă bărbatul, v-a spus asta? Nu există o a doua şansă.

— Ştiu, răspunse Leamas.

— Dacă nu merge ceva cum trebuie – dacă vă răniți sau cădeți – nu vă întoarceți. Se trage fără avertisment în toată zona zidului. *Trebuie* să treceți dincolo.

— Ştim, repetă Leamas. Mi-a spus.

— Din momentul în care coborâți din maşină, ați intrat în acea zonă.

— Ştim. Şi mai taci din gură, ripostă Leamas. După care adăugă: Iei maşina înapoi?

— Imediat după ce vă dați jos, duc maşina înapoi. Şi pentru mine e periculos, afirmă bărbatul.

— Îmi pare rău, făcu Leamas sec.

Din nou se lăsă tăcerea; după care, Leamas întrebă:

— Ai o armă?

— Da, spuse bărbatul; dar nu pot să ți-o dau; mi-a spus să nu ți-o dau… că sigur vei întreba de armă.

Leamas râse încetişor.

— Nici nu mă-ndoiesc.

Leamas porni motorul. Cu un zgomot care părea să umple strada, maşina se puse încet în mişcare.

Parcurseseră vreo trei sute de metri, când bărbatul şopti surescitat:

— Fă la dreapta aici, apoi la stânga.

Ajunseră pe o stradă laterală îngustă. De o parte şi de

cealaltă erau tarabe de piață, aşa că maşina abia reuşi să treacă printre ele.

— Stânga aici, acum!

Virară din nou, repede, de data asta printre două clădiri înalte, ajungând în ceea ce părea să fie o fundătură. Vizavi se vedeau nişte rufe întinse la uscat, şi Liz se întrebă dacă o să treacă pe sub ele. Când se apropiară de ceea ce li se părea o fundătură, bărbatul spuse:

— Din nou stânga – ține cărarea.

Leamas luă curba, trecu peste trotuar, apoi intră pe o potecă largă, mărginită de un gard rupt pe stânga, şi de o clădire înaltă, fără geamuri, pe dreapta. Auziră un strigăt, de undeva de deasupra lor, o voce de femeie, şi Leamas murmură: „Ia mai taci”, în timp ce lua o curbă în unghi drept, cu stângăcie, ajungând aproape imediat într-un drum principal.

— Încotro? întrebă el.

— Drept înainte, traversezi – pe lângă farmacie – între farmacie şi poştă – acolo! Bărbatul se aplecase aşa de mult în față, încât chipul lui era aproape de ale lor.

Peste Leamas, cu vârfurile degetelor lipite de parbriz, arăta direcția.

— Treci înapoi, şuieră Leamas. Ia-ți mâna! Cum dracu’ crezi că văd, dacă-ți tot fluturi mâna aşa?

Schimbă brutal în viteza întâi, şi conduse cu rapiditate pe drumul larg. Aruncând o privire spre stânga, fu uimit să zărească silueta masivă a Porții Brandemburg, la vreo trei sute de metri depărtare, şi grupul sinistru de vehicule militare de lângă ea.

— Unde mergem? întrebă deodată Leamas.

— Aproape am ajuns. Mergi încet acum… stânga, stânga, virează la stânga! strigă bărbatul, iar Leamas reuşi să sucească volanul la țanc.

Trecură pe sub o arcadă îngustă, şi ajunseră într-o curte. Jumătate dintre geamuri lipseau sau erau acoperite cu scânduri; locurile goale unde ar fi trebuit să

fie uşile păreau că-i privesc, oarbe, ca nişte guri căscate. La celălalt capăt al curții era o poartă deschisă.

— Pe acolo, veni ordinul şoptit ce suna stăruitor în noapte, apoi mult dreapta. O să vezi un stâlp de iluminat în dreapta ta. Cel care urmează nu funcționează. Când ajungi la al doilea stâlp, opreşte motorul şi înaintează până vezi un hidrant. Acela este locul.

— De ce dracu' n-ai condus tu?

— A spus că tu trebuie să conduci; a zis că aşa e mai sigur.

Trecură de poartă şi Leamas viră strâns la dreapta. Se găseau pe o stradă îngustă, era întuneric beznă.

— Stinge farurile!

Leamas stinse farurile şi conduse încet spre primul stâlp. În față îl zăreau pe cel de-al doilea. Nu era aprins. Opri motorul şi înaintă fără zgomot trecând de al doilea stâlp, până când, vreo douăzeci de metri mai încolo, reuşiră să distingă forma neclară a hidrantului. Leamas frână; maşina se opri.

— Unde suntem? şopti Leamas. Am traversat Lenin-Allee, nu?

— Greifswalder Strasse. Pe urmă ne-am îndreptat spre nord. Suntem la nord de Bernauerstrasse.

— Pankow?

— Foarte aproape. Uite!

Bărbatul arătă spre o stradă laterală, la stânga. La capătul ei văzură o frântură din zid, cenuşiu-cafeniu în lumina palidă a reflectorului. În partea de sus se găsea o împletitură din trei rânduri de sârmă ghimpată.

— Cum o să treacă fata peste sârma ghimpată?

— A fost deja tăiată în locul unde vă cățărați. E o mică deschizătură. Aveți un minut să ajungeți la zid. La revedere!

Coborâră din maşină, toți trei. Leamas o prinse pe Liz de braț, şi ea tresări ca şi cum ar fi durut-o.

— La revedere, repetă neamțul.

Leamas şopti:

— Nu porni maşina până nu ajungem dincolo.

Liz îl privi pe neamț o clipă, în lumina palidă.

Avu o vagă impresie că vede un chip tânăr, neliniştit; chipul unui băiat care încearcă să fie curajos.

— La revedere, rosti Liz.

Îşi desprinse brațul şi îl urmă pe Leamas peste drum, spre strada îngustă care ducea la zid.

Abia ajunşi pe stradă, auziră în spate maşina pornind; întoarse şi o luă cu viteză în direcția din care veniseră.

— Opreşte, nemernicule, mârâi Leamas, aruncând o privire înapoi, spre maşina care se retrăgea.

Liz nu îl auzi.

26. Ieşirea din joc

Mergeau repede, şi Leamas se uita peste umăr din când în când, ca să fie sigur că Liz îl urmează. Când ajunse la capătul aleii, se opri, se adăposti în umbra unei intrări şi îşi privi ceasul.

— Două minute, şopti.

Ea nu zise nimic. Se uita fix înainte, către zid, şi către ruinele întunecate care se ridicau dincolo de el.

— Două minute, repetă Leamas.

În fața lor era o fâşie de vreo treizeci de metri. Se întindea de-a lungul zidului, în ambele direcții. Poate la aproximativ şaptezeci de metri în dreapta lor, se afla un turn de observație; fasciculul de raze mătura toată fâşia. Ploaia slabă zăbovea în aer şi făcea ca lumina reflectoarelor, care scrutau lumea de dincolo, să pară gălbuie, lăptoasă. Nu se vedea nimeni; niciun sunet. O scenă goală.

Reflectorul turnului de observație începu să-şi caute ezitant, de-a lungul zidului, drumul către ei; de fiecare dată când se oprea, vedeau cărămizile una lângă alta şi dungile de mortar aşezat neîngrijit, în grabă. În timp ce ei pândeau, fasciculul se opri chiar în fața lor. Leamas se uită la ceas.

— Eşti pregătită? întrebă.

Ea aprobă din cap.

O luă de braț şi porniră să traverseze fâşia. Liz voia să fugă, dar o ținea aşa de strâns, că nu putea. Ajunseseră deja la jumătatea distanței spre zid; semicercul strălucitor de lumină îi împingea înainte, cu fasciculul exact deasupra lor. Leamas era hotărât s-o țină pe Liz foarte aproape de el, ca şi când i-ar fi fost teamă că Mundt nu-şi va respecta promisiunea şi, într-un fel sau altul, i-o va smulge de lângă el în ultima clipă.

Aproape ajunseseră la zid, când fasciculul țâşni spre nord, lăsându-i pe moment într-o beznă deplină. Fără să-i

dea drumul lui Liz, Leamas o călăuzi înainte, orbeşte, cu mâna stângă întinsă, până când, deodată, simţi atingerea aspră, dură a cărămizii. Acum distingea zidul şi, uitându-se în sus, împletitura triplă de sârmă ghimpată şi cârligele sinistre care o susţineau. În zid fuseseră înfipte pene metalice, precum crampoanele alpiniştilor. Apucându-o pe cea mai de sus, Leamas se caţără repede, până ajunse pe creasta zidului. Trase cu putere de ultimul rând de sârmă ghimpată, care se desprinse; fusese deja tăiată.

— Hai, şopti iute, dă-i drumul, urcă!

Se lăsă pe burtă, apoi întinse mâna şi o apucă de braţ, trăgând-o încet în sus, în momentul în care piciorul ei găsi prima treaptă de metal.

Brusc, întreaga lume păru să ia foc; de pretutindeni, de deasupra şi dimprejur, se adunau spre ei infinite lumini, explodând asupra lor cu o precizie îngrozitoare.

Orbit, Leamas întoarse capul într-o parte, trăgând-o brutal pe Liz de braţ. Liz se balansa, fără niciun sprijin; i se păru că a alunecat şi strigă înnebunit, continuând s-o tragă în sus. Nu vedea nimic – doar un amestec de culori care-i dansau în faţa ochilor.

Deodată se făcu auzită tânguirea isterică a sirenelor, se auziră ordine strigate violent. Călare pe zid, se lăsă în genunchi, o apucă de ambele braţe şi începu s-o tragă spre el, centimetru cu centimetru, dar fu cât pe ce să cadă şi el.

Apoi traseră – foc după foc, de trei sau de patru ori – şi o simţi cum tremură. Braţele ei subţiri alunecară din mâinile lui. Auzi o voce, strigând în engleză de pe partea vestică a zidului:

— Sari, Alec! Sari, omule!

Acum toată lumea striga, în engleză, în franceză şi în germană, un amestec aiuritor; auzi vocea lui Smiley, foarte aproape:

— Fata, unde este fata?

Protejându-şi ochii cu mâna, privi în jos la baza zidului

şi, într-un târziu, reuşi s-o vadă zăcând nemişcată. O clipă ezită, pe urmă coborî foarte lent aceleaşi scări metalice, până ajunse lângă ea. Murise; avea capul întors într-o parte, părul negru îi acoperea obrazul, parcă pentru a o apăra de ploaie.

I se păru că soldații ezită, înainte de a trage din nou; cineva strigă un ordin şi, cu toate astea, nimeni nu trase. În cele din urmă, îl împuşcară, de două sau de trei ori. Rămase în picioare, privind în jur furios, ca un taur orbit în arenă. În cădere, Leamas văzu o maşină mică zdrobită între două camioane uriaşe, şi copiii care făceau vesel cu mâna prin geam.

Spionul care a ieșit din joc este povestea unei misiuni extrem de periculoase pentru un agent care își dorește cu disperare să-și încheie cariera în spionaj – să iasă din joc. Cu acest roman considerat un clasic al genului, le Carré a schimbat regulile jocului, câștigându-și o binemeritată faimă mondială.

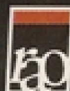
- Primul roman din seria cărților lui le Carré care vor fi publicate de RAO sub o nouă prezentare
- Roman căruia i-a fost decernat pentru prima dată prestigiosul premiu Dagger of the Daggers, după ce, anterior, fusese distins cu premiile Crossed Red Herring și Gold Dagger

„Cea mai bună poveste de spionaj pe care am citit-o vreodată."

GRAHAM GREENE

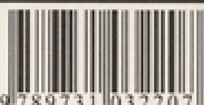
„Superb construit, redând la perfecție o atmosferă de iad."

DAPHNÉ DU MAURIER

rao international publishing company

ISBN 978-973-103-220-7

www.rao.ro
www.raobooks.com

[1] *Vopo,* termen care vine de la *Volks Polizei,* Poliția Populară. (n.tr.)

[2] Cambridge Circus, cunoscută intersecție londoneză; în romanele sale, le Carré se referă la Serviciul Secret Britanic numindu-l *The Circus,* pentru că se presupune că sediul acestuia este în Cambridge Circus. (n.tr.)

[3] Arteră principală în capitala britanică, unde se găsesc sediile ministerelor, de aceea termenul „Whitehall” este folosit deseori pentru a desemna administrația guvernamentală. (n.tr.)

[4] *Abteilung* (germ.) – departament, secție; în roman, temenul se referă la Securitatea est-germană. (n.tr.)

[5] SED – în germană, Sozialistiche Einheitspartei Deutschlands – Partidul Socialist Unit din Republica Democrată Germană (n.tr.)

[6] *Mansions* – imobil cu mai multe apartamente (n. red.).

[7] OHMS – On His/Her Majesty’s Service, În Serviciul Maiestății Sale (n.tr.)

[8] LSE – London Stock Exchange – Bursa din Londra (n.tr.)

[9] Morris Dance – vechi dans popular englez (n. red.).

[10] VJ – în engleză „Victory over Japan”, ziua victoriei împotriva Japoniei, în al Doilea Război Mondial (n.tr.).

[11] *Daily Worker* – Muncitorul.

[12] Dampf Kraft Wagen – automobil cu propulsor pe sistem de aburi, fabricat în Germania, între 1928 şi 1966. (n.tr.)

[13] Caz de forță majoră (n.tr.).

[14] Tribunal din Londra, numit după strada pe care se află (n.tr).